

โครงการกำกับติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด
สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการกำกับติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

เสนอ

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จัดทำโดย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

คำนำ

ตามประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นมา โดยกฎหมายฉบับนี้ มุ่งหวังให้เกิดการปฏิรูประบบข้อมูลภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลที่เปิดเผยและเชื่อมต่อกัน (Open and Connected Government) รวมทั้งเป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีเป้าหมาย เพื่อให้ระบบการทำงานและข้อมูลของภาครัฐสามารถเชื่อมโยงระหว่างกันได้อย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ เปิดเผยและโปร่งใสภายใต้ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สดช.) ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แผนปฏิบัติการ แผนงาน รวมทั้งมาตรการที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการกำกับและติดตามการดำเนินงานดังกล่าว จึงได้เสนอโครงการกำกับติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดเพื่อวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด รวมทั้งรวบรวมความต้องการใช้ข้อมูลของภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการวางแผนและนำไปสู่มาตรการ กลไกการยกระดับสู่การเป็นรัฐบาลที่เปิดเผยและเชื่อมต่อกันอย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานฉบับนี้ นำเสนอผลการดำเนินการในการกำกับและติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดซึ่งประกอบด้วย วิธีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลการสำรวจสถานการณ์ข้อมูลหน่วยงานและการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการวางแผนและพัฒนากลไกในการขับเคลื่อนข้อมูลเปิดภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐต่อไป

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	9
1.1 หลักการและเหตุผล.....	9
1.2 วัตถุประสงค์.....	10
1.3 กรอบนิยาม.....	10
1.4 เป้าหมายของโครงการ.....	11
1.5 วิธีการศึกษา.....	11
บทที่ 2 กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	18
2.1 การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล.....	18
2.2 ธรรมชาติของข้อมูล.....	18
2.3 ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด.....	25
2.4 กฎหมาย มาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภาครัฐแบบเปิด.....	32
2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นรัฐบาลดิจิทัล.....	34
บทที่ 3 ผลการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ของการใช้และให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด.....	47
3.1 ขั้นตอนการศึกษาสถานการณ์การใช้และให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด.....	47
3.2 ผลการศึกษา วิเคราะห์ สถานภาพการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด.....	58
3.3 ผลการศึกษา วิเคราะห์ สถานภาพการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ.....	78
3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นรัฐบาลดิจิทัล.....	97
3.5 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบต่อการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ.....	98
3.6 ผลการสำรวจสถานภาพข้อมูลหน่วยงานที่แสดงให้เห็นถึงรายการข้อมูลเปิดที่มีอยู่ทั้งส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงความต้องการใช้ข้อมูลของแต่ละภาคส่วน.....	101
บทที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน.....	103
4.1 ด้านคุณภาพชุดข้อมูลเปิด (ระดับข้อมูล).....	103
4.2 ด้านธรรมชาติของข้อมูล (ระดับกระบวนการ).....	103
4.3 ด้านสถาปัตยกรรมองค์กร (ระดับองค์กร).....	104

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล	105
5.1 ร่างนโยบายส่งเสริมมาตรฐานด้านข้อมูลเปิดและธรรมาภิบาลข้อมูลระดับชาติ	105
5.2 ร่างนโยบายพัฒนาและส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลเปิดของไทย	118
5.3 กรอบการกำกับดูแลและแนวทางปฏิบัติสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย	119
บทที่ 6 ข้อเสนอแนะ แนวทางการกำกับและติดตามในระยะถัดไป	128
6.1 ทิศทางการวางแผนและนำไปสู่มาตรการหรือกลไกในการพัฒนาทั้งระยะสั้น ระยะยาว	128
6.2 แนวทางการขับเคลื่อนข้อมูลเปิดที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน	133
6.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการกำกับและติดตามในระยะถัดไป	134
6.4 ความสัมพันธ์ต่อแผนงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	135
6.5 แนวทางปฏิบัติต่อการนำไปใช้ เพื่อรองรับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเพิ่มขึ้นของข้อมูล	136

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	ความสอดคล้องกันของยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ที่ดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ..	23
ภาพที่ 2	ความสอดคล้องกันในการดำเนินการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูล ภายใต้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ..	23
ภาพที่ 3	ตัวอย่างภาพประกอบการจัดงานสัมมนา “เปิดข้อมูลรัฐสู่สาธารณะเพื่อประชาธิปไตย ..	30
ภาพที่ 4	ตัวอย่างการจัดทำข้อมูลแบบเปิดของ ELECT เกี่ยวกับปัญหาของ กทม.	31
ภาพที่ 5	การเรียกร้องให้รัฐมีชุดข้อมูลเปิดวัคซีน COVID-19 จากภาคประชาชนและนักวิชาการ ..	31
ภาพที่ 6	Annex-SL และการนำไปใช้ในมาตรฐานสากล ..	32
ภาพที่ 7	ภาพตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลสถิติของหน่วยงาน OECD ..	36
ภาพที่ 8	กรอบแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของ OECD ..	36
ภาพที่ 9	เสาหลักสำคัญ 3 ประการของกรอบแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลของ OECD ..	37
ภาพที่ 10	ภาพแสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาครัฐ ..	40
ภาพที่ 11	แผนภาพสถาปัตยกรรมรัฐบาลดิจิทัล ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2563-2565 ..	42
ภาพที่ 12	แผนภาพระบบนิเวศการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ..	43
ภาพที่ 13	ภาพการวัดลำดับคะแนนข้อมูลเปิดภาครัฐจาก Open Data Barometer ..	38
ภาพที่ 14	ผลการทดสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสำรวจการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ..	51
ภาพที่ 15	ผลการทดสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสำรวจความพร้อม ของการให้บริการข้อมูลแบบเปิด ..	52
ภาพที่ 16	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจความพึงพอใจ ..	53
ภาพที่ 17	สถาปัตยกรรมของ Tableau ..	55
ภาพที่ 18	ตัวอย่างกระดานชุดแสดงผลข้อมูลพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ ..	56
ภาพที่ 19	ตัวอย่างกระดานแสดงผลความพึงพอใจในการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐด้านบริการ ..	57
ภาพที่ 20	การกระจายของสัดส่วนเพศของผู้ทำแบบสำรวจ ..	58
ภาพที่ 21	การกระจายของช่วงอายุของผู้ทำแบบสำรวจ ..	59
ภาพที่ 22	การกระจายของระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ทำแบบสำรวจ ..	60
ภาพที่ 23	การกระจายของอาชีพของผู้ทำแบบสำรวจ ..	61
ภาพที่ 24	การกระจายของสังกัดหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ ..	62
ภาพที่ 25	การกระจายของประเภทธุรกิจของหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ ..	63
ภาพที่ 26	การจำแนกกลุ่มประชากรสำรวจ ..	64
ภาพที่ 27	แสดงความสนใจในการใช้งานข้อมูลแบบเปิดภาครัฐและการทำงานในปัจจุบัน ..	64
ภาพที่ 28	แสดงวัตถุประสงค์การใช้งานบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ..	65
ภาพที่ 29	แสดงการใช้ประเภทของข้อมูลเปิดภาครัฐ ..	65

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 30 แสดงความถี่ในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ	66
ภาพที่ 31 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ	67
ภาพที่ 32 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านเนื้อหาของข้อมูลเปิดภาครัฐ	69
ภาพที่ 33 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านความสะดวกในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ	70
ภาพที่ 34 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ	72
ภาพที่ 35 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐ	74
ภาพที่ 36 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจจำแนกตามข้อสำรวจ	76
ภาพที่ 37 ความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มสำรวจ	77
ภาพที่ 38 ลักษณะหน่วยงานที่มีการสำรวจเชิงลึก	78
ภาพที่ 39 ผลการสำรวจเชิงลึก ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด	79
ภาพที่ 40 ผลการสำรวจเชิงลึก มิติการส่งเสริมให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รัฐ ในการให้บริการข้อมูลเปิด	79
ภาพที่ 41 ผลการสำรวจเชิงลึก มิติการสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดแก่ผู้ใช้และประชาชน	80
ภาพที่ 42 ผลการสำรวจเชิงลึก มิติการสนับสนุนงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการเปิดเผยข้อมูล	80
ภาพที่ 43 ผลการสำรวจเชิงลึก มิติการขับเคลื่อนในระดับยุทธศาสตร์กลยุทธ์ และนโยบายของหน่วยงาน	81
ภาพที่ 44 ผลสำรวจด้านกระบวนการสำรวจข้อมูลเพื่อคัดเลือกชุดข้อมูลเปิด	81
ภาพที่ 45 ผลสำรวจด้านกระบวนการสำรวจความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	82
ภาพที่ 46 ผลสำรวจด้านกระบวนการจัดทำบัญชีข้อมูล	83
ภาพที่ 47 ผลสำรวจด้านกระบวนการพิจารณาลักษณะของชุดข้อมูล	83
ภาพที่ 48 ผลสำรวจด้านกระบวนการพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญของชุดข้อมูล	84
ภาพที่ 49 ผลสำรวจด้านกระบวนการตรวจสอบแหล่งข้อมูลและผู้รับผิดชอบ	84
ภาพที่ 50 ผลสำรวจด้านกระบวนการจัดลำดับชั้นความลับข้อมูลตามกรอบแนวทาง ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ	85
ภาพที่ 51 ผลสำรวจด้านการคำนึงถึงความรับผิดชอบและความสำคัญของชุดข้อมูล เพื่อการตรวจทานคุณภาพ ของข้อมูล	85
ภาพที่ 52 ผลสำรวจด้านกระบวนการบ่งชี้สิทธิและทรัพย์สินทางปัญญาของชุดข้อมูลเปิด	86
ภาพที่ 53 ผลสำรวจด้านกระบวนการตรวจสอบและแก้ไขคุณภาพของชุดข้อมูลเปิด	86
ภาพที่ 54 ผลสำรวจด้านกระบวนการกำหนดมาตรฐานรูปแบบ (Format) ของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด	87
ภาพที่ 55 ผลสำรวจด้านกระบวนการปรับปรุงความเป็นปัจจุบันของชุดข้อมูลเปิด	87
ภาพที่ 56 ผลสำรวจด้านกระบวนการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล และการคุ้มครองความเป็น ส่วนบุคคลของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด	88

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 57 ผลสำรวจด้านกระบวนการจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูลเปิด	88
ภาพที่ 58 ผลสำรวจด้านกระบวนการอนุมัติการเปิดเผยข้อมูลเปิดก่อนการเผยแพร่ และมีการกำหนด ผู้มีอำนาจชัดเจน	89
ภาพที่ 59 ผลสำรวจด้านกระบวนการกระบวนการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการข้อมูลเปิด โดยเปรียบเทียบ กับแผนการดำเนินงานที่วางไว้ ติดตามและตรวจสอบผลการให้บริการ.....	89
ภาพที่ 60 ผลสำรวจด้านกระบวนการพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ...	90
ภาพที่ 61 ผลสำรวจเชิงลึกด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อภาครัฐ	90
ภาพที่ 62 ผลสำรวจเชิงลึกด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อภาคเอกชน	91
ภาพที่ 63 ผลสำรวจเชิงลึกด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อภาคประชาชน	91
ภาพที่ 64 การนำเสนอแนวทางการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเพื่อสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	95
ภาพที่ 65 ภาพอธิบายปัญหาและอุปสรรคของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐตามระดับขั้นและความสัมพันธ์ของปัญหา..	104
ภาพที่ 66 องค์ประกอบของหน่วยงานดิจิทัลที่ปรับปรุงจากแนวทางเดิมของรัฐบาลดิจิทัล	106
ภาพที่ 67 องค์ประกอบของมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด	107
ภาพที่ 68 การกำหนดบริบทของหน่วยงานด้านการให้บริการ ข้อมูลเปิดภาครัฐที่ตามหลักการของ OECD.....	109
ภาพที่ 69 เครื่องมือในการกำหนดบริบทของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ.....	109
ภาพที่ 70 การแสดงภาวะผู้นำด้านการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐที่สอดคล้องกับหลักการของ OECD.....	110
ภาพที่ 71 เครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงด้านการเปิดเผยข้อมูลเปิด	110
ภาพที่ 72 มาตรฐานสากลด้านการบริหารความเสี่ยง ISO31000	111
ภาพที่ 73 การอบรมสร้างความรู้ ทักษะ และความตระหนักรอบ ต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ต.....	112
ภาพที่ 74 แผนการสื่อสารสร้างการรับรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการข้อมูลเปิด.....	112
ภาพที่ 75 กลุ่มมาตรการที่หน่วยงานสามารถนำมาพิจารณาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารความเสี่ยง ที่เกี่ยวกับ การให้บริการข้อมูลเปิด	113
ภาพที่ 76 การสร้างระบบบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ OECD.....	113
ภาพที่ 77 การพัฒนาและสร้างต้นแบบหน่วยงานบริการข้อมูลเปิด	115
ภาพที่ 78 ตัวอย่างการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ.....	119
ภาพที่ 79 การแบ่งระยะการดำเนินงานเพื่อยกระดับผลการศึกษาสู่กลไกพัฒนาความโปร่งใสระดับชาติ ผลักดันสู่มาตรฐานด้านการให้บริการข้อมูลเปิดของประเทศ	131
ภาพที่ 80 เส้นทางการพัฒนา (Roadmap) ตามร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	133
ภาพที่ 81 หน่วยงานความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัลจากการใช้ประโยชน์ของข้อมูลเปิด	135
ภาพที่ 82 ภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทยในระยะเวลา 20 ปี	138

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	ข้อความของขอบเขตการสำรวจ 13
ตารางที่ 2	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ..... 46
ตารางที่ 3	ประเภทของกลุ่มประชากร จำนวน 2,000 คน โดยจำแนกตามกลุ่มผู้ใช้งาน 47
ตารางที่ 4	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ 67
ตารางที่ 5	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน) 68
ตารางที่ 6	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านเนื้อหาของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ (ภาพรวม) 68
ตารางที่ 7	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านเนื้อหาของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน)..... 69
ตารางที่ 8	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านความสะดวก (ภาพรวม)..... 70
ตารางที่ 9	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านความสะดวก (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน) 71
ตารางที่ 10	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการออกแบบและจัดรูปแบบของเครื่องมือ ในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (ภาพรวม)..... 71
ตารางที่ 11	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจ ด้านการออกแบบและ จัดรูปแบบของเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน) 72
ตารางที่ 12	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจ ด้านประโยชน์และ การนำไปใช้ (ภาพรวม)..... 73
ตารางที่ 13	จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อ ด้านประโยชน์และ การนำไปใช้ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน) 75

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

ด้วยนโยบายปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เพื่อเปลี่ยนผ่านให้ประเทศก้าวสู่ยุคที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อยกระดับการทำงานของภาครัฐให้ทันสมัย และสามารถให้บริการสาธารณะ โดยคำนึงถึงประชาชนเป็นสำคัญ ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2561 – 2580 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการทำงานและการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปกระบวนการทำงานและขั้นตอนการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการ บริการของรัฐที่มีธรรมาภิบาล และสามารถให้บริการประชาชนแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวผ่านระบบเชื่อมโยงข้อมูลอัตโนมัติ การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐที่ไม่กระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลและความมั่นคงของชาติผ่านการจัดเก็บ รวบรวม และแลกเปลี่ยนอย่างมีมาตรฐาน โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้กำหนดแผนงานสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ (Open Data) ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเปิดเผย จัดเก็บ แลกเปลี่ยน และบูรณาการข้อมูล รวมทั้งแผนงานในการปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับการเพิ่มขึ้นของข้อมูลที่มีจำนวนมหาศาล ทั้งด้านการจัดเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล และส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาช่วยวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มมูลค่าของข้อมูลที่อยู่บนพื้นฐานการจัดการความปลอดภัยไซเบอร์และความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล และเพื่อให้ภาคเอกชนหรือนักพัฒนาสามารถนำข้อมูลและบริการของภาครัฐไปพัฒนาต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมบริการ และสร้างรายได้ให้กับระบบเศรษฐกิจต่อไป

นอกจากนี้ ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่ 23 พฤษภาคม 2562 เป็นต้นมา โดยกฎหมายฉบับนี้ มุ่งหวังให้เกิดการปฏิรูประบบข้อมูลภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลที่เปิดเผยและเชื่อมต่อกัน (Open and Connected Government) รวมทั้งเป็นกลไกขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ระบบการทำงานและข้อมูลของภาครัฐสามารถเชื่อมโยงระหว่างกันได้อย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ เปิดเผยและโปร่งใส ภายใต้ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนรัฐบาลดิจิทัลจะต้องมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันได้สะดวกขึ้น ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สดช. ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แผนปฏิบัติการ แผนงาน รวมทั้งมาตรการที่เกี่ยวข้อง จึงจัดให้มีโครงการกำกับติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด เพื่อให้ทราบถึงสถานะการดำเนินงานในการส่งเสริมให้เกิดข้อมูลเปิดภาครัฐที่ให้บริการต่อประชาชน ติดตามและผลักดันการเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐระหว่างกัน และเป็นกลไกที่จะผลักดันไปสู่การพัฒนาระบบข้อมูลภาครัฐที่มีมาตรฐาน ทันสมัยและเชื่อมโยงกัน เพื่อก้าวสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่สามารถพัฒนาและยกระดับบริการได้ตรงใจประชาชนมากที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษา วิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัจจุบันของการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด รวมทั้ง รวบรวมความต้องการใช้ข้อมูลของภาคเอกชน และภาคประชาชน

1.2.2 เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการวางแผน และนำไปสู่มาตรการ กลไกการยกระดับสู่การเป็นรัฐบาลที่เปิดเผยและเชื่อมต่อกัน (Open and Connected Government)

1.3 กรอบนิยาม

ข้อมูลเปิด หมายถึง ข้อมูลที่สามารถเปิดเผยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการจัดหา และนำไปเผยแพร่ ทำซ้ำ หรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์

ข้อมูลเปิดภาครัฐ หมายถึง ข้อมูลในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลที่หน่วยงานของรัฐ สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะ ที่ให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้อย่างเสรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และนำไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนาบริการ และนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้

ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ หมายถึง ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐที่สำนักงานจัดให้มีตาม พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

(ที่มา: มาตรฐานรัฐบาลดิจิทัล ว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักรายการรัฐมนตรี, 2563)

การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ (Open Data) หมายถึง ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ได้โดยอิสระสามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้และแจกจ่ายได้ โดยใครก็ตาม แต่ต้องระบุแหล่งที่มาหรือเจ้าของงานและต้องใช้สัญญาหรือเงื่อนไขเดียวกันกับที่มาหรือตามเจ้าของงานกำหนด ความหมายที่สมบูรณ์ของการเปิดเผยข้อมูลสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1) Availability and Access ข้อมูลทั้งหมดต้องมีความพร้อมใช้งานและค่าใช้จ่ายต้องไม่มากกว่าค่าใช้จ่ายในการทำสำเนา โดยเฉพาะการดาวน์โหลดผ่านอินเทอร์เน็ต ข้อมูลจะต้องมีอยู่ในรูปแบบที่สะดวกต่อการใช้งาน และสามารถปรับปรุงแก้ไขได้

2) Reuse and Redistribution ข้อมูลต้องถูกจัดเตรียมให้ภายใต้เงื่อนไขที่อนุญาตให้นำมาใช้ใหม่และแจกจ่ายได้ รวมทั้งการผสมผสานระหว่างชุดข้อมูลอื่น ๆ ได้

3) Universal Participation ทุกคนต้องสามารถที่จะใช้ นำมาใช้และแจกจ่ายได้ ไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลหรือกลุ่มคน ตัวอย่างเช่น ข้อจำกัดของ Non-commercial ที่ป้องกันการใช้ในเชิงพาณิชย์ หรือข้อจำกัดในการใช้ เพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะบางอย่าง (เช่น ในการศึกษาเท่านั้น) ก็จะไม่ถือว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นแบบ Open Data

ดัชนีการประเมินวัดสถานการณ์เปิดเผยข้อมูลภาครัฐทั่วโลก (Global Open Data Index) หมายถึง ดัชนีการประเมินวัดสถานการณ์การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐทั่วโลก ที่จัดทำโดยมูลนิธิ Open Knowledge โดยประเมินการเปิดเผยข้อมูลของรัฐ ในชุดข้อมูล (Data Set) สำคัญที่ภาครัฐเปิดเผย ในด้านต่าง ๆ อาทิ ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านกฎหมาย ด้านการถือครองที่ดิน ด้านงบประมาณภาครัฐ ด้านคุณภาพน้ำ ด้านการจดทะเบียนบริษัท เป็นต้น โดยใช้วิธีการสำรวจในลักษณะที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบจากภาคประชาสังคม

รัฐบาลเปิด (Open Government) หมายถึง รัฐบาลที่มีการบริหารงานอย่างเปิดเผย หรือเรียกสั้น ๆ ว่า รัฐบาลเปิด มีนัยของการบริหารราชการที่เน้นความโปร่งใส เปิดเผย และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ซึ่งรัฐบาลเปิดมีจุดเน้น 3 ประการ คือ

1) รัฐบาลต้องโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือ และช่วยให้ประชาชนได้รับทราบว่ารัฐบาลกำลังทำอะไร ข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลกลางถือเป็นทรัพย์สินของชาติรัฐบาลจะเปิดเผยข้อมูลอย่างรวดเร็วในรูปแบบที่ประชาชนจะเข้าถึงและนำไปใช้ได้ง่ายทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและนโยบายของประเทศ ภาครัฐจะต้องจัดหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและการตัดสินใจผ่านระบบออนไลน์ ให้สาธารณชนเข้าถึงได้อย่างทันท่วงที พร้อมกันนี้ต้องจัดหาข้อมูลย้อนกลับจากประชาชนเพื่อระบุข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง

2) รัฐบาลจะต้องเปิดให้มีส่วนร่วม เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ เนื่องจากองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา และกระจายอยู่ทั่วไปในสังคม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ก็จะเกิดประโยชน์มาก ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐจะต้องเพิ่มโอกาส และแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การออกกฎหมาย กฎกระทรวงและกฎระเบียบอื่น ๆ ที่มีผลต่อประชาชนโดยตรง รัฐบาลต้องหามาตรการชักชวนให้ประชาชนออกความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพื่อบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

3) รัฐบาลต้องร่วมมือทำงานกับทุกภาคส่วน ทั้งภายในหน่วยงานของภาครัฐและร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรอิสระ และธุรกิจ ความร่วมมือร่วมใจจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการของรัฐบาลต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความร่วมมือกับภาคประชาชนอย่างจริงจัง และพึงเสียสละทอนจากประชาชนเกี่ยวกับการร่วมมือทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ศูนย์ข้อมูล (Data Center) หมายถึง ศูนย์ข้อมูลที่มีพื้นที่สำหรับใช้จัดวางระบบประมวลผลกลาง ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์การสื่อสารต่าง ๆ การออกแบบศูนย์ข้อมูลต้องคำนึงถึง ปัจจัยสำคัญต่าง ๆ เช่น ความมีเสถียรภาพ ความพร้อมใช้งาน การบำรุงรักษา ความเหมาะสมในการลงทุน ความปลอดภัย การรองรับการขยายตัวในอนาคตศูนย์ข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่ต้องออกแบบและก่อสร้างอย่างถูกต้องและได้มาตรฐานเพื่อให้บริการที่มีคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งในสถานการณ์ฉุกเฉิน

(ที่มา: นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (พ.ศ. 2561 - 2580))

1.4 เป้าหมายของโครงการ

1.4.1 รายงานผลการสำรวจสถานภาพใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

1.4.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

1.5 วิธีการศึกษา

1.5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินงานตามกิจกรรมและขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูล คณะที่ปรึกษาจะเลือกแนวทางการเก็บข้อมูลหรือผสมผสานแนวทาง ดังนี้

1) วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้คำตอบโดยตรง (Personal interview หรือ Face to face interview) เป็นวิธีการที่คณะที่ปรึกษาออกไปสัมภาษณ์ผู้ให้คำตอบ และบันทึกคำตอบลงในแบบข้อความ วิธีนี้นิยมใช้กันมากในการทำสำมะโนและสำรวจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสภาพการณ์ของประเทศไทย เพราะเป็นวิธีการที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ละเอียด คณะที่ปรึกษาสัมภาษณ์สามารถชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้ตอบเข้าใจในคำถามได้ ทำให้ได้รับคำตอบตรงตามวัตถุประสงค์ แต่การที่จะให้ได้คำตอบที่ดีต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสามารถของผู้ตอบ

ที่จะเข้าใจคำถาม ความตั้งใจของผู้ตอบและความสุจริตใจที่จะให้คำตอบ ความสามารถของผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะสัมภาษณ์ได้อย่างละเอียดครบถ้วนและบันทึกคำตอบอย่างถูกต้อง และที่สำคัญที่สุดคือ ความซื่อสัตย์สุจริตของพนักงานสัมภาษณ์ที่จะไม่กรอกข้อมูลเอง ซึ่งในทางปฏิบัติก่อนที่จะส่งคณะที่ปรึกษาออกไปปฏิบัติงานจะต้องทำการอบรมชี้แจงให้เข้าใจถึงขั้นตอนการสัมภาษณ์ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของโครงการ คำจำกัดความหรือความหมายของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการกรอกแบบข้อคำถาม

2) วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ (Enumeration by telephone) เป็นวิธีการที่อาจทำได้อย่างรวดเร็วและลดค่าใช้จ่ายในด้านการเดินทางไปเก็บข้อมูลได้อีกทางหนึ่ง แต่จะมีข้อจำกัดคือ ใช้ได้เฉพาะผู้ที่มีโทรศัพท์เท่านั้น คำถามที่ถามจะต้องสั้นและเข้าใจง่าย วิธีนี้จึงใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่รายการข้อคำถามไม่มากนัก จึงมักใช้ร่วมกับวิธีอื่น เช่น สอบถามเพิ่มเติมเมื่อมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคำตอบ หรือไม่ได้รับคำตอบในบางรายการ

3) วิธีการให้คณะที่ปรึกษาไปทอดแบบไว้ให้ผู้ตอบกรอกข้อมูลเอง (Self enumeration) วิธีนี้คณะที่ปรึกษาจะนำแบบข้อคำถามไปมอบไว้ให้กับผู้ตอบ แล้วทำการอธิบายถึงวิธีการกรอกเท่าที่จำเป็น ซึ่งผู้ตอบจะต้องกรอกแบบข้อคำถามเอง แล้วคณะที่ปรึกษาจะกลับไปรับแบบข้อคำถามที่กรอกข้อมูลแล้วในวันที่ตามกำหนด แบบข้อคำถามที่จะใช้วิธีการนี้จะต้องมีคำถามที่เข้าใจง่าย มีคำอธิบายชัดเจนและการกรอกแบบข้อคำถามไม่ยุ่งยาก

4) วิธีการส่งแบบข้อคำถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ (Mailed questionnaire) เป็นวิธีที่ส่งแบบข้อคำถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบส่งแบบข้อคำถามที่กรอกข้อมูลแล้วกลับคืนมาทางไปรษณีย์ วิธีนี้เหมาะสำหรับกรณีที่ผู้ตอบอยู่กระจัดกระจายกันมาก ซึ่งไม่อยู่ในวิสัยที่จะไปทำการสัมภาษณ์ได้ในกรณีนี้ผู้ตอบเห็นความสำคัญของข้อมูล ข้อมูลที่ได้อาจมีคุณภาพดีกว่าข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพราะผู้ตอบจะมีเวลาคิดก่อนที่จะตอบข้อคำถาม และไม่ต้องตอบภายใต้สภาวะการณ์เร่งรีบ แต่วิธีนี้มีข้อเสียคือ มักจะมีอัตราการไม่ตอบข้อคำถามสูง (Non-response rate) และมีข้อจำกัดในการใช้คือ แบบข้อคำถามต้องไม่ยากและไม่ยาวเกินไป ใช้ในประเทศที่มีบริการไปรษณีย์ดี ผู้ตอบต้องสามารถอ่านคำถาม และข้อชี้แจงได้เข้าใจ วิธีนี้ต้องใช้เวลารอคอยจนกว่าจะได้รับแบบข้อคำถามครบตามจำนวนที่ต้องการ และบางครั้งต้องมีการทวงถามหลายครั้ง ถ้าคำตอบไม่ชัดเจนต้องเสียเวลากลับมาซ้ำโดยวิธีการอื่น

5) วิธีการสังเกตการณ์ (Observation) เป็นวิธีเก็บข้อมูลโดยการสังเกตโดยตรงจากปฏิกิริยาท่าทาง หรือเหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะใดขณะหนึ่ง และจดบันทึกไว้โดยไม่มีการสัมภาษณ์ วิธีนี้ใช้กันอย่างกว้างขวางในการวิจัย เช่น ศึกษาดูปฏิกิริยาของภาครัฐและประชาชนจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสัมมนาที่จัดขึ้น

6) วิธีการบันทึกข้อมูลจากชุดข้อมูลเดิม เป็นการศึกษาค้นข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้วเพื่อลดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการใช้ชุดข้อมูลสำรวจเดิมหรือการใช้ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเดิม

1.5.2 การออกแบบข้อคำถาม

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ/ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเอกสาร ข้อมูลต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดในการศึกษาเชิงทฤษฎี หรือแบบจำลอง (Model) ที่กำหนด

2) ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บข้อมูล โดยการสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นการประเมินผลการปฏิบัติงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3) การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เป็นการหาค่าความเที่ยงตรงด้วยการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item - Objective Congruence หรือ IOC)

$$\text{IOC ของข้อที่ } i = \frac{\sum R_i}{N}$$

- R_i = คะแนนความสอดคล้องรวมของข้อที่ i
 N = จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยที่ค่า IOC ของแต่ละข้อคำถามควรมีค่ามากกว่า 0.5 (Rovinelli and Hambleton, 1977) หากข้อใดมีค่าต่ำกว่า 0.5 ควรปรับแก้ไขให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

4) การทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) โดยทำการเก็บข้อมูลจากประชากรซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ราย และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งเป็นไปตามขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่ใช้ในการทดสอบแบบสอบถาม ไม่ต่ำกว่า 25 หน่วย (กัลยา วาณิชยบัญชา, 2548)

$$\text{Cronbach}(\alpha) = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left\{ 1 - \frac{\sum_{i=1}^k s_i^2}{s_p^2} \right\}$$

- k = จำนวนข้อคำถามของแบบสอบถาม
 s_i^2 = ความแปรปรวน (variance) ของข้อ i
 s_p^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวม หรือความแปรปรวนระหว่างผู้ตอบ

โดยที่ค่าดัชนีวัดความเที่ยงของครอนบาคที่คำนวณได้ จากชุดข้อมูลที่นำมาทดสอบต้องมีค่ามากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สามารถนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ต่อไป (George and Mallery, 2003)

- 5) สรุปผลการทดสอบแบบสอบถาม ตามประเด็นต่อไปนี้
- (1) ความตรงของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์การศึกษา
 - (2) ความเข้าใจของผู้ตอบที่มีต่อคำถาม
 - (3) ความถูกต้องของคำถาม
 - (4) ลำดับของคำถาม

1.5.3 การสำรวจ

การสำรวจสามารถแบ่งออกเป็นตามความต้องการและบริบทของการสำรวจ โดยกำหนดข้อคำถามของขอบเขตการสำรวจดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อคำถามของขอบเขตการสำรวจ

รายการหัวข้อคำถาม	รายการหัวข้อคำตอบ
กลุ่มข้อมูลทั่วไป	
เพศ	
อายุ	
ระดับการศึกษา	
อาชีพและสังกัดหน่วยงาน	

รายการหัวข้อคำถาม	รายการหัวข้อคำตอบ		
กลุ่มการใช้งานและความสนใจในข้อมูลเปิดภาครัฐ			
ความสนใจในประเภทของข้อมูลเปิด 15 ประเภท	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนา - การศึกษา - สาธารณสุข - สถิติทางการ - เมืองและภูมิภาค - คมนาคมและโลจิสติกส์ - การเมืองและการปกครอง - ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กฎหมาย ศาล และอาชญากรรม - เศรษฐกิจ การเงิน และอุตสาหกรรม - เกษตรกรรม - วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรม - สังคมและสวัสดิการ - การท่องเที่ยวและกีฬา - งบประมาณและการใช้จ่ายของภาครัฐ 		
จุดประสงค์ในการใช้บริการข้อมูลเปิด ภาครัฐ	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา - การใช้เพื่อประโยชน์ทางด้านงานวิจัย - เพื่อการพัฒนาบริการและนวัตกรรมต่าง ๆ - การใช้เพื่อประโยชน์ทางสถิติ - การใช้เพื่อประโยชน์ด้านวิทยาศาสตร์ข้อมูล - เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานภาครัฐ - การใช้เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ - อื่น ๆ 		
ประเภทข้อมูลในการใช้บริการข้อมูล ภาครัฐแบบเปิด	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 50%; border: none;"> <ul style="list-style-type: none"> - PDF - DOC - TXT - TIFF - JPEG / PNG / BMP - XLS - CSV - ODS </td> <td style="width: 50%; border: none;"> <ul style="list-style-type: none"> - XML - JSON - KML - SHP - KMZ - RDF (URIs) - RDF (Linked Data) - อื่น ๆ </td> </tr> </table>	<ul style="list-style-type: none"> - PDF - DOC - TXT - TIFF - JPEG / PNG / BMP - XLS - CSV - ODS 	<ul style="list-style-type: none"> - XML - JSON - KML - SHP - KMZ - RDF (URIs) - RDF (Linked Data) - อื่น ๆ
<ul style="list-style-type: none"> - PDF - DOC - TXT - TIFF - JPEG / PNG / BMP - XLS - CSV - ODS 	<ul style="list-style-type: none"> - XML - JSON - KML - SHP - KMZ - RDF (URIs) - RDF (Linked Data) - อื่น ๆ 		

รายการหัวข้อคำถาม	รายการหัวข้อคำตอบ
ความถี่ในการใช้งานข้อมูลเปิด	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกวัน - 1 วัน/สัปดาห์ - 4-6 วัน/สัปดาห์ - น้อยกว่า 1 วัน/สัปดาห์ - 2-3 วัน/สัปดาห์ - ไม่เคยเข้าใช้งาน
กลุ่มสำรวจระดับความพึงพอใจ	
ด้านการบริการ	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงแหล่งข้อมูล - ความหลากหลายของช่องทางการให้บริการข้อมูล - ความพึงพอใจในการให้บริการข้อมูลของรัฐในภาพรวม
ด้านเนื้อหาและชุดข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ความชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และข้อมูลมีการปรับปรุงอยู่เสมอ - การประชาสัมพันธ์ข่าวสารชุดข้อมูล - ปริมาณเนื้อหาไม่เพียงพอกับความต้องการ - มีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการค้นหาและทำความเข้าใจ - ข้อความในเว็บไซต์ถูกต้องตามหลักภาษาและไวยากรณ์
ด้านความสะดวก	<ul style="list-style-type: none"> - การสืบค้นข้อมูลง่ายและสะดวก - การเข้าถึงข้อมูลและการดาวน์โหลดข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว - การจัดรูปแบบในเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน - มีการแนะนำและอธิบายขั้นตอนการใช้งานหรือเข้าถึงข้อมูล - มีช่องทางการติดต่อสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ
ด้านการออกแบบและจัดรูปแบบของช่องทางและเครื่องมือแสดงผลชุดข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดรูปแบบในเว็บไซต์ง่ายต่อการอ่านและการใช้งาน - ความสวยงาม มีความทันสมัย น่าสนใจ - ความเหมาะสมต่อการอ่านรายละเอียดชุดข้อมูล - มีความเร็วในการแสดงผล ภาพ ตัวอักษร และข้อมูลต่าง ๆ
การประเมินด้านประโยชน์และการนำไปใช้	<ul style="list-style-type: none"> - เนื้อหามีประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ - เป็นสื่อในการเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์และงานวิจัย - สามารถเป็นแหล่งความรู้ได้ - เป็นแหล่งข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	

1.5.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1.5.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การใช้ผลการสำรวจเชิงปริมาณและมีการวิเคราะห์เพื่อการแปลผลการดำเนินงานโดยใช้หลักสถิติที่เกี่ยวข้อง จำแนกเป็น 2 วิธี คือ การใช้หลักสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และ การใช้หลักสถิติภาคอ้างอิง (Inferential Statistics)

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นการสรุปและนำเสนอข้อมูลที่อธิบายลักษณะของข้อมูลชุดนั้นให้เป็นที่เข้าใจโดยสังเขป เช่น โดยการบอกว่าข้อมูลชุดนี้มีศูนย์กลางอยู่ที่ใด โดยการใช้ค่าเฉลี่ยหรือค่ามัธยฐานเป็นค่าแสดงว่าข้อมูลชุดนี้มีค่าอยู่ตรงไหนหรือบริเวณไหนและโดยการบอกว่าข้อมูลชุดนี้มีค่าต่าง ๆ ปรากฏอยู่ในช่วงใด ค่าต่าง ๆ เหล่านี้เกาะกลุ่มกันมากน้อยเพียงใด หรือมีการกระจายตัวมากน้อยเพียงใด ด้วยการบอกว่า ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด เป็นเท่าใด มีพิสัยกว้างยาวเท่าใด มีค่าแปรปรวนและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับเท่าใด หรืออาจใช้วิธีการสรุปด้วยแผนภาพที่ทำให้มองเห็นได้ว่า ข้อมูลทั้งหมดอยู่ในช่วงใด มีค่ากลางเป็นเท่าใด มีการกระจายตัวของข้อมูลในชุดมากน้อยเพียงใด ด้วยการใช้แผนภาพกระจาย แผนภาพแสดงการแจกแจงของข้อมูล เป็นต้น

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการสรุปสาระสำคัญในข้อมูลชุดสมบูรณ์หรือลักษณะของปรากฏการณ์หนึ่ง ด้วยการใช้อ้างอิงข้อมูลตัวอย่างหรือข้อมูลเพียงส่วนหนึ่งจากชุดข้อมูลที่สมบูรณ์นั้นแล้วทำการอนุมานจากข้อมูลตัวอย่างไปสู่ข้อมูลชุดสมบูรณ์

1.5.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ใช้จะเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถทำเป็นปริมาณได้ ดังนั้น จึงไม่สามารถใช้วิธีการทางสถิติได้ แต่จะใช้วิธีการที่เรียกว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งจะเป็ นวิธีการสรุปรวมข้อมูลหรือสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบประเด็นปัญหาหรือทดสอบสมมุติฐานการวิจัยต่าง ๆ ครบทุกข้อ โดยมีลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) การจำแนกและจัดระบบข้อมูล เป็นการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล หาแบบแผนความหมาย และความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ ภายใต้บริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่ศึกษาและทำความเข้าใจกับ ความหลากหลาย และความแตกต่างของข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา

2) การหาความสัมพันธ์ของข้อมูล แยกแยะเงื่อนไขเพื่ออธิบายสาเหตุความสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นการอธิบายการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ และการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ที่ศึกษา

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นที่จำแนกให้เห็นความหลากหลาย (Complexity) และความหมายของปรากฏการณ์ (Thick Description) มากกว่าที่จะเสนอให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกัน และความสัมพันธ์ที่วัดได้ด้วยค่าทางสถิติ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล อาศัยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นภาพรวม (Holistic View) หมายถึง องค์ประกอบของปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน ที่มีอยู่แล้วตามสภาพที่เป็นจริง เพื่อช่วยให้เกิดความหมายและความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ในด้านต่าง ๆ ไม่ใช่เป็นการเลือกวิเคราะห์ ปรากฏการณ์อย่างโดด ๆ หรือเป็นส่วนที่ขาดความเกี่ยวพันกับส่วนอื่น ๆ (Holloway and Wheeler, 1996)

1.5.5 การนำเสนอผลการวิเคราะห์

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขอบเขตการดำเนินงานได้กำหนดแนวทางการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การนำเสนอผ่านการจัดประชุม

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านการจัดประชุม ประกอบด้วย การแจ้งรายละเอียด การจัดประชุม หัวข้อ และการส่งคำเชิญให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่สำคัญและเป็นผู้ที่มีผลกระทบโดยตรง

ต่อผลสำเร็จของโครงการ โดยการจัดประชุมจะเน้นแนวทางแบบการสื่อสารสองทิศทาง (Two-way Communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น สอบถาม และให้ข้อมูลเพิ่มเติม การจัดประชุม จะกำหนดวันเวลาและสถานที่ตามเงื่อนไขของโครงการโดยยึดหลักการสำคัญ ดังนี้

- ความสะดวกสบายในการเดินทางเพื่อเข้าร่วมประชุม
- ความรัดกุมของเนื้อหาที่จะนำเสนอในการประชุม
- ต้นทุนการจัดประชุมที่ประหยัดได้ประสิทธิภาพ
- จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมตามข้อกำหนดของโครงการและเหมาะสมต่อวันเวลาและวิธีการ

2) การนำเสนอผ่านสื่อสิ่งพิมพ์

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ มุ่งเน้นการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ตามขอบเขตการดำเนินงานและเป็นการนำเสนอแบบทิศทางเดียว (One-Way Communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสารฝ่ายเดียว หากผู้รับสารมีข้อซักถาม หรือประเด็นสงสัยสามารถสอบถามคณะที่ปรึกษาได้ตามช่องทางที่แจ้งไว้ในสื่อสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้น ทั้งนี้ การแจกสื่อสิ่งพิมพ์จะพิจารณาตามความเหมาะสม และกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน โดยการจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์มีหลักการสำคัญ ดังนี้

- ความถูกต้องของเนื้อหาในสื่อสิ่งพิมพ์
- ที่มาของแหล่งข้อมูลที่ชัดเจนและการอ้างอิง
- การตรวจสอบการลอกเลียนแบบวรรณกรรม (Plagiarism)
- ความถูกต้องตามหลักภาษาและไวยากรณ์

บทที่ 2

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 จัดทำขึ้นโดยสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และแผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานให้หน่วยงานภาครัฐได้นำไปปฏิบัติ ให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ภายใต้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน 2) เพื่อให้มีกรอบการขับเคลื่อนกิจกรรม/โครงการที่ชัดเจนมุ่งสู่จุดหมายเดียวกัน 3) เพื่อกำหนดกรอบการขับเคลื่อนการบูรณาการรัฐบาลดิจิทัลที่สำคัญ สำหรับกำหนดประเด็นแผนบูรณาการประจำงบประมาณ 4) เพื่อกำหนดหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองในการขับเคลื่อนประเด็นที่เกี่ยวข้อง พร้อมกรอบงบประมาณในการดำเนินงาน และ 5) เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

2.2 ธรรมาภิบาลข้อมูล

ด้วยขนาดข้อมูลที่มีจำนวนมหาศาล Big Data จึงถูกนำมาใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การกำหนดกฎ กติกา และขอบเขตของอำนาจในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือที่เรียกว่า ธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้มีความมั่นใจว่าการบริหารจัดการข้อมูลเหล่านั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์การใช้ข้อมูล อยู่ภายใต้กระบวนการที่โปร่งใส และลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านข้อมูล (Business Compliance) เช่น การเข้าถึง การใช้ และการถ่ายโอนข้อมูลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Data) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Data Privacy) และความปลอดภัยของข้อมูล (Data Security) รวมถึงเป็นเครื่องมือในการวางมาตรฐานด้านเทคนิคของข้อมูล เช่น รูปแบบและคุณภาพข้อมูล การอธิบายรายละเอียดโครงสร้างข้อมูล (Meta Data) เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

The Data Management Association International สมาคมจัดการทรัพยากรข้อมูลและสารสนเทศระหว่างประเทศได้ให้คำนิยามของธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) ว่า “The exercise of authority control and shared decision making (planning, monitoring and enforcement) over the management of data assets” (Michelle Knight, 2021) นั่นคือ ข้อมูลเปรียบเสมือนสินทรัพย์อย่างหนึ่ง จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอำนาจการควบคุม ตลอดจนการตัดสินใจในการวางแผน ติดตาม และกำหนดกฎเกณฑ์ในการใช้ร่วมกันให้ถูกต้อง ในกระบวนการจัดการด้านข้อมูล ธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในงานจัดการข้อมูลทั้งหมด เปรียบเสมือน ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ และการบังคับใช้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล สิทธิในการตัดสินใจ (Decision Rights) ตลอดจนหน้าที่และการบริหารจัดการระบบข้อมูล ภายใต้กระบวนการควบคุมการตรวจสอบและติดตามผลด้านข้อมูล

ธรรมาภิบาลข้อมูลที่ดีจะช่วยให้องค์กรมีระบบข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน มีนโยบาย และขั้นตอนการใช้ข้อมูลที่เหมาะสมกับประเภทของข้อมูล การบริหารจัดการข้อมูลมีความโปร่งใส และมีกระบวนการตรวจสอบติดตามเพื่อปรับปรุงคุณภาพและความถูกต้องของข้อมูล สามารถใช้สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารอันนำไปสู่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแก่องค์กรได้ แรงขับเคลื่อนเพื่อให้เกิด Data Governance สามารถเกิดได้จากปัจจัยหลายประการ เช่น การเพิ่มคุณภาพข้อมูล ความต้องการใช้ข้อมูล เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมาย การยกระดับความปลอดภัยของข้อมูล ความต้องการพัฒนาระบบ Business Intelligence หรือ การวางสถาปัตยกรรมด้านระบบข้อมูลใหม่จากการปรับโครงสร้างองค์กร เป็นต้น

2.2.1 กรณีศึกษาธรรมาภิบาลข้อมูลในต่างประเทศ

2.2.1.1 กรณีศึกษาของประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียนีหน่วยงานกลางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ เพื่อกำหนดมาตรฐานในการจัดเก็บ การใช้ การเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและการบริหารจัดการข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานภาครัฐบางส่วนมีการกำหนดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของหน่วยงานเอง เช่น Workplace Gender Equality Agency และ Australian Institute of Health and Welfare ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) หน่วยงานกลางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

ประเทศออสเตรเลียนีการจัดตั้ง Data Governance Australia (DGA) เพื่อธรรมาภิบาลข้อมูล และสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานต่าง ๆ (ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน) ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยไม่ผิดข้อกำหนด ซึ่งจะทำให้การดำเนินการของภาครัฐและภาคเอกชนที่ใช้ข้อมูลเป็นไปได้อย่างดี DGA ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2559 โดยคณะกรรมการบริหารเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับข้อมูลจากหลากหลายองค์กร ได้แก่ มหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานเอกชน เป้าหมายของ DGA คือ การสร้างมาตรฐานในกระบวนการเก็บ การใช้ และการบริหารจัดการข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในประเทศออสเตรเลียนี โดยทำหน้าที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐและการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานกับผู้ที่เป็สมาชิก ซึ่งหน่วยงานที่เป็นสมาชิกจะได้รับการอบรมเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นข้อกำหนดในธรรมาภิบาลการแลกเปลี่ยนข้อมูลโดยไม่ขัดกับข้อกำหนด กฎหมาย หรือนโยบายที่ถูกกำหนดโดยรัฐบาลกลางออสเตรเลียนี นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับแนวโน้มธรรมาภิบาลข้อมูลจากต่างประเทศอีกด้วย โดยประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับมี 7 ข้อ ดังนี้

- การสนับสนุนจากรัฐบาล โดยหน่วยงานที่เป็นสมาชิกจะได้รับการดูแลในเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับข้อมูล ได้แก่ ความเป็นส่วนบุคคล ความปลอดภัยจากการโจมตีทางอินเทอร์เน็ต การควบคุม และดูแลข้อมูล การใช้ และความเสี่ยงในการใช้งานข้อมูล

- มาตรฐานและคู่มือการใช้งาน มีการจัดทำคู่มือและมาตรฐานให้ศึกษา เพื่อให้สมาชิกสามารถดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลได้เป็นอย่างดี

- เครื่องหมายความไว้วางใจของ DGA โดยสมาชิกจะได้รับการดูแลจนกระทั่งได้ตามมาตรฐานของ DGA ซึ่งการมีมาตรฐาน DGA จะทำให้สมาชิกเป็นที่ยอมรับจากสมาชิกอื่น ๆ ทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีมาตรฐานเดียวกันเป็นไปได้อย่างดี

- มาตรฐานของธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ มาตรฐานของ DGA เป็นที่ยอมรับจากมหาวิทยาลัยในเรื่องธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

- หลักสูตร มีการกำหนดหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ที่จะช่วยให้สมาชิกมีความเข้าใจในธรรมาภิบาลรวมถึงหลักปฏิบัติในธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

- กิจกรรม มีกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐให้กับสมาชิกสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

- งานวิจัยและบทความ สมาชิกสามารถอ่านบทความและงานวิจัยที่วิเคราะห์ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ รวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของโลกด้วย

อย่างไรก็ตามพันธกิจของหน่วยงานกลางเน้นในการแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นหลัก แต่ไม่ได้เน้นในเรื่องของโครงสร้างธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐที่ชัดเจน ทั้งนี้ โครงสร้างธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐจะขึ้นอยู่กับแต่ละหน่วยงาน ซึ่งได้อธิบายไว้ในหัวข้อธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของ Workplace Gender Equality Agency และ Australian Institute of Health and Welfare

2) ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของหน่วยงาน Workplace Gender Equality Agency (WGEA)

WGEA มีหน้าที่ในการส่งเสริมและปรับปรุงความเสมอภาคกันทางเพศในสถานที่ทำงานในประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้ดำเนินงานเรื่องความเสมอภาคกันทางเพศในสถานที่ทำงาน โดยการร่วมมือกับนายจ้างเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือนายจ้างเรื่องความเสมอภาคทางเพศ เป้าหมายในการสร้างกรอบธรรมาภิบาลของหน่วยงานนี้ คือ การให้หน่วยงานมีนโยบายและขั้นตอนการจัดการข้อมูลที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้เกิดการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและกลายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน โดยมีธรรมาภิบาลเพื่อควบคุมการบริหารจัดการข้อมูลตลอดทั้งระบบบริหารและกระบวนการจัดการข้อมูลหรือวงจรชีวิตข้อมูล ได้แก่การวางแผน การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการเปิดเผย ทั้งนี้แนวคิดของธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของหน่วยงานได้ร่างแบบศึกษามาจากกรอบธรรมาภิบาลของ DGI และกรอบการบริหารจัดการข้อมูลของ DAMA International กรอบธรรมาภิบาลของหน่วยงานประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

- บุคลากร มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบที่ชัดเจน ประกอบด้วย บริการข้อมูล (Data Stewards) และบริการข้อมูลด้านเทคนิค (Technical Data Stewards) รวมไปถึงบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล

- ธรรมาภิบาลและการปกครอง มีสาระสำคัญ คือ กลยุทธ์และเป้าหมายทางธุรกิจของหน่วยงานตลอดจนขอบเขตการทำงาน นอกจากนี้ยังได้กำหนดกิจกรรมการจัดการและการสนับสนุนทรัพยากรของหน่วยงานด้วย

- ระบบการดำเนินการ ประกอบด้วย นโยบาย ขั้นตอนความปลอดภัย อุปกรณ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แอปพลิเคชัน และเครื่องมือต่าง ๆ ที่สนับสนุนการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมาตรฐานในการดำเนินงานเพื่อทำให้เกิดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ โดยมีกลุ่มบุคลากรจำนวนหนึ่งทำหน้าที่สร้างมาตรฐาน และดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานของข้อมูล นอกจากนี้ บุคลากรกลุ่มนี้ต้องมีการวัดมาตรฐานของข้อมูลในปีที่ผ่านมา และต้องมีการตรวจสอบการดำเนินการข้อมูลของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลอีกด้วย

3) ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของหน่วยงาน Australian Institute of Health and Welfare (AIHW)

AIHW เป็นหน่วยงานที่ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับสุขภาพและสวัสดิการของออสเตรเลีย นอกจากนี้ยังสนับสนุนการพัฒนานโยบายโครงการด้านสุขภาพและสวัสดิการของประเทศออสเตรเลีย โดยธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของ AIHW มีรายละเอียด ดังนี้

- กฎหมาย นโยบายที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ มีการระบุถึงกฎหมายภายนอกหน่วยงานที่อาจจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของ AIHW นอกจากนี้ ยังระบุถึงนโยบายการใช้ข้อมูลของหน่วยงาน

- โครงสร้างและบทบาทของ AIHW ในการจัดการข้อมูล มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนภายในหน่วยงาน ตั้งแต่บอร์ดบริหารไปจนถึงบุคลากรที่ทำงานกับข้อมูลโดยตรงรวมถึงผู้ตรวจสอบข้อมูล

- นโยบายข้อมูลและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ระบุถึงการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลภายใน AIHW นอกจากนี้ยังได้ระบุถึง Data Linkage ซึ่งระบุถึงการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ว่าต้องมีมาตรฐานตามที่หน่วยงานกลางกำหนด

- ระบบ AIHW และเครื่องมือเพื่อสนับสนุน ระบุถึงมาตรฐานและเครื่องมือในธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

โดยสรุปแล้ว ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของประเทศออสเตรเลียเป็นส่วนสำคัญให้ประเทศที่ติดอันดับ 1 ใน 3 ของ Global E-Government Index ทั้งนี้หลายหน่วยงานในประเทศออสเตรเลียมีการเปิดเผยธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐสู่สาธารณะ ซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการกำหนดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของประเทศไทย

2.2.1.2 กรณีศึกษาของประเทศเกาหลีใต้

ในการพัฒนาข้อมูลขนาดใหญ่ สำหรับระบบการให้บริการบำนาญแห่งชาติของประเทศไทย (National Pension Service of South Korea) (Kim, H. Y., & Cho, J. S., 2017) ได้กำหนดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ โดยมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ (Objective)

- ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐขนาดใหญ่มีความต้องการ เพื่อสร้างมูลค่าทางธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งจะช่วยให้บริการของข้อมูลขนาดใหญ่สามารถบรรลุเป้าหมาย

2) ยุทธศาสตร์ (Strategy)

- การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Information Protection) ได้แก่ นโยบายระดับของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดอุปกรณ์สำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

- ระดับคุณภาพข้อมูล (Data Quality Level) ได้แก่ ความพร้อมใช้ของผลการวิเคราะห์ที่ได้รับจากข้อมูลขนาดใหญ่ ความเชื่อมั่นในผลการวิเคราะห์ ข้อมูลขนาดใหญ่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์หรือสิ่งที่ต้องการทำนาย และความสามารถในการผลักดันผลการวิเคราะห์ถูกนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

- การเปิดเผยข้อมูลและความรับผิดชอบ (Data Disclosure and Responsibility) ได้แก่ การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าของข้อมูล การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการข้อมูล และการกำหนดขอบเขตของการเปิดเผยข้อมูล

3) ส่วนประกอบ (Component)

- โครงสร้างของการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Organization) บุคคลที่อยู่ภายในโครงสร้างนี้มีบทบาทและความรับผิดชอบในการบริหารจัดการข้อมูล การบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัย และการบริหารจัดการคุณภาพข้อมูล

- การจัดทำมาตรฐานและแนวปฏิบัติ (Standardization and Guideline) เช่น แนวปฏิบัติในการกำหนดโครงสร้างข้อมูลและวิธีการประมวลผลข้อมูล

- นโยบายข้อมูลและกระบวนการเกี่ยวกับข้อมูล (Policy and Process) เช่น การควบคุมดูแลและการวัดประสิทธิภาพจากการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูล

4) โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Infrastructure)

- โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับข้อมูลขนาดใหญ่ต้องการทรัพยากรด้านการคำนวณ (ซีพียู แรม) และอุปกรณ์แบบใหม่ ในการลงทุนด้านทรัพยากรและอุปกรณ์ ต้องมีความเหมาะสมกับระดับการบริการและการบำรุงรักษาที่ได้รับ นอกจากนี้ต้องมีการควบคุมและตรวจความสอดคล้องกันระหว่างการดำเนินการ (ตั้งแต่ การรวบรวมข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิเคราะห์) กับนโยบายข้อมูลที่กำหนดไว้

2.2.1.3 กรณีศึกษาของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีประเทศและหน่วยงานที่ได้ดำเนินการธรรมาภิบาลข้อมูลและบริหารจัดการข้อมูล ดังนี้

1) Scottish Government’s Data Linkage มีการบริหารจัดการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพและมีความน่าเชื่อถือ เพื่อประโยชน์ในการบริการสาธารณะในด้าน

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ
- การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ
- การเผยแพร่ข้อมูลทั่วไปแก่สาธารณชน
- การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ด้วยวิธีใหม่ ๆ (Data Innovation)

2) British Academy เน้นธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐของผู้มีส่วนได้เสียกับข้อมูลเพื่อ

- การบริหารจัดการข้อมูล
- การจัดการเกี่ยวกับบุคคลที่มีส่วนได้เสียกับข้อมูล
- การกำหนดมาตรการและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
- การสร้างความโปร่งใสและตรวจสอบได้

จากผลการศึกษาแนวคิดและกรณีศึกษาจากต่างประเทศสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักของการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อมุ่งเน้นการลดความเสี่ยง ทั้งด้านความปลอดภัยของข้อมูล รักษาความเป็นส่วนบุคคล หรือปรับปรุงกระบวนการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพสามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนและเปิดเผยข้อมูลได้

2.2.2 กรณีศึกษาธรรมาภิบาลข้อมูลในประเทศไทย

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” นั้น สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางดิจิทัล (องค์การมหาชน) จึงมีการขับเคลื่อนแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563 – 2565 เพื่อใช้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ระยะ 3 ปี รวมถึงแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ไปพิจารณาประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกัน โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 การยกระดับหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล การกำหนดเป้าหมายของยุทธศาสตร์ในการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูล โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นผู้นำเสนอกรอบในการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ ที่มีเป้าหมายของผลลัพธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีการอธิบายข้อมูล (Metadata) และสามารถต่อยอดไปเป็นการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐได้ต่อไป โดยในภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันของยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่ดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และในภาพที่ 2 แสดงถึงความสอดคล้องกันในการดำเนินการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลภายใต้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย ด้วยองค์ประกอบหลักที่สามารถประเมินความพร้อมภายใต้การบริหารจัดการข้อมูลที่มีความปลอดภัย สอดคล้องกับมาตรฐานด้านความปลอดภัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงสถานภาพปัจจุบันของข้อมูลและความสามารถในการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องภายใต้กรอบการกำหนดคำอธิบายข้อมูลและนโยบายการกำกับดูแลข้อมูล เพื่อนำไปสู่การทำบัญชีข้อมูลภาครัฐ (Data Catalog) ภายใต้แพลตฟอร์มเดียวกันได้ในอนาคต

ภาพที่ 1 ความสอดคล้องกันของยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ที่ดำเนินการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ภาพที่ 2 ความสอดคล้องกันในการดำเนินการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูล ภายใต้แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

2.2.2.1 กรณีศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ให้ความสำคัญอย่างมากต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และพร้อมสนับสนุนให้หน่วยงานในการกำกับดูแล รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตลาดทุนมีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในตลาดทุน นอกจากนี้ในส่วนของ ก.ล.ต. เองได้มีการเตรียมความพร้อมภายในองค์กร เพื่อให้มีการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามกฎหมาย โดยได้จัดทำนโยบายธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance Policy) และแนวปฏิบัติการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเน้นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตลอดทั้งวงจรชีวิตข้อมูล (Data Life Cycle) นอกจากนี้ ก.ล.ต. ยังเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและด้านเทคนิค โดยนำเทคโนโลยีใหม่ที่ได้มาตรฐานสากลเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายอีกด้วย

2.2.2.2 กรณีศึกษาของหน่วยงานสำนักคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ประกันภัย (คปภ.)

สำนักคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย คปภ. ได้ยึดหลักธรรมาภิบาลและความถูกต้องชัดเจนในการดำเนินงาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความน่าเชื่อถือให้กับผู้มีส่วนได้เสียขององค์กรบนพื้นฐานของการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน จึงได้กำหนดกรอบหลักการธรรมาภิบาล เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้

- 1) การเติบโตอย่างยั่งยืนของสำนักงาน คปภ. (Sustainable growth)
- 2) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพเพียงพอ (Responsibility)
- 3) ความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจและการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง (Accountability)
- 4) การมีจริยธรรมและจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน (Code of Conduct and Code of Ethics)
- 5) การเปิดเผยข้อมูลด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ (Disclosure & Transparency)
- 6) การปฏิบัติต่อผู้มีส่วนได้เสียโดยสุจริตและอย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Treatment)

โครงสร้างแนวทางธรรมาภิบาลของสำนักงาน คปภ. มี 2 ส่วน ประกอบด้วย ธรรมาภิบาลในระดับคณะกรรมการ และธรรมาภิบาลในระดับสำนักงาน ภายใต้กรอบแนวทาง ที่ได้กำหนดไว้ 4 ข้อ ดังนี้

- 1) โครงสร้างการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพของคณะกรรมการ
 - เพื่อให้มั่นใจว่า มีคณะกรรมการที่มีทักษะ ความรู้ และความเชี่ยวชาญเพียงพอ กับขนาดโครงสร้าง และลักษณะการดำเนินงานของสำนักงาน
- 2) ความรับผิดชอบต่ออย่างเหมาะสมในการกำกับดูแล
 - เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสำนักงานมีการกำหนดแนวทางกลยุทธ์ในการดำเนินงาน ทั้งยังมีการวางระบบที่มีประสิทธิภาพในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานและผู้บริหารระดับสูง
 - เพื่อให้มั่นใจว่าคณะกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของตนบนพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่ครบถ้วนทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร และระมัดระวัง เพื่อผลประโยชน์ที่ดีที่สุดขององค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย และรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติหน้าที่ของตนทั้งต่อองค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย
 - เพื่อให้มั่นใจว่าสำนักงานมีการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณ มีความซื่อสัตย์สุจริต เที่ยงธรรม ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยความรู้ความสามารถที่เพียงพอ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

- 3) การเปิดเผยข้อมูล ความโปร่งใส และการสื่อสาร
 - เพื่อให้มั่นใจว่าสำนักงานมีการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องสำคัญ ๆ อย่างถูกต้อง และทันต่อเหตุการณ์ และมีระบบที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่าข้อมูลต่าง ๆ ที่เปิดเผยนั้นมีความน่าเชื่อถือ
- 4) การบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน
 - เพื่อสร้างความมั่นใจว่าสำนักงานมีการบริหารความเสี่ยงและมีระบบการควบคุมภายในที่ดีซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการจัดการที่มีประสิทธิภาพ
 - เพื่อให้มั่นใจว่ามีคณะกรรมการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระ ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ในการสอบทานการกำกับดูแลกิจการ การบริหารงาน การบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายใน รวมทั้งการจัดทำรายงานทางการเงิน

2.3 ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

หน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยที่มีการดำเนินการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐและหน่วยงานที่กำกับดูแลมาตรฐานการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐคือสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ที่ทำหน้าที่ให้บริการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล รวมถึงการกำหนดมาตรฐานการให้บริการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ผ่านประกาศคณะกรรมการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัลเรื่อง มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ ซึ่งมาตรฐานฉบับนี้กล่าวถึงเนื้อหาและแนวทางที่จำเป็นสำหรับหน่วยงานภาครัฐในการให้บริการข้อมูลดิจิทัล แบบเปิดต่อสาธารณะ โดยประกอบด้วยปัจจัยที่ต้องพิจารณา ซึ่งสอดคล้องกับแบบสำรวจความพร้อมของ การให้บริการข้อมูลแบบเปิดขององค์กร ประกอบด้วย

- คุณลักษณะของข้อมูลเปิดภาครัฐ
- การประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ
- การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ
- ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ
- การนำข้อมูลเปิดไปใช้ประโยชน์

2.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปิด

2.3.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเปิด เพื่อป้องกันการก่ออาชญากรรม

กรณีศึกษาที่ 1 สหรัฐอเมริกา ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวม และเปิดเผยชุดข้อมูล ผ่านทางเว็บไซต์ <https://www.data.gov/> ซึ่งเปิดให้เข้าถึงในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น XML, JSON, CSV, KML, RDF ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผย เช่น ชุดข้อมูลสถิติการก่ออาชญากรรม ชุดข้อมูลพื้นที่ การก่ออาชญากรรมในแต่ละเมือง ชุดข้อมูลรายงาน บันทึกเหตุการณ์ก่ออาชญากรรม ชุดข้อมูลสถิติ การก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง การนำไปใช้ มีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อทำนายรูปแบบ หรือปัจจัยที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรมใน แต่ละพื้นที่ นำผลที่ได้จากการทำนายไปใช้ในการจัดสรรเส้นทาง การตรวจตราของตำรวจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถเดินทางไปยังจุดเกิดเหตุได้รวดเร็วที่สุด ประโยชน์ที่ได้รับ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรของเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ สูงสุดในการป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมในพื้นที่เสี่ยง โดยวางแผนการจำกัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการตรวจป้องกันและปราบปรามการก่ออาชญากรรมในแต่ละพื้นที่เสี่ยง และให้ประชาชน เตรียมความพร้อม และป้องกันตนเอง พยายามหลีกเลี่ยงจุดเสี่ยง หรือพฤติกรรมที่อาจจะก่อให้เกิด อาชญากรรม

กรณีศึกษาที่ 2 สาธารณรัฐไอร์แลนด์ ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวมและเปิดเผยชุดข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.gov.ie> ซึ่งเปิดให้เข้าถึงในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น XLSX, XML, JSON, CSV ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผย เช่น ข้อมูลสถิติแบ่งตามประเภทการกระทำความผิด ข้อมูลสถิติการก่ออาชญากรรมจากสำนักงานตำรวจตามแต่ละพื้นที่ ข้อมูลการสำรวจสำมะโนประชากร การนำไปใช้มีการจัดทำข้อมูลหรือผลลัพธ์ในรูปแบบภาพหรือแผนภูมิ (Data Visualization) เพื่อวิเคราะห์และประเมินแนวโน้มที่จะก่ออาชญากรรมในแต่ละประเภท ในแต่ละช่วงเวลา และในแต่ละพื้นที่ เพื่อวางแผนรับมือกับอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น รวมถึงมีการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสังเกตและรายงานพฤติกรรมที่น่าสงสัยในละแวกพื้นที่ที่อยู่อาศัย ประโยชน์ที่ได้รับเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นสำหรับการอยู่อาศัย การติดต่อธุรกิจ และการท่องเที่ยว ลดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยสำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยประเมินอัตราการเกิดอาชญากรรมในแต่ละพื้นที่ เพื่อหาแนวทางป้องกันตามแนวโน้มประเภทของ อาชญากรรมที่เกิดบ่อยครั้งในแต่ละพื้นที่ รวมถึงให้ประชาชนเตรียมความพร้อมและป้องกันตนเอง หลีกเลี่ยง จุดเสี่ยงที่ก่อให้เกิดอาชญากรรม

2.3.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเปิด เพื่อการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน

กรณีศึกษาที่ 1 สหราชอาณาจักร ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวมและเปิดเผยชุดข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.gov.uk> ซึ่งเปิดให้เข้าถึงในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น CSV, KML, WMS, GEOJSON ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผยด้านการบริการขนส่งสาธารณะ เช่น ข้อมูลสถิติผู้โดยสาร ข้อมูลการร้องเรียนของผู้โดยสาร ข้อมูลปริมาณการขนส่งสินค้า ข้อมูลตารางเวลา เส้นทาง และค่าโดยสารสำหรับการเดินทางด้วยรถบริการสาธารณะ การนำไปใช้ จัดให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดเกี่ยวกับข้อมูลรถโดยสารประจำทาง โดยหน่วยงานรัฐ และผู้ประกอบการ สามารถเข้าถึงและใช้ชุดข้อมูลเปิดนี้ เพื่อสร้างบริการใหม่ ๆ ให้กับผู้ใช้โดยสารให้สามารถ เข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะได้สะดวกและง่ายขึ้น สำหรับคนพิการและคนทั่วไป พร้อมทั้งสามารถวางแผนการเดินทาง แสดงข้อมูลแบบทันทีแสดงราคาและชำระเงินผ่านแพลตฟอร์มเดียว ไม่ต้องเสีย ค่าธรรมเนียม ประโยชน์ที่ได้รับ สามารถวางแผนและประเมินค่าใช้จ่ายการเดินทางได้ ทำให้เกิดความรวดเร็วและความสะดวกสบายในการใช้บริการขนส่งสาธารณะสำหรับผู้โดยสาร เพิ่มรายได้สำหรับผู้ประกอบการท้องถิ่น เพิ่มประสิทธิภาพการตัดสินใจด้านการจัดการจราจรที่ดีขึ้นสำหรับหน่วยงานปกครองท้องถิ่น รวมถึงเพิ่มโอกาสทางธุรกิจใหม่ ๆ สำหรับภาคเอกชน เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเดินทางในพื้นที่ที่อาจจะยังเชื่อมต่อกับเครือข่ายขนส่งสาธารณะหลักที่ยังไม่ถึง

กรณีศึกษาที่ 2 สาธารณรัฐไอร์แลนด์ ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวมและเปิดเผยชุดข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.gov.ie> ซึ่งเปิดให้เข้าถึงในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น Web services API, CSV, XML, KML/KMZ, WMS, GEOJSON ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผยด้านการบริการขนส่งสาธารณะ เช่น ข้อมูลผู้โดยสารที่ใช้บริการรถสาธารณะแบบทันที ข้อมูลตารางเวลาการเดินทาง ข้อมูลพิกัดทางภูมิศาสตร์ ข้อมูลที่จอดรถสำหรับผู้พิการ การนำไปใช้มีการจัดทำหน้าแสดงข้อมูลแบบทันที (Irish Rail Realtime API) เพื่อแสดงข้อมูลตารางการเดินทางขบวนรถ แสดงที่ตั้งปัจจุบันของรถไฟที่ให้บริการจากระบบส่งสัญญาณกลาง แสดงตำแหน่งการเดินทางรถไฟทุกขบวนทั่วประเทศ แสดงข้อมูลต้นทางและปลายทางของขบวนรถไฟที่ให้บริการอยู่ รวมถึงแสดงข้อมูลการเดินทางที่ให้บริการอยู่ว่ามีความล่าช้าหรือไม่ และล่าช้าเป็นเวลาเท่าไร ประโยชน์ที่ได้รับสามารถเปรียบเทียบวิธีการเดินทางโดยระบบขนส่งสาธารณะของแต่ละเมืองในแต่ละวันได้ สามารถค้นหาจุดจอดรถประจำทาง เวลาเฉลี่ยในการเดินทาง ช่วยลดเวลาในการรอรถ รวมถึง ประเมินค่าใช้จ่ายในการเดินทางผ่านทางเว็บไซต์ <https://www.transportforireland.ie> เพื่อช่วยในการวางแผนการเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะดีขึ้น

2.3.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเปิด เพื่อการป้องกันและปราบปรามทุจริตคอร์รัปชัน

กรณีศึกษาที่ 1 ประเทศไทย ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวมชุดข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.go.th> ซึ่งเปิดให้เข้าถึงในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น CSV, XLS, DOC รวมถึงมีการเปิดเผยข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผย เช่น ข้อมูลบริษัทและรายชื่อกรรมการ ข้อมูลจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล การนำไปใช้ มีการจัดกิจกรรม Datathon: Organizing Data for Anti-Corruption โดยให้ประชาชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ และผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูล นำชุดข้อมูลเปิดมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุดข้อมูล เช่น ข้อมูลผู้ทำงานภาครัฐ คำตัดสินศาลฎีกา สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ข่าวกเกี่ยวกับการทุจริต เพื่อตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านแอปพลิเคชัน ประโยชน์ที่ได้รับ มีการนำชุดข้อมูลมาเชื่อมโยงตรวจสอบความสัมพันธ์ของนักการเมือง ว่าเคยถูกตัดสินคดีทุจริตคอร์รัปชันหรือไม่ ตรวจสอบการทุจริตในโครงการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ วิเคราะห์โอกาสที่จะเกิดการสมยอมในการเสนอราคา

กรณีศึกษาที่ 2 สาธารณรัฐไอร์แลนด์ ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวมและเปิดเผยชุดข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.gov.ie> ซึ่ง เปิดให้เข้าถึงในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น CSV, PDF, XLS, DOC ตัวอย่างชุดข้อมูลที่มีการเปิดเผย เช่น ข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณของภาครัฐ ข้อมูลงบประมาณแผ่นดิน การนำไปใช้ มีการจัดทำเว็บไซต์ Where Your Money Goes เพื่อแสดงข้อมูลการจัดสรร งบประมาณย้อนหลัง 10 ปี ของแต่ละภาคส่วน เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนรายได้คนทำงาน หรือสนับสนุนการจ้างงาน การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐ ประโยชน์ที่ได้รับ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและวิเคราะห์รายจ่ายประจำปีของภาครัฐ เพื่อ ตรวจสอบการนำงบประมาณภาครัฐไปใช้ เป็นไปอย่างคุ้มค่าหรือไม่

2.3.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเปิด เพื่อการขนส่งและโครงสร้างพื้นฐาน

ประเทศไทย ลักษณะการเปิดเผย มีการรวบรวมชุดข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ <https://data.go.th/> ซึ่งเปิดให้เข้าถึง ในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น CSV, XLS, DOC รวมถึงมีการเปิดเผยข้อมูลจากหลายหน่วยงาน ตัวอย่างชุด ข้อมูลที่มีการเปิดเผย เช่น ข้อมูลประมาณจราจร ชุดข้อมูลผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตในช่วงปีใหม่ สรุปล้อตราเฉลี่ย รถยนต์ส่วนบุคคลในเขตกรุงเทพมหานคร การนำไปใช้ มีการจัดโครงการประกวดนวัตกรรมข้อมูลเปิดภาครัฐ “Thailand Data Innovation Awards” เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการด้วยข้อมูลเปิด นอกจากนี้ผู้ที่ผ่านการคัดเลือกจะได้รับ โอกาสในการส่งผลงานเข้าประกวดในเวทีระดับสากล ในโครงการระหว่างประเทศ “โครงการความร่วมมือ ระหว่างประเทศด้านการเปิดเผยข้อมูล Asia Open Data Partnership (Cross Countries Hackathon) ประโยชน์ที่ได้รับ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาแอปพลิเคชันที่หลากหลาย และส่งเสริมนักพัฒนาของไทยให้มีโอกาสต่อยอดความคิดให้กับผลงานที่มีความพร้อมและแสดงผลงานในเวทีระดับประเทศ ให้เป็นที่รู้จักและยอมรับทั้งในและต่างประเทศ เพื่อผลักดันสู่ภาคธุรกิจ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมจากการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐให้เกิดประโยชน์ ยกกระดับคุณภาพบริการของรัฐให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการเข้าถึงบริการได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

2.3.2 ตัวอย่างกิจกรรมที่สนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดทำข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

เครือข่ายองค์กรด้านข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนสังคม เป็นการรวมกลุ่มของภาคเอกชนและประชาชนในการขับเคลื่อนและบ่งชี้การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อการพัฒนาสังคมเป็นแหล่งข้อมูล ที่สะท้อนถึงความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยในวันที่ 6 มีนาคม 2564 ได้มีการจัดงานสัมมนา “เปิดข้อมูลรัฐสู่สาธารณะเพื่อประชาธิปไตย (Open Data for Democracy) เนื่องในวันข้อมูลเปิดสาธารณะ (International Open Data Day) ดังภาพที่ 3 ที่จัดขึ้นพร้อมกันทั่วโลกเพื่อเฉลิมฉลองและเป็นโอกาสที่ประชาชนจะได้เห็นถึง

ความสำคัญและประโยชน์ของข้อมูลสาธารณะ นำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดการรับนโยบายข้อมูลเปิดไปใช้ ทั้งในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยข้อมูลสาธารณะถือเป็นทรัพยากรสำคัญในยุคดิจิทัล ยิ่งในปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของโควิด 19 ประชาชนใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อ รับรู้ ใช้ และแลกเปลี่ยน ข้อมูลกันมากขึ้น ข้อมูลสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลของภาครัฐ จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลหลักในการช่วย ผลักดันให้เกิดการรับรู้ในวงกว้างและสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมถึง สร้างความโปร่งใสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยเป็นเวทีสำคัญที่ประชาชนได้แสดง ทศนคติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ซึ่งมีหลายประเด็นสำคัญที่หน่วยงานของรัฐต้องนำมาพิจารณา ในการให้บริการข้อมูลแบบเปิด (ที่มา : <https://elect.in.th/open-data/>) โดยมีหัวข้อดังนี้

2.3.2.1 การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะคือหน้าที่ซึ่งรัฐไทยทำได้ไม่ดีพอ

- ข้อมูลเป็นส่วนสำคัญในการสื่อสารและถกเถียงอย่างสร้างสรรค์ในสังคม และการที่รัฐ เปิดเผยข้อมูลในรูปแบบที่สมบูรณ์และนำไปใช้ต่อได้ง่ายที่สุด เพื่อให้ประชาชนติดตาม ตรวจสอบ และช่วยคิด ช่วยทำต่อได้ เพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วมในระดับต่อ ๆ ไป คือ ชั้นแรกของสังคมประชาธิปไตย

- การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบประเทศ ผ่านการติดตามตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การทำตามนโยบาย ของพรรคการเมือง การใช้งบประมาณของรัฐ

- เว็บไซต์ภาครัฐบางแห่งอัปเดตข้อมูลช้าไปประมาณหนึ่งปี และภาครัฐไทยชอบ UPLOAD หนังสือหรือเอกสารราชการต่าง ๆ ลงเว็บไซต์ทั้งหมด โดยปราศจากการแบ่งส่วนให้สามารถอ่าน และทำความเข้าใจได้ง่าย

- ข้อมูลที่ถูกเปิดเผยนำไปใช้ต่อได้ยาก แม้จะได้ไฟล์เอกสารที่เป็น PDF ก็ต้องแปลงไฟล์ อีกหลายครั้งกว่าจะนำไปใช้งานต่อได้

- ข้อมูลที่ได้ติดต่อขอทางภาครัฐไป บางอย่างใช้ระยะเวลาารอนานกว่าจะได้รับ และบางอย่างก็ไม่ได้รับการตอบกลับมา

- โครงสร้างของระบบราชการไทยที่ไม่ออกแบบให้รัฐเปิดเผยข้อมูล และมักโยน ความรับผิดชอบไปที่ระดับปฏิบัติการ ส่งผลให้เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการไม่กล้าทำงานในเรื่องนี้ เพราะกลัว โดนลงโทษ

- ภาครัฐไทยยังไม่มีกรอบโครงสร้างพื้นฐานของข้อมูล (Data Governance Structure) ที่ชัดเจน และยังขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการตรวจสอบข้อมูลที่ถูกเปิดเผยออกมา

2.3.2.2 กฎหมายและมุมมอง คือ อุปสรรคของการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ

- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ออกแบบให้บังคับใช้ในเชิงรับ คือต้องรอเกิดกรณีที่เขาขอข้อมูลข่าวสารแล้วหน่วยงานรัฐไม่ยอมเปิดเผย และข้อความบางอย่างทำให้เกิด ปัญหาในการตีความที่เอื้อต่อการปกปิดข้อมูล เช่น “อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์” ตามมาตรา 14 หรือ “จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ” ตามมาตรา 15

- หากรัฐอ้าง PDPA เพื่อไม่เปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ในแง่เนื้อหาถือว่าผิดตั้งแต่เริ่มต้น เพราะ PDPA มีเพื่อให้รัฐพิจารณาการคุ้มครองสิทธิของประชาชนกับการบริหารจัดการใช้ข้อมูลของรัฐ ไม่ใช่เป็นข้อยกเว้นอันนำไปสู่การปกปิดข้อมูล และในท้ายที่สุดหากจะไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รัฐก็มีหน้าที่ ต้องพิสูจน์ว่าเหตุใดจึงไม่เปิดเผย

- ระบบราชการไทยมองความลับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และคนบางกลุ่มในสังคมมองความลับ เป็นเรื่องของความมั่นคงของรัฐ ซึ่งไม่ควรถูกเปิดเผย

- รัฐคือผู้ต้องทำงานเพื่อประชาชนเจ้าของประเทศ ดังนั้น การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะจึงถือเป็นงานบริการของรัฐ และรัฐควรมีเจ้าหน้าที่เพื่อทำเรื่องนี้โดยเฉพาะ

2.3.2.3 การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ดีนำไปสู่อะไร

- การเปิดเผยข้อมูลนั้น นอกจากจะเป็นการตรวจสอบรัฐบาลและเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประชาธิปไตยแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นสื่อว่า ต้องนำเสนอข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา และการเปิดเผยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

- การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงการวางระบบและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อข้อมูลที่ถูกรับเปิดเผย จะนำไปสู่ประชาธิปไตยในประเทศได้ เพราะประชาชนตรวจสอบรัฐบาลได้จริง

- การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะตามหลักการที่ควรจะเป็น สามารถทำให้เกิดความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชนได้

2.3.2.4 ข้อเสนอแนะเพื่อการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ดี

- การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่ดี ควรต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ ข้อมูลต้อง TIMELY (ทันสมัยและทันต่อเวลา) ข้อมูลต้อง ACCESSIBLE (เข้าถึงและอยู่ในรูปแบบที่นำไปใช้ได้ง่าย) และการเปิดเผยต้องคิดเรื่อง DATA AGGREGATION (อยู่ในระดับที่สามารถนำไปวิเคราะห์ต่อได้)

- รัฐต้องเริ่มออกแบบโครงสร้างพื้นฐานของข้อมูลให้ชัดเจน และควรเปิดเผยข้อมูลสาธารณะออกมาทั้งหมด โดยที่ประชาชนไม่ต้องร้องขอ รวมถึงต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการตรวจสอบข้อมูลที่เปิดเผยออกมา โดยทำ PLATFORM รับฟังความคิดเห็น และเมื่อประชาชนแสดงความคิดเห็นไปแล้ว ต้องสามารถทำให้ประชาชนติดตามได้ว่า รัฐได้ทำการรับฟังและแก้ไขตามความคิดเห็นเรื่องนั้น ๆ อย่างไร

- รัฐต้องทำตามหลักการว่าด้วยการเปิดเผยข้อมูลที่ว่า “เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น” ควบคู่ไปกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวตามหลักการของ PDPA โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้นำนักประโยชน์สาธารณะและการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล อาจแจ้งกลับไปหาเจ้าของข้อมูล เมื่อมีการเปิดเผยข้อมูล หรือใช้วิธีการ ANONYMIZATION เพื่อทำให้ข้อมูลส่วนตัวกลายเป็นนิรนาม

- การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ควรพิจารณาจากหลักเกณฑ์ 3 ด้าน คือ ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้หรือไม่ ประชาชนใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้หรือไม่ และข้อมูลมีการแชร์หรือบูรณาการร่วมกับข้อมูลส่วนอื่น ๆ ในประเด็นเดียวกันได้หรือไม่ ซึ่งการตกลงสร้างความเข้าใจต่อสังคมในเรื่องมุมมองต่อความมั่นคง และการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลด PAIN POINT ของรัฐ เพื่อช่วยให้ระบบและโครงสร้างดีขึ้นสามารถช่วยพัฒนาเรื่องการเปิดเผยข้อมูลได้ เช่น การจัดทำข้อมูลแบบเปิดของ ELECT เกี่ยวกับปัญหาของ กทม.

- รัฐควรตั้งเป้าหมายเรื่องการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะให้ไกลกว่าเดิม และครอบคลุมทุกด้านมากขึ้น การเปิดเผยข้อมูลควรเกิดขึ้นในหลากหลาย PLATFORM และ CONTENT เนื่องจากยังมีข้อมูลอีกหลายมิติ (นอกจากด้านการเมือง) ที่คนทำข้อมูลอยากทราบ เช่น คำตัดสินของศาล ความถี่ของการเกิดอาชญากรรม หรือรายงานการประชุมของสภาที่สามารถนำไปใช้ได้

- ควรมีการแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการฯ (เช่น ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 14 คือเรื่องการถ่วงความปลอดภัย ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา 15 คือ เรื่องยุทธวิธีการรบ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้ชัดเจน เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่รัฐใช้การตีความอย่างเกินขอบเขตโดยไม่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผล รวมถึงสร้างความตระหนักรู้และความต้องการของประชาชนในเรื่องนี้ให้มากขึ้น

นอกจากนี้ เครือข่ายองค์กรด้านข้อมูลและเทคโนโลยีเพื่อขับเคลื่อนสังคม ยังมีการจัดทำโครงการ ELECT (elect.in.th) เทคโนโลยีภาคประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เริ่มต้นขึ้นเมื่อปลายปี 2561 ด้วยความต้องการที่จะนำเสนอข้อมูลและข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองและการเลือกตั้งครั้งนั้น (24 มีนาคม 2562) โดยเป็นการจับมือกันระหว่างสื่อต่าง ๆ บริษัทต่าง ๆ ที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและการจัดการข้อมูล รวมถึงภาคประชาสังคม เพื่อค้นหาและทดลองใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารด้านการเมืองแบบใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็น Data Visualization, Interactive Content, Gamification หรือออกแบบเครื่องมือใด ๆ ที่ทำให้ผู้อ่านเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ง่ายขึ้น (Exploratory Tool) และมีการให้บริการพื้นที่สำหรับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ต้องการนำเสนอหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล สามารถติดต่อเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมได้ด้วย โดยมีการจัดทำเว็บเพจที่ชื่อว่า BKKFOLLOW-UP ซึ่งสามารถเข้าไปที่ <https://elect.in.th/bkk-election/> เพื่อนำเสนอข้อมูลเปิดเกี่ยวกับการสำรวจย้อนหลัง 8 ปี กับปัญหาที่กวนใจคน กทม. โดยมุ่งเน้นที่ 3 ประเด็น ได้แก่สำรวจจุดบประมาณ กทม. ย้อนหลัง 8 ปี กทม. มีหน้าที่ทำอะไร? และชาว กทม. มีส่วนร่วมอย่างไรได้บ้าง เป็นต้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพประกอบการจัดงานสัมมนา “เปิดข้อมูลรัฐสู่สาธารณะเพื่อประชาธิปไตย (Open Data for Democracy)”

BANGKOK FOLLOW-UP

สำรวจย้อนหลัง 8 ปีกับ
ปัญหาที่กวนใจชาวกทม.

Share: [f](#) [t](#) [LINE](#)

EXPLORE MAP

สำรวจแผนที่ตามประเด็น ที่กวนใจชาว กทม. →

สำรวจดูงบประมาณกทม. ย้อนหลัง 8 ปี
→

กทม. มีหน้าที่ทำอะไร ?
→

ชาวกทม. มีส่วนร่วม อย่างไรได้บ้าง
→

ภาพที่ 4 ตัวอย่างการจัดทำข้อมูลแบบเปิดของ ELECT เกี่ยวกับปัญหาของ กทม.

ตัวอย่างการเรียกร้องให้รัฐมีชุดข้อมูลเปิดวัคซีน COVID-19 จากภาคประชาชนและนักวิชาการ ดังภาพที่ 5 เป็นตัวอย่างหนึ่งของการใช้ประโยชน์ข้อมูลเพื่อความโปร่งใสในการบริหารราชการและเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อการจัดสรร หรือการวางแผนในการจัดซื้อในครั้งต่อ ๆ ไปให้เพียงพอและเป็นไปด้วยความโปร่งใส สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อการสื่อสารกันระหว่างรัฐกับประชาชนได้ ดังนั้น หากมีการเปิดเผยข้อมูลที่พร้อมใช้งานหรืออยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมกับการนำไปใช้งานได้อย่างง่ายแล้วจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบที่เป็นดิจิทัล

ภาพที่ 5 การเรียกร้องให้รัฐมีชุดข้อมูลเปิดวัคซีน COVID-19 จากภาคประชาชนและนักวิชาการ

2.4 กฎหมาย มาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

2.4.1 มาตรฐานสากล

ระบบบริหารจัดการ (Management System) เป็นโครงสร้างในระดับมาตรฐานสากล ISO โดย ANNEX-SL เป็นการกำหนดกรอบแนวทางที่องค์กรสามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนากระบวนการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งขององค์กร มาตรฐานสากลที่เป็นที่รู้จักทั่วไปมีหลากหลายฉบับ อาทิ ISO 27001 , ISO 22301

Standards for use in the Integrated Management System (IMS)		Published ISO Management Standards for use in the IMS							
		ISO 9001 Quality Management	ISO 41001 - Facility Management	ISO 45001 Occupational Health & Safety Management	ISO 14001 - Environmental Management	ISO 45001 - Health & Safety Management	ISO 44001 Collaborative Business Relationships Management	ISO 19600 - Compliance Management	ISO 50501 - Innovation Management
Content	ISO Annex SL								
1	Scope	Annex SL is a high-level structure created by ISO to provide a universal high-level structure, identical core text, and common terms and definitions for all management system standards. It was designed to make it easier for organisations that have to comply with more than one management system standard							
2	Normative references								
3	Terms & Definitions								
4	Context of the Organisation								
5	Leadership								
6	Planning								
7	Support								
8	Operation								
9	Performance & Evaluation								
10	Improvement								

ภาพที่ 6 Annex-SL และการนำไปใช้ในมาตรฐานสากล

ระบบบริหารจัดการเป็นกลไกเชิงกระบวนการ เทคโนโลยี และบุคลากร ที่ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานอย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเป็นระบบ สามารถดำเนินการซ้ำได้อย่างสม่ำเสมอ และเกิดการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ANNEX-SL นำเสนอกรอบของระบบการจัดการไว้ด้วยกัน 10 หัวข้อสำคัญที่เป็นโครงสร้างของการร่างระบบการจัดการของมาตรฐานสากลอื่น ๆ โดยมีหัวข้อดังนี้

- 1) ขอบเขตของมาตรฐาน (scope)
- 2) การอ้างอิง (normative reference)
- 3) ศัพท์และนิยาม (terms and definition)
- 4) บริบทของหน่วยงาน (context of the organization)
- 5) ภาวะผู้นำ (leadership)
- 6) การวางแผน (planning)
- 7) การสนับสนุน (supporting)
- 8) การปฏิบัติการ (operation)
- 9) การวัดประเมินศักยภาพ (performance and evaluation)
- 10) การพัฒนาปรับปรุง (improvement)

2.4.2 กฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศไทย มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายหรือกำหนดแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ดังนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 59 ระบุว่า รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลความมั่นคงหรือข้อมูล ความลับของทางราชการ

2) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

หมวด 1 การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น โดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่ชัดเจนและจำกัด เฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติหรือต่อประโยชน์ที่สำคัญของเอกชน

หมวด 2 ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผยที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ และหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์ สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

หมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล โดยปราศจากความยินยอมเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นมีได้

3) พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ใน มาตรา 17 ระบุว่าให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ โดยต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนา บริการและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ มาตรา 18 ระบุว่าให้มีศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐในสำนักงานทำหน้าที่ในการประสานงานให้ หน่วยงานของรัฐจัดส่งหรือเชื่อมโยงข้อมูลตามมาตรา 17 และเปิดเผยแก่ประชาชน โดยให้คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด ประเภท รูปแบบ และมาตรฐานของข้อมูลที่เปิดเผยแก่ประชาชนโดยศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ ทั้งนี้ ต้องเป็นแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน รวมทั้งสอดคล้องกับหลักการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นสากล

4) พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในส่วนที่ 3 การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามที่ได้แจ้งกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อน

5) พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 ในมาตรา 6 (9) ระบุว่า สำนักงานสถิติแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่เผยแพร่สถิติและจัดให้มีการศึกษาอบรมวิชาความรู้เกี่ยวกับสถิติ

6) พระราชบัญญัติข่าวกรองแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ในมาตรา 8 ระบุว่า บรรดาข้อมูลข่าวสารที่สำนักงานข่าวกรองแห่งชาติได้รับมาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้จะเปิดเผยได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยต่อหน่วยข่าวกรอง หน่วยงานความมั่นคง นายกรัฐมนตรี หรือตามคำสั่งศาล

7) กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้อง ได้มีการกำหนดมิให้เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ได้แก่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พระราชบัญญัติความลับทางการค้า

8) ระบุว่าด้วยการรักษาความลับของทางราชการ พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการจัดชั้นความลับของข้อมูล ได้แก่ กำหนดนิยามข้อมูลข่าวสารลับ และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรักษาความลับของหน่วยงานภาครัฐ

9) ระบุว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้กำหนดเรื่อง การรักษาความปลอดภัยซึ่งเป็นความลับของทางราชการ เพื่อป้องกันความเสียหายต่อความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งรัฐ

10) แนวปฏิบัติและมาตรฐานเชิงเทคนิคสำหรับศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Data.go.th) กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ รวมถึงมาตรฐานเชิงเทคนิค รูปแบบ วิธีการ เผยแพร่ข้อมูลผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Data.go.th) และกำหนดสัญญาอนุญาต (License) ที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลเปิดภาครัฐ

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นรัฐบาลดิจิทัล

กรณีศึกษาหอการค้าอเมริกันที่ได้จัดเสวนาโดยมีผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและธุรกิจ เพื่อแบ่งปันมุมมองเกี่ยวกับเป้าหมายและความท้าทายที่ต้องเผชิญในการบรรลุเป้าหมายของประเทศไทย โดยผู้เข้าร่วมเสวนามีความเห็นอย่างเป็นเอกฉันท์ว่า รัฐบาลไทยมีโอกาสนในการทำให้การเข้าสู่ยุคดิจิทัลนั้นเป็นไปอย่างถูกต้องเหมาะสม และช่วยให้ประเทศชาติแข็งแกร่งยิ่งขึ้น ในสถานะ “Smart Nation” และผู้นำในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมเสวนายังนำเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับภาครัฐ เพื่อนำไปพิจารณาและดำเนินการ ดังนี้

- ปวีร์ เจนวีระนนท์ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และที่ปรึกษาธนาคารโลก กล่าวว่า โอกาสของภาครัฐต่อการใช้คลาวด์คอมพิวติ้งและบิ๊กดาต้าเพื่อช่วยในการตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมมีศักยภาพอย่างไม่จำกัด โดยชี้แจงว่าเทคโนโลยีเหล่านี้จะช่วยคาดการณ์ความจำเป็นของประเทศในอนาคตและกำหนดนโยบายที่ดีที่สุดให้สอดคล้องกับความจำเป็นนั้น ๆ ตัวอย่างของชุดข้อมูลที่ภาครัฐสามารถใช้เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การคืนภาษี ภาพถ่ายดาวเทียม รูปแบบการจราจร การดูแลสุขภาพ การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินและการเรียกร้องสิทธิประโยชน์แรงงาน และยังกล่าวถึงบิ๊กดาต้าเป็น “โอกาสอันยิ่งใหญ่” ที่ภาครัฐควรตระหนักหากต้องการรักษาความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ซึ่งหากปราศจากการเข้าถึงบิ๊กดาต้าเชื่อว่าผู้มีอำนาจตัดสินใจของรัฐบาลจะขาดข้อมูลเชิงลึกที่จำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารการลงทุนด้วยงบประมาณสาธารณะอย่างชาญฉลาด และยังขาดการสนับสนุนที่สำคัญต่อการแข่งขันในตลาดโลก

- สุทัศน์ คงดำรงเกียรติ ประธานเจ้าหน้าที่บริหารประจำประเทศไทย บริษัท เอ็นทีที จำกัด มีความเห็นว่า ภาครัฐของไทยจะได้รับประโยชน์จากการขยายมุมมองออกไปกว้างกว่าพรมแดนของประเทศ โดยกำหนดให้ไทยเป็นศูนย์กลางของประเทศในอาเซียน โดยสุทัศน์ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อม ด้านกฎระเบียบ ในภาคการธนาคารของประเทศไทยเป็นผู้นำระดับโลก และเชื่อว่าหากภาครัฐสามารถประยุกต์ใช้แนวทางเชิงนวัตกรรมที่กำหนดและจัดทำโดยหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงิน ประเทศจะได้รับความสนใจอย่างมากจากนักลงทุนต่างชาติ นอกจากนี้ สุทัศน์ยังได้ให้คำแนะนำโดยรวมว่า หากภาครัฐเปิดรับความร่วมมือกับภาคเอกชนจะช่วยให้การเติบโตของประเทศไทยก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว พร้อมตั้งข้อสังเกตว่ากรอบความคิดนี้ต้องรวมถึงการให้โอกาสแก่เยาวชนคนรุ่นใหม่มากขึ้นด้วย “ประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมที่จะรับการลงทุนด้านดิจิทัลจากต่างประเทศ และหากรัฐบาลสามารถสร้างกรอบนโยบายที่ชัดเจนแก่นักลงทุนต่างชาติ ก็จะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับนักลงทุน ผลลัพธ์ที่ได้ก็คือ โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของประเทศที่เติบโตและระบบนิเวศด้านดิจิทัลที่ดีขึ้น” สุทัศน์กล่าว

● ศิริัญญา หรวรรธนะ จากบริษัท เบเคอร์ แอนด์ แม็คเค็นซี จำกัด เห็นด้วยว่าภาครัฐสามารถทำให้ความสำเร็จเกิดขึ้นจริงและรวดเร็วยิ่งขึ้นในการดำเนินการด้านดิจิทัลด้วยความคิดในการร่วมมือกับภาคเอกชน นอกจากนี้ ศิริัญญา ยังกล่าวอีกว่า ภาครัฐควรเป็นผู้นำและทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อเปิดทางและส่งเสริมการลงทุนทางธุรกิจ “เพื่อบรรลุเป้าหมายการเป็น Smart Nation ภาครัฐของไทย ควรนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาปรับใช้ และเสริมสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน” ศิริัญญาเสริมต่อว่า ประเทศไทยมีกรอบกฎหมายที่มุ่งส่งเสริมให้เกิด Smart Government และเป็น Smart Nation อย่างไรก็ตาม ยังมีความท้าทายทางกฎหมายบางประการที่ต้องการความชัดเจนเพิ่มขึ้น ในแง่ของการตีความและการใช้บังคับการนำมาใช้ในทางปฏิบัติ และแนวทางที่เหมาะสมโดยหน่วยงานกำกับดูแลคนด้านต่าง ๆ เช่น ประเด็นข้อมูลส่วนบุคคลและความปลอดภัยทางไซเบอร์ ระหว่างการสนทนา ศิริัญญาชี้ให้เห็นว่า เอสโตเนียในฐานะที่เป็นประเทศที่ได้รับชื่อเสียงความเป็นเลิศด้านนวัตกรรมดิจิทัลของภาครัฐ เป็นที่รู้จักในฐานะหนึ่งในสังคมดิจิทัลที่ก้าวหน้าที่สุดในโลก เนื่องจากภาครัฐได้สร้างอีโคซิสเต็มที่มีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และโปร่งใส โดยมีการให้บริการจากภาครัฐ 99% อยู่บนออนไลน์ ในขณะที่ประเทศไทยยังห่างไกลจากเกณฑ์มาตรฐานนี้มากเป็นที่แน่ชัดว่ามีโอกาสอีกมากมายรออยู่และความร่วมมือจากภาคเอกชน รวมถึงความชัดเจนเกี่ยวกับกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจดิจิทัล สามารถช่วยปลดปล่อยศักยภาพของข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อการตัดสินใจของภาครัฐที่เหมาะสม ประชาชนไทยและกลุ่มธุรกิจทั้งในประเทศและข้ามชาติพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลง และดูเหมือนว่ารัฐบาลอาจพร้อมที่จะเริ่มดำเนินการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลมากขึ้นด้วยเช่นกัน

การศึกษาถึงแนวทางการสร้างรัฐบาลเปิด (Open government) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในระดับสากลที่มีการผลักดันและเกิดการรวมกลุ่มของหลายประเทศ ในชื่อหน่วยงาน Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) โดยที่ OECD ได้มีการนำเสนอข้อมูลเพื่อพัฒนาและสร้างความโปร่งใสให้กับประเทศสมาชิก รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลเปิดสาธารณะผ่านรายงานทางสถิติ อาทิ การลงทุนและภาคธุรกิจ การเงิน การแลกเปลี่ยนและใช้จ่าย สภาพแรงงาน และการผลิต เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย

OECD มีวัตถุประสงค์เป็นเวทีการเจรจาเพื่อการพัฒนากรอบนโยบายทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศสมาชิก รวมทั้งประสานงานและช่วยเหลือประเทศสมาชิกและไม่ใช่สมาชิกในการจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในยุคโลกาภิวัตน์บนพื้นฐานของการศึกษาวิจัยอย่างรอบคอบและเป็นกลาง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปร่วมระดับนโยบายในลักษณะ guidelines for best practices และการปรับเปลี่ยนนโยบายภายในประเทศสมาชิกให้สอดคล้องกับ guidelines เหล่านั้น ปัจจุบัน OECD ประกอบไปด้วยสมาชิกมากกว่า 30 ประเทศ อาทิ ออสเตรเลีย ออสเตรีย เบลเยียม แคนาดา สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ฮังการี ไชล์แลนด์ อิตาลี ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ลักเซมเบิร์ก เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ นิวซีแลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ โปรตุเกส สาธารณรัฐสโลวัก สเปน สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี สหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกา (ปัจจุบันประเทศไทยไม่ได้เป็นสมาชิก OECD และยังได้มีความร่วมมือและข้อตกลงกับประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก จำนวนกว่า 70 ประเทศอีกด้วย อนึ่ง OECD ได้มีแนวทางการสำรวจการเปิดเผยข้อมูลของรัฐบาลในปี ค.ศ. 2016 ในชื่อการสำรวจ OECD Survey on Open Government Data 3.0 ซึ่งเป็นข้อมูลสถิติของประเทศสมาชิกในความเป็นรัฐบาลดิจิทัล

Country	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Australia	69.00	64.00	67.00	72.00		78.00		82.00		85.00		86.11				
Austria	46.00	52.30	59.82	69.92	69.75	72.99	75.44	79.28	80.86	80.99	82.42	85.00	88.79	88.75	89.91	90.24
Belgium	50.16	53.96	60.16	63.63	67.44	72.74	76.51	77.71	80.05	82.80	81.83	84.79	85.97	87.27	89.73	90.96
Canada	64.30	68.10	72.70	74.60	77.80				83.90							
Chile		19.70			30.00				60.53	61.61	66.56	71.56	79.30	87.54		
Colombia			21.14	22.50	26.04	29.82	32.14	35.66	37.88	41.80	45.75			52.66	58.00	62.16
Czech Republic	19.05	29.25	35.12	46.86	54.18	60.52	66.63	72.55	72.62	77.99	78.98	81.65	83.24	86.36	87.98	88.82
Denmark	74.92	78.73	78.05	81.85	82.53	86.10	90.08	92.00	92.71	93.12	91.74	94.34	97.00	92.66	95.43	95.27
Estonia	36.79	45.18	52.20	57.35	61.85	66.89	69.39	73.82	79.31	82.90	87.73	86.19	88.27	90.47	90.43	89.96
Finland	54.14	64.73	68.78	72.38	77.78	80.54	84.16	86.80	89.24	89.83	89.93	91.95	94.42	94.28	94.36	96.00
France		40.93	55.05	62.32	68.87	73.61	75.92	80.00	81.72	82.96	82.82	85.87	86.41	88.56	90.17	
Germany	61.64	67.11	70.67	74.88	79.87	82.49	83.25	85.50	87.75	89.47	90.29	92.14	92.96	94.29	94.83	95.80
Greece	21.73	23.12	25.40	30.96	35.96	40.26	50.17	53.50	56.31	60.55	60.09	60.13	70.96	78.49	78.54	80.30
Hungary	22.12	31.60	37.72	46.63	53.42	58.41	63.22	66.91	69.66	73.66	75.64	79.18	82.35	82.91	86.20	87.63
Iceland	84.41	83.82	83.79	87.73	89.59	92.04	92.59	94.60	96.41	96.40			97.96	98.13	97.78	98.40
Ireland	47.18	49.95	57.27	63.05	66.67	71.89	75.12	81.09	82.39	82.17	84.86	86.91	88.37	89.11	90.59	91.82
Israel	46.91	54.56	59.34	61.82	66.26	68.14	70.30	70.65	70.60	72.67	74.29	75.37	74.96	74.94	75.90	
Italy	38.58	40.91	43.38	46.93	53.48	58.97	61.57	62.92	68.91	72.61	75.39	78.51	81.62	84.34	85.17	88.10
Japan	57.00	60.50	62.10	63.90	67.10											
Korea	92.73	93.99	94.13	94.27	95.99	96.94	97.23	97.35	98.14	98.49	98.78	99.19	99.50	99.48	99.69	99.75
Latvia	30.52	42.30	50.53	52.81	58.02	59.77	63.64	68.68	71.60	73.38	76.00	77.34	78.91	81.58	85.45	88.73
Lithuania	15.78	34.51	44.36	50.94	60.00	60.58	60.14	60.12	64.73	65.97	68.28	71.75	74.97	78.38	81.52	82.13

ภาพที่ 7 ภาพตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลสถิติของหน่วยงาน OECD

กรอบแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของ OECD ประกอบด้วยการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน ที่เป็นปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) ดิจิทัลโดยการออกแบบ (Digital by Design) (2) การขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven) (3) แพลตฟอร์มรัฐบาล (Government as a Platform) (4) เปิดเผยโดยปริยาย (Open by Default) (5) ขับเคลื่อนด้วยผู้ใช้งาน (User-Driven) และ (6) การดำเนินการเชิงรุก (Proactiveness) การขับเคลื่อนข้อมูลเปิดภาครัฐเป็นมิติหนึ่งในกรอบแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของ OECD โดยเฉพาะในมิติของการเปิดเผยโดยปริยาย (Open by Default) อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลนอกจากจะเป็นการสนับสนุนมิติอื่น ๆ แล้ว ในมุมมองของการให้บริการข้อมูลเปิดก็จะช่วยให้การเปิดเผยข้อมูลตรงตามเป้าประสงค์ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างสังคม เศรษฐกิจ และเรื่องอื่น ๆ ได้จริง

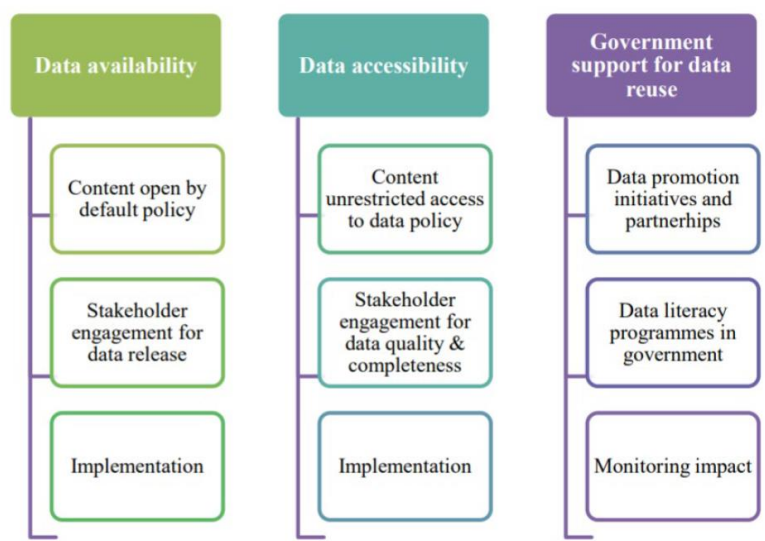

ภาพที่ 8 กรอบแนวทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของ OECD

การพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัลขับเคลื่อนให้การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้เป็นบริการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวก รวดเร็ว ได้รับสารสนเทศที่มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน อันเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างความโปร่งใสในการทำงานของภาครัฐ สร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นจุดสำคัญของการวางตำแหน่งประเทศไทยในระดับสากลผ่านการวัดประเมินจากหน่วยงานสากล การสร้างจุดยืนในระดับแนวหน้าของภูมิภาคหรือโลกผ่านตัวชี้วัด อาทิ OECD Digital Government Index (DGI) ย่อมเป็นประโยชน์ในมิติของการสร้างความเชื่อมั่นทางการลงทุน เศรษฐกิจ ซึ่งเป็นห่วงโซ่คุณค่ากลับมาสู่ประชาชน

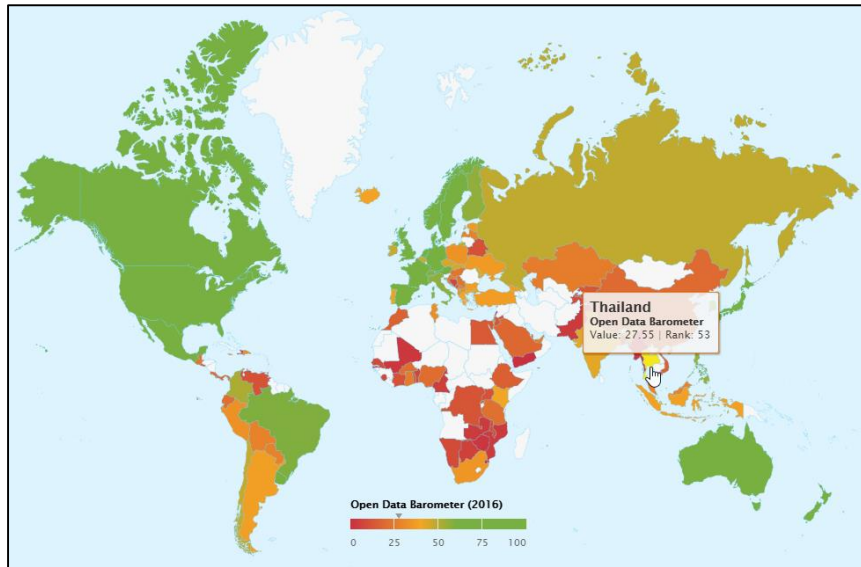
ในมิติของข้อมูลเปิดภาครัฐ OECD ได้นำเสนอกรอบแนวทางการให้บริการข้อมูลเปิด (OECD Analytical Framework) ภายใต้ชื่อ OURData Pillars (Open, Useful and Reusable Government Data) โดยมีเสาหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) ความพร้อมของข้อมูลเปิดภาครัฐ (Data availability) (2) การเข้าถึงข้อมูลเปิดภาครัฐ (Data accessibility) และ (3) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ (Government Support for Data Reuse)

ภาพที่ 9 เสาหลักสำคัญ 3 ประการของกรอบแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลของ OECD
(ข้อมูลจาก: <https://www.oecd.org/>)

สถานภาพการประเมินวัดข้อมูลแบบเปิด (The Open Data Barometer) เป็นการจัดทำขึ้นจาก World Wide Web Foundation ด้วยการสนับสนุนจาก Omidyar Network โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงผลกระทบต่อข้อมูลและการเปิดเผยข้อมูลจากประเทศต่าง ๆ รวมถึงการจัดลำดับประเทศที่เป็นผู้ให้บริการเปิดภาครัฐใน 3 มิติ ได้แก่ 1) ความพร้อมในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ 2) การจัดให้มีบริหารข้อมูลเปิดภาครัฐ และ 3) ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

ปัจจุบันประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 53 ของโลกด้วยคะแนน 27.55/100 จากข้อมูลการจัดอันดับล่าสุดปี ค.ศ. 2016 ซึ่งในกลุ่มของประเทศเอเชียและแปซิฟิก 5 อันดับแรก ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี (81/100) ออสเตรเลีย (81/100) นิวซีแลนด์ (79/100) ญี่ปุ่น (75/100) และ ฟิลิปปินส์ (55/100)

ภาพที่ 10 ภาพการวัดลำดับคะแนนข้อมูลเปิดภาครัฐจาก Open Data Barometer

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ผลักดันให้ประเทศไทยเข้าไปเป็นสมาชิกประเภท Participant ของคณะกรรมการด้านนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัล (Committee on Digital Economy Policy : CDEP) ภายใต้ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) ได้สำเร็จ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยังเข้าร่วมคณะทำงานย่อยชุดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง County Partnership Program ในการสำรวจสถานภาพด้านเศรษฐกิจดิจิทัลและสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สำหรับการจัดทำ Digital Economy Outlook ซึ่ง OECD จัดขึ้น ทุก ๆ 2 ปี

การเข้าร่วมเป็นสมาชิก CDEP ภายใต้ OECD เป็นการดำเนินการเพื่อให้ประเทศไทยได้มีโอกาสเข้าเป็นสมาชิกองค์กรระดับนานาชาติ เพื่อผลประโยชน์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัลอันจะทำให้ประเทศไทยได้รับประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1) เข้าร่วมการประชุม CDEP ที่จัดขึ้นปีละ 2 ครั้ง ที่กรุงปารีส ซึ่งในการประชุมนี้ จะได้รับทราบข้อมูลวิจัยเชิงนโยบายด้านเศรษฐกิจดิจิทัลล่าสุด ที่จัดทำโดย OECD รวมถึงประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประเทศสมาชิก และพันธมิตร ตลอดจนท่าทีของประเทศต่าง ๆ และมีโอกาสในการแสดงข้อคิดเห็นของไทยต่อประเด็นเหล่านั้น

2) เข้าถึงข้อมูลแหล่งความรู้ อาทิ ข้อมูลสถิติ ข้อมูลวิจัยเชิงนโยบายรายงานการศึกษา และแนวโน้มการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลที่จัดทำโดย OECD

3) เข้าร่วมคณะทำงานย่อยเฉพาะทาง การฝึกอบรม และการประชุมต่าง ๆ OECD และ CDEP ซึ่งมีกิจกรรมตลอดปี ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์ของประเทศ ทั้งนี้ การเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรของประเทศไทยมีโอกาสเรียนรู้การทำงาน และการพัฒนานโยบายระดับนานาชาติ

4) เข้าร่วมให้ข้อมูลเป็นกรณีศึกษาและข้อมูลระดับประเทศกับคณะทำงาน เพื่อใช้ประโยชน์ในสิ่งตีพิมพ์ และฐานข้อมูลของ OECD ซึ่งถือเป็นผลงานที่ได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ

5) โอกาสในการสมัครเพื่อขอพิจารณาปรับระดับการเข้าร่วมเป็นแบบ Associate ซึ่งเป็นระดับที่สามารถมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคณะกรรมการได้

6) โอกาสในการสร้างเครือข่าย และเจรจาความร่วมมือกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ตลอดจนประชาสัมพันธ์ ศักยภาพด้านเศรษฐกิจดิจิทัลของไทย ในกลุ่มประเทศสมาชิก OECD และพันธมิตร

ปัจจุบัน OECD ได้แสดงความสนใจที่จะให้ไทยเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะกรรมการการประมง และส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมคณะทำงานต่าง ๆ รวมทั้งการเป็นสมาชิก OECD ในอนาคต” ประเทศไทย ได้มีความสัมพันธ์กับ OECD ในมิติอื่น ๆ มาโดยตลอด อาทิ

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ดำเนินการจัดตั้ง OECD Depository Library ในไทย และสมัครเข้าเป็นสมาชิก Development Centre ของ OECD รวมถึงขอสถานะผู้สังเกตการณ์ในคณะกรรมการต่าง ๆ ของ OECD

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นผู้สังเกตการณ์ในกลุ่มงาน ด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและการประกอบการทางธุรกิจ (Working Party on SMEs and Entrepreneurship – WPSMEE) ซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยอุตสาหกรรม นวัตกรรม และการประกอบการทางธุรกิจของ OECD (Committee on Industry, Innovation and Entrepreneurship – CIIE) และคณะผู้เชี่ยวชาญจาก OECD ได้ดำเนินการศึกษานโยบายด้าน SME ของไทย ภายใต้โครงการ Thailand’s SME Policy Review เพื่อให้ข้อเสนอแนะแนวการปรับปรุงนโยบายในด้านดังกล่าวให้ SME ของไทยมีความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น

- กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม ดำเนินการเข้าร่วมเป็นภาคีในระบบการยอมรับร่วมในข้อมูลการ ประเมินสารเคมี (Mutual Acceptance of Data: MAD in the Assessment of Chemicals) ของ OECD และ OECD เห็นชอบต่อการเข้าร่วมของไทยแล้ว

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นผู้สังเกตการณ์ชั่วคราว (Ad Hoc Observer) ในคณะทำงานว่าด้วยการให้สินบนในการทำธุรกรรมการค้าระหว่างประเทศ (Working Group on Bribery and Business Transactions) ซึ่งอยู่ภายใต้ Directorate for Financial and Enterprise Affairs

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แสดงความประสงค์เบื้องต้นในการเข้าเป็นผู้สังเกตการณ์ในคณะกรรมการด้านนโยบายสิ่งแวดล้อม (Committee on Environmental Policy) ภายใต้ Environment Directorate

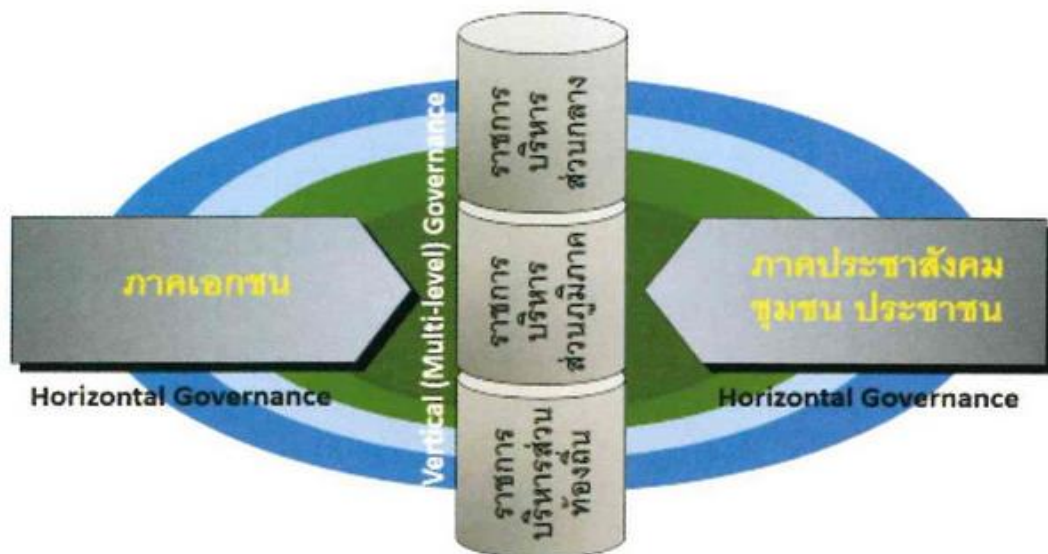
2.5.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

การบริหารงานภาครัฐแบบมีส่วนร่วม ได้ถูกกล่าวถึงโดยในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ความส่วนหนึ่งไว้อย่างน่าสนใจว่า บริบทและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ในปัจจุบันเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการปรับตัวของนานาประเทศทั่วโลก และประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ล้ำหน้าอย่างก้าวกระโดด ทำให้ประเทศถูกผลักดันให้เร่งพัฒนาและสร้างความเจริญเพื่อไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 (Thailand 4.0) ด้วย และความเจริญที่มาอย่างรวดเร็วได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ปัญหาของสังคมที่มีความซับซ้อน หรือปริมาณมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวและเตรียมการรองรับให้ทันต่อสถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยเชื่อมโยงการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อส่งมอบบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพให้กับประชาชน และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยใช้พลัง “ประชารัฐ” ซึ่งมีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมประกอบด้วย ภาคเอกชน ภาคการเงิน การธนาคาร มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยต่าง ๆ โดยเน้นตามความถนัดและจุดเด่นของแต่ละองค์กร รวมทั้ง ความร่วมมือจากภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคม ซึ่งภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ระเบียบการเมืองการปกครอง “ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)” ได้ให้

ความสำคัญกับประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงทั้งทางการเมืองและการบริหารราชการ ดังปรากฏอย่างชัดเจนในเนื้อหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และต่อเนื่องในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ให้สิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยในหลาย ๆ มาตรา ซึ่งส่งผลให้เกิดกระแสการตื่นตัวของประชาชนในเรื่องสิทธิมนุษยชน มีการเรียกร้องสิทธิในการรับรู้และสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วม โดยประชาชนเรียกร้องความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น มีการรวมตัวเป็นกลุ่มประชาสังคม และเริ่มเรียกร้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและบริหารงานภาครัฐที่โปร่งใสเป็นธรรม รวมทั้งการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการโดยตรง ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง โดยต้องเปิดระบบราชการเข้าสู่กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participative Democracy) ที่ยอมรับและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการมากขึ้น

จากวิสัยทัศน์ดังกล่าวได้ต่อยอดถึงการที่ภาครัฐมุ่งเน้น “การบริหารประเทศโดยประชาชนเพื่อประชาชน” ผ่านการนำเสนอข้อมูลที่มีความโปร่งใสให้แก่สาธารณะเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการสร้างความมีส่วนร่วมและผลสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของภาครัฐที่สำคัญที่สุดคือการเสริมอำนาจประชาชน (Empower)

การบริหารราชการบ้านเมืองแบบร่วมมือกัน

ภาพที่ 11 ภาพแสดงการมีส่วนร่วมของประชาชนในภาครัฐ
(ข้อมูลจาก: <https://www.opdc.go.th/content/Mjc4Nw>)

- 1) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของประเทศ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่กำหนดทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แสดงถึงความเชื่อมโยง “แผนปฏิรูปประเทศ: แผนปฏิรูปด้านการปรับสมดุลภาครัฐ” ที่กล่าวถึงบริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน และระบบข้อมูล ภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ในประเด็น ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลซึ่งจะต้องมีการดำเนินงานในส่วนของการจัดให้มีบริการอัจฉริยะ (Smart Service) ที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้บริการ (Citizen Driven) การปรับเปลี่ยนการทำงานภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพและธรรมาภิบาล การสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ (Open Data) และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของภาครัฐ (Open Government) นำไปสู่การเป็นดิจิทัลไทยแลนด์การพัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐานภาครัฐ (Government Service Platform)

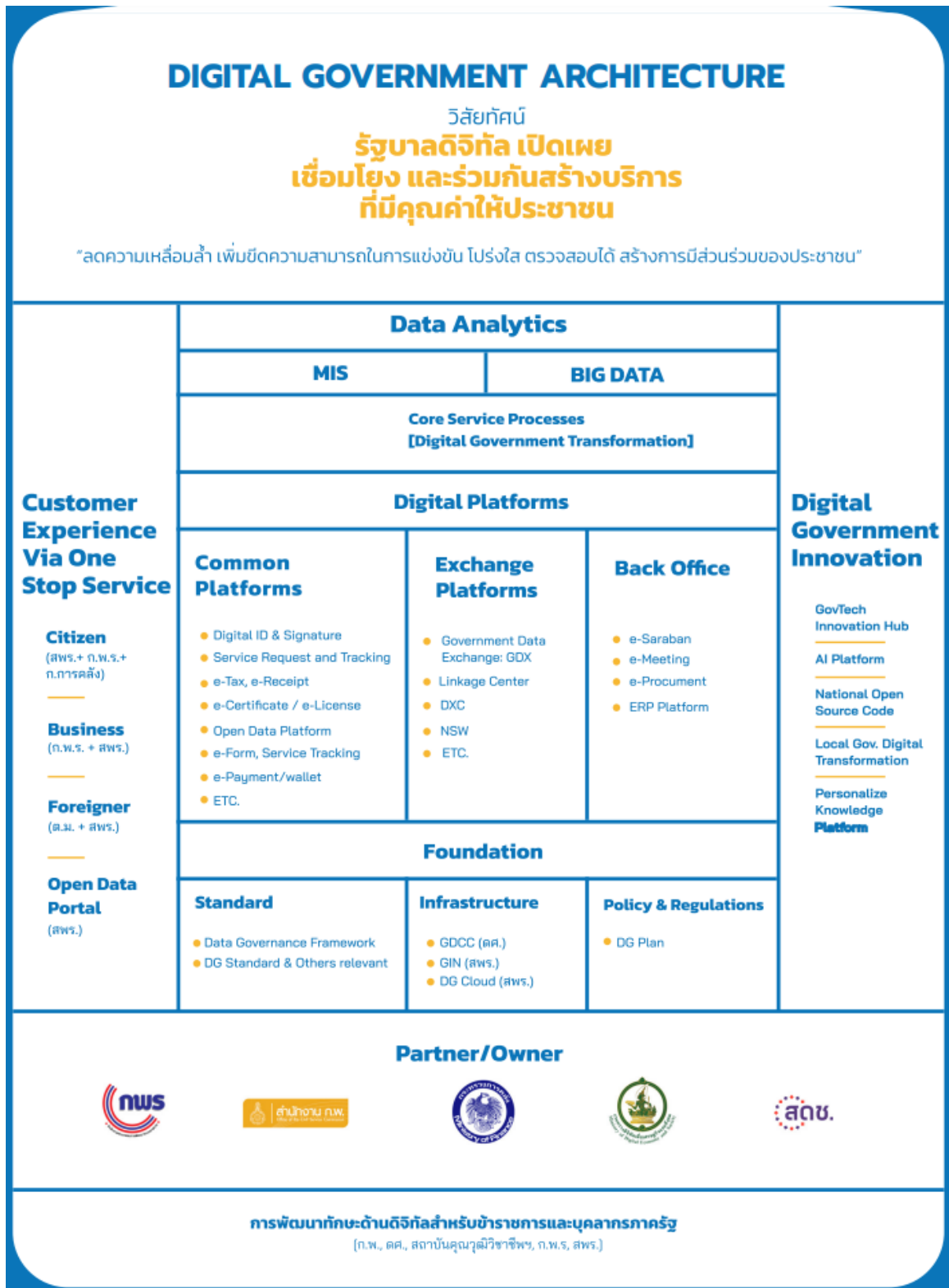
2) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565

ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563-2565 ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ผลักดันให้เกิดธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐในทุกกระบวนการทำงานของรัฐ โดยจัดให้มีระบบดิจิทัลสนับสนุนการเปิดเผย แลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐอย่างบูรณาการ และมีบริการและแพลตฟอร์มกลางภาครัฐที่เปิดเผยเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ส่งเสริมให้เกิดแพลตฟอร์มนวัตกรรมดิจิทัลภาครัฐที่ต่อยอดจากข้อมูลภาครัฐ เพื่อใช้ในการให้บริการประชาชนและบริหารจัดการภาครัฐ ผลักดันให้หน่วยงานรัฐจัดทำข้อมูลเปิดตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานรัฐต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลสำคัญอันนำไปสู่การวิเคราะห์และจัดทำเป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายแก่หน่วยงานรัฐในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประชาชนสร้างความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐ ทั้งการตรวจสอบการทำงานภาครัฐและการนำข้อมูลไปต่อยอดเป็นนวัตกรรมบริการต่อไป

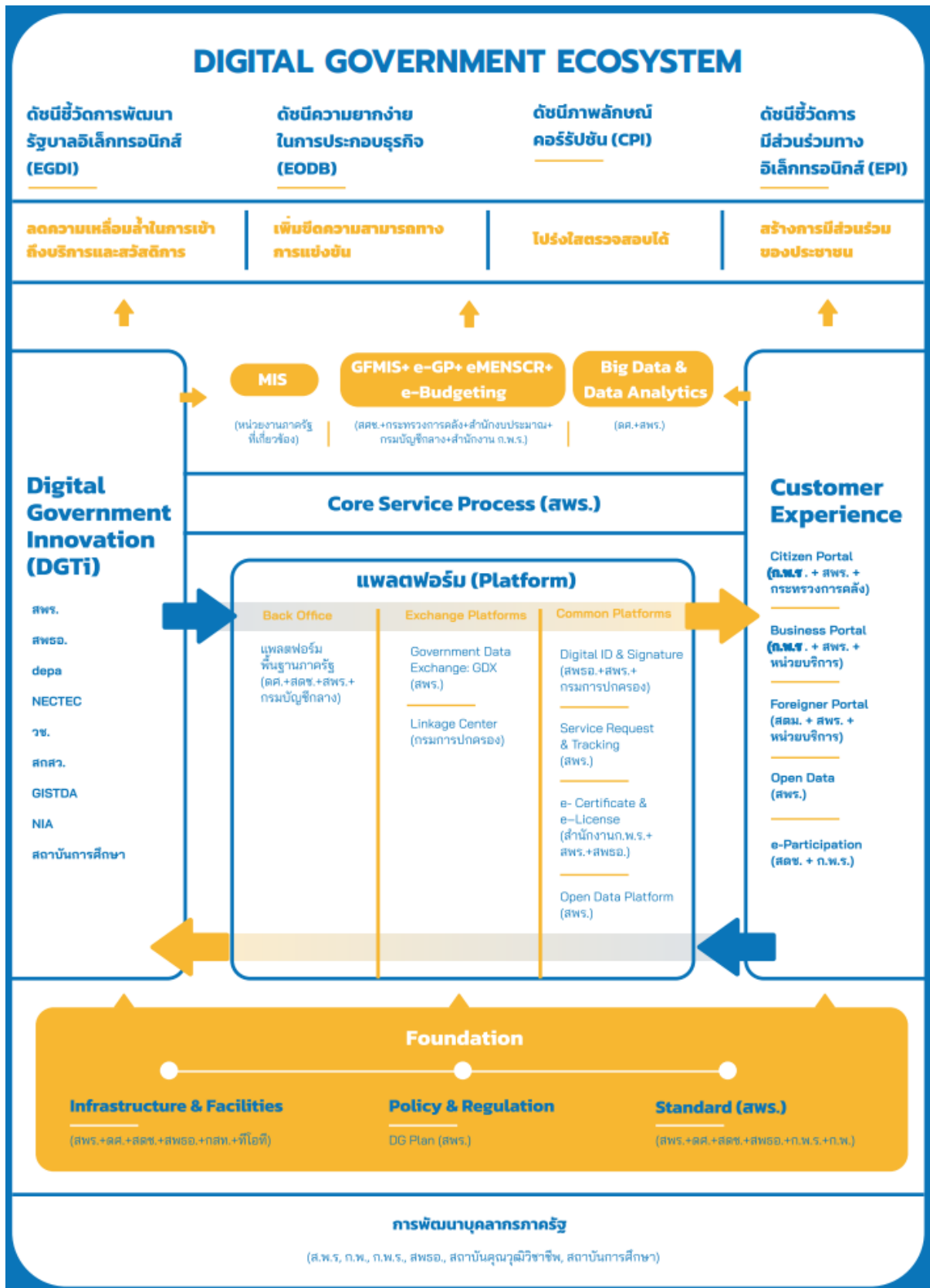
ในการดำเนินการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2563 -2565 ได้มีการกำหนด “สถาปัตยกรรมรัฐบาลดิจิทัล” (Digital Government Architecture) และ “ระบบนิเวศการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย” (Digital Government Ecosystem) ที่วางรากฐานการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย โดย สดช. เป็นหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงโดยเฉพาะด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และการจัดทำมาตรฐาน (Standard) โดยมีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกัน 7 องค์ประกอบ ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

- การพัฒนาที่เป็นพื้นฐาน (Foundation) เป็นการพัฒนาพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในองค์ประกอบอื่น ๆ
- การพัฒนานวัตกรรมรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Innovation)
- การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform)
- การให้บริการประชาชนผ่านแพลตฟอร์มกลางบริการภาครัฐแบบเบ็ดเสร็จ (Customer Experience via End – to -End Services)
- การปรับกระบวนการให้บริการภาครัฐ (Core Service Process)
- การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics)
- ภาคร่วมดำเนินการ (Partners / Owners)

ทั้งนี้ สถาปัตยกรรมและระบบนิเวศการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยนี้ ได้ออกแบบแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ โดยมีการกล่าวถึงการให้บริการประชาชนและธุรกิจแบบเบ็ดเสร็จ (End – to- End Services) ผ่านช่องทางบริการประชาชน (Citizen Portal) ช่องทางการมีส่วนร่วมธุรกิจ (Business Portal) และการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Data) ซึ่งการที่จะดำเนินการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ และการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้ประชาชนและภาคธุรกิจเข้าถึงได้นั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดสถาปัตยกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (Government Data Sharing Strategy) (ที่มา : แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล 2563-2565 -ฉบับลงราชกิจจานุเบกษา)

ภาพที่ 12 แผนภาพสถาปัตยกรรมรัฐบาลดิจิทัล ตามแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล พ.ศ. 2563-2565
(ที่มา: <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-024/dga-029/>)

ภาพที่ 13 แผนภาพระบบนิเวศการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย

(ที่มา: <https://www.dga.or.th/policy-standard/policy-regulation/dga-019/dga-024/dga-029/>)

2.5.2 ความคาดหวังและความพึงพอใจ

ความคาดหวัง (Expectation) ถูกใช้ครั้งแรกในบริบทที่เกี่ยวกับพฤติกรรม หากกล่าวถึงความคาดหวังโดยทั่ว ๆ ไปก่อนเข้าสู่ความคาดหวังในสินค้าหรือบริการนั้น จะทำให้เข้าใจเรื่องความคาดหวังเพิ่มขึ้น เนื่องจากความคาดหวังมาจากทฤษฎีความคาดหวังของ Tolman (Tolman's Expectation Theory) ที่เชื่อว่าความคาดหวังเกิดจากการเรียนรู้ (Learning) ที่บุคคลคาดการณ์ถึงผลที่ได้จากการกระทำ ดังนั้นความหมายของความคาดหวังที่นิยมใช้มาจากบทสรุปของ Olson & Dover (1979) และ Zeithaml et al. (1993) (cited in Laroche et al., 2004, p.362) สรุปว่า ความคาดหวังเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสินค้าที่มีอยู่ก่อนที่เปรียบเสมือนเป็นมาตรฐานหรือจุดอ้างอิงที่มีไว้เพื่อเปรียบเทียบกับสมรรถนะหรือการทำงานจริงของสินค้าหรือบริการที่จะถูกประเมินเมื่อได้ซื้อและใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ จริง

ผู้ใช้บริการใช้ความคาดหวังเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบ (Standard of comparison) กับประสบการณ์ที่จะได้รับหลังจากการตัดสินใจซื้อ/ใช้ เช่น ในงานวิจัย A Conceptual Model of Service Quality and Its Implications for Future Research (Parasuraman, Zeithaml, Berry, 1985, p. 41-45) กล่าวถึงความคาดหวังที่เกี่ยวกับคุณภาพของบริการไว้ว่า โดยปกติแล้วคุณภาพของบริการนั้นค่อนข้างยากสำหรับผู้ให้บริการในการประเมินเนื่องจากเป็นสิ่งที่ยับยั้งได้ยาก ต่างจากสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ การรับรู้ในคุณภาพของบริการเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบความคาดหวังกับสมรรถนะของการให้บริการ ซึ่งไม่ได้ประเมินมาจากผลลัพธ์ของบริการแต่รวมถึงกระบวนการส่งมอบบริการด้วย (The process of service delivery) และการส่งมอบบริการที่มีคุณภาพคือ การทำให้ตรงกับความคาดหวังอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะนำมาสู่ความพึงพอใจในคุณภาพของบริการในที่สุด

Hong-Der Leu “The New Paradigm of Customer Satisfaction” (2000, p. 410-41 in Asian Productivity Organization, 2000) ได้สรุปถึงความสำคัญและคำจำกัดความของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการไว้ว่าในการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจบริการนั้น ความพึงพอใจจะก่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันและในที่สุดก่อให้เกิดผลกำไรต่อบริษัทเนื่องจากเป็นปัจจัยหลักในการก่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ/ใช้บริการ ซึ่งส่งผลต่อไปยังภาพรวมของสังคมเพราะเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของผู้บริโภค การใช้บริการยังแสดงถึงความสุขสบายของคนในสังคมได้อีกด้วย

คำจำกัดความของความพึงพอใจอาจแยกได้เป็น 2 ประเด็นคือ ความชอบมากกว่า (Preference) และความลงตัวของระหว่างลักษณะสินค้า/บริการกับความต้องการ (Match)

ความพึงพอใจในมุมมองของความชอบมากกว่านั้น Oliver (1981); Fornell (1992) (cited in Leu, 2000, p.41) ให้ความหมายว่าเป็น ปฏิกริยาทางอารมณ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะเจาะจงเมื่อติดต่อกับผู้ให้บริการ ความพึงพอใจเป็นรูปแบบของการบริโภคและระดับความพึงพอใจวัดได้จากพฤติกรรมการซื้อ/ใช้ ดังนั้นความพึงพอใจของลูกค้าจึงเป็นทัศนคติที่เกิดจากประสบการณ์ (Experience-based attitude)

ในขณะที่ความพึงพอใจจากประเด็นความลงตัว นั้น Westbrook (1980 cited in Leu, 2000, p. 41) เห็นว่า ความพึงพอใจเป็นการประเมินด้วยความรู้ ความเชื่อที่เปรียบเทียบระหว่างความคาดหวัง (Expectation) กับสิ่งที่ได้รับจริง ดังนั้นความคาดหวังจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับลักษณะของสินค้า/บริการว่าสินค้า/บริการนั้นสามารถให้ได้ตามที่คาดหวังไว้หรือให้ได้มากกว่าที่คาดหวังไว้หรือไม่ ความพึงพอใจจึงเป็นผลมาจากการประเมินนั้น และความพึงพอใจได้จากการซื้อ/ใช้ซ้ำ จนในที่สุดความภักดีต่อสินค้า/บริการเกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งที่ลูกค้าได้รับมากกว่าที่คาดหวังไว้

ในบทสรุปความคาดหวังของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เรียกว่า Millennials จากการบทความของ Tellervision ในปี 2017 หัวข้อ Understanding Millennials' Customer Service Expectations กล่าวไว้ว่าคนรุ่นนี้มีความคาดหวังต่อบริการในแบบของตนเอง “I want it my way, and I want it now” ดังนี้

- 1) มีความคาดหวังมากขึ้นจากปีที่ผ่านมาหมายถึงความคาดหวังของกลุ่มนี้จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ
- 2) มีความคาดหวังว่าผู้ให้บริการควรจะรู้ว่าจะติดต่อติดต่อลูกค้าอย่างไร มีข้อมูลและประวัติการซื้อ/ใช้บริการเพื่อทำให้เมื่อเวลาติดต่อไปยังผู้ให้บริการทุกอย่างจะง่ายขึ้น
- 3) ลูกค้าในกลุ่มนี้จะหยุดการใช้บริการได้อย่างทันทีเพียงแค่อันตรายได้รับประสบการณ์การให้บริการที่ไม่ดี
- 4) มักจะคาดหวังให้มีการติดต่อทางออนไลน์ เนื่องจากความสะดวกเพราะกลุ่มนี้ใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอุปกรณ์หลักแรกในการติดต่อ
- 5) ใช้ Search engine ในการหาคำตอบเมื่อมีคำถามเกี่ยวกับการบริการลูกค้า ในขณะที่เดียวกันจะใช้ Social media ในการร้องเรียนเรื่องบริการเพราะเชื่อว่าเป็นช่องทางที่มีประสิทธิภาพในการร้องเรียนจึงคาดหวังว่าผู้ให้บริการจะตอบสนองต่อปัญหาหรือข้อร้องเรียนอย่างรวดเร็ว

Leu ได้สรุป Holistic Framework of Customer Lifetime Value ที่มีแนวคิดด้านความเหนือกว่าของตราสินค้า (Brand Equity) ของ David Aaker และสรุปถึงความสำคัญว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชี้ให้เห็นถึงการเปรียบเทียบ เมื่อมีประสบการณ์ที่ใช้สินค้า/บริการนั้นดีจริงเป็นไปตามความคาดหวังในคุณค่าของสินค้า (Buyer's value expectation)

2.5.3 การกำหนดกลุ่มประชากรสำรวจ

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างว่าควรมีขนาดเท่าใดนั้น ผู้วิจัยควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ หลายอย่างมาประกอบกัน (Librero, 1985 อ้างใน อธิวุฒิเอกะกุล, 2543) ดังนี้

- 1) ค่าใช้จ่าย เวลาแรงงานและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนั้นว่ามีพอที่จะทำให้ใช้งานได้หรือไม่และคุ้มค่าเพียงใด
- 2) ขนาดของประชากร ถ้าประชากรมีขนาดใหญ่ มีความจำเป็นต้องเลือกกลุ่มตัวอย่าง ถ้าประชากรมีขนาดเล็กและสามารถที่จะศึกษาได้ควรที่จะศึกษาจากประชากรทั้งหมด
- 3) ความเหมือนกัน ถ้าประชากรมีความเหมือนกันมากความแตกต่างของสมาชิกมีน้อยนั่นคือความแปรปรวนในกลุ่มตัวอย่างมีน้อยก็ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กได้แต่ถ้าประชากรมีลักษณะไม่เหมือนกัน ความแตกต่างของสมาชิกมีมาก ความแปรปรวนในกลุ่มมีมากจำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เพื่อให้ครอบคลุมคุณลักษณะต่างๆ ของประชากร
- 4) ความแม่นยำชัดเจน ถ้าต้องการความแม่นยำชัดเจนในเรื่องที่จะศึกษาค้นคว้าต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ คือยิ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างใหญ่มากเท่าใด ผลการศึกษาจึงมีความแม่นยำมากขึ้นเท่านั้น
- 5) ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้เกิดขึ้นได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปแล้วมักจะยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 1% หรือ 5% (สัดส่วน 0.01 หรือ 0.05) และยังคงขึ้นอยู่กับความสำคัญของเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า ถ้าปัญหามีความสำคัญมาก ก็ควรให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด เช่น 1% แต่ถ้ามีความสำคัญน้อยก็อาจยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้บ้าง เช่น 5% เป็นต้น
- 6) ความเชื่อมั่น ผู้วิจัยต้องกำหนดความเชื่อมั่นว่ากลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมานั้นมีโอกาสได้ค่าอ้างอิงไม่แตกต่างจากค่าที่แท้จริงของประชากรประมาณเท่าไร เช่น ถ้ากำหนดระดับเชื่อมั่น 95% หมายถึง ค่าอ้างอิงมีโอกาสถูกต้อง 95% มีโอกาสผิดพลาดจากค่าที่แท้จริง 5% นั่นคือ ค่าที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง 95 กลุ่มจาก 100 กลุ่มที่สุ่มมาจากประชากรเดียวกันจะไม่แตกต่างจากค่าที่แท้จริงของประชากร ซึ่งระดับความเชื่อมั่นอาจจะเพิ่มขึ้นเป็น 99% หรือลดลงเหลือ 90%

ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน อธิวุฒิเอกะกุล, 2543) เป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 และระดับความเชื่อมั่น 95% ดังตารางที่ 2 วิธีการอ่านตารางผู้วิจัยจะต้องทราบ

ขนาดของประชากร และกำหนดระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เช่น ต้องการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีขนาดเท่ากับ 2,000 คน ความคลาดเคลื่อนที่ผู้วิจัยยอมรับได้เท่ากับ 5% ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 333 คน เป็นต้น

ตารางที่ 2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และความคลาดเคลื่อนต่าง ๆ

ขนาด ประชากร	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ความคลาดเคลื่อน (e)					
	± 1 %	± 2 %	± 3 %	± 4 %	± 5 %	± 10 %
500	*	*	*	*	222	83
1,000	*	*	*	385	286	91
1500	*	*	638	441	316	94
2,000	*	*	714	476	333	95
2,500	*	1,250	769	500	345	96
3,000	*	1,364	811	517	353	97
3,500	*	1,458	843	530	359	97
4,000	*	1,538	870	541	364	98
4,500	*	1,607	891	549	367	98
5,000	*	1,667	909	556	370	98
6,000	*	1,765	938	566	375	98
7,000	*	1,842	959	574	378	99
8,000	*	1,905	976	580	381	99
9,000	*	1,957	989	584	383	99
10,000	5,000	2,000	1,000	588	385	99
15,000	6,000	2,143	1,034	600	390	99
20,000	6,667	2,222	1,053	606	392	100
25,000	7,143	2,273	1,064	610	394	100
50,000	8,333	2,381	1,087	617	397	100
100,000	9,091	2,439	1,099	621	398	100
∞	10,000	2,500	1,111	625	400	100

บทที่ 3

ผลการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ของการใช้และให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

ผลการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการใช้และให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยใช้วิธีการสำรวจ การรับรู้ของประชาชนที่สะท้อนผ่านความพึงพอใจจากการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ และวิธีการสำรวจเชิงลึก กับกลุ่มหน่วยงานภาครัฐ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสถานการณ์การใช้และให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

3.1.1 การกำหนดกลุ่มและจำนวนประชากรในการศึกษา

3.1.1.1 ผู้ใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

เนื่องจากกลุ่มประชาชนโดยทั่วไปแม้ว่ามีการจำแนกตามกลุ่มย่อยในบริบทของการใช้ บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ซึ่งเป็นบริการสาธารณะระดับประเทศที่ไม่จำกัดผู้ใช้ จึงทำให้กลุ่มประชากรสำรวจ มีขนาดใหญ่มาก คณะที่ปรึกษาจึงเลือกวิธีการกำหนดกลุ่มประชากรสำรวจโดยใช้ทฤษฎีของทาโร ยามาเน่ ในการกำหนดกลุ่มสำรวจ ซึ่งมีจำนวนขั้นต่ำของกลุ่มประชากรเท่ากับ 1,600 คน จึงเป็นหลักสถิติที่มีความเหมาะสมต่อความต้องการของงานวิจัยของกลุ่มประชากร จำนวน 2,000 คน

ตารางที่ 3 ประเภทของกลุ่มประชากร จำนวน 2,000 คน โดยจำแนกตามกลุ่มผู้ใช้งาน

ประเภทของกลุ่มประชากร	จำนวนประชากร	ค่าความคลาดเคลื่อน	กลุ่มตัวอย่าง	ดำเนินการสำรวจ
ข้าราชการ	395,900	0.05	400	500
สถาบันการศึกษา	700,443	0.05	400	500
หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ/ องค์การมหาชน/ภาคเอกชน	483,924	0.05	400	500
ประชาชน	66,186,727	0.05	400	500
รวม			1,600	2,000

3.1.1.2 หน่วยงานผู้ให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

คณะที่ปรึกษาจัดให้มีการสำรวจเชิงลึกถึงกระบวนการและความพร้อมของการให้บริการ ข้อมูลเปิดภาครัฐของหน่วยงานในระดับกรม องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ คณะที่ปรึกษาพิจารณา ตามประเภทกลุ่มชุดข้อมูลในฐานข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศไทย (data.go.th) โดยได้จำแนกออกเป็น 15 กลุ่มชุดข้อมูล โดยให้มีการทำสำรวจตอบกลับมาน้อยกว่า 2 ผลสำรวจ โดยมีหน่วยงาน ตอบรับและให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ของการให้บริการข้อมูลเปิดของหน่วยงานรวมทั้งสิ้นจำนวน 176 หน่วยงาน ซึ่งถูกจัดให้เป็นกลุ่มประชากรสำรวจเชิงลึกด้านสถานการณ์การให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

3.1.2 การออกแบบและประเมินคุณภาพเครื่องมือที่ประเมิน

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 คณะที่ปรึกษาจึงเลือกวิธีการสำรวจ ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจำเป็นอย่างยั้งที่ ต้องมีการออกแบบ และประเมินคุณภาพก่อนการดำเนินการสำรวจ เพื่อให้มั่นใจว่าผลการสำรวจมีความสอดคล้องต่อวัตถุประสงค์ ของการวิจัยและมีความเที่ยงตรง

3.1.2.1 การออกแบบเครื่องมือประเมิน

การออกแบบเครื่องมือประเมินใช้วิธีการออกแบบสำรวจออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) แบบสำรวจการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการใช้ประโยชน์ของผู้ใช้ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด โดยแบ่งการสำรวจออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: การสำรวจข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้งาน โดยเป็นการกำหนดปัจจัยที่อาจมีความสัมพันธ์ต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิดของผู้ใช้งาน โดยเนื้อหาประกอบด้วย 11 ชุดคำถาม ดังนี้

- ชุดคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 6 ข้อคำถาม ซึ่งเป็นการกำหนดปัจจัยบังคับด้านผู้ใช้งาน (user preference) ได้แก่
 - เพศ
 - อายุ
 - ระดับการศึกษาสูงสุด
 - อาชีพ
 - สังกัดหน่วยงาน
 - ประเภทธุรกิจของหน่วยงาน
- ชุดคำถามข้อมูลความสนใจของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 5 ข้อคำถาม ซึ่งเป็นการกำหนดปัจจัยบังคับด้านพฤติกรรมของผู้ทำแบบสำรวจต่อการใช้อินโฟมูลแบบเปิดภาครัฐ ได้แก่
 - ความสนใจหรือการใช้งานปัจจุบันในข้อมูลภาครัฐแบบเปิด
 - จุดประสงค์การใช้อินโฟมูลแบบเปิดภาครัฐ
 - ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ
 - ลักษณะประเภทข้อมูล
 - ความถี่และความจำเป็นใช้งาน

ตอนที่ 2: การสำรวจความพึงพอใจในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการบังคับสถานะปัจจุบันและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถใช้ในการสนับสนุนการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐในอนาคต โดยการสำรวจเป็นลักษณะการให้คะแนนความพึงพอใจแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Rating Scales) ซึ่งเป็นวิธีในการวัดประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจที่เป็นที่นิยม โดยเป็นการสำรวจความพึงพอใจในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน (user usage) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

- ด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ประกอบด้วยการวัดประเมินความพึงพอใจใน 3 มิติ ได้แก่
 - การประชาสัมพันธ์
 - ความพร้อมของเจ้าหน้าที่
 - ความพึงพอใจในการใช้บริการภาพรวม
- ด้านเนื้อหาของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ ประกอบด้วยการวัดประเมินความพึงพอใจใน 3 มิติ ได้แก่
 - ความชัดเจน ถูกต้อง และน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบเปิด
 - ความเพียงพอและปริมาณข้อมูลแบบเปิด

- การจัดแบ่งหมวดหมู่ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ
- ด้านความสะดวกในการใช้งาน ประกอบด้วยการวัดประเมินความพึงพอใจใน 4 มิติ ได้แก่
 - การสืบค้นข้อมูล
 - การเข้าถึงและได้รับข้อมูล
 - คำแนะนำและการอธิบาย
 - ช่องทางการติดต่อสอบถามเพื่อการขอความช่วยเหลือ
- ด้านการออกแบบและจัดรูปแบบของเครื่องมือในการให้บริการ ประกอบด้วย การวัดประเมินความพึงพอใจใน 2 มิติ ได้แก่
 - การออกแบบเครื่องมือที่ง่ายต่อการใช้งาน
 - การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย น่าสนใจ
- ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วยการประเมินความพึงพอใจใน 7 มิติ ได้แก่
 - ความเป็นประโยชน์ของเนื้อหาและการนำไปประยุกต์ใช้
 - การสร้างความโปร่งใส สนับสนุนการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ
 - การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์และปรับปรุงงานบริการภาครัฐ
 - การสร้างนวัตกรรม งานวิจัย และการพัฒนาด้านการศึกษา
 - การต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ
 - การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน
 - แหล่งความรู้

ตอนที่ 3: การสำรวจข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดให้ผู้ทำแบบสำรวจมีอิสระในการให้คำแนะนำและแสดงทัศนคติส่วนบุคคล

2) แบบสำรวจความพร้อมของการให้บริการข้อมูลแบบเปิดขององค์กร

แบบสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการสำรวจความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยในการให้บริการข้อมูลแบบเปิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1: การสำรวจองค์กรด้านความพร้อมและการสนับสนุนต่อการให้บริการข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ ประกอบด้วยการประเมิน 5 มิติ ได้แก่

- ด้านการบริการจัดการข้อมูลแบบเปิด
- ด้านการสร้างองค์ความรู้และทักษะ
- ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้
- ด้านงบประมาณ
- ด้านการกำหนดกลยุทธ์

ตอนที่ 2: การประเมินการให้บริการข้อมูลแบบเปิด ซึ่งจำแนกตามกรอบแนวทางการให้บริการเปิดของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ประกอบด้วย 19 ชุดคำถาม จำแนกออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่

- การวางแผนการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดของรัฐ
- การดำเนินการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดของรัฐ
- การวัดผลประเมินผลข้อมูลแบบเปิดของรัฐ

- การพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 3: การประเมินโครงสร้างข้อมูลและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 5 ชุดคำถามที่มุ่งเน้นความเข้าใจในการจัดการข้อมูลแบบเปิดภาครัฐในปัจจุบัน

ตอนที่ 4: การประเมินการนำข้อมูลแบบเปิดไปใช้ประโยชน์ ซึ่งพิจารณามิติของการใช้ประโยชน์ใน 4 มิติ ได้แก่

- ประโยชน์ต่อภาครัฐ
- ประโยชน์ต่อภาคเอกชน
- ประโยชน์ต่อภาคประชาชน
- ตัวอย่างชุดข้อมูลแบบเปิดที่หน่วยงานให้บริการ

ตอนที่ 5: การสำรวจข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดให้ผู้ทำแบบสำรวจมีอิสระในการให้คำแนะนำและแสดงทัศนคติส่วนบุคคล

3.1.2.2 การประเมินคุณภาพเครื่องมือประเมิน

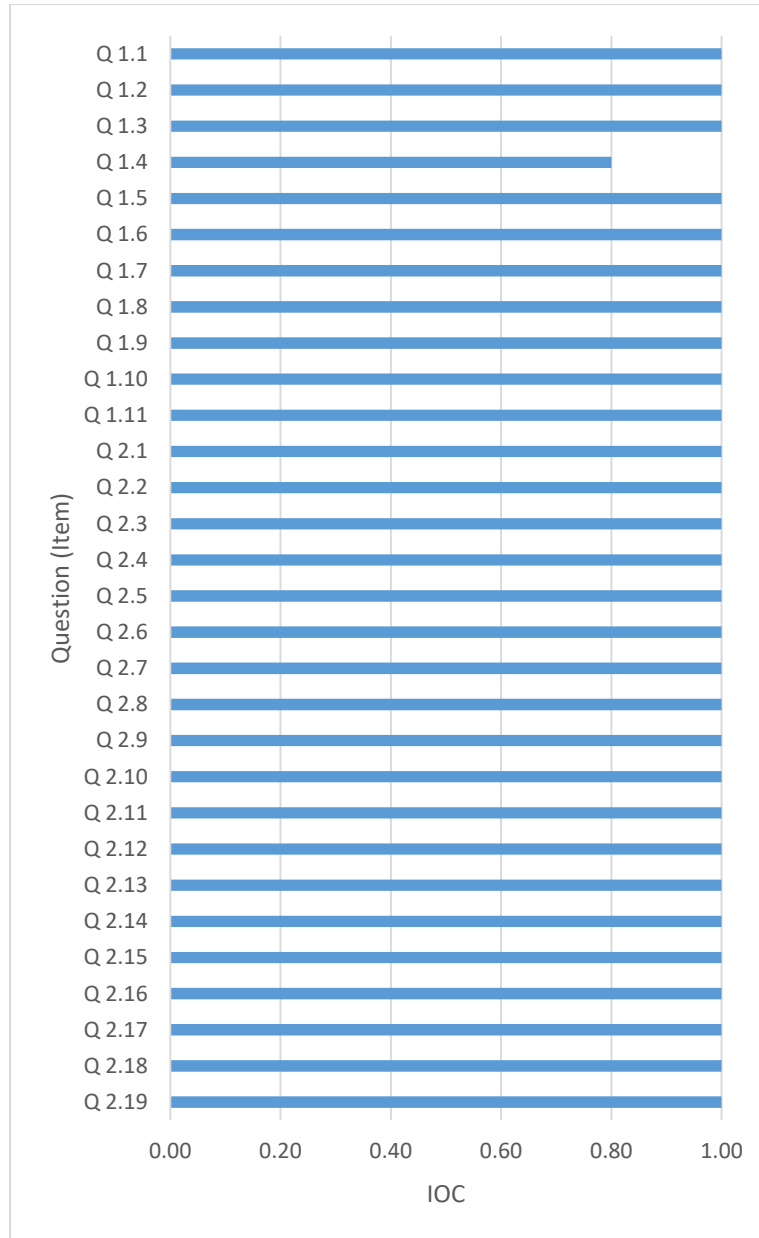
ขณะที่ปรึกษานำแบบสอบถามพิจารณาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินคุณภาพของแบบสอบถาม และจัดให้มีการประเมินความเที่ยงตรงของชุดทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบประเมินความเที่ยงตรง โดยมีประเด็นการประเมินใน 2 ด้าน ได้แก่

1) ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรง (Validity)

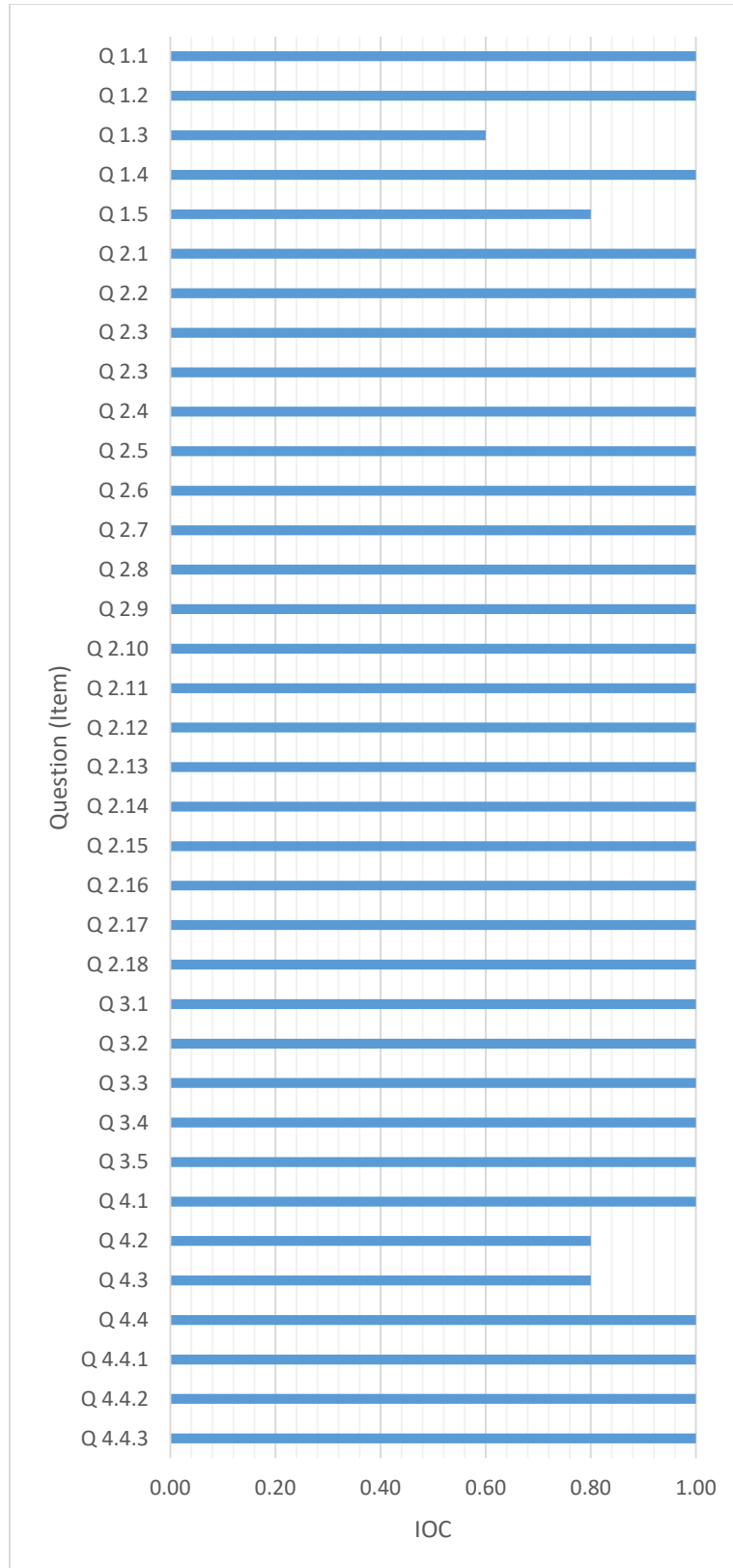
การตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงด้วยเทคนิคการประเมินความเที่ยงตรงแบบ IOC (Index of Item Objective Congruence) โดยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) และการให้บริการข้อมูลแบบเปิด (Open Data) จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

- นายภัทรวุฒิ แสงศิริ
ผู้อำนวยการสำนักดิจิทัลและสารสนเทศ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย
- นางสาวนันทวรรณ ประเสริฐ
นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- ดร.วรราลี ทองแก้ว
ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดชุมพร
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวิน นามมัน
อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐโชติ พรหมฤทธิ์
อาจารย์ประจำคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผลการตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ไม่พบข้อคำถามที่ได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ดังภาพที่ 14 และ ภาพที่ 15 สรุปได้ว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันกับวัตถุประสงค์ สามารถนำไปใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

ภาพที่ 14 ผลการทดสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสำรวจการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

ภาพที่ 15 ผลการทดสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของแบบสำรวจความพร้อม
ของการให้บริการข้อมูลแบบเปิดขององค์กร

2) ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ในการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น ใช้หลักสถิติสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ในการทดสอบข้อแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ซึ่งผลการทดสอบแบบสอบถามที่ได้นำมาทดสอบสำรวจพบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972 ซึ่งหมายถึงอยู่ในระดับดีมาก ($\alpha > 0.9$) ดังภาพที่ 16 และการตัดข้อคำถามแบบสอบถามด้านความพึงพอใจใด ๆ ก็ไม่ได้ส่งผลให้ค่าความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้น อันหมายถึงข้อคำถามทุกข้อสามารถนำไปใช้งานได้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.972	.972	19

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
บริการ_ประชาสัมพันธ์	51.41	181.928	.675	.972
บริการ_ความพร้อม	51.29	180.745	.763	.971
บริการ_ภาพรวม	51.37	181.847	.729	.971
เนื้อหา_ถูกต้อง	51.01	178.793	.768	.971
เนื้อหา_ปริมาณ	51.06	179.594	.815	.970
เนื้อหา_หมวดหมู่	51.02	180.170	.765	.971
ความสะดวก_สืบค้น	50.95	178.290	.844	.970
ความสะดวก_การเข้าถึง	51.05	178.827	.841	.970
ความสะดวก_คำแนะนำ	51.19	179.938	.755	.971
ความสะดวก_ติดต่อสอบถาม	51.22	178.587	.807	.970
เครื่องมือ_ใช้งานง่าย	51.02	179.048	.859	.970
เครื่องมือ_ทันสมัย	50.94	179.057	.817	.970
ประโยชน์_เนื้อหา	50.87	179.775	.802	.970
ประโยชน์_โปร่งใส	51.28	177.934	.736	.971
ประโยชน์_ปรับปรุง	51.08	178.103	.793	.970
ประโยชน์_สร้างนวัตกรรม	51.01	178.012	.839	.970
ประโยชน์_มูลค่าเพิ่ม	51.00	176.951	.827	.970
ประโยชน์_เศรษฐกิจ	51.13	176.507	.821	.970
ประโยชน์_แหล่งความรู้	51.00	177.293	.824	.970

ภาพที่ 16 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสำรวจความพึงพอใจ

3.1.3 การจัดเก็บข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การใช้แบบฟอร์มสำรวจ (กระดาษ) และ การใช้เทคโนโลยีในการทำแบบสำรวจออนไลน์ (Google Form) โดยมีการกำหนดสิทธิการเข้าถึงเพื่อป้องกันการแก้ไขข้อมูล ทั้งนี้เทคโนโลยี Google Form สามารถบ่งชี้ประวัติการแก้ไขของฐานข้อมูลที่ผูกไว้กับชุดแบบสำรวจ ซึ่งการแก้ไขข้อมูลในฐานข้อมูลที่ผูกกับชุดแบบสำรวจเป็นกลไกที่สามารถตรวจสอบได้

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำรวจ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นจึงมีมาตรการป้องกันและลดผลกระทบจากการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่เกินความจำเป็น และมีการจัดให้มีค่าแกล้งด้านการเก็บรวบรวมใช้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

การจัดเก็บผลและข้อมูลการสำรวจ จำแนกตามเทคโนโลยีที่ใช้ในการสำรวจ กรณีเป็นการได้มาด้วยวิธีการใช้แบบสำรวจ (กระดาษ) เจ้าหน้าที่เป็นผู้จัดเก็บและรวบรวมเพื่อทำการวิเคราะห์ กรณีเป็นการได้มาด้วยวิธีการสำรวจแบบออนไลน์ ข้อมูลสำรวจจะถูกจัดเก็บบน Google Sheet ที่เชื่อมโยงกับ Google Form และมีการกำหนดสิทธิผู้ที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

ข้อมูลสำรวจทั้งสองรูปแบบจะต้องนำมารวมกันบนกระดานทำการวิเคราะห์ (Microsoft Excel) เพื่อใช้เป็นไฟล์ตั้งต้นในการนำข้อมูลเข้าสู่โปรแกรมวิเคราะห์ผล SPSS เพื่อออกเป็นรายงานผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสามารถจำแนกตามประเภทของหลักสถิติที่นำมาพิจารณาใช้ ได้แก่

- สถิติเชิงพรรณนา ประเภท ค่าความถี่ (Frequency) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลสำรวจทั่วไปของผู้ทำแบบสำรวจ (User Preference) และพฤติกรรมของผู้ทำแบบสำรวจ (User Behaviour)
- สถิติเชิงพรรณนา ประเภท การวัดค่ากลางของข้อมูล (Measures of Central Tendency) เพื่อการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ทำแบบสำรวจต่อบริการภาครัฐ (User Usage and Satisfaction)

3.1.4 เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหาร

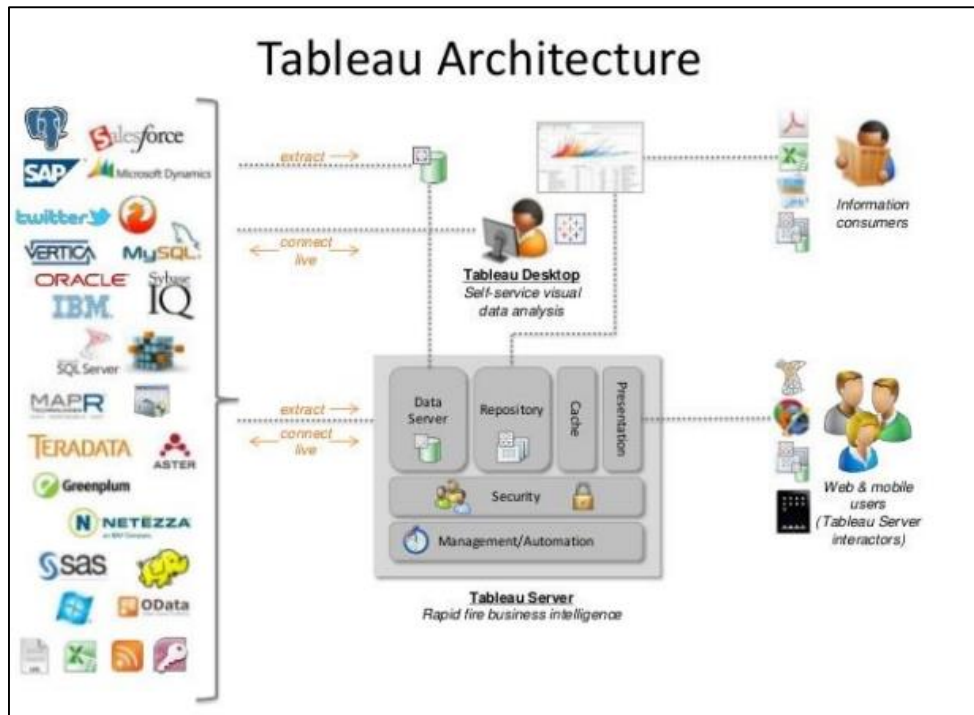
3.1.4.1 เครื่องมือแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล

โครงการฯ เลือกใช้ Tableau เป็นเครื่องมือในการแสดงผลการวิเคราะห์ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและคุณสมบัติที่ตรงต่อความต้องการของ สดช.

Tableau เป็นซอฟต์แวร์ที่สามารถนำข้อมูลจำนวนมากที่มีความหลากหลายในองค์กรมาทำการวิเคราะห์ เพื่อเป็นข้อมูลเชิงธุรกิจช่วยให้ผู้บริหารมีข้อมูลเชิงลึก สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารผ่านรูปแบบของ Data Visualization ซึ่งเป็นการใช้ภาพเพื่อแสดงข้อมูลในเชิงปริมาณที่วัดได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวเลข แผนภูมิ กราฟ และอื่น ๆ อีกมากมาย คุณสมบัติที่โดดเด่นของ Data Visualization ได้แก่

- การปรับเปลี่ยนมุมมองการนำเสนอได้ โดยที่ผู้ใช้สามารถเลือกการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอได้หลากหลายมิติ อาทิ กราฟแท่ง กราฟวงกลม เป็นต้น
- สามารถติดตามความก้าวหน้าสถานะการดำเนินงานได้ โดยการเชื่อมต่อข้อมูลจากหลายฐานข้อมูล และสามารถนำข้อมูลจากฐานข้อมูลในองค์กรนั้นมาใช้งาน เช่น Excel, Access, IBM DB2, MS SQL Server, Microsoft Power pivot เป็นต้น
- รูปแบบการใช้งานที่ง่ายในการที่จะเปลี่ยนแปลงรายงานได้ตามความต้องการ
- การเข้าถึงหรือการใช้งาน สามารถทำได้โดยง่าย ตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงจนถึงพนักงานระดับปฏิบัติการ ทั้งนี้ สามารถเพิ่มทักษะและแนวคิดให้กับพนักงานระดับปฏิบัติการ ให้มีแนวคิดเชิงสถิติและการประยุกต์ใช้งานมากขึ้น

Tableau Software พัฒนาจาก VizQL Technology เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้เห็นภาพของข้อมูลขนาดใหญ่ได้เพียงการลากและวาง (Drag and Drop) โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลตอบสนองในรูปแบบของกราฟฟิก สถาปัตยกรรมของ Tableau แสดงดังภาพที่ 17

ภาพที่ 17 สถาปัตยกรรมของ Tableau

3.1.4.2 การจัดทำเครื่องมือในการแสดงผลข้อมูล

การแสดงผลการสำรวจโดยใช้ Tableau Desktop Professional Edition (2021.3.1) นำเสนอข้อมูล จำแนกเป็นกระดาน (Dashboard) จำนวน 3 กระดาน ได้แก่

1) กระดานแสดงผลข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสำรวจ

กระดานชุดแสดงผลข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสำรวจ (Dashboard: General Info) เป็นกระดานแสดงผลข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสำรวจที่ตัดข้อมูลบ่งชี้ส่วนบุคคล (Personal Identifiable Information) ออกแล้ว ทำให้เป็นการแสดงผลในเชิงสถิติและไม่สามารถบ่งชี้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ โดยกระดานนี้ประกอบด้วยแผ่นงาน (Working Sheet) จำนวน 4 แผ่นงาน ได้แก่

- แผ่นงาน ข้อมูลผลสำรวจจำแนกตามเพศและจัดกลุ่มตามระดับการศึกษา
- แผ่นงาน สัดส่วนข้อมูลตามระดับการศึกษาของผู้ทำแบบสำรวจ
- แผ่นงาน สัดส่วนข้อมูลตามอาชีพของผู้ทำแบบสำรวจ
- แผ่นงาน สัดส่วนข้อมูลตามสังกัดหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ

2) กระดานแสดงผลข้อมูลพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ

กระดานชุดแสดงผลข้อมูลพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Dashboard: Behaviour) เป็นการวิเคราะห์และบ่งชี้ถึงลักษณะการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐจากชุดข้อมูล โดยประกอบด้วย แผ่นงาน จำนวน 5 แผ่นงาน ได้แก่

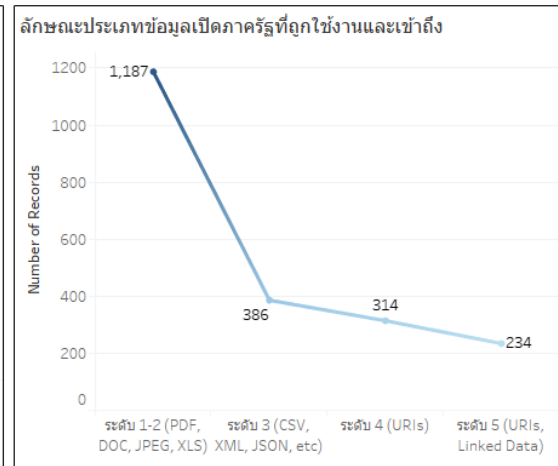
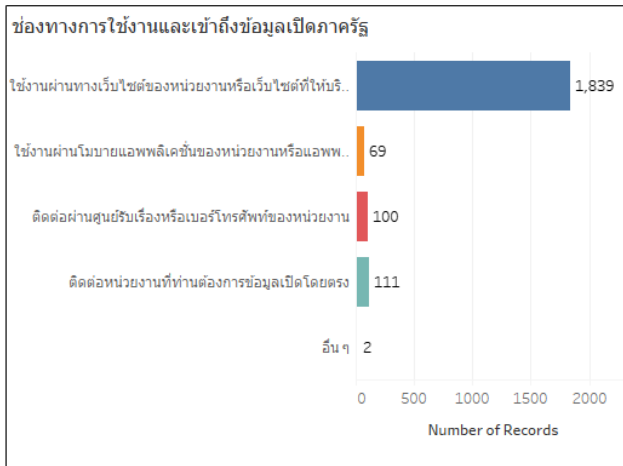
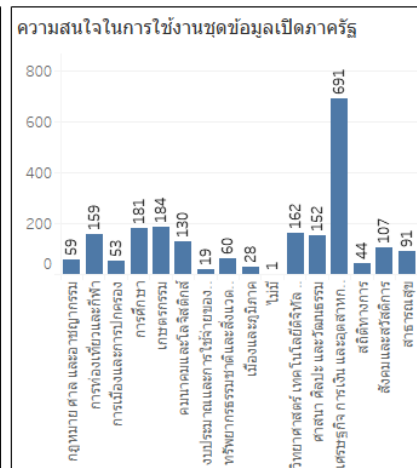
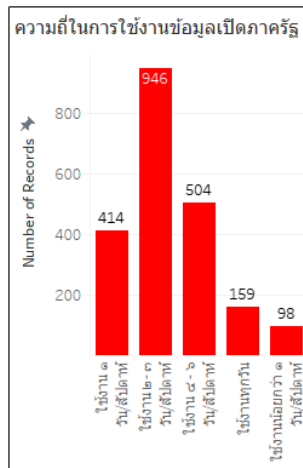
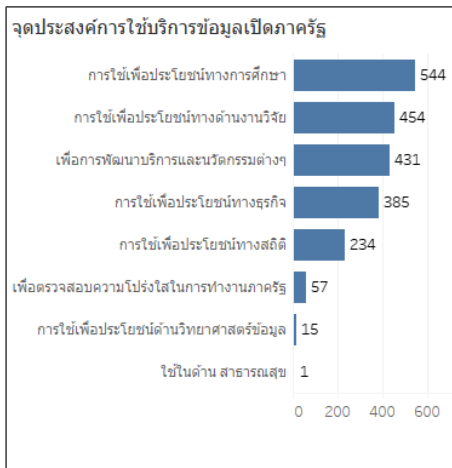
- แผ่นงาน ความสนใจในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ
- แผ่นงาน จุดประสงค์การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ
- แผ่นงาน ช่องทางการใช้งานและการเข้าถึงข้อมูลเปิดภาครัฐ
- แผ่นงาน ลักษณะและประเภทของข้อมูลเปิดภาครัฐที่ถูกใช้งาน
- แผ่นงาน ความถี่ในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ

3) กระดานแสดงผลข้อมูลความพึงพอใจในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ

กลุ่มชุดกระดานแสดงผลความพึงพอใจในการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ จำแนกตามขอบเขตของการสำรวจ ดังนี้

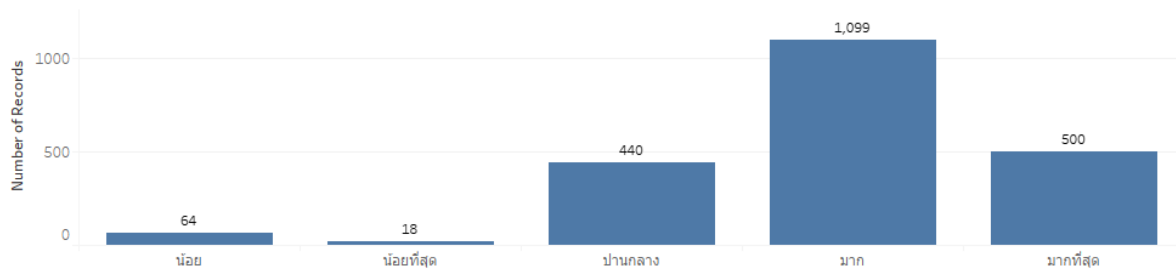
- ด้านบริการ
- ด้านการออกแบบ
- ด้านความสะดวก
- ด้านเนื้อหาข้อมูลเปิด
- ด้านประโยชน์จากบริการ

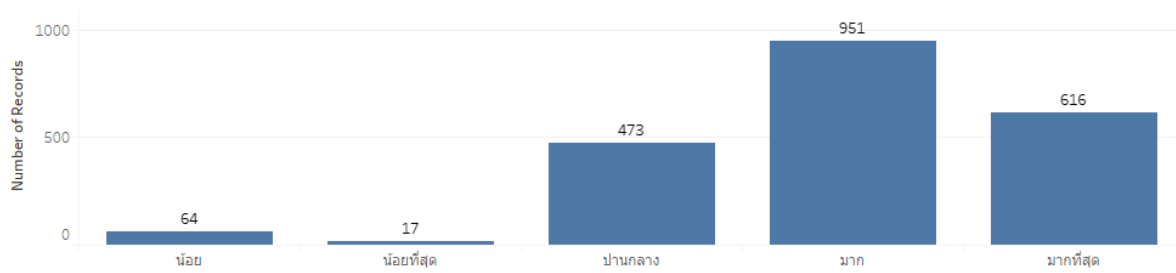
ภาพที่ 18 ตัวอย่างกระดานชุดแสดงผลข้อมูลพฤติกรรมกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ

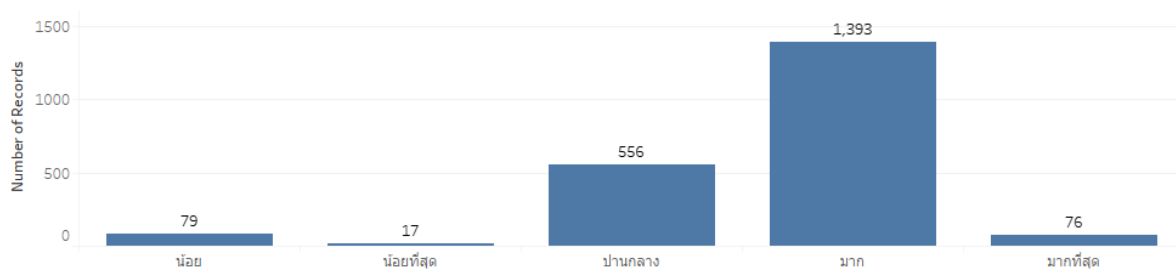
การประเมินด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (ความพร้อมในการให้บริการข้อมูลเปิดของหน่วยงานภาครัฐ)

การประเมินด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (ความพึงพอใจในภาพรวมของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ)

การประเมินด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงแหล่งข้อมูลเปิด)

ภาพที่ 19 ตัวอย่างกระดานแสดงผลความพึงพอใจในการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐด้านบริการ

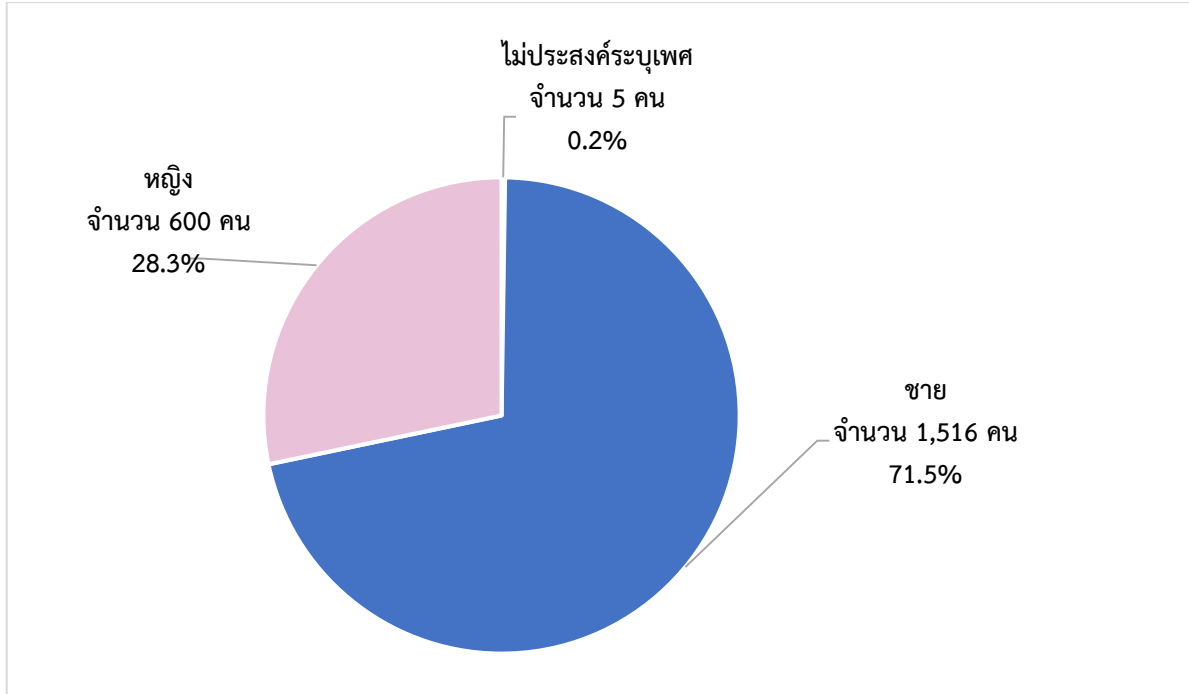

3.2 ผลการศึกษา วิเคราะห์ สถานภาพการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

3.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสำรวจ (User Preference)

จากกลุ่มสำรวจ จำนวน 2,121 คน วิเคราะห์ความถี่ของข้อมูลทั่วไปของผู้สำรวจได้ ดังนี้

1) เพศ

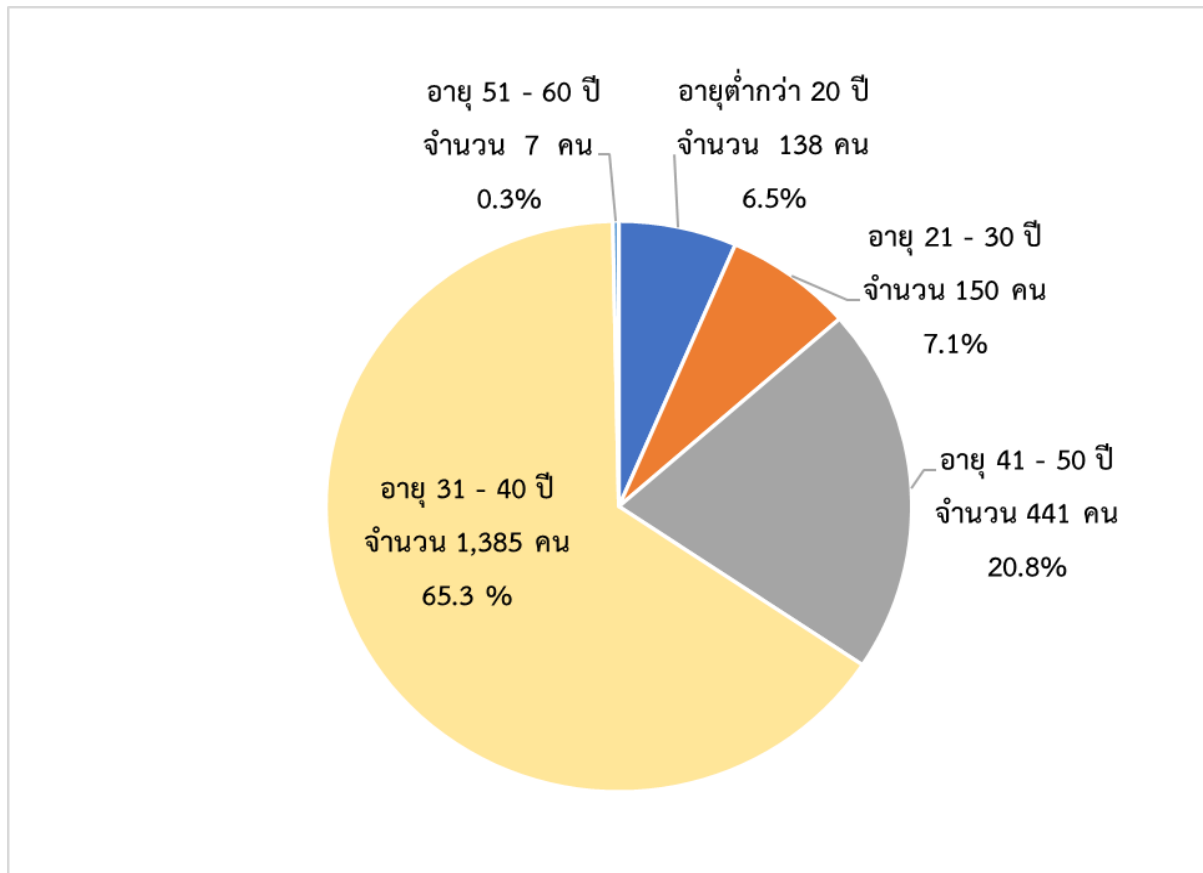

ภาพที่ 20 การกระจายของสัดส่วนเพศของผู้ทำแบบสำรวจ

จากภาพที่ 20 แสดงการกระจายของสัดส่วนเพศของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 2,121 คน จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 1,516 คน คิดเป็น 71.5% เพศหญิง จำนวน 600 คน คิดเป็น 28.3% และไม่ประสงค์ระบุเพศ จำนวน 0.2% ของผู้ตอบแบบสอบถามสำรวจทั้งหมด

2) ช่วงอายุ

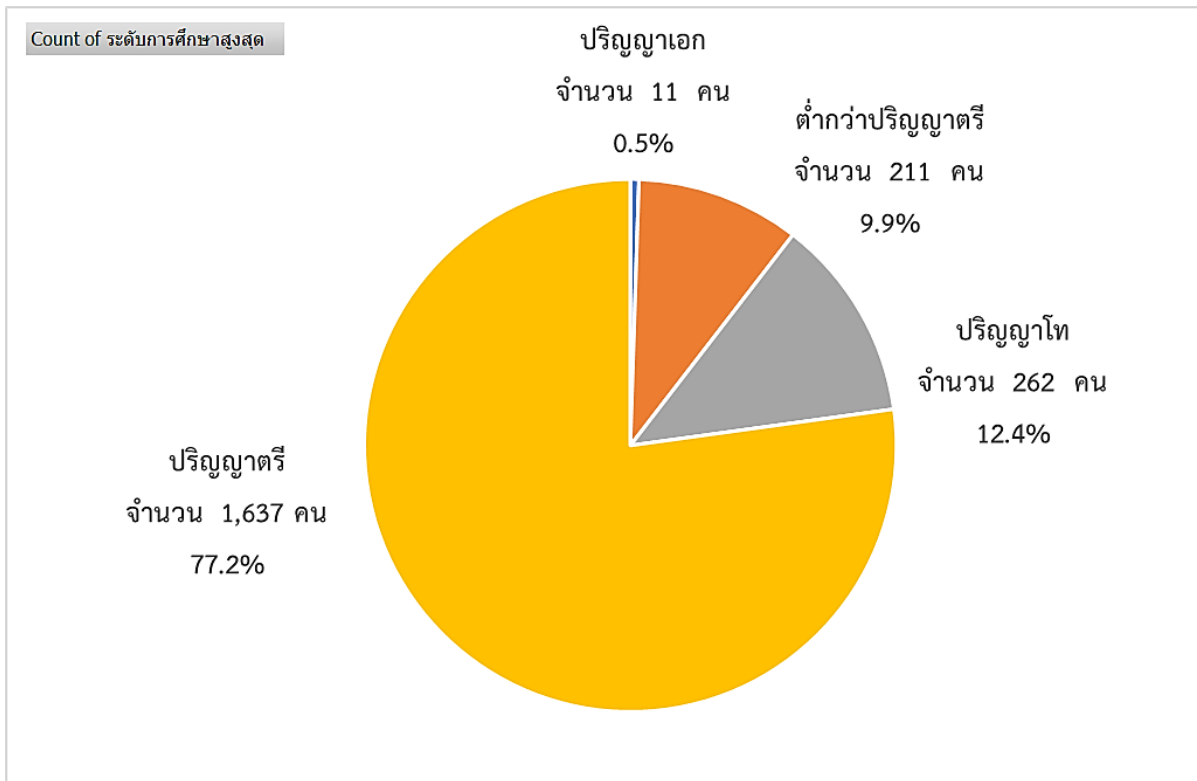

ภาพที่ 21 การกระจายของช่วงอายุของผู้ทำแบบสำรวจ

จากภาพที่ 21 แสดงการกระจายของช่วงอายุของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 2,121 คน ผู้ทำแบบสำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็น 6.5% อายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็น 7.1% อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 1,385 คน คิดเป็น 65.3% อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 441 คน คิดเป็น 20.8% และอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็น 0.3%

3) ระดับการศึกษา

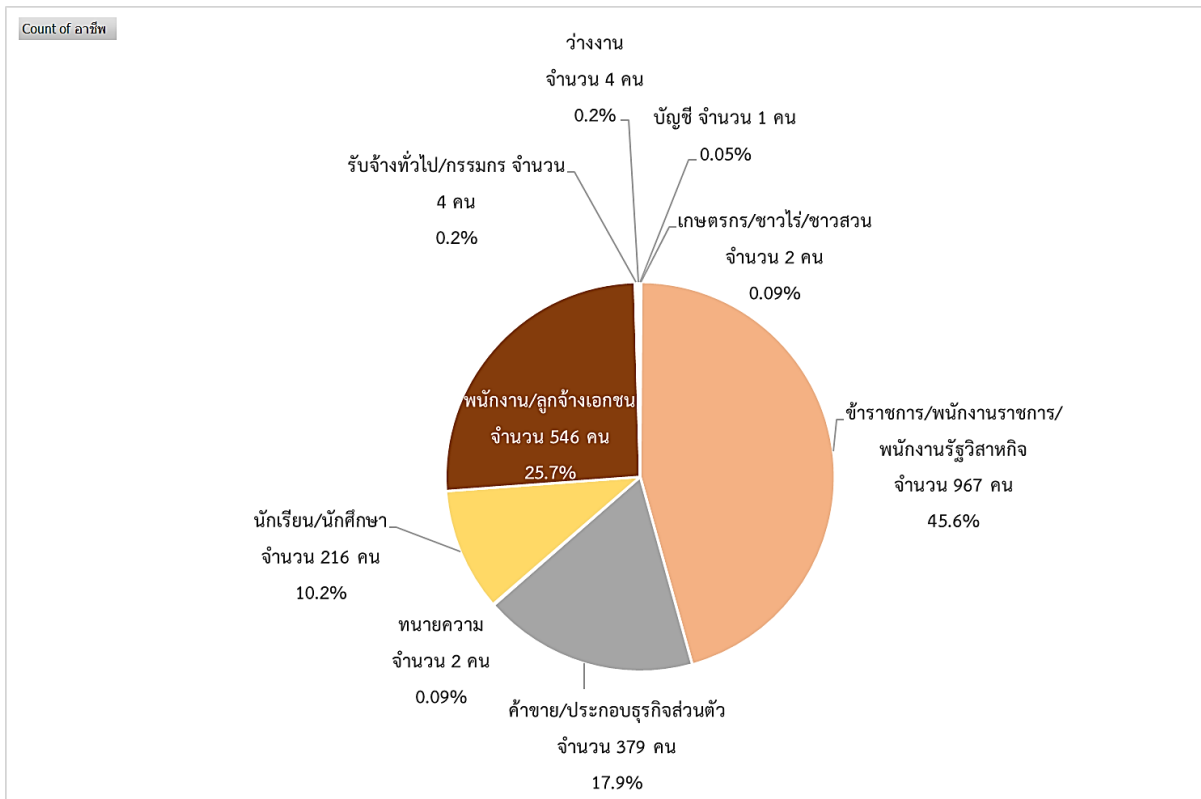

ภาพที่ 22 การกระจายของระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ทำแบบสำรวจ

จากภาพที่ 22 แสดงการกระจายของระดับการศึกษาของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 2,121 คน ผู้ทำแบบสำรวจที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 211 คน คิดเป็น 9.9% ปริญญาตรี จำนวน 1,637 คน คิดเป็น 77.2% ปริญญาโท จำนวน 262 คน คิดเป็น 12.4% และปริญญาเอก จำนวน 11 คน คิดเป็น 0.52%

4) อาชีพ

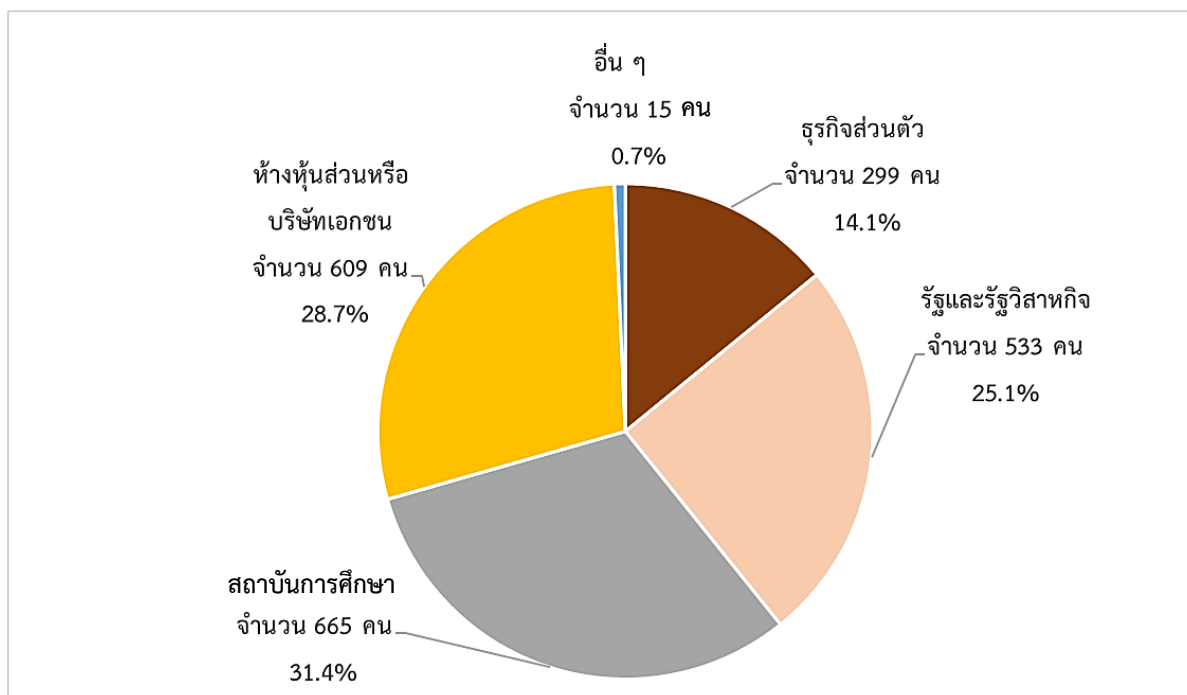

ภาพที่ 23 การกระจายของอาชีพของผู้ทำแบบสำรวจ

จากภาพที่ 23 แสดงการกระจายของอาชีพของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 2,121 คน ผู้ทำแบบสำรวจกลุ่มอาชีพข้าราชการ/พนักงานราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 967 คน คิดเป็น 45.6% กลุ่มอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 546 คน คิดเป็น 25.7% กลุ่มอาชีพค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 379 คน คิดเป็น 17.9% กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 216 คน คิดเป็น 10.2% และกลุ่มอาชีพอื่น ๆ (เกษตกร/ชาวไร่/ชาวสวน/นายควม/บัญชี/รับจ้างทั่วไป/กรรมกร/ว่างงาน) รวมจำนวน 13 คน คิดเป็น 0.6%

5) ประเภทสังกัดหน่วยงาน

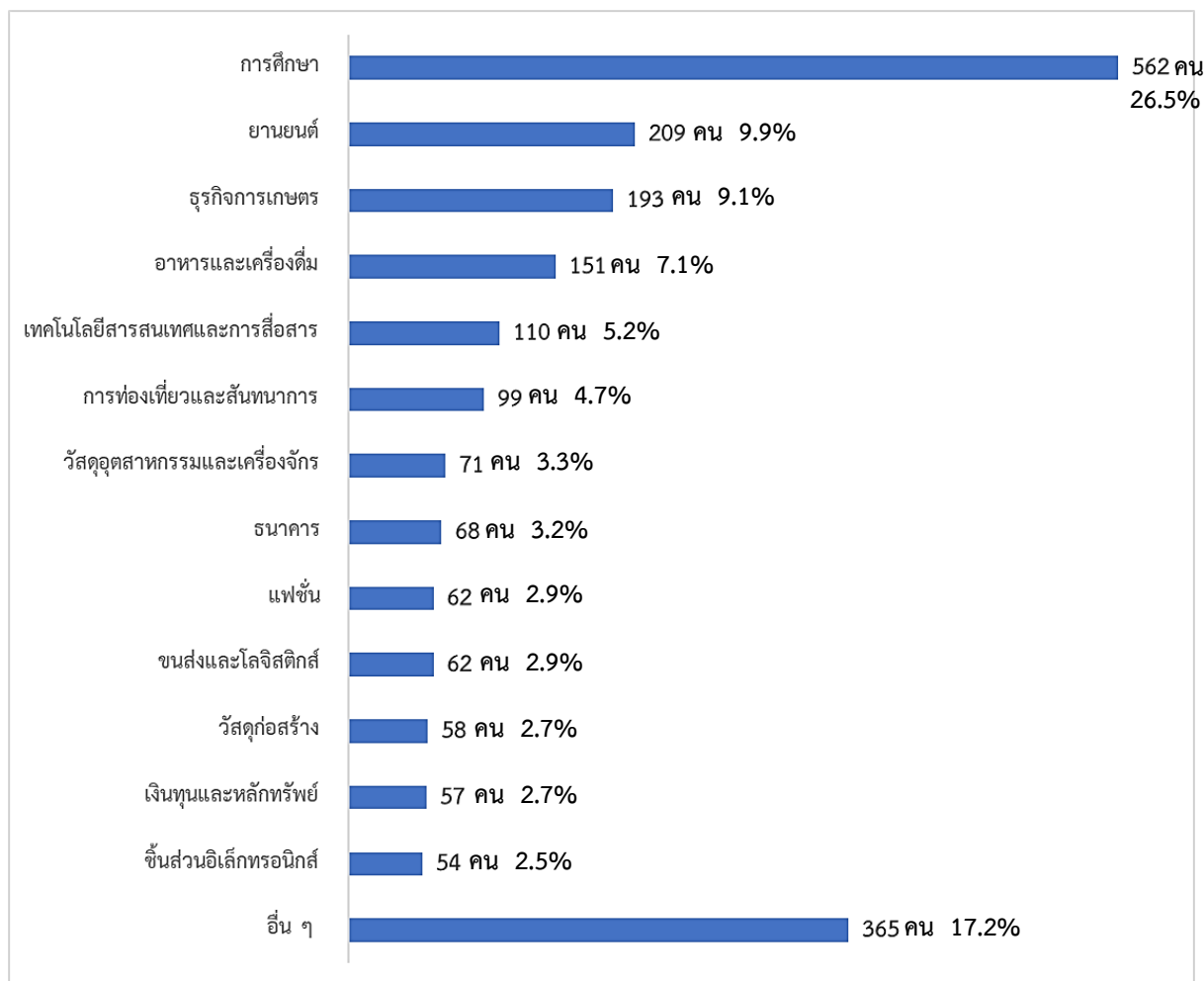

ภาพที่ 24 การกระจายของสังกัดหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ

จากภาพที่ 24 แสดงการกระจายของสังกัดหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 2,121 คน ผู้ทำแบบสำรวจสังกัดสถาบันการศึกษา จำนวน 665 คน คิดเป็น 31.4% ทำงานส่วนหรือบริษัทเอกชน จำนวน 609 คน คิดเป็น 28.7% รัฐและรัฐวิสาหกิจ จำนวน 533 คน คิดเป็น 25.1% ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 299 คน คิดเป็น 14.1% และอื่น ๆ จำนวน 15 คน คิดเป็น 0.7%

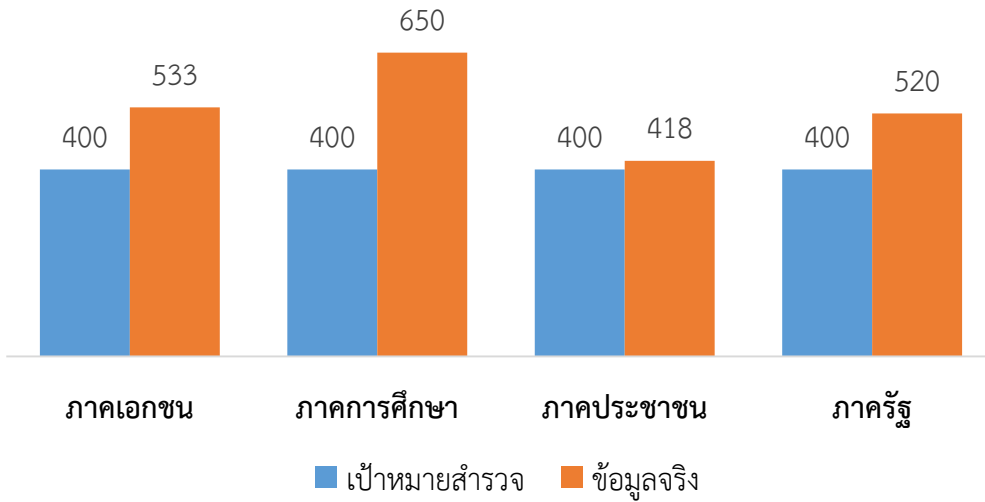
6) ประเภทธุรกิจของหน่วยงาน

ภาพที่ 25 การกระจายของประเภทธุรกิจของหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ

จากภาพที่ 25 แสดงการกระจายของประเภทธุรกิจของหน่วยงานของผู้ทำแบบสำรวจ จำนวน 2,121 คน ผู้ทำแบบสำรวจ ประเภทการศึกษา จำนวน 562 คน คิดเป็น 26.5% ยานยนต์ จำนวน 209 คน คิดเป็น 9.9% ธุรกิจการเกษตร จำนวน 193 คน คิดเป็น 9.1% อาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 151 คิดเป็น 7.1% เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 110 คน คิดเป็น 5.2% การท่องเที่ยวและสินค้าการ จำนวน 99 คน คิดเป็น 4.7% วัสดุอุตสาหกรรมและเครื่องจักร จำนวน 71 คน คิดเป็น 3.3% ธนาคาร จำนวน 68 คน คิดเป็น 3.2% แฟชั่น จำนวน 62 คน คิดเป็น 2.9% ขนส่งและโลจิสติกส์ จำนวน 62 คน คิดเป็น 2.9% วัสดุก่อสร้าง จำนวน 58 คน คิดเป็น 2.7% เงินทุนและหลักทรัพย์ จำนวน 57 คน คิดเป็น 2.7% ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 54 คน คิดเป็น 2.5% และอื่น ๆ จำนวน 365 คน คิดเป็น 17.2%

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การสำรวจเป็นไปตามวิธีทางสถิติในการจัดกลุ่มการกระจายตัวของอาชีพ จำต้องมีความสัมพันธ์กับสังกัดเพื่อกำหนดกลุ่มของผู้ทำแบบสำรวจออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ตามข้อเสนอโครงการ ได้แก่ 1) ภาคประชาชน 2) ภาครัฐบาล 3) ภาคเอกชน และ 4) ภาคการศึกษา โดยมีสัดส่วนที่แตกต่างกันอย่างไม่เป็นนัยทางสถิติตามภาพที่ 26

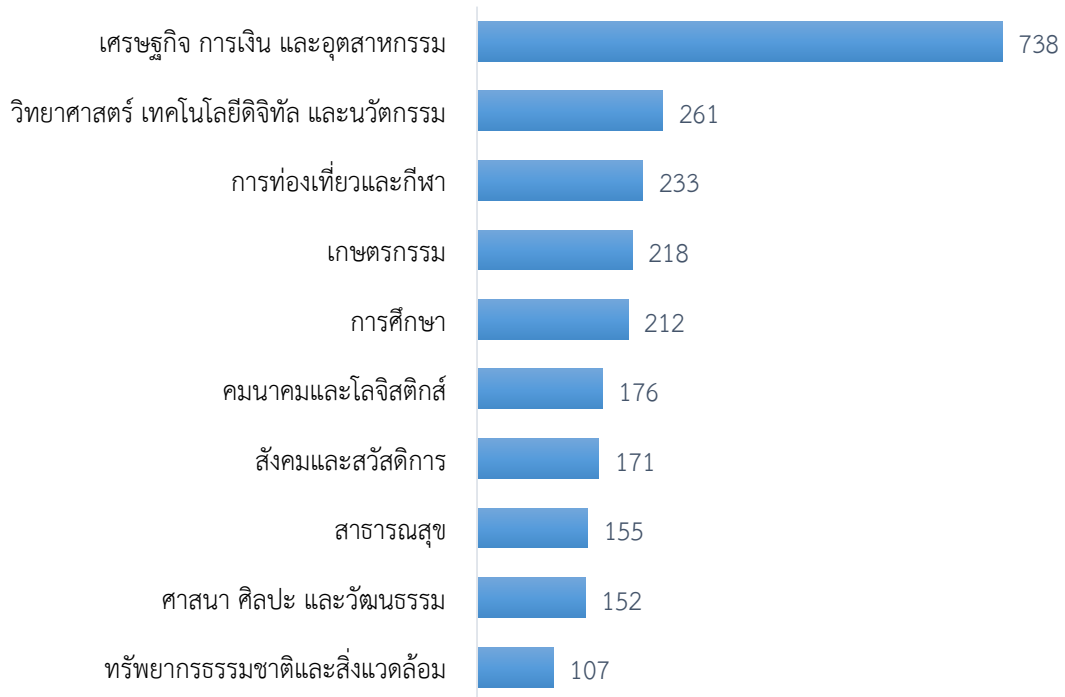
ภาพที่ 26 การจำแนกกลุ่มประชากรสำรวจ

2.2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ (User Behaviour)

พิจารณาจำแนกตามประเด็นหัวข้อดังต่อไปนี้

1) ความสนใจในการใช้งานข้อมูลแบบเปิดภาครัฐและการทำงานในปัจจุบัน

ผลการสำรวจ พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ การเงิน และอุตสาหกรรม จำนวน 738 รายการ (คิดเป็น 26.54%) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรม จำนวน 261 รายการ (คิดเป็น 9.39%) และการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 233 รายการ (คิดเป็น 8.38%) ตามลำดับ

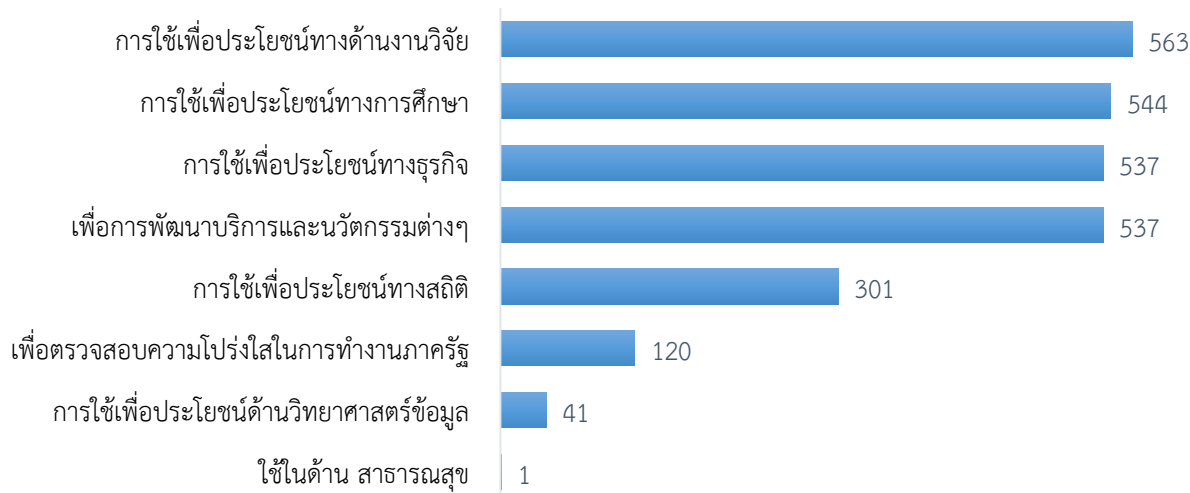

ภาพที่ 27 แสดงความสนใจในการใช้งานข้อมูลแบบเปิดภาครัฐและการทำงานในปัจจุบัน

2) วัตถุประสงค์ของการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

ผลการสำรวจ พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ การใช้เพื่อประโยชน์ทางด้านงานวิจัย จำนวน 563 รายการ (คิดเป็น 21.29%) การพัฒนาบริการและนวัตกรรมต่าง ๆ จำนวน 544 รายการ (คิดเป็น 20.57%) และการใช้เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ จำนวน 537 รายการ (คิดเป็น 20.31%) ตามลำดับ

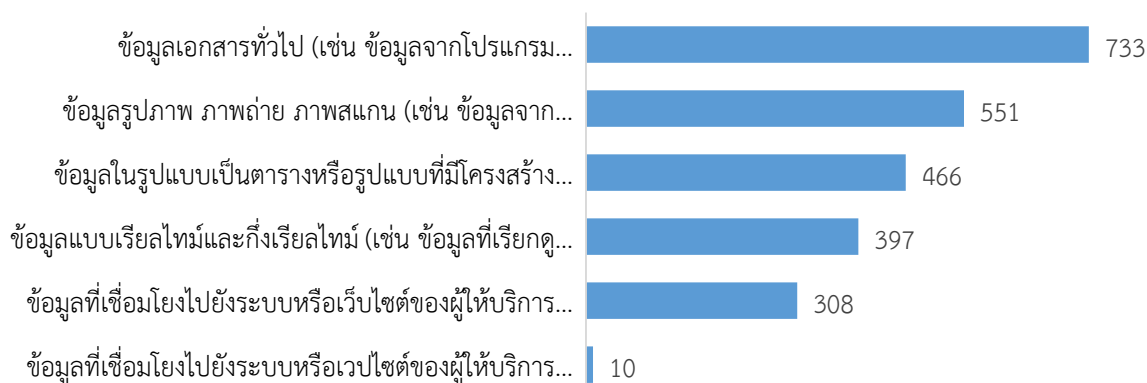
ภาพที่ 28 แสดงวัตถุประสงค์การใช้งานบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

3) ช่องทางการเข้าใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

ผลการสำรวจ พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ การเข้าใช้งานผ่านหน้าเว็บไซต์ของที่ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) จำนวน 1,937 รายการ (คิดเป็น 81.70%) การเข้าใช้งานผ่านหน้าเว็บไซต์ที่ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (data.go.th) และใช้งานผ่านโมบายแอปพลิเคชัน และแอปพลิเคชันของหน่วยงานที่ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ จำนวน 186 รายการ (คิดเป็น 7.84%) และติดต่อผ่านศูนย์รับเรื่อง หรือเบอร์โทรศัพท์ของหน่วยงาน จำนวน 133 รายการ (คิดเป็น 5.61%)

4) ประเภทของข้อมูลเปิดที่ผู้สำรวจนิยมใช้งานหรือมีความต้องการใช้งาน

ผลการสำรวจใน 3 อันดับแรกพบว่า ข้อมูลเอกสารทั่วไป จำนวน 733 รายการ (คิดเป็น 29.74%) ข้อมูลรูปภาพ ภาพถ่าย ภาพสแกน จำนวน 551 รายการ (คิดเป็น 22.35%) และข้อมูลในรูปแบบตาราง หรือข้อมูลที่มีโครงสร้าง จำนวน 466 รายการ (คิดเป็น 18.90%) ตามลำดับ

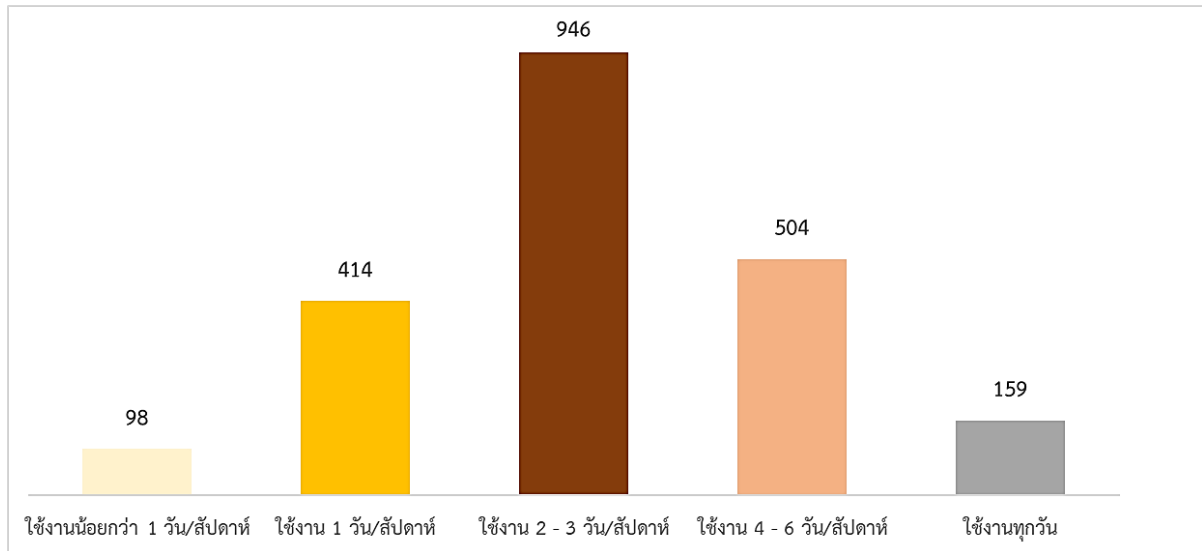

ภาพที่ 29 แสดงการใช้ประเภทของข้อมูลเปิดภาครัฐ

5) ความถี่ของการเข้าใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ

ผลการสำรวจ พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจมีความถี่ในการใช้งานน้อยกว่า 1 วัน/สัปดาห์ จำนวน 98 คน คิดเป็น 4.6% ใช้งาน 1 วัน / สัปดาห์ จำนวน 414 คน คิดเป็น 19.5% ใช้งานน้อยกว่า 2-3 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 946 รายการ คิดเป็น 44.6% ใช้งาน 4-6 วันต่อสัปดาห์ จำนวน 504 รายการ คิดเป็น 23.8% และเข้าใช้งานทุกวัน จำนวน 159 รายการ คิดเป็น 7.5%

ภาพที่ 30 แสดงความถี่ในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ

3.2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ (User usage and Satisfaction)

การวิเคราะห์ในส่วนข้อสำรวจความพึงพอใจ (ส่วนที่ 2) ซึ่งเป็นการให้คะแนนแบบมาตรวัดของลิเคิร์ต โดยพิจารณาแนวทางการประเมิน ดังนี้

- มากที่สุด หมายถึง รู้สึกพึงพอใจมากกับการให้บริการของผู้ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยผู้ตอบแบบสำรวจสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ บรรลุเป้าประสงค์ หรือเกิดความคาดหวัง (ระดับคะแนน 4.2-5.0)
- มาก หมายถึง รู้สึกพึงพอใจกับการให้บริการของผู้ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ และผู้ตอบแบบสำรวจสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐได้จริง แต่ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงเพิ่มเติม (ระดับคะแนน 3.4-4.2)
- ปานกลาง หมายถึง รู้สึกเฉย ๆ กับการให้บริการของผู้ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ และคิดว่าหน่วยงานสามารถพัฒนาปรับปรุงตามแผนงานของหน่วยงานตามปกติ (ระดับคะแนน 2.6-3.4)
- น้อย หมายถึง ไม่พึงพอใจและต้องการให้ผู้ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐดำเนินการแก้ไขปรับปรุง (ระดับคะแนน 1.8-2.6)
- น้อยที่สุด หมายถึง ไม่พึงพอใจอย่างมากและต้องการให้ผู้ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเร่งด่วน หรือพบว่าการเปิดเผยข้อมูลเปิดของผู้ให้บริการกระทบสิทธิเสรีภาพหรือความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคล (ระดับคะแนน 1.0-1.8)

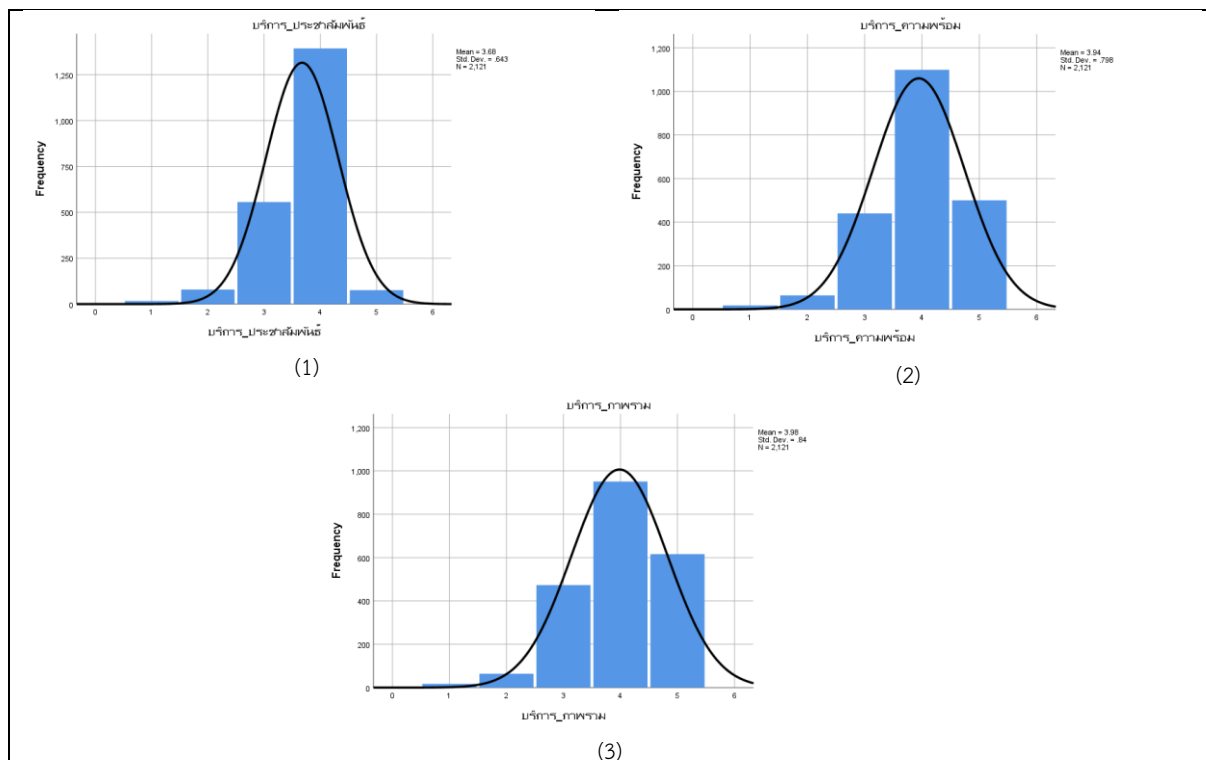
1) การประเมินความพึงพอใจด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านบริการทั้ง 3 มิติ (การประชาสัมพันธ์ ความพร้อมในการบริการและความพึงพอใจในภาพรวม) พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.86$, $SD = 0.75$)

ผู้ตอบแบบสำรวจมีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ในเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงแหล่งข้อมูลเปิดภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, $SD = 0.64$) ความพร้อมในการให้บริการข้อมูลเปิดของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การเอาใจใส่ในการให้บริการ ความรู้ในชี้แจงและให้คำแนะนำในการใช้งานข้อมูลเปิด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, $SD = 0.79$) และความพึงพอใจในภาพรวมของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, $SD = 0.84$)

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

		Statistics		
		บริการ_ประชาสัมพันธ์	บริการ_ความพร้อม	บริการ_ภาพรวม
N	Valid	2121	2121	2121
	Missing	0	0	0
Mean		3.68	3.94	3.98
Std. Error of Mean		.014	.017	.018
Median		4.00	4.00	4.00
Mode		4	4	4
Std. Deviation		.643	.798	.840
Skewness		-1.141	-.654	-.598
Std. Error of Skewness		.053	.053	.053
Minimum		1	1	1
Maximum		5	5	5

ภาพที่ 31 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (1) ด้านการประชาสัมพันธ์ (2) ด้านความพร้อมในการให้บริการ (3) ภาพรวมการให้บริการข้อมูลเปิดในปัจจุบัน

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน)

Code	ข้อความคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					\bar{X}	SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
บริการ_ประชาสัมพันธ์	1. มีการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงแหล่งข้อมูลเปิด	76 (3.6)	1,393 (65.7)	556 (26.2)	79 (3.7)	17 (0.8)	3.68	0.64
บริการ_ความพร้อม	2. ความพร้อมในการให้บริการข้อมูลเปิดของหน่วยงานภาครัฐ เช่น การเอาใจใส่ในการให้บริการ ความรู้ในชี้แจงและให้คำแนะนำในการใช้งานข้อมูลเปิด	500 (23.6)	1,099 (51.8)	440 (20.7)	64 (3.0)	18 (0.8)	3.94	0.79
บริการ_ภาพรวม	3. ความพึงพอใจในภาพรวมของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ	616 (29.0)	951 (44.8)	473 (22.3)	64 (3.0)	17 (0.8)	3.98	0.84
ภาพรวม							3.86	0.75

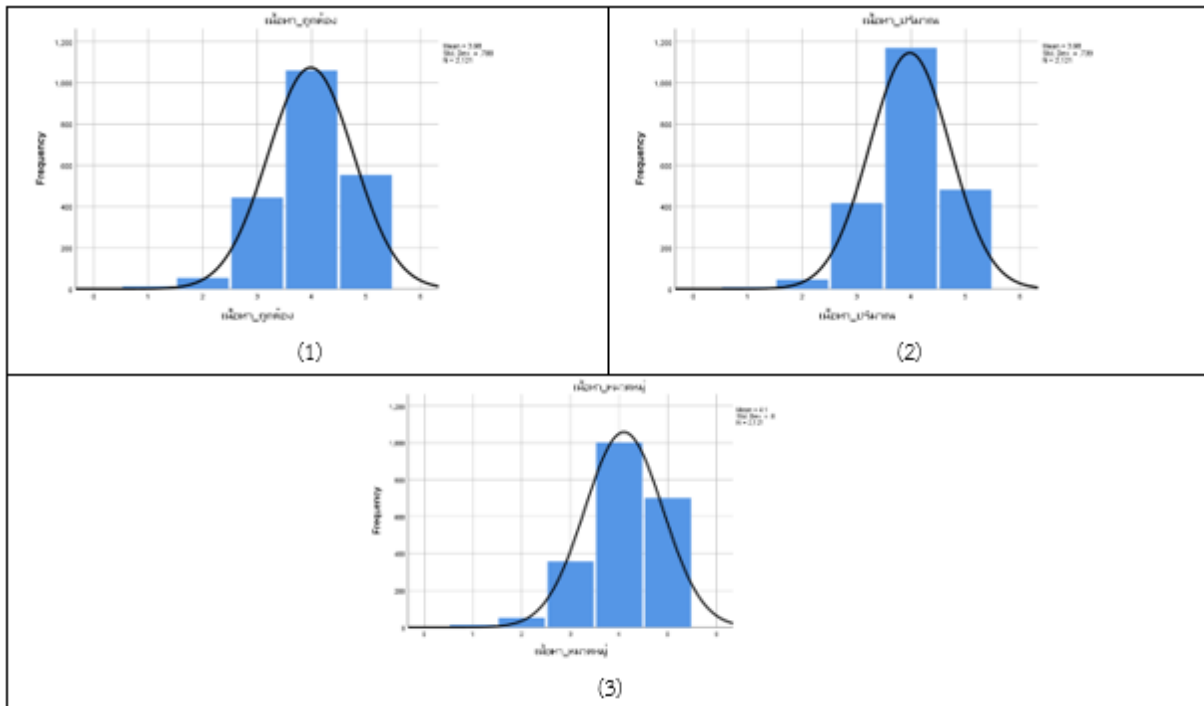
2) การประเมินความพึงพอใจด้านเนื้อหาของข้อมูลเปิดภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านเนื้อหาของข้อมูลเปิดภาครัฐทั้ง 3 มิติ (ความถูกต้อง เป็นปัจจุบัน ปริมาณและความเพียงพอของข้อมูล การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา) พบว่า อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.02$, SD = 0.77)

ผู้ตอบแบบสำรวจมีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด เรื่องความชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และข้อมูลมีการปรับปรุงอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, SD = 0.78) ปริมาณเนื้อหา มีเพียงพอกับความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, SD = 0.73) และการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการค้นหา และทำความเข้าใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$, SD = 0.80)

ตารางที่ 6 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านเนื้อหาของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ (ภาพรวม)

Statistics				
		เนื้อหา_ถูกต้อง	เนื้อหา_ปริมาณ	เนื้อหา_หมวดหมู่
N	Valid	2121	2121	2121
	Missing	0	0	0
Mean		3.98	3.98	4.10
Std. Error of Mean		.017	.016	.017
Median		4.00	4.00	4.00
Mode		4	4	4
Std. Deviation		.788	.739	.800
Skewness		-.559	-.531	-.743
Std. Error of Skewness		.053	.053	.053
Minimum		1	1	1
Maximum		5	5	5

ภาพที่ 32 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านเนื้อหาของข้อมูลเปิดภาครัฐ (1) ความถูกต้องเป็นปัจจุบัน (2) ปริมาณและความเพียงพอของข้อมูล (3) การจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา

ตารางที่ 7 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านเนื้อหาของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน)

Code	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					\bar{X}	SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
เนื้อหา_ถูกต้อง	1. มีความชัดเจน ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และข้อมูลมีการปรับปรุงอยู่เสมอ	553 (26.1)	1,060 (50.0)	443 (20.9)	53 (2.5)	12 (0.6)	3.98	0.78
เนื้อหา_ปริมาณ	2. ปริมาณเนื้อหาเพียงพอกับความต้องการ	481 (22.7)	1,170 (55.2)	416 (19.6)	45 (2.1)	9 (0.4)	3.98	0.73
เนื้อหา_หมวดหมู่	3. มีการจัดหมวดหมู่ให้ง่ายต่อการค้นหาและทำความเข้าใจ	700 (33.0)	1,001 (47.2)	356 (16.8)	51 (2.4)	13 (0.6)	4.10	0.80
ภาพรวม							4.02	0.77

3) การประเมินความพึงพอใจด้านความสะดวกในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ

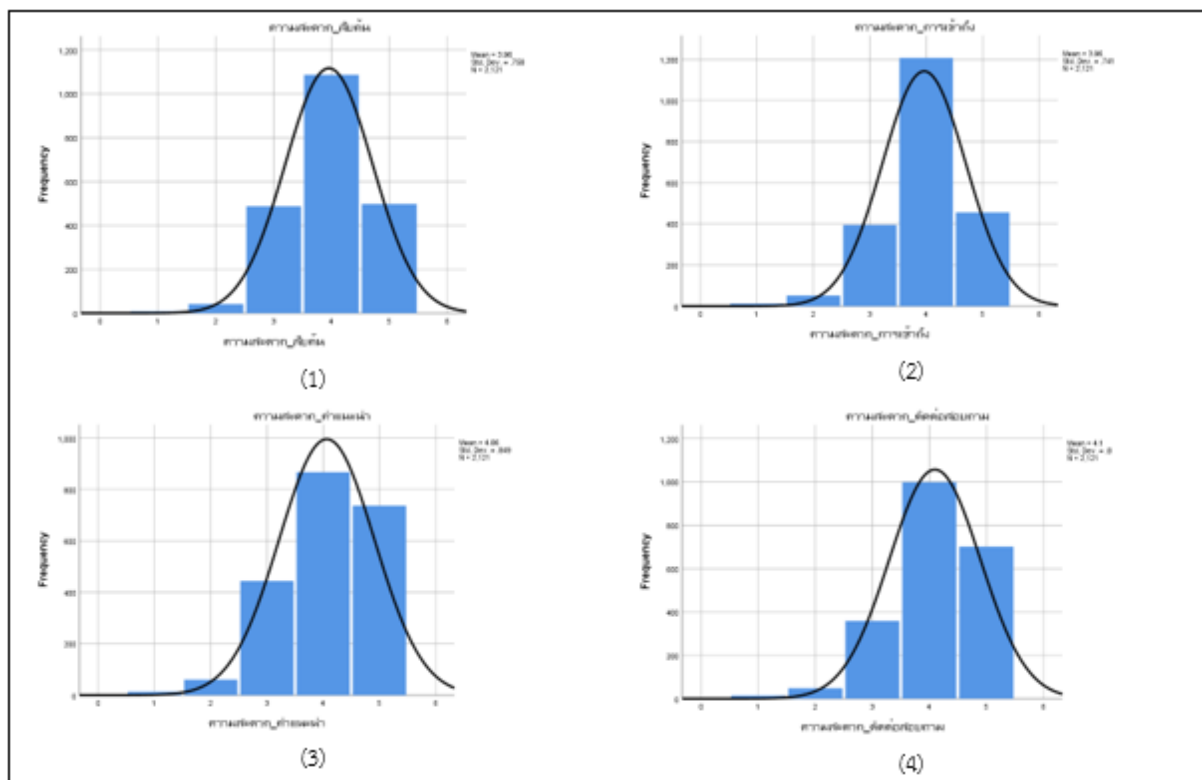
จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านความสะดวกในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐทั้ง 4 มิติ (การสืบค้น, การเข้าถึง, การให้ความช่วยเหลือ, การติดต่อสอบถาม) พบว่า อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.02, SD = 0.78$)

ผู้ตอบแบบสำรวจมีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ในเรื่องการสืบค้นข้อมูลเปิดมีความสะดวกและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.75$) การเข้าถึงข้อมูลและรับข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96, SD = 0.74$) เรื่องการมีคำแนะนำและอธิบายขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลเปิดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.06, SD = 0.84$) และการมีช่องทางการติดต่อสอบถามและให้ข้อเสนอแนะอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10, SD = 0.80$)

ตารางที่ 8 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านความสะดวก (ภาพรวม)

		Statistics			
		ความสะดวก_สืบค้น	ความสะดวก_การเข้าถึง	ความสะดวก_คำแนะนำ	ความสะดวก_ติดต่อสอบถาม
N	Valid	2121	2121	2121	2121
	Missing	0	0	0	0
Mean		3.96	3.96	4.06	4.10
Std. Error of Mean		.016	.016	.018	.017
Median		4.00	4.00	4.00	4.00
Mode		4	4	4	4
Std. Deviation		.758	.741	.849	.800
Skewness		-.401	-.637	-.638	-.749
Std. Error of Skewness		.053	.053	.053	.053
Minimum		1	1	1	1
Maximum		5	5	5	5

ภาพที่ 33 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านความสะดวกในการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐ
(1) การสืบค้น (2) การเข้าถึง (3) การให้ความช่วยเหลือ (4) การติดต่อสอบถาม

ตารางที่ 9 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านความสะดวก (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน)

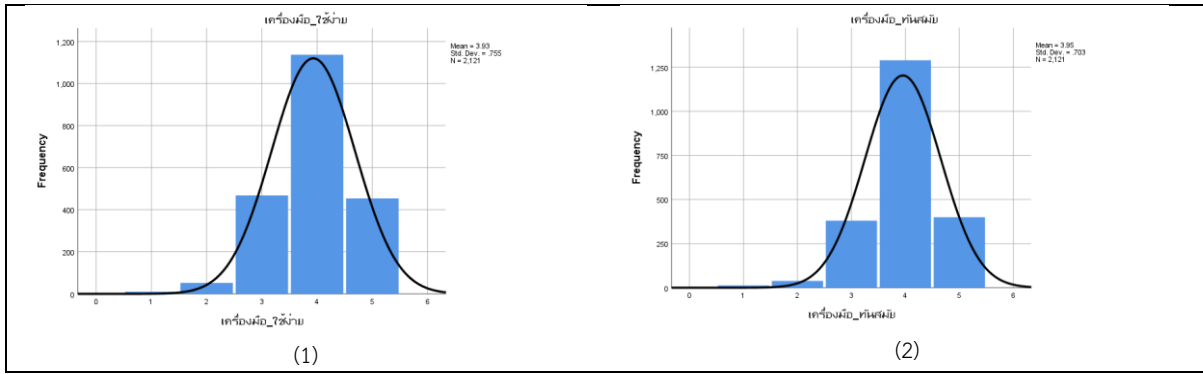
Code	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					\bar{X}	SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ความสะดวก_ สืบค้น	1. การสืบค้นข้อมูลเปิดมีความสะดวกและเหมาะสม	498 (23.5)	1,087 (51.2)	487 (23.0)	41 (1.9)	8 (0.4)	3.96	0.75
ความสะดวก_ การเข้าถึง	2. การเข้าถึงข้อมูลและรับข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็ว	455 (21.5)	1,207 (56.9)	395 (18.6)	52 (2.5)	12 (0.6)	3.96	0.74
ความสะดวก_ คำแนะนำ	3. มีคำแนะนำและอธิบายขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลเปิด	737 (34.7)	867 (40.9)	444 (20.9)	60 (2.8)	13 (0.6)	4.06	0.84
ความสะดวก_ ติดต่อสอบถาม	4. มีช่องทางการติดต่อสอบถามและให้ข้อเสนอแนะ	701 (33.1)	999 (47.1)	359 (16.9)	48 (2.3)	14 (0.7)	4.10	0.80
ภาพรวม							4.02	0.78

4) การประเมินความพึงพอใจด้านเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐทั้ง 2 มิติ (ความง่ายในการใช้งาน และความทันสมัย) พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.94$, $SD = 0.72$)

ผู้ตอบแบบสำรวจมีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการออกแบบและจัดรูปแบบของเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ เรื่องการออกแบบเครื่องมือมีความง่ายต่อการใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.75$) และความพึงพอใจเรื่องการใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย น่าสนใจในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.70$)

ตารางที่ 10 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการออกแบบและจัดรูปแบบของเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (ภาพรวม)

Statistics			
		เครื่องมือ_ ใช้งานง่าย	เครื่องมือ_ ทันสมัย
N	Valid	2121	2121
	Missing	0	0
Mean		3.93	3.95
Std. Error of Mean		.016	.015
Median		4.00	4.00
Mode		4	4
Std. Deviation		.755	.703
Skewness		-.489	-.677
Std. Error of Skewness		.053	.053
Minimum		1	1
Maximum		5	5

ภาพที่ 34 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ
(1) ความง่ายในการใช้งาน (2) ความทันสมัย

ตารางที่ 11 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านการออกแบบและจัดรูปแบบของเครื่องมือในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน)

Code	ข้อความ	ระดับความพึงพอใจ					□	SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
เครื่องมือ_ใช้งานง่าย	1. การออกแบบเครื่องมือมีความง่ายต่อการใช้งาน	454 (21.4)	1,137 (53.6)	468 (22.1)	52 (2.5)	10 (0.5)	3.93	0.75
เครื่องมือ_ทันสมัย	2. ใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย น่าสนใจในการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ	400 (18.9)	1,289 (60.8)	380 (17.9)	39 (1.8)	13 (0.6)	3.95	0.70
ภาพรวม							3.94	0.72

5) การประเมินความพึงพอใจด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐ

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจในด้านการได้รับประโยชน์จากบริการข้อมูลเปิดภาครัฐทั้ง 7 มิติ (การใช้ประโยชน์จากเนื้อหา การใช้ประโยชน์เพื่อการปรับปรุงบริการภาครัฐ การใช้ประโยชน์เพื่อความโปร่งใส การใช้ประโยชน์เพื่อการสร้างนวัตกรรม การใช้ประโยชน์เพื่อการเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ การใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และการใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งความรู้) พบว่า อยู่ระดับ “มากที่สุด” ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.79$)

ผู้ตอบแบบสำรวจมีความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด เรื่องเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = 0.78$) เรื่องการสร้างความโปร่งใส สนับสนุนการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$, $SD = 0.79$) เรื่องการเป็นสื่อในการเผยแพร่ข่าวประชาสัมพันธ์ ปรับปรุงงานบริการภาครัฐ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.08$, $SD = 0.82$) เรื่องการสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม งานวิจัย และพัฒนาการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, $SD = 0.79$) เรื่องการสนับสนุนภาครัฐและการต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.80$) เรื่องการสนับสนุนการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ เพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, $SD = 0.80$) และความพึงพอใจในความสามารถ

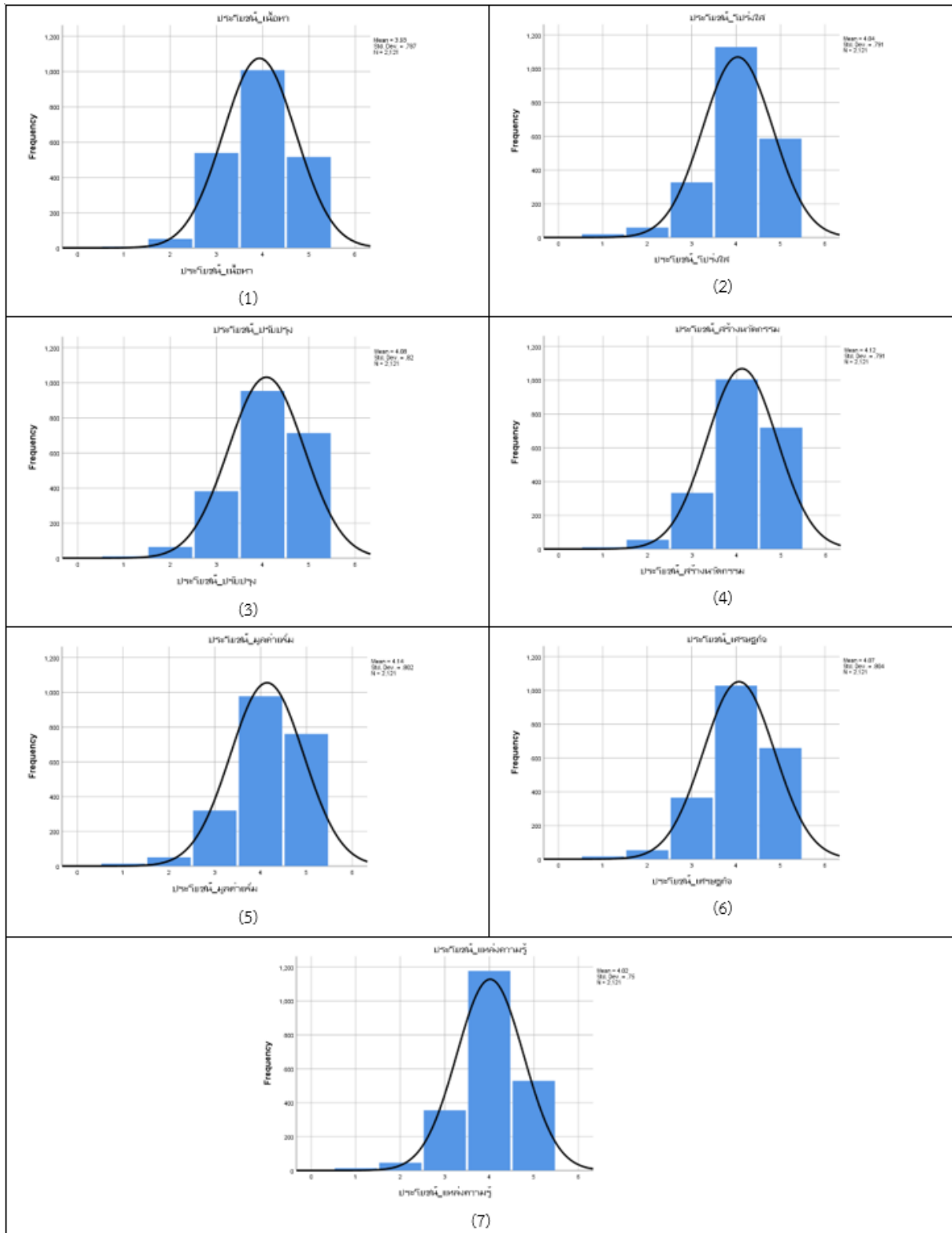

เป็นแหล่งความรู้ให้แก่ประชาชน สร้างความมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.02, SD = 0.75$)

เมื่อพิจารณาจากผลสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐทั้ง 5 ด้าน พบว่าผู้ตอบแบบสำรวจมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ที่ 3.97 (พอใจมาก)

ตารางที่ 12 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ (ภาพรวม)

		Statistics						
		ประโยชน์_เนื้อหา	ประโยชน์_โปร่งใส	ประโยชน์_ปรับปรุง	ประโยชน์_สร้างนวัตกรรม	ประโยชน์_มูลค่าเพิ่ม	ประโยชน์_เศรษฐกิจ	ประโยชน์_แหล่งความรู้
N	Valid	2121	2121	2121	2121	2121	2121	2121
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3.93	4.04	4.08	4.12	4.14	4.07	4.02
Std. Error of Mean		.017	.017	.018	.017	.017	.017	.016
Median		4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00	4.00
Mode		4	4	4	4	4	4	4
Std. Deviation		.787	.791	.820	.791	.802	.804	.750
Skewness		-.338	-.864	-.687	-.749	-.843	-.757	-.715
Std. Error of Skewness		.053	.053	.053	.053	.053	.053	.053
Minimum		1	1	1	1	1	1	1
Maximum		5	5	5	5	5	5	5

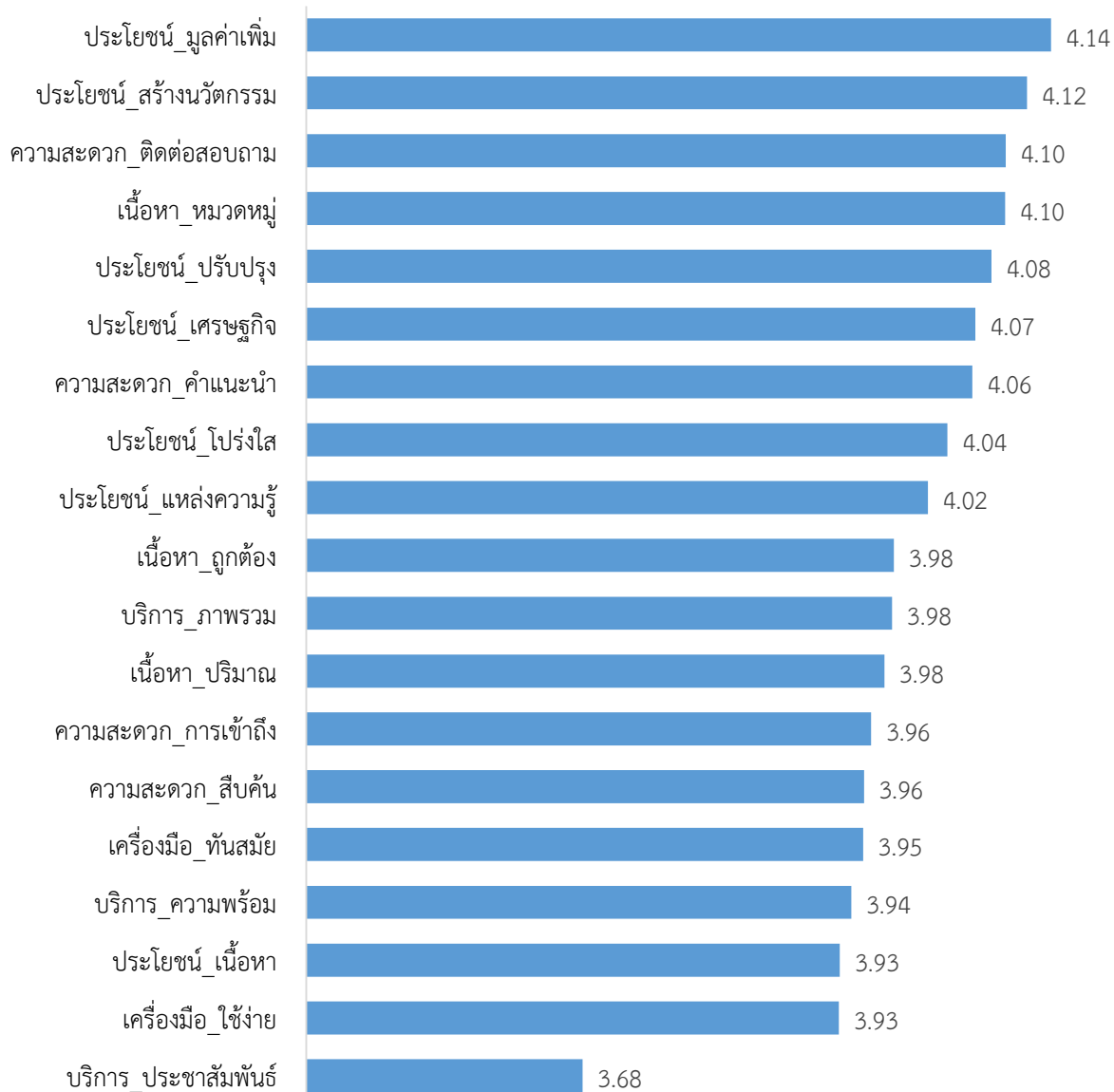
ภาพที่ 35 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐ (1) การใช้ประโยชน์จากเนื้อหา (2) การใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงบริการภาครัฐ (3) การใช้ประโยชน์เพื่อความโปร่งใส (4) การใช้ประโยชน์เพื่อการสร้างนวัตกรรม (5) การใช้ประโยชน์เพื่อการเพิ่มมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ (6) การใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (7) การใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแหล่งความรู้

ตารางที่ 13 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ด้านประโยชน์และการนำไปใช้ (จัดกลุ่มตามลำดับคะแนน)

Code	ข้อความคำถาม	ระดับความพึงพอใจ					\bar{x}	SD
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
ประโยชน์_เนื้อหา	1. เนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน	516 (24.3)	1,008 (47.5)	539 (25.4)	51 (2.4)	7 (0.3)	3.93	0.78
ประโยชน์_โปร่งใส	2. สร้างความโปร่งใส สนับสนุน การตรวจสอบการทำงานของ ภาครัฐ และแก้ไขปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน	586 (27.6)	1,129 (53.2)	327 (15.4)	59 (2.8)	20 (0.9)	4.04	0.79
ประโยชน์_ปรับปรุง	3. เป็นสื่อในการเผยแพร่ข่าว ประชาสัมพันธ์ ปรับปรุงงาน บริการภาครัฐ	713 (33.6)	953 (44.9)	381 (18.0)	64 (3.0)	10 (0.5)	4.08	0.82
ประโยชน์_สร้างนวัตกรรม	4. สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม งานวิจัย และพัฒนาการศึกษา	719 (33.9)	1,006 (47.4)	332 (15.7)	54 (2.5)	10 (0.5)	4.12	0.79
ประโยชน์_มูลค่าเพิ่ม	5. สนับสนุนภาครัฐกิจและการ ต่อ ยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ	761 (35.9)	977 (46.1)	319 (15.0)	50 (2.4)	14 (0.7)	4.14	0.80
ประโยชน์_เศรษฐกิจ	6. สนับสนุนการขับเคลื่อนทาง เศรษฐกิจ เพิ่มศักยภาพการ แข่งขันของประเทศ และลด ต้นทุนการผลิตสินค้าและ บริการในภาพรวม	659 (31.1)	1,028 (48.5)	365 (17.2)	53 (2.5)	16 (0.8)	4.07	0.80
ประโยชน์_แหล่งความรู้	7. สามารถเป็นแหล่งความรู้ ให้แก่ประชาชน สร้างความมี ส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน	529 (24.9)	1,177 (55.5)	355 (16.7)	46 (2.2)	14 (0.7)	4.02	0.75
ภาพรวม							4.05	0.79

ฉะนั้นแล้วจากการวิเคราะห์จำแนกในแต่ละด้านจะพบว่า ผู้ทำแบบสำรวจส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจ ในระดับ “มาก” ต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ อนึ่งการพิจารณาถึงค่าเฉลี่ย (mean) ของความพึงพอใจ จะพบว่า ส่วนใหญ่อยู่สูงกว่าระดับ 3.01 (มาก) อันแสดงถึงการโน้มของผู้ทำแบบสำรวจไปในทิศทางที่พึงพอใจ กับการให้บริการข้อมูลเปิดในปัจจุบัน

	N	Minimum	Maximum	Mean
ความพอใจรวม	2,121	1.00	5.00	4.0
Valid N (listwise)	2,121			

ภาพที่ 36 ข้อมูลวิเคราะห์ความพึงพอใจจำแนกตามข้อสำรวจ

3.2.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ

ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการข้อมูลภาครัฐ เป็นการนำหลักสถิติเพื่อเปรียบเทียบความต่างของค่าความถี่ในแต่ละกลุ่มที่อาจส่งผลกระทบต่อค่าทางสถิติที่มีนัยสำคัญ ฉะนั้น คณะที่ปรึกษาจึงได้ตั้งสมมติฐานว่า

สมมติฐาน: “ข้อมูลทั่วไปของผู้ใช้เป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความแตกต่างของความพึงพอใจในการใช้บริการข้อมูลภาครัฐ” และค่านัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ (ปฏิเสธสมมติฐาน ที่ระดับความมั่นใจ 95%) คณะที่ปรึกษาสรุปผลการวิเคราะห์เฉพาะตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

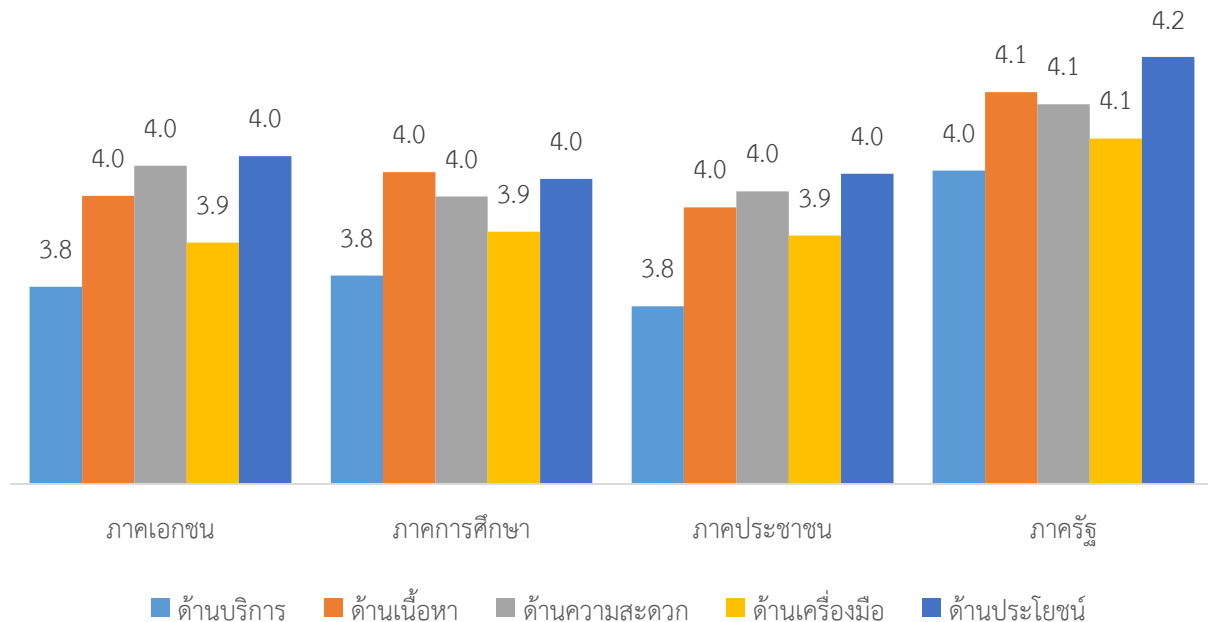
1) เพศ มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

จากผลสำรวจพบนัยสำคัญทางสถิติของเพศต่อความพึงพอใจในหลายด้านซึ่งไม่สามารถบ่งชี้หรือตีความจากข้อมูลทางสถิติดังกล่าวได้

2) อาชีพ และสังกัดหน่วยงาน

จากผลสำรวจพบปัจจัยสำคัญของสถิติของอาชีพและสังกัดหน่วยงานต่อผลการสำรวจ อย่างไรก็ตามการนำอาชีพที่มีความหลากหลายจาก การตอบแบบสำรวจมาพิจารณานั้นอาจทำให้เกิดความลำเอียง (bias) ในผลการวิเคราะห์ได้ คณะที่ปรึกษาจึงจัดกลุ่มอาชีพและสังกัดหน่วยงานจากผลแบบสำรวจออกเป็น 4 กลุ่มตามเป้าหมายจากผลสำรวจ 2,121 ชุดสำรวจ เมื่อพิจารณาจำแนกตามกลุ่มสำรวจ

ภาพที่ 37 ความพึงพอใจเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มสำรวจ

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจจำแนกตามกลุ่มสำรวจพบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มสำรวจภาครัฐมีความแตกต่างและสูงกว่าความพึงพอใจของกลุ่มสำรวจอื่น ๆ โดยพบว่าค่าเฉลี่ยต่ำสุดของความพึงพอใจในกลุ่มสำรวจทั้ง 4 กลุ่มอยู่ที่ 3.80 ในประเด็นสำรวจด้านการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ และสูงสุดอยู่ที่ 4.20 ด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐ

3.2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด จำนวน 2,121 ราย พบว่าผู้ใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐทุกกลุ่มมีระดับความพึงพอใจในระดับ “พึงพอใจมาก” (3.4 – 4.2 คะแนน) โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดำเนินการพัฒนาปรับปรุงเพื่อยกระดับความพึงพอใจและสร้างประสบการณ์การใช้ข้อมูลภาครัฐแบบเปิดที่ดีขึ้นในประเด็น ดังนี้

3.2.5.1 ด้านบริการมิติการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลเปิดภาครัฐ

จากผลการสำรวจพบว่าระดับคะแนนด้านบริการในมิติการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ เป็นประเด็นที่ได้คะแนนสำรวจน้อยเมื่อเทียบกับในมิติอื่น ๆ ($\bar{x} = 3.68$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชาชนยังมีการรับรู้ถึงการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดในระดับที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ หน่วยงานภาครัฐสามารถพิจารณาการจัดให้มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์บริการข้อมูลเปิดของตนเอง อาทิ การตั้งช่องทางเข้าถึงผ่านทางหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน การออกประกาศประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของหน่วยงาน เป็นต้น เพื่อสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3.2.5.2 การตั้งค่าเป้าหมายผลการสำรวจในการติดตามระยะถัดไป

จากผลการสำรวจพบว่าระดับความพึงพอใจในภาพรวมของทุกด้านและทุกมิติเมื่อไม่จำแนกตามกลุ่มประเภทประชากรสำรวจพบว่า ผลการสำรวจอยู่ในระดับ “พึงพอใจมาก” เท่านั้น ไม่มีผลด้านใดหรือมิติใดอยู่ในระดับ “พึงพอใจมากที่สุด” (4.2 – 5.0 คะแนน) ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการตั้งค่าเป้าหมายในการติดตามระยะถัดไป สามารถตั้งค่าเป้าหมายให้ผลการสำรวจความพึงพอใจอยู่ในระดับ “พึงพอใจมากที่สุด” เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

3.2.5.3 การสื่อสารด้านบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดนอกเครือข่ายหน่วยงานรัฐ

จากผลการสำรวจบ่งชี้ระดับคะแนนความพึงพอใจในกลุ่มประชากรสำรวจที่มาจากภาครัฐที่สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.10$) (ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคการศึกษา ($\bar{X} = 3.94$)) ซึ่งเป็นการบ่งชี้ว่าการสื่อสารประชาสัมพันธ์ การใช้ประโยชน์ และการเข้าถึงบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดจำกัดอยู่ภายในเครือข่ายของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น การสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นแก่กลุ่มภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคการศึกษาเป็นประเด็นที่ควรถูกนำมาพิจารณาและพัฒนาปรับปรุง เพื่อสร้างกลไกการสื่อสารและสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นนอกเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้การใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดเกิดขึ้นในระดับภาคเอกชน ประชาชน และการศึกษา

3.3 ผลการศึกษา วิเคราะห์ สถานภาพการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

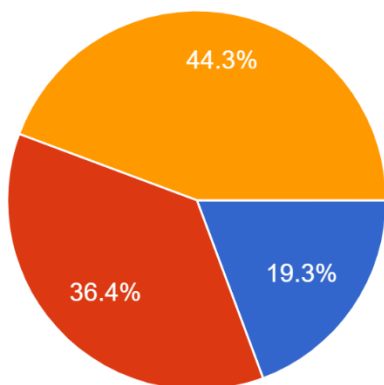
3.3.1 ผลการสำรวจข้อมูลเชิงลึก

ในการรวบรวมข้อมูลเชิงลึก คณะที่ปรึกษาจะใช้วิธีการสำรวจกลุ่มผู้ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐซึ่งต้องดำเนินการในภายหลังจากได้ผลการสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์เพื่อจัดทำชุดคำถาม อย่างไรก็ตาม ประเด็นคำถามที่จะมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงลึก ประกอบด้วย

- การประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ
- การประเมินการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ
- การประเมินโครงสร้างข้อมูลและการบริหารจัดการ
- การประเมินการใช้ประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ

3.3.1.1 ข้อมูลของผู้ให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดที่ตอบกลับ

คณะที่ปรึกษาได้จัดส่งแบบสำรวจข้อมูลเชิงลึกแก่หน่วยงานรัฐและได้รับผลตอบกลับจำนวน 176 หน่วยงาน โดยจำแนกเป็นหน่วยงานทำข้อมูล 34 หน่วยงาน (คิดเป็น 19.3%) หน่วยงานบริการ 64 หน่วยงาน (คิดเป็น 36.4%) และหน่วยงานที่ส่งเสริมสนับสนุน 78 หน่วยงาน (คิดเป็น 44.3%)

- หน่วยงานทำข้อมูล เช่น สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน), กรมทางหลวง, กรมผังเมือง เป็นต้น
- หน่วยงานบริการ เช่น กรมที่ดิน, กรมสรรพากร, กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เป็นต้น
- หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุน หรือ ขับเคลื่อนนโยบาย เช่น สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นต้น

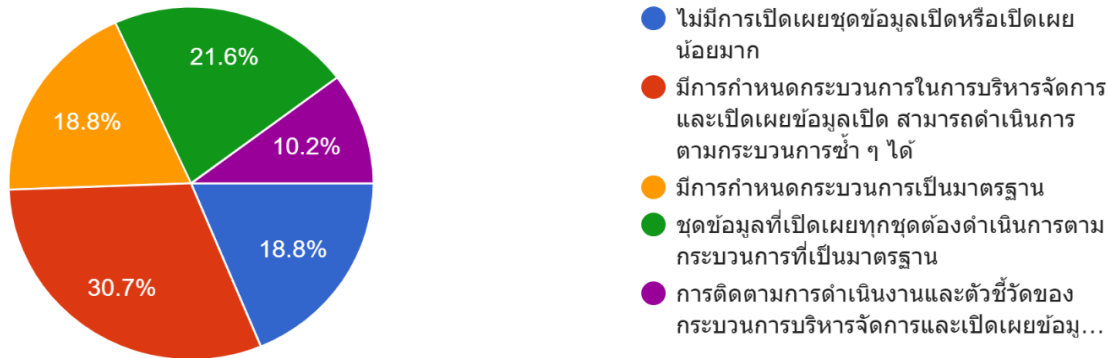
ภาพที่ 38 ลักษณะหน่วยงานที่มีการสำรวจเชิงลึก

3.3.1.2 การประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ

1) ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด

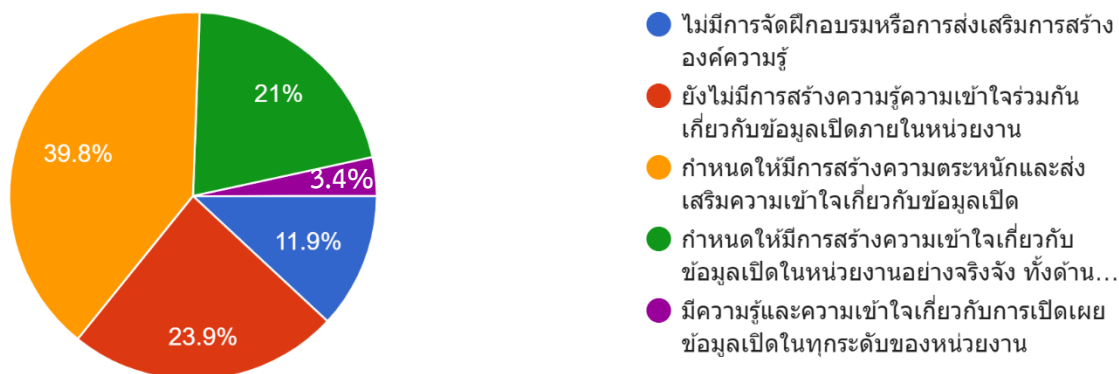
จากผลสำรวจพบว่า มีการกำหนดกระบวนการในการจัดการและเปิดเผยข้อมูลเปิดสามารถดำเนินการตามกระบวนการซ้ำ ๆ ได้ จำนวน 54 หน่วยงาน (คิดเป็น 30.7%) มีชุดข้อมูลที่เปิดเผยทุกชุดข้อมูลต้องดำเนินการตามกระบวนการที่เป็นมาตรฐาน จำนวน 38 หน่วยงาน (คิดเป็น 21.6%) ภาครัฐยังไม่มีเปิดเผยชุดข้อมูลเปิดหรือเปิดเผยน้อยมาก จำนวน 33 หน่วยงาน (คิดเป็น 18.8%) มีการกำหนดกระบวนการเป็นมาตรฐาน จำนวน 33 หน่วยงาน (คิดเป็น 18.8%) และมีการติดตามการดำเนินงานและตัวชี้วัดของกระบวนการบริหารจัดการและเปิดเผยข้อมูลเปิดเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 18 หน่วยงาน (คิดเป็น 10.2%)

ภาพที่ 39 ผลการสำรวจเชิงลึก ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด

2) ด้านการสร้างองค์ความรู้และทักษะ

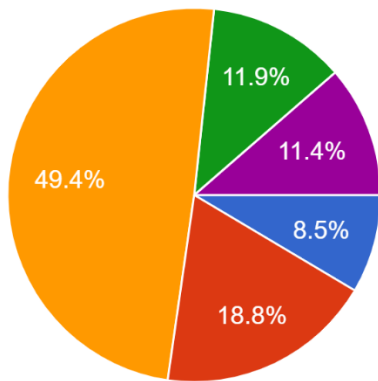
ผลสำรวจพบว่า หน่วยงานกำหนดให้มีการสร้างความตระหนักและส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเปิด 70 หน่วยงาน (คิดเป็น 39.8%) ยังไม่มีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลเปิดภายในหน่วยงาน 37 หน่วยงาน (คิดเป็น 21%) กำหนดให้มีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลเปิดในหน่วยงานอย่างจริงจัง ทั้งด้านการสร้างองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 42 หน่วยงาน (คิดเป็น 23.9%) ไม่มีการจัดฝึกอบรมหรือการส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ 21 หน่วยงาน (คิดเป็น 11.9%) มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดในทุกระดับของหน่วยงาน 6 หน่วยงาน (คิดเป็น 3.4%)

ภาพที่ 40 ผลการสำรวจเชิงลึก ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด มิติการส่งเสริมให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่รัฐในการให้บริการข้อมูลเปิด

3) ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้

ด้านความพร้อมในการเปิดเผยข้อมูลเปิดในมิติของการสนับสนุนให้เกิดการนำข้อมูลเปิดไปใช้ประโยชน์ และความเข้าใจในความต้องการของผู้ใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ พบว่า หน่วยงานมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลเปิด 87 หน่วยงาน (คิดเป็น 49.4%) มีบางกลุ่มงานในหน่วยงานที่พยายามเปิดข้อมูลเปิดเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ 33 หน่วยงาน (คิดเป็น 18.8%) หน่วยงานมีการติดตามวัดผลการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดให้มีประสิทธิภาพ 21 หน่วยงาน (คิดเป็น 11.9%) หน่วยงานมีการติดตามวัดผลการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการเปิดเผยข้อมูล 20 หน่วยงาน (คิดเป็น 11.4%) ไม่มีใครในหน่วยงานที่พยายามเปิดข้อมูลเปิดให้กับผู้ใช้ข้อมูลหรือมีแต่น้อยมาก 15 หน่วยงาน (คิดเป็น 8.5%)

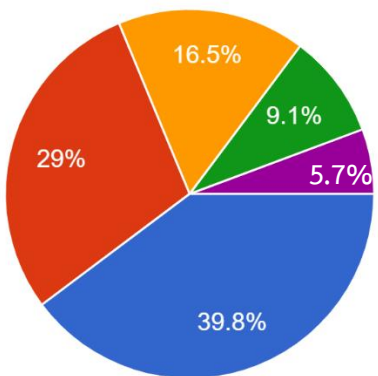

- ไม่มีใครในหน่วยงานที่พยายามเปิดข้อมูลเปิดให้กับผู้ใช้ข้อมูลหรือมีแต่น้อยมาก
- มีบางกลุ่มงานในหน่วยงานที่พยายามเปิดข้อมูลเปิดเพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์
- หน่วยงานมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลเปิด
- หน่วยงานมีการติดตามวัดผลการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดให้มีประ...
- หน่วยงานมีการติดตามวัดผลการสนับสนุนและส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดอย่างต่อเนื่อง...

ภาพที่ 41 ผลการสำรวจเชิงลึก ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด มิติการสนับสนุนการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดแก่ผู้ใช้และประชาชน

4) ด้านงบประมาณ

ผลการสำรวจเชิงลึกด้านความพร้อมการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐในมิติการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการเปิดเผยข้อมูลเปิด พบว่า ไม่มีการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเปิดเผยข้อมูลเปิดหรือมีแต่น้อยมาก 70 หน่วยงาน (คิดเป็น 39.8%) อาจมีการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายสำหรับการเปิดเผยข้อมูลเปิดในบางโครงการ 51 หน่วยงาน (คิดเป็น 29%) มีการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายสำหรับการเปิดเผยข้อมูลเปิดในปัจจุบันและระยะยาว 29 หน่วยงาน (คิดเป็น 16.5%) หน่วยงานมีการกำกับติดตามงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูล 16 หน่วยงาน (คิดเป็น 9.1%) หน่วยงานนำผลการติดตามงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูลเปิดมาวิเคราะห์เพื่อลดต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ 10 หน่วยงาน (คิดเป็น 5.7%)

- ไม่มีการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายในการเปิดเผยข้อมูลเปิดหรือมีแต่น้อยมาก
- อาจมีการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายสำหรับการเปิดเผยข้อมูลเปิดในบางโครงการ
- มีการกำหนดงบประมาณหรือค่าใช้จ่ายสำหรับการเปิดเผยข้อมูลเปิดในปัจจุบันและระยะยาว
- หน่วยงานมีการกำกับติดตามงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูล
- หน่วยงานนำผลการติดตามงบประมาณและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการเปิดเผยข้อมูลเปิดมา...

ภาพที่ 42 ผลการสำรวจเชิงลึก ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด มิติการสนับสนุนงบประมาณและค่าใช้จ่ายในการเปิดเผยข้อมูล

5) ด้านการกำหนดกลยุทธ์

ผลการสำรวจเชิงลึกด้านความพร้อมการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐในมิติการขับเคลื่อนผ่านการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์สนับสนุน การกำหนดโครงสร้างบทบาทความรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการให้บริการข้อมูลเปิด พบว่า มีการกำหนดกลยุทธ์และนโยบายในการเปิดเผยข้อมูลเปิดในหน่วยงาน 62 หน่วยงาน (คิดเป็น 35.2%) มีการกำหนดประโยชน์ของการเปิดเผยข้อมูลเปิดในบางกลุ่มงานของหน่วยงาน 55 หน่วยงาน (คิดเป็น 31.3%) ไม่มีการกำหนดกลยุทธ์หรือนโยบายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดของหน่วยงาน 26 หน่วยงาน (คิดเป็น 14.8%) ผลของการเปิดเผยข้อมูลเปิดและนโยบายของหน่วยงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 26 หน่วยงาน (คิดเป็น 14.8%) หน่วยงานนำข้อมูลเปิดมาใช้เป็นหลักในการกำหนดกลยุทธ์ 7 หน่วยงาน (คิดเป็น 4%)

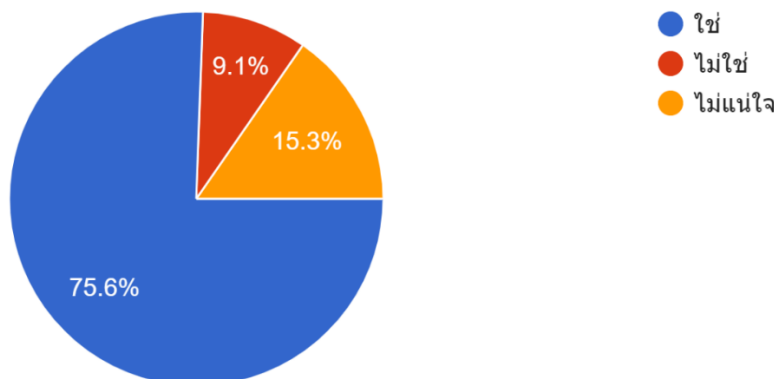

ภาพที่ 43 ผลการสำรวจเชิงลึก ด้านการบริหารจัดการข้อมูลเปิด
มิติการขับเคลื่อนในระดับยุทธศาสตร์กลยุทธ์ และนโยบายของหน่วยงาน

2.3.1.3 การประเมินการเปิดเผยข้อมูลแบบเปิดภาครัฐ

1) หน่วยงานมีกระบวนการในการสำรวจข้อมูลที่มีในปัจจุบันของหน่วยงานเพื่อกำหนดเป็นชุดข้อมูลเปิด

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการสำรวจข้อมูลของหน่วยงานเพื่อกำหนดให้เป็นชุดข้อมูลเปิด 133 หน่วยงาน (คิดเป็น 75.6%) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 27 หน่วยงาน (คิดเป็น 15.3%) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการสำรวจข้อมูลปัจจุบันเพื่อจัดทำชุดข้อมูลเปิด 16 หน่วยงาน (คิดเป็น 9.1%)

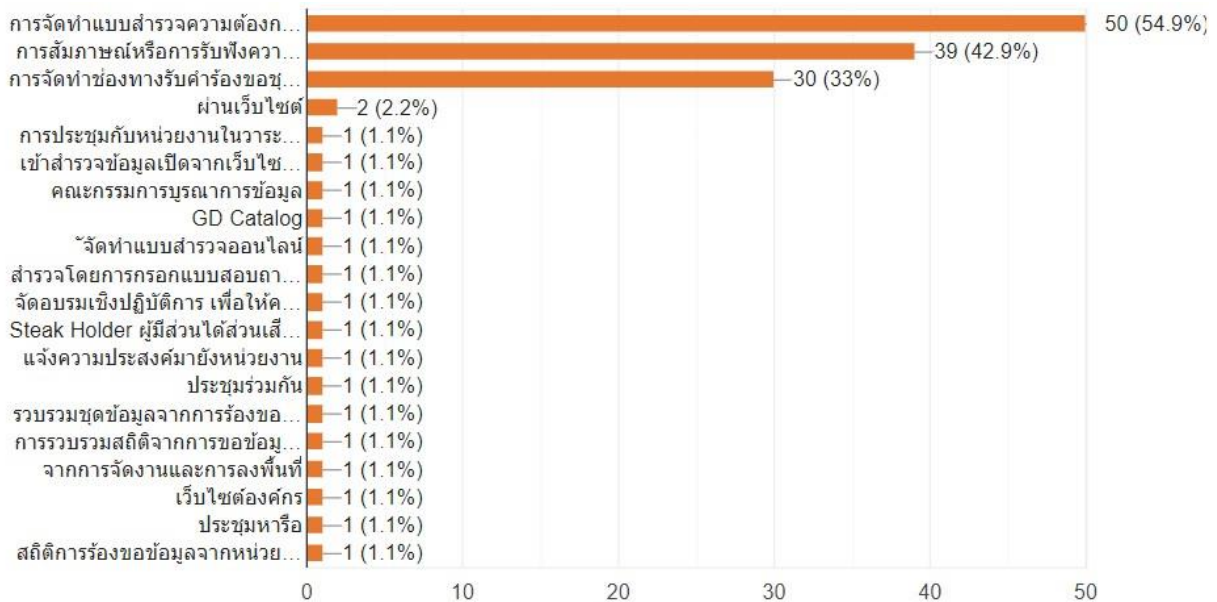
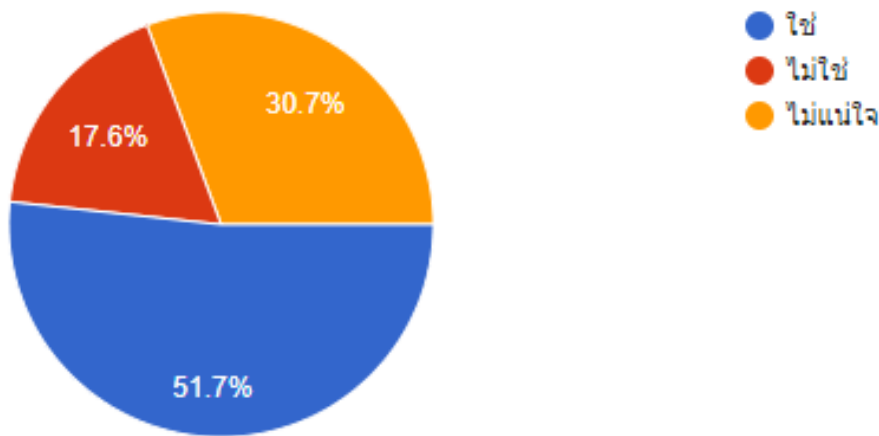

ภาพที่ 44 ผลสำรวจด้านกระบวนการสำรวจข้อมูลเพื่อคัดเลือกชุดข้อมูลเปิด

2) หน่วยงานของท่านมีกระบวนการในการสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ทราบว่า หน่วยงานของรัฐมีข้อมูลใดบ้างที่สอดคล้องต่อความต้องการ

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 91 หน่วยงาน (คิดเป็น 51.7 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 54 หน่วยงาน (คิดเป็น 30.7 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว 31 หน่วยงาน (คิดเป็น 17.6 %) และพบว่า จากหน่วยงานที่มีการสำรวจความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านข้อมูลเปิดนั้น ดำเนินการสำรวจต่อวิธีการส่งแบบสำรวจให้หน่วยงานอื่น ๆ หรือประชาชน คิดเป็น 54.9% และใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นและความต้องการด้านข้อมูลเปิด คิดเป็น 42.9%

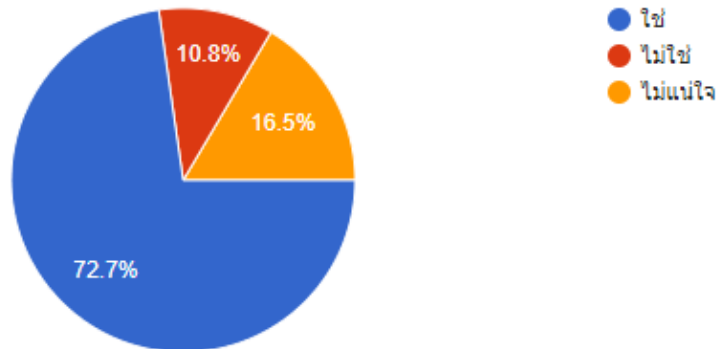

ภาพที่ 45 ผลสำรวจด้านกระบวนการสำรวจความต้องการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3) หน่วยงานของท่านมีกระบวนการในการจัดทำรายการบัญชีข้อมูล (Data Catalog) ที่เป็นมาตรฐานของหน่วยงาน

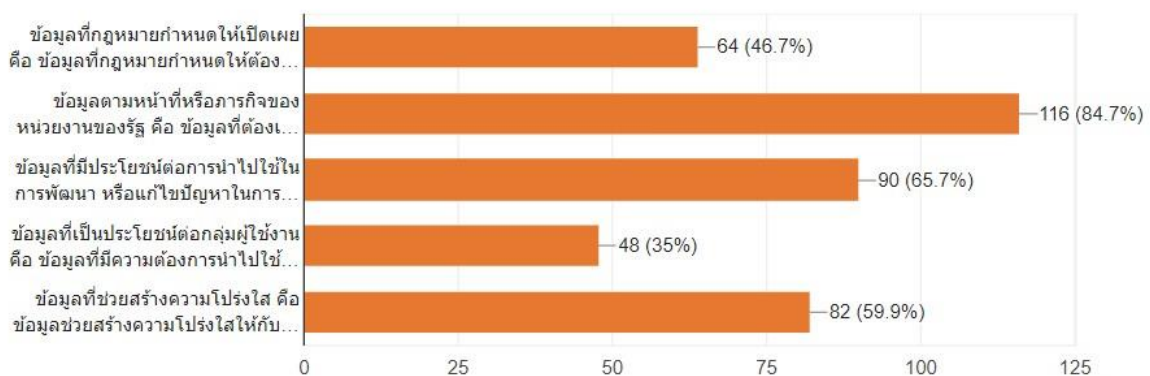
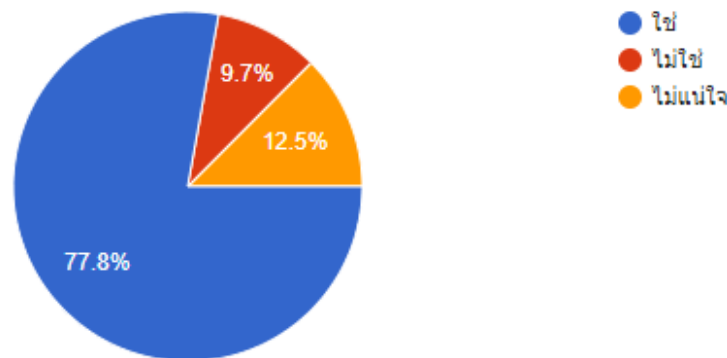
จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการจัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog) 128 หน่วยงาน (คิดเป็น 72.7 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 29 หน่วยงาน (คิดเป็น 16.5 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 19 หน่วยงาน (คิดเป็น 10.8 %)

ภาพที่ 46 ผลสำรวจด้านกระบวนการจัดทำบัญชีข้อมูล

4) หน่วยงานของท่านมีกระบวนการในการพิจารณาลักษณะของข้อมูลเพื่อระบุชุดข้อมูลที่จะนำไปเปิดเผยว่าเป็นชุดข้อมูลประเภทใด มีความสำคัญอย่างไร และนำไปใช้ในทิศทางใด

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการพิจารณาลักษณะของชุดข้อมูลเพื่อระบุชุดข้อมูลที่จะนำไปเปิดเผยว่าเป็นชุดข้อมูลประเภทใด มีความสำคัญอย่างไรต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 137 หน่วยงาน (คิดเป็น 77.8 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 22 หน่วยงาน (คิดเป็น 12.5 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 17 หน่วยงาน (คิดเป็น 9.7 %) โดยจากจำนวนหน่วยงานที่มีกระบวนการดังกล่าวพบว่า เปิดเผยชุดตามหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงาน คิดเป็น 84.7% และเปิดเผยชุดข้อมูลเปิดเพื่อสร้างความโปร่งใสให้แก่หน่วยงาน คิดเป็น 59.9%

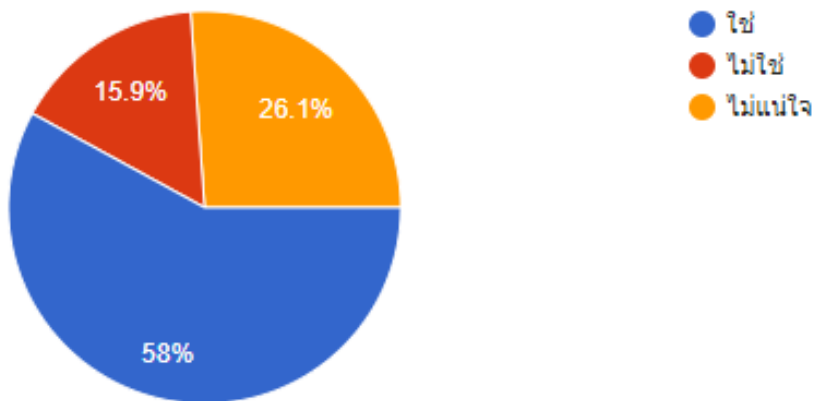

ภาพที่ 47 ผลสำรวจด้านกระบวนการพิจารณาลักษณะของชุดข้อมูล

5) หน่วยงานมีกระบวนการในการประเมินเพื่อจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลเปิดว่า ข้อมูลใดควรเปิดเผยก่อนหรือหลัง

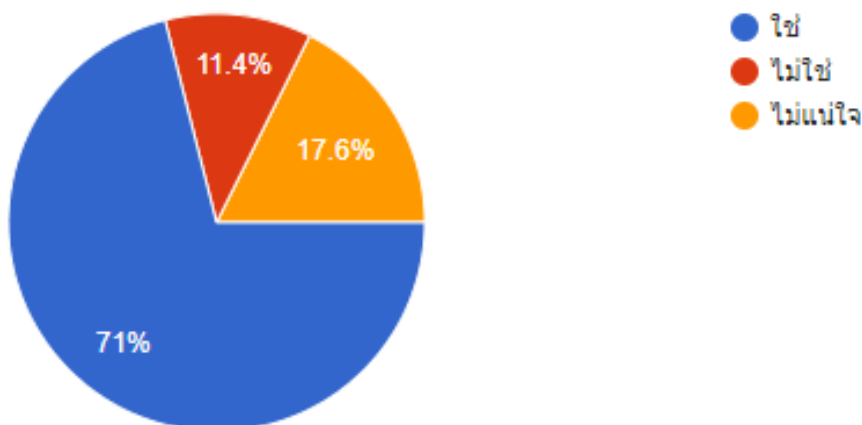
จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญของชุดข้อมูล 102 หน่วยงาน (คิดเป็น 58 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 46 หน่วยงาน (คิดเป็น 26.1 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 28 หน่วยงาน (คิดเป็น 15.9%)

ภาพที่ 48 ผลสำรวจด้านกระบวนการพิจารณาและจัดลำดับความสำคัญของชุดข้อมูล

6) หน่วยงานมีกระบวนการในการรวบรวมชุดข้อมูลเปิดและตรวจสอบว่าชุดข้อมูลที่จะนำมาเปิดเผยอยู่ที่ใด ใครรับผิดชอบ และเปิดเผยอย่างไร

จากการผลสำรวจพบว่า 25 หน่วยงาน (คิดเป็น 71 %) มีกระบวนการตรวจสอบแหล่งข้อมูลและผู้รับผิดชอบ 31 หน่วยงาน (คิดเป็น 17.6 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ และ 20 หน่วยงาน (คิดเป็น 11.4%) หน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว

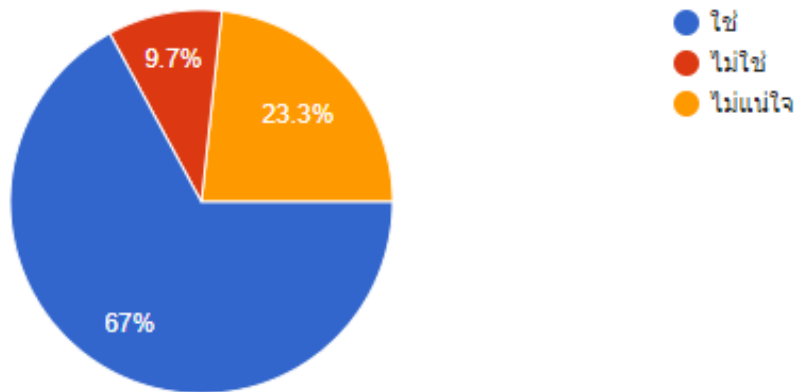

ภาพที่ 49 ผลสำรวจด้านกระบวนการตรวจสอบแหล่งข้อมูลและผู้รับผิดชอบ

7) หน่วยงานเมื่อรวบรวมข้อมูลที่จะนำมาเปิดเผยแล้ว มีกระบวนการในการจำแนกประเภทของชุดข้อมูลตามหมวดหมู่และจัดประเภทชั้นความลับของชุดข้อมูลให้เป็นไปตามธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

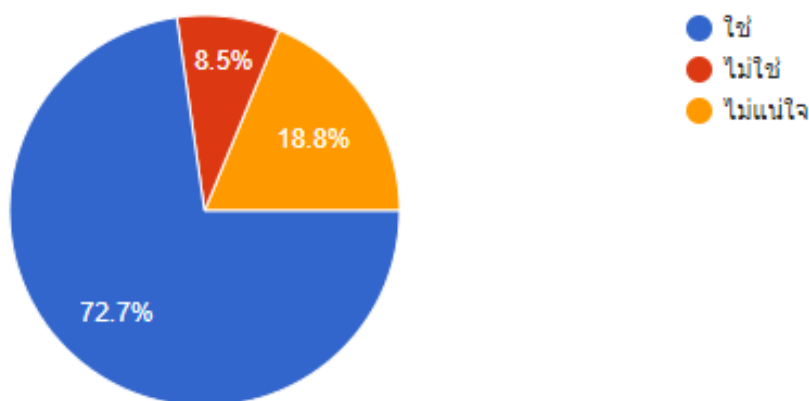
จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการจัดลำดับชั้นความลับข้อมูลตามกรอบแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ 118 หน่วยงาน (คิดเป็น 67 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 41 หน่วยงาน (คิดเป็น 33.3 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว 17 หน่วยงาน (คิดเป็น 9.7 %)

ภาพที่ 50 ผลสำรวจด้านกระบวนการจัดลำดับชั้นความลับข้อมูลตามกรอบแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

8) หน่วยงานมีกระบวนการในการจำแนกชุดข้อมูล โดยการคำนึงถึงความรับผิดชอบของหน่วยงานและความสำคัญของชุดข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ เพื่อให้ได้ชุดข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ พร้อมใช้งานและตรงตามความต้องการ

จากผลสำรวจพบว่า มีการคำนึงถึงความรับผิดชอบและความสำคัญของชุดข้อมูลเพื่อให้มั่นใจว่าชุดข้อมูลมีความครบถ้วน สมบูรณ์และพร้อมใช้งาน 128 หน่วยงาน (คิดเป็น 72.7 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 33 หน่วยงาน (คิดเป็น 18.8 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว 15 หน่วยงาน (คิดเป็น 8.5 %)

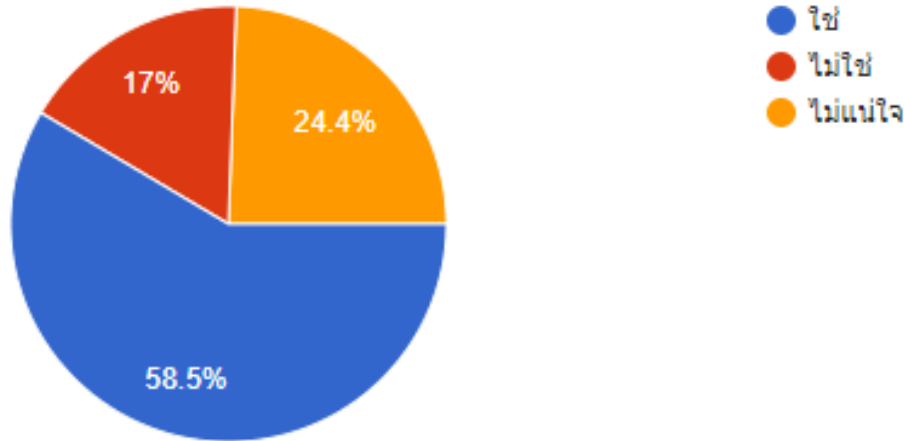

ภาพที่ 51 ผลสำรวจด้านการคำนึงถึงความรับผิดชอบและความสำคัญของชุดข้อมูลเพื่อการตรวจทานคุณภาพของข้อมูล

9) หน่วยงานมีกระบวนการในการจำแนกชุดข้อมูลตามสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการบ่งชี้สิทธิและทรัพย์สินทางปัญญาของชุดข้อมูลเปิด 103 หน่วยงาน (คิดเป็น 58.5 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 43 หน่วยงาน (คิดเป็น 24.4 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว 30 หน่วยงาน (คิดเป็น 17 %)

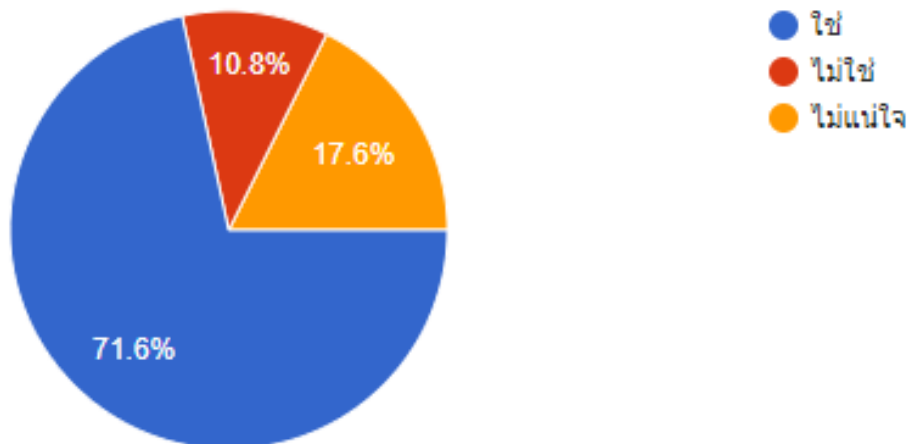

ภาพที่ 52 ผลสำรวจด้านกระบวนการบ่งชี้สิทธิและทรัพย์สินทางปัญญาของชุดข้อมูลเปิด

10) หน่วยงานมีกระบวนการในการตรวจสอบชุดข้อมูลให้มีคุณภาพ โดยการตรวจสอบ

และแก้ไขชุดข้อมูลให้มีความถูกต้องครบถ้วน

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการตรวจสอบและแก้ไขคุณภาพของชุดข้อมูลเปิด 121 หน่วยงาน (คิดเป็น 71.6 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 31 หน่วยงาน (คิดเป็น 17.6 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว 19 หน่วยงาน (คิดเป็น 10.8%)

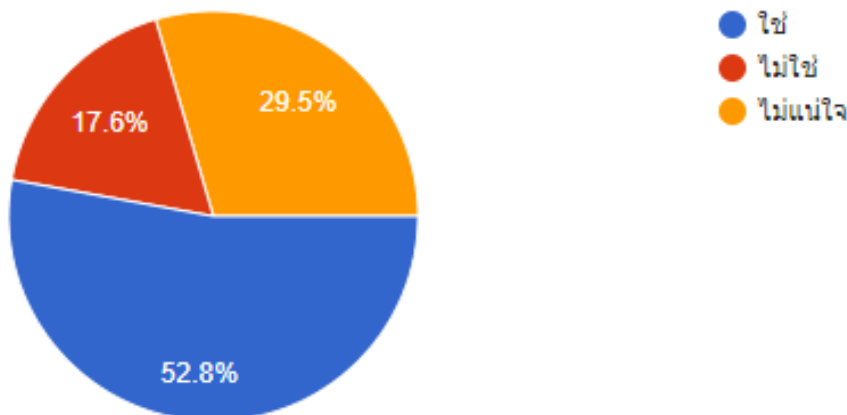

ภาพที่ 53 ผลสำรวจด้านกระบวนการตรวจสอบและแก้ไขคุณภาพของชุดข้อมูลเปิด

11) หน่วยงานมีกระบวนการในการตรวจสอบชุดข้อมูลให้มีความถูกต้องตรงกัน โดยข้อมูลที่เหมือนกันจากต่างชุดข้อมูลจะต้องตรงกัน

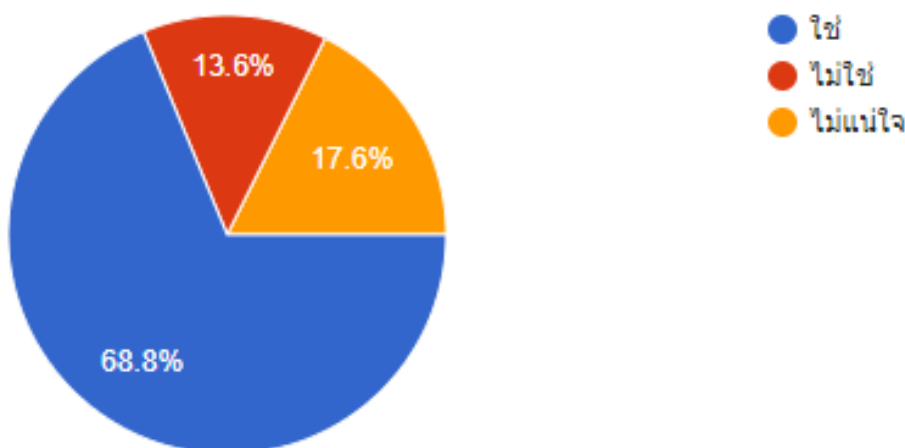
จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการกำหนดมาตรฐานรูปแบบ (Format) ของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด 93 หน่วยงาน (คิดเป็น 52.8 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 52 หน่วยงาน (คิดเป็น 29.5 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 31 หน่วยงาน (คิดเป็น 17.6 %)

ภาพที่ 54 ผลสำรวจด้านกระบวนการกำหนดมาตรฐานรูปแบบ (Format) ของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด

12) หน่วยงานของท่านมีกระบวนการในการระบุความถี่ในการปรับปรุงชุดข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

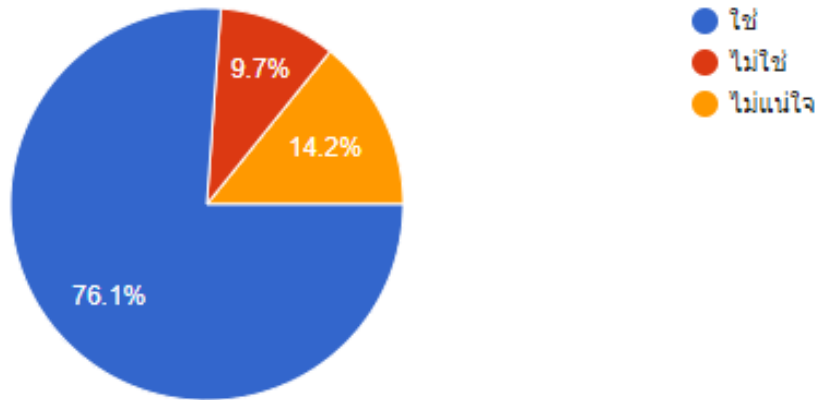
จากการผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการปรับปรุงความเป็นปัจจุบันของชุดข้อมูลเปิด 121 หน่วยงาน (คิดเป็น 68.8%) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 31 หน่วยงาน (คิดเป็น 17.6%) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 24 หน่วยงาน (คิดเป็น 13.6%)

ภาพที่ 55 ผลสำรวจด้านกระบวนการปรับปรุงความเป็นปัจจุบันของชุดข้อมูลเปิด

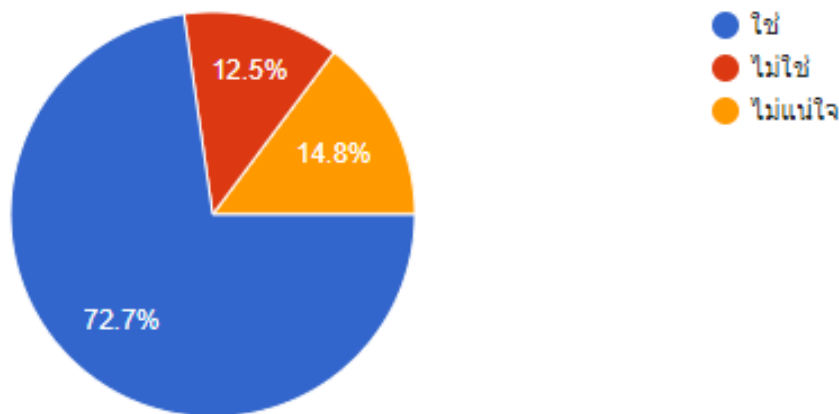
13) หน่วยงานทำการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนที่จะเปิดเผยชุดข้อมูล จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล และการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด 134 หน่วยงาน (คิดเป็น 76.1%) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 25 หน่วยงาน (คิดเป็น 14.2%) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 17 หน่วยงาน (คิดเป็น 9.7%)

ภาพที่ 56 ผลสำรวจด้านกระบวนการด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล และการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคลของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด

14) หน่วยงานมีกระบวนการในการจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลของภาครัฐสำหรับการเปิดเผยข้อมูลเปิด เพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างของข้อมูล เนื้อหาสาระ รูปแบบการจัดเก็บ แหล่งข้อมูล และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูลเปิด 128 หน่วยงาน (คิดเป็น 72.7 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 26 หน่วยงาน (คิดเป็น 14.8 %) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 22 หน่วยงาน (คิดเป็น 12.5 %)

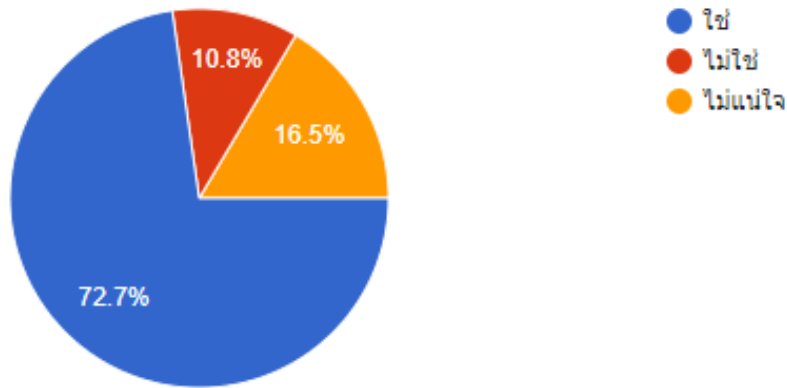

ภาพที่ 57 ผลสำรวจด้านกระบวนการจัดทำคำอธิบายชุดข้อมูลเปิด

15) หน่วยงานมีกระบวนการในการขออนุมัติการเปิดเผยข้อมูลเปิดก่อนการเผยแพร่ และมีการกำหนดผู้มีอำนาจอนุมัติอย่างชัดเจน

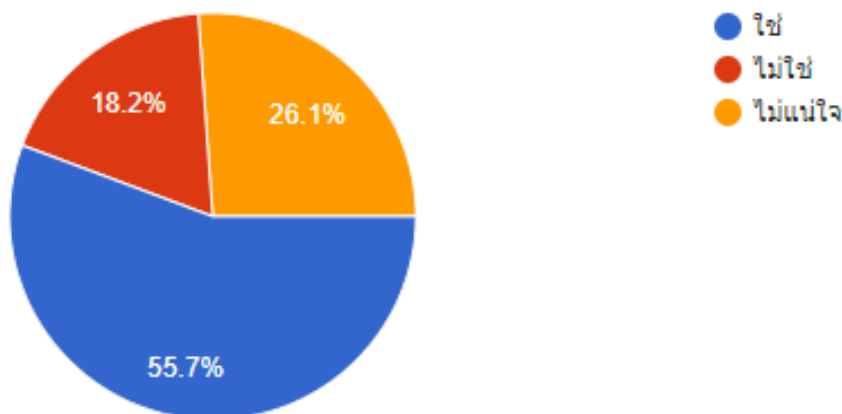
จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการอนุมัติการเปิดเผยข้อมูลเปิดก่อนการเผยแพร่ และมีการกำหนดผู้มีอำนาจชัดเจน 128 หน่วยงาน (คิดเป็น 72.7%) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตน มีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 29 หน่วยงาน (คิดเป็น 16.5%) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 19 หน่วยงาน (คิดเป็น 10.8%)

ภาพที่ 58 ผลสำรวจด้านกระบวนการอนุมัติการเปิดเผยข้อมูลเปิดก่อนการเผยแพร่ และมีการกำหนดผู้มีอำนาจชัดเจน

16) หน่วยงานมีการดำเนินงานของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐโดยเปรียบเทียบกับแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ รวมถึงติดตามและตรวจสอบผลการประเมินการเปิดเผยข้อมูลของหน่วยงาน เพื่อนำมาพิจารณาในการปรับปรุงต่อไป

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการข้อมูลเปิด โดยเปรียบเทียบกับแผนการดำเนินงานที่วางไว้ ติดตามและตรวจสอบผลการให้บริการ 98 หน่วยงาน (คิดเป็น 55.7%) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตนมีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 46 หน่วยงาน (คิดเป็น 26.1%) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีการดำเนินการดังกล่าว 32 หน่วยงาน (คิดเป็น 18.2%)

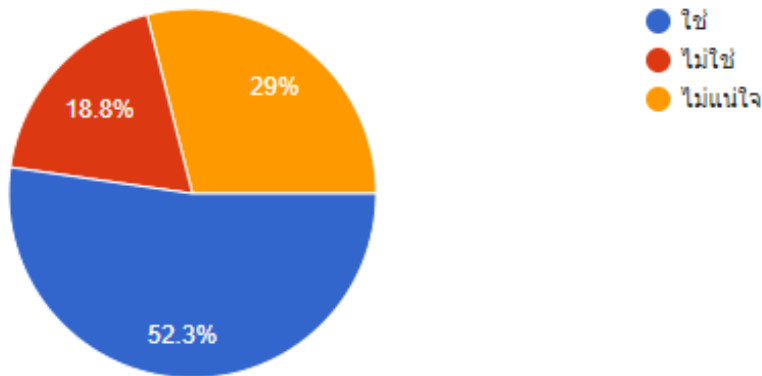

ภาพที่ 59 ผลสำรวจด้านกระบวนการกระบวนการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการข้อมูลเปิด โดยเปรียบเทียบกับแผนการดำเนินงานที่วางไว้ ติดตามและตรวจสอบผลการให้บริการ

17) หน่วยงานมีการพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ผ่านการศึกษาความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ใช้ข้อมูล เพื่อนำมาวางแผน พัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

จากผลสำรวจพบว่า มีกระบวนการพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ผ่านการศึกษาความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ใช้ข้อมูล เพื่อนำมาวางแผน พัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 92 หน่วยงาน (คิดเป็น 52.3 %) ผู้ตอบไม่แน่ใจว่าหน่วยงานของตน มีกระบวนการดังกล่าวหรือไม่ 51 หน่วยงาน (คิดเป็น 29%) และหน่วยงานรัฐยังไม่มีกระบวนการดังกล่าว 33 หน่วยงาน (คิดเป็น 18.8%)

ภาพที่ 60 ผลสำรวจด้านกระบวนการพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ผ่านการศึกษาความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ใช้ข้อมูล เพื่อนำมาวางแผน พัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3.3.1.4 การประเมินประโยชน์ของการนำข้อมูลแบบเปิดไปใช้งาน

1) ประโยชน์ต่อภาครัฐ

จากผลสำรวจพบว่า ข้อมูลเปิดภาครัฐช่วยและสนับสนุนการขับเคลื่อนและบูรณาการหน่วยงานรัฐด้วยกัน เพื่อการสร้างนวัตกรรมเชิงข้อมูล 52 หน่วยงาน (คิดเป็น 29.5 %) และเชื่อว่าข้อมูลเปิดภาครัฐจะส่งเสริมธรรมาภิบาลและความโปร่งใสของหน่วยงาน 44 หน่วยงาน (คิดเป็น 25%)

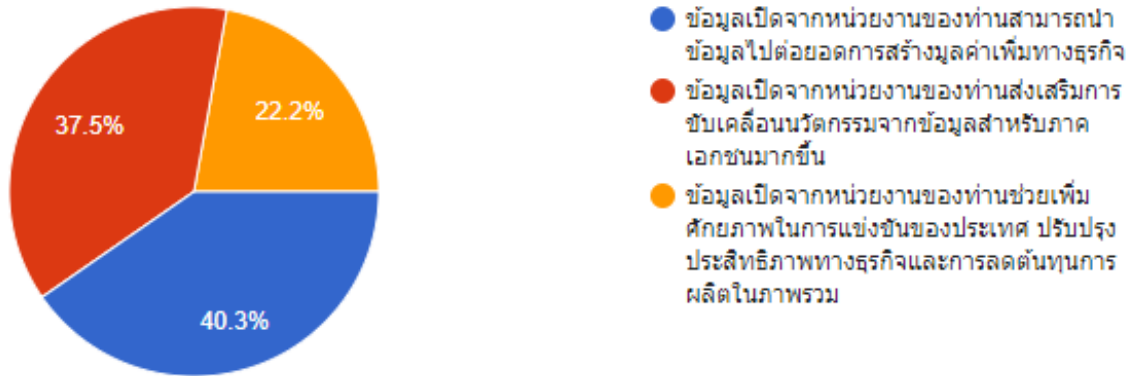

ภาพที่ 61 ผลสำรวจเชิงลึกด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อภาครัฐ

2) ประโยชน์ต่อภาคประชาชน

จากผลสำรวจพบว่า ข้อมูลเปิดจากหน่วยงานสามารถนำข้อมูลไปต่อยอดการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ คิดเป็น 40.3% สามารถส่งเสริมการขับเคลื่อนนวัตกรรมจากข้อมูลสำหรับภาคเอกชนมากขึ้น คิดเป็น 37.5% และข้อมูลจากหน่วยงานสามารถช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ปรับปรุงประสิทธิภาพทางธุรกิจและการลดต้นทุนการผลิตในภาพรวมได้ คิดเป็น 22.2%

ภาพที่ 62 ผลสำรวจเชิงลึกด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อภาคเอกชน

3) ประโยชน์ต่อภาคประชาชน

จากผลสำรวจพบว่า ข้อมูลเปิดจากหน่วยงานสามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐแบบดิจิทัลได้ คิดเป็น 51.1% ข้อมูลเปิดสามารถช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนได้ คิดเป็น 20.5% ข้อมูลเปิดทำให้ประชาชนได้รับบริการดิจิทัลภาครัฐที่ดีขึ้น คิดเป็น 17% และสามารถนำข้อมูลจากหน่วยงานไปสู่การต่อยอดพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ ได้ คิดเป็น 11.4%

ภาพที่ 63 ผลสำรวจเชิงลึกด้านการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อภาคประชาชน

3.3.2 สรุปผลการสำรวจเชิงลึกและสถานภาพการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

การสรุปผลในหัวข้อนี้สามารถพิจารณาจำแนกออกเป็น 2 ข้อสรุปหลัก ดังนี้

3.3.2.1 สรุปผลและคำแนะนำจากการสำรวจข้อมูลเชิงลึกภาครัฐและบริการที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานรัฐ

จากการสำรวจโดยใช้วิธีการทางสถิติโดยการสร้างแบบสำรวจข้อมูลจัดส่งให้แก่หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 176 หน่วยงาน เพื่อศึกษาสถานภาพและความพร้อมของการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด โดยอ้างอิงตาม มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พบประเด็นความพร้อมของหน่วยงานที่ต้องให้ความสำคัญ ดังนี้

1) การให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดเป็นบริการหนึ่งของหน่วยงาน

ผลสำรวจพบว่า ร้อยละ 18.8 ของกลุ่มสำรวจ ยังไม่มีบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มีนัยสำคัญ (เข้าใกล้ 1 ใน 5) แสดงถึงสถานภาพความพร้อมและการสร้างการรับรู้ของหน่วยงานรัฐต่อการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดที่ยังไม่ครอบคลุม ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงาน มีความพร้อมในการสร้างบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและประชาชน

2) การจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

ผลสำรวจพบว่า ร้อยละ 39.8 ของกลุ่มสำรวจ ไม่มีการจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานในการพัฒนาและสนับสนุนการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ซึ่งเป็นข้อมูลสำรวจที่เป็นนัยสำคัญและสะท้อนถึงอุปสรรคด้านทรัพยากร (งบประมาณ) ในการพัฒนากลไกที่จะนำหน่วยงานไปสู่การให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด ซึ่งในประเด็นนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาศึกษาถึงกลไกภาครัฐที่จะช่วยให้เกิดการจัดสรรงบประมาณหรือกลไกที่จะช่วยให้ภาครัฐใช้งบประมาณเพื่อการให้บริการข้อมูลเปิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตามแม้ว่าหน่วยงาน สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จะมีเครื่องมือส่วนกลางในการสนับสนุนการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดแล้วก็ตาม แต่การจัดทำชุดข้อมูลเปิดที่มีคุณภาพและความถูกต้องนั้น ยังเป็นเรื่องที่หน่วยงานรัฐต้องจัดสรรหรือใช้งบประมาณเพื่อเตรียมความพร้อมของชุดข้อมูลด้วยตนเอง การจัดทำเครื่องมือส่วนกลางจึงเป็นเพียงกลไกที่จะช่วยให้ภาครัฐมีการใช้เทคโนโลยีส่วนกลางและประหยัดงบประมาณการ “เปิดเผยข้อมูลเปิด” แต่ขั้นตอนของการเตรียมความพร้อมของชุดข้อมูลก่อนการเปิดเผยนั้นเป็นคนละประเด็น

3) ผลสำรวจความพร้อมด้านกระบวนการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

ในการวิเคราะห์สถานภาพความพร้อมของกระบวนการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด คณะที่ปรึกษาฯ กำหนดเกณฑ์การนำมาพิจารณาเป็นประเด็นปรับปรุงที่ร้อยละ 60.93 หรือเทียบได้กับควอไทล์ที่ 3 ของกลุ่มประชากรที่มีการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ (143 หน่วยงาน) ต่อกลุ่มประชากรสำรวจทั้งหมด (176 หน่วยงาน) กล่าวคือกระบวนการใดที่ผลสำรวจต่ำกว่า 60.93 จะถูกนำมาวิเคราะห์ในประเด็นดังกล่าว

จากผลการสำรวจพบว่า เพียงร้อยละ 51.7 ของกลุ่มสำรวจมีกระบวนการในการสำรวจความต้องการด้านข้อมูลเปิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งกระบวนการการสำรวจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการข้อมูลเปิดเป็นหนึ่งในกระบวนการที่สำคัญ และยังเป็นองค์ประกอบของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลแบบขับเคลื่อนโดยผู้ใช้ (user driven) ตามกรอบแนวทางของ OECD หน่วยงานรัฐต้องให้ความสำคัญกับกลไกที่จะทำให้หน่วยงานทราบถึงชุดข้อมูลเปิดที่มีบทบาทสำคัญหรือเป็นที่ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจัดทำชุดข้อมูลมูลค่าสูง (High Value Datasets) โดยสามารถประยุกต์ใช้แนวทางของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (High Value Datasets Quick Guide) ซึ่งเป็นแนวทาง

ที่จะทำให้หน่วยงานสามารถกำหนดเกณฑ์กำหนดชุดข้อมูลที่มีมูลค่า อย่างไรก็ตามกลไกที่หน่วยงานรัฐ จะได้มาซึ่งความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ขึ้นอยู่กับบริบท ความพร้อม ทรัพยากร และเทคโนโลยี ที่หน่วยงานรัฐมี อาทิ การใช้แบบสำรวจ (survey) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือหน้าเว็บไซต์ของหน่วยงาน

จากผลการสำรวจพบว่า เพียงร้อยละ 58.0 ของกลุ่มสำรวจมีกระบวนการในการ พิจารณาและจัดลำดับความสำคัญของชุดข้อมูลเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะทำให้องค์กรสามารถสร้าง ชุดข้อมูลเปิดที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของผู้ใช้งานได้ การขาดกระบวนการดังกล่าวอาจเป็น สาเหตุหนึ่งของการเปิดเผยชุดข้อมูลที่ไม่มีคุณภาพ และเป็นการใช้ทรัพยากรที่สิ้นเปลือง

จากผลการสำรวจพบว่า เพียงร้อยละ 58.5 ของกลุ่มสำรวจมีกระบวนการบ่งชี้สิทธิ และทรัพย์สินทางปัญญาของชุดข้อมูลเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่หน่วยงานของรัฐต้องวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบ ของชุดข้อมูลเปิดและการให้ใช้ชุดข้อมูลเปิดแก่ผู้ใช้งานโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ซึ่งอาจสร้างกระบวนการด้านการ บ่งชี้สิทธิและทรัพย์สินทางปัญญาของชุดข้อมูลเปิด หน่วยงานต้องกำหนดวิธีการพิจารณาทรัพย์สินทางปัญญา และการประกาศเงื่อนไขการใช้งานชุดข้อมูลเป็นองค์ประกอบของการเปิดเผยชุดข้อมูล อาทิ การจัดทำ คำอธิบายประกอบชุดข้อมูลที่รวมถึงการให้สิทธิผู้ใช้งาน “ผู้ใช้ชุดข้อมูลสามารถทำซ้ำ ดัดแปลง หรือแก้ไข ข้อมูลได้และสามารถนำไปใช้ได้ในเชิงพาณิชย์ โดยปราศจากเงื่อนไขใด ๆ ในการใช้งาน” อนึ่ง แม้นิยามของ ชุดข้อมูลเปิดที่กำหนดไว้โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) จะกล่าวรวมถึงลักษณะของ ชุดข้อมูลที่ต้องให้สิทธิเสรีภาพในการใช้งานนั้น การกำหนดคำชี้แจงสิทธิของผู้ใช้งานก็เป็นประเด็นที่สามารถ พิจารณาแยกส่วนได้ รวมถึงการกำหนดความรับผิดชอบต่อความถูกต้องของชุดข้อมูลอันเนื่องมาจากปัจจัย ภายนอกที่หน่วยงานรัฐ มีอาจควบคุมหรือยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของชุดข้อมูลเปิดได้ตลอดเวลา

จากผลการสำรวจพบว่า เพียงร้อยละ 52.8 ของกลุ่มสำรวจมีกระบวนการกำหนด มาตรฐานรูปแบบ (Format) ของข้อมูลในชุดข้อมูลเปิด ซึ่งกระบวนการนี้นอกจากจะช่วยสนับสนุนให้ชุดข้อมูล เปิดมีคุณภาพแล้ว ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูล (Data Governance) หน่วยงานรัฐสามารถพิจารณาการประยุกต์ใช้มาตรฐานกรอบแนวทางธรรมาภิบาลข้อมูลของสำนักงานพัฒนา ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) มาเป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการดังกล่าวได้

จากผลการสำรวจพบว่า เพียงร้อยละ 55.7 ของกลุ่มสำรวจมีกระบวนการพัฒนาปรับปรุง การให้บริการข้อมูลเปิดโดยเปรียบเทียบกับแผนการดำเนินงานที่วางไว้ ติดตามและตรวจสอบผลการให้บริการ โดยกระบวนการดังกล่าวเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสร้างการพัฒนาปรับปรุงบริการข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างต่อเนื่อง และสามารถใช้เป็นกลไกในการวัดผลการดำเนินงานของหน่วยงาน และแสดงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของ หน่วยงานต่อการให้บริการข้อมูลเปิด โดยกลไกสำคัญที่จะสนับสนุนการจัดทำกระบวนการนี้คือการกำหนด ตัวชี้วัดศักยภาพหน่วยงานด้านการให้บริการข้อมูลเปิด ซึ่งอาจเป็นองค์ประกอบหนึ่งของแผนปฏิบัติการ หรือยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการรับรู้และสร้างการขับเคลื่อนโดยงานอย่างเป็นระบบ

จากผลการสำรวจพบว่า เพียงร้อยละ 52.3 ของกลุ่มสำรวจมีกระบวนการพิจารณา วิเคราะห์ และประเมินผลการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ ผ่านการศึกษาความต้องการหรือความคาดหวัง ของผู้ใช้ข้อมูล เพื่อนำมาวางแผน พัฒนา และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกที่สนับสนุน การพัฒนาปรับปรุงบริการข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามองค์ประกอบข้อมูลเข้าของ กระบวนการต้องอาศัยอีก 2 กลไกสำคัญ ได้แก่ กระบวนการในการสำรวจความต้องการด้านข้อมูลเปิดของ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ กระบวนการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการข้อมูลเปิดโดยเปรียบเทียบกับแผนการ ดำเนินงานที่วางไว้ ติดตามและตรวจสอบผลการให้บริการ

จากการสำรวจเชิงลึกภาครัฐและบริการที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานรัฐ จึงสรุปได้ว่า สถานภาพของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐของไทย ยังคงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับความพร้อม

ของหน่วยงานภาครัฐ และการสร้างมาตรฐานและกรอบการดำเนินงานที่เป็นกลไกผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนากระบวนการของภาครัฐ โดยสามารถพิจารณาการยกระดับมาตรฐานของกระบวนการ โดยการใช้โครงการสร้างของมาตรฐานสากลในการสร้าง “ระบบการจัดการ” ที่มีองค์ประกอบชัดเจนและเป็นมาตรฐานสากล หรือสามารถใช้เชื่อมโยงกับกลุ่มมาตรฐานสากลอื่น ๆ ได้อย่างเป็นระบบโดยให้หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่สำคัญอย่าง สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ในการผลักดันและพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานดิจิทัลของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการรับรู้ของหน่วยงานรัฐอื่น ๆ ในการประยุกต์ใช้มาตรฐาน กรอบแนวทาง และระเบียบต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

การพัฒนาปรับปรุง ติดตาม และวัดผลการดำเนินงานด้านบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด เป็นประเด็นที่หน่วยงานกำกับภาครัฐอย่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สามารถสร้างกลไกสำคัญในการผลักดันและเสนนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการปฏิบัติราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ อันเป็นกลไกในการสร้างความโปร่งใสของระบบราชการและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลเปิดของภาครัฐเพื่อประโยชน์ของประชาชนและประเทศไทย

3.3.2.2 สรุปผลและคำแนะนำจากผลการศึกษแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิภายในประเทศไทยว่าประเทศไทย ในมิติของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ยังคงต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และติดตามการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม การสำรวจกลุ่มประชาชนที่มีความต้องการด้านข้อมูลเปิดและมีการขับเคลื่อนผ่านสื่อสังคมออนไลน์อย่างกลุ่ม ELECT เทคโนโลยีภาคประชาชน ที่มีการขับเคลื่อนให้หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลเปิดที่เป็นประโยชน์แก่การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ พบว่าประชาชนกลุ่มดังกล่าวมีการเข้าถึงข้อมูลเปิดของภาครัฐและมีการนำมาใช้เพื่อการแสดงออกทางความคิดเห็นผ่านการจัดทำแผนภาพ (infographic) และเว็บไซต์ที่มีการนำเสนอข้อมูล อาทิ การนำเสนอข้อมูลในกรณีศึกษาทะเลจะนะ ซึ่งการวิเคราะห์ในภาพรวมของกลุ่มนี้ พบว่าความต้องการข้อมูลเปิดภาครัฐปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดและนำไปสู่การนำเสนอความคิดเห็นและการแสดงออกทางความคิดของประชาชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน ทั้งในมิติของการแสดงทัศนคติของประชาชนต่อการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานรัฐ และการแสดงความคิดเห็นเชิงคัดค้านการดำเนินงานรัฐในบางประเด็น

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่ตกเป็นประเด็นการตั้งข้อสังเกตด้านการให้บริการข้อมูลเปิดผ่านการรวมกลุ่มของภาคประชาชน ควรนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนมาศึกษาและชี้แจง รวมถึงการนำเสนอข้อมูลที่อธิบายถึงกลไกหรือเงื่อนไขทางกฎหมายที่ทำให้การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐบางอย่างไม่อาจกระทำได้เพราะด้วยชุดข้อมูลดังกล่าวอาจไม่ได้จัดว่าเป็นชุดข้อมูลเปิดหรือยังไม่ผ่านกระบวนการที่รัดกุมเพียงพอเพื่อให้เป็นชุดข้อมูลเปิดที่ไม่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงของรัฐ

ผลการศึกษาข้อมูลทุติยภูมिनอกประเทศไทยพบว่าในมิติของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ประเทศไทยต้องพัฒนาและปรับปรุงจากกรณีการวัดประเมินและจัดลำดับการให้บริการข้อมูลเปิดของ Open Data Barometer ที่ประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่ 53 ของโลก ซึ่งถือว่าเป็นลำดับน้อยกว่าหลายประเทศในกลุ่ม Southeast Asia และจากแหล่งข้อมูลของ OECD พบว่าประเทศไทยยังไม่ได้เป็นสมาชิกของ OECD อย่างเป็นทางการ แม้ว่าที่ผ่านมาประเทศไทยจะมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกับ OECD ในหลายมิติ อาทิ ด้านความโปร่งใส การมลพิษ อย่างไรก็ตามการให้บริการข้อมูลเปิดถือเป็นส่วนหนึ่งในมิติของรัฐบาลดิจิทัลตามกรอบแนวทาง OECD ซึ่งประเทศไทยยังไม่ได้มีกิจกรรมและความร่วมมืออย่างเป็นทางการเข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิก OECD ย่อมเป็นกลไกการขับเคลื่อนประเทศในมิติของการเป็นรัฐบาลดิจิทัลได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศไทยมีการพัฒนาและสร้างการรับรู้ในเวทีสากลได้

ภาพที่ 64 การนำเสนอแนวทางการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเพื่อสรุปผลเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.3.3 สรุปผลสถานภาพข้อมูลหน่วยงานและรายการข้อมูลเปิดที่มีอยู่ทั้งส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน

ในบริบทของประเทศไทยสถานภาพข้อมูลหน่วยงานภาครัฐที่มีการให้บริการข้อมูลเปิดจากแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ www.data.go.th พบว่าปัจจุบันถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลเปิดภาครัฐของประเทศไทยที่มีจำนวนชุดข้อมูลมากกว่า 5,730 ชุดข้อมูล จำแนกออกเป็น 15 กลุ่มชุดข้อมูลหลัก โดยมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนชุดข้อมูลเปิดจำนวน 1,195 หน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์การมหาชน (รวมเรียกว่า “ภาครัฐ”) อย่างไรก็ตามผลการสำรวจข้อมูลเชิงลึกของกลุ่มตัวอย่างภาครัฐ ยังพบว่ากระบวนการที่หน่วยงานใช้ในการจัดทำและเปิดเผยข้อมูลเปิดสามารถถูกพัฒนาปรับปรุงให้มีมาตรฐานและยกระดับคุณภาพของชุดข้อมูลให้ดียิ่งขึ้นทั้งในมิติของการตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและความต้องการข้อมูล การจัดทำรูปแบบของข้อมูล (format) และการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการและบริการข้อมูลเปิดของภาครัฐอย่างต่อเนื่องโดยการวัดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการเปิดเผยข้อมูล

อย่างไรก็ตามสถานภาพข้อมูลหน่วยงานภาคเอกชนที่มีการให้บริการข้อมูลเปิดยังคงมีน้อยมากเมื่อเทียบกับหน่วยงานภาครัฐ จากการสำรวจแหล่งรวบรวมชุดข้อมูลเปิดที่ได้รับความนิยมอย่าง www.kaggle.com พบว่าชุดข้อมูลเปิดที่มีการเปิดเผยโดยผู้ใช้งานที่เป็นคนไทยและเป็นข้อมูลของประเทศไทยนั้นมีเพียง 20 ชุดข้อมูลจากชุดข้อมูลทั้งหมดที่มากกว่า 10,000 ชุดข้อมูลหรือคิดเป็น 0.2% เมื่อเทียบกับชุดข้อมูลสากล หรือคิดเป็น 1.67% เมื่อเทียบกับจำนวนชุดข้อมูลเปิดภาครัฐใน www.data.go.th

ปัจจัยหนึ่งที่ถูกตั้งเป็นข้อสังเกตหลักที่มีอิทธิพลต่อการเปิดเผยชุดข้อมูลเปิดภาคเอกชนคือเครื่องมือที่ภาคเอกชนสามารถเข้าใช้งานและสนับสนุนชุดข้อมูลเปิดของตนให้ออกสู่สาธารณะได้อย่างเช่นภาครัฐ ซึ่งในประเด็นนี้เห็นควรให้มีช่องทางเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐและภาคเอกชนต่อไป

การศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิและกรณีศึกษาการใช้งานข้อมูลเปิดภาคประชาชนของไทย พบว่ามีกรณีศึกษาจากกลุ่มเทคโนโลยีเพื่อภาคประชาชน (ELECT) ที่มีการจัดทำบทความที่มีการอ้างอิงถึงการใช้ข้อมูลเปิดของทางภาครัฐในการแสดงออกทางความคิดเห็น ตัวอย่างกรณีศึกษาของภาคประชาชน ได้แก่

- ข้อมูลเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญกับการเมือง (<https://elect.in.th/con-court/>)
- ข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐ (<https://elect.in.th/cabinet-resolution/>)
- ข้อมูลประวัติของรัฐธรรมนูญไทย (<https://recon.elect.in.th/>)
- ข้อมูลสำรวจปัญหาของประชาชนในกรุงเทพฯ (<https://elect.in.th/bkk-election/>)
- ข้อมูลเมืองต้นแบบจระนะ (<https://elect.in.th/savechana/>)

3.3.3.1 ความต้องการใช้ข้อมูลของแต่ละภาคส่วน

จากการสำรวจสถานภาพการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐในด้านของความต้องการและการใช้ประโยชน์ ผลการสำรวจสถานภาพการใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐเผยว่าประเภทชุดข้อมูลที่มีการใช้งานมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ (1) ชุดข้อมูลด้านเศรษฐกิจ การเงิน และอุตสาหกรรม (2) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ดิจิทัล และนวัตกรรม และ (3) การท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเป็นการใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัย การศึกษา และธุรกิจ การวิเคราะห์ความต้องการใช้ข้อมูลของแต่ละภาคส่วนถูกนำมาพิจารณาเชิงลึกในการประชุมหารือเพื่อสร้างการรับรู้และรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐและเอกชน

1) ภาคเอกชน: ผลการสำรวจความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐของภาคเอกชนพบว่ามีความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การวิจัยและพัฒนา และการตลาดและธุรกิจ โดยกลุ่มของชุดข้อมูลที่มีการใช้งานคือชุดข้อมูลด้านด้านเศรษฐกิจ การเงิน และอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวและกีฬา อย่างไรก็ตามการศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิชี้ให้เห็นถึงการตอบสนองของภาครัฐต่อความต้องการที่ยังต้องได้รับการผลักดันสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดย ดร.สุพจน์ ธิเรวุฒิปัญญา ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ภายใต้งานสัมมนา ออนไลน์ Virtual Forum “Thailand Platform ฝึกลงวัน หรือ ทำได้จริง” จัดโดยสำนักข่าวสปริงนิวส์ ในวันที่ 15 ตุลาคม 2564 โดยมีความส่วนหนึ่งกล่าวถึงแพลตฟอร์มกลางทางรัฐซูเปอร์แอปภาครัฐ ที่เปิดให้หน่วยงานรัฐเชื่อมต่อบริการดิจิทัลเข้ามายังแพลตฟอร์มดังกล่าวเพื่อให้บริการประชาชน และเปิดให้เอกชนนำข้อมูลเปิดภาครัฐเข้ามาต่อยอดการให้บริการ นอกจากนี้ ยังเร่งการผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐทรานฟอร์มไปสู่ดิจิทัลมากขึ้น นอกจากนี้ยังเร่งการบูรณาการข้อมูลภาครัฐเข้าด้วยกัน และเปิดโอเพ่นดาต้าให้เอกชนเอาไปใช้ต่อยอดธุรกิจ รวมถึงกำหนดมาตรฐานแลกเปลี่ยนข้อมูลภาครัฐ

2) ภาครัฐ: ผลการสำรวจความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐของภาครัฐพบว่ามีความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการทำงานและบูรณาการข้อมูลภาครัฐเพื่อการพัฒนาบริการภาครัฐ การวิเคราะห์ถึงความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐในมิติของผู้ให้บริการพบว่า ปัจจุบันภาครัฐมีการขับเคลื่อนด้านนวัตกรรม ข้อมูล และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูล อาทิ ศูนย์ข้อมูลน้ำแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลเกษตรกรรมแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลที่อยู่อาศัยแห่งชาติ การขับเคลื่อนดังกล่าวแสดงจุดยืนของภาครัฐในการยกระดับรัฐบาลดิจิทัลโดยการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศไทยทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเพื่อการใช้บริการภาครัฐที่มีมูลค่าเพิ่มจากการใช้ข้อมูลในการขับเคลื่อน (data driven)

3) ภาคประชาชน: ผลการสำรวจความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐของภาคประชาชนพบว่ามีความต้องการ 3 อันดับแรกในการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการศึกษา การวิจัยและพัฒนา และการตลาดและธุรกิจ และเป็นการใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ซึ่งสนับสนุนการศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิที่แสดงถึงการเรียกร้องให้รัฐออกมาเปิดเผยข้อมูลเพื่อประชาชน

โดยสรุปภาพรวมของความต้องการใช้ข้อมูลพบว่าผลการสำรวจแสดงถึงความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐของแต่ละภาคส่วนที่มีความแตกต่างกันและมีวัตถุประสงค์ของการใช้งานที่แตกต่างกัน โดยภาคเอกชนมีความต้องการใช้ข้อมูลและชุดข้อมูลเปิดภาครัฐที่สนับสนุนการดำเนินงานทางธุรกิจ การตลาด

และเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ ในขณะที่ภาครัฐมีความต้องการข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อการผลักดันและสนับสนุนการทำงานของเอกชนและปรับเปลี่ยนหน่วยงานเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล และการก่อตั้งศูนย์ข้อมูลในแต่ละด้านเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากเอกชนและประชาชน อย่างไรก็ตามความต้องการของภาคประชาชนต่อข้อมูลเปิดภาครัฐมีวัตถุประสงค์หลักไปที่การตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและการสร้างความโปร่งใสของภาครัฐ โดยแหล่งข้อมูลทุติยภูมิสะท้อนถึงการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ภาครัฐยังต้องให้ความสนใจและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของบริการข้อมูลเปิดภาครัฐต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการเป็นรัฐบาลดิจิทัล

การให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสร้างประโยชน์แก่ประชาชน ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ตลอดจนหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจด้วยตนเองนั้น เป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ในองค์รวม ผลการสำรวจและผลการวิเคราะห์ชี้ประเด็นด้านการพัฒนาการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐทั้งในมิติของการประชาสัมพันธ์ สื่อสาร การเปิดให้บริการและความพร้อมของบริการ ความถูกต้อง ชัดเจน เพื่อสร้างความพึงพอใจต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

การพัฒนาขีดความสามารถของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ สามารถพิจารณาตามกรอบการวิเคราะห์ของ OECD (OECD Analytical Framework) ซึ่งอธิบายถึงเสาหลักสำคัญ 3 ประการที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของภาครัฐ ได้แก่ (1) ความพร้อมของข้อมูลเปิด (2) การเข้าถึงข้อมูล และ (3) การสนับสนุนจากรัฐเพื่อการใช้ข้อมูล

3.4.1 การพัฒนาด้านความพร้อมของข้อมูลเปิดภาครัฐแบบบูรณาการ (Data Availability)

OECD นำเสนอหลักสำคัญแรกคือความพร้อมของข้อมูลเปิดที่มีการเปิดเผยโดยปริยาย (default) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 อย่างไรก็ตามการนำเสนอต่อยอดด้านความพร้อมของข้อมูลเปิดภาครัฐ ควรพิจารณาถึงการบูรณาการข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อสร้าง “ห่วงโซ่คุณค่าเชิงข้อมูล” (Data Value Chain) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อหน่วยงานของรัฐสามารถแบ่งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องในห่วงโซ่คุณค่าข้อมูลและร่วมมือนำเสนอข้อมูลเปิดภาครัฐที่พร้อมใช้ บูรณาการ และสร้างคุณค่าได้โดยตรงสู่ประชาชนและสาธารณะ

หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการรวบรวมและเปิดเผยข้อมูลเปิดสู่สาธารณะเพื่อการพัฒนาปรับปรุงประเทศ สามารถพิจารณาการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐเป็นเสมือนหนึ่งบริการสาธารณะที่สำคัญและเป็นภารกิจของหน่วยงาน เพื่อเปลี่ยนบทบาทจากผู้รวบรวมข้อมูล (Collector) สู่บทบาทของผู้บูรณาการข้อมูล (Integrator) สามารถพลิกโฉมการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ลดความเป็นไซโล (Silo) ของการทำงานของหน่วยงานรัฐและทำให้ประชาชนเห็นความเชื่อมโยงของการทำงานภายในระหว่างภาครัฐแบบองค์รวม

การกำหนดแผนงานด้านการให้บริการข้อมูลเปิดของหน่วยงานเป็นเครื่องมือในการแสดงถึงเจตจำนง (commitment) ของการสร้างชุดข้อมูลเปิดที่มีความพร้อมใช้แก่สาธารณะและเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งซึ่งผลักดันให้เกิดการพัฒนาหน่วยงานรัฐ ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของแผนปฏิบัติการด้านข้อมูลเปิดภาครัฐ

3.4.2 การพัฒนาด้านการเข้าถึงข้อมูล (Data Accessibility)

หลักการด้านการเข้าถึงข้อมูลเป็นอีกประเด็นที่สำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการหน่วยงานภาครัฐในการให้บริการข้อมูลเปิด ตามกรอบแนวทางของ OECD นำเสนอการเข้าถึงข้อมูลใน 3 มิติ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลตามนโยบายด้านข้อมูล ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในคุณภาพและความครบถ้วนของข้อมูล และการดำเนินการ

การเข้าถึงข้อมูลตามนโยบายด้านข้อมูลเป็นกุญแจสำคัญในการกำกับข้อมูลของหน่วยงานรัฐให้มีธรรมาภิบาลที่ดีและพร้อมสำหรับการพิจารณาเป็นชุดข้อมูลเปิดที่เป็นสาธารณะประโยชน์ได้ นโยบายข้อมูล (Data Policy) ใช้เพื่อการขับเคลื่อนกลไกการทำงานภายในหน่วยงานภาครัฐ กำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในการบริหารจัดการข้อมูลเปิดของหน่วยงาน และหมายรวมถึงการกำหนดแนวปฏิบัติและระเบียบวิธีในการให้บริการข้อมูลเปิดแก่ประชาชน

การพัฒนาเครื่องมือและช่องทางการเข้าถึงบริการข้อมูลเปิดภาครัฐให้แก่สาธารณะ ทั้งประชาชน เอกชน และภาคการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยการพิจารณาถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเข้าถึงแบบบูรณาการระหว่างด้วยหน่วยงาน (One Stop Service for Government Open Data) ในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันคือการให้บริการของ www.data.go.th อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการใช้งานของบริการดังกล่าว จะพบว่า data.go.th เป็นเสมือนแหล่งข้อมูลเปิดภาครัฐขนาดใหญ่ที่เป็นที่รวบรวมข้อมูลเปิดจากหน่วยงานรัฐต่าง ๆ มารวมศูนย์เพื่อความสะดวกในการค้นหาและใช้งานข้อมูล แต่ยังคงขาดการนำเสนอในมุมมองของการบูรณาการข้อมูลเพื่อสร้างเป็นนวัตกรรม หรือเรื่องราวที่เป็นข่าวสารและประโยชน์โดยตรงแก่สาธารณะ โดยที่หน่วยงานภาคเอกชนหรือประชาชนทั่วไปสามารถรับสารสนเทศและได้รับประโยชน์ทันที โดยไม่ต้องใช้ความรู้ในการจัดการเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอีก

3.4.3 การพัฒนาด้านการสนับสนุนจากรัฐเพื่อการใช้ข้อมูล

การสนับสนุนจากรัฐเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการใช้ข้อมูลเปิดเพื่อสร้างนวัตกรรมและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ ภาครัฐมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานและสร้างต้นแบบกรณีศึกษาของการใช้ข้อมูลเปิดเพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ เศรษฐกิจ และสังคม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานเพื่อการผลักดันให้เกิดการบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานที่มีเป้าหมายหรือบริการที่คล้ายคลึงกัน (partnerships) เพื่อการสนับสนุนการใช้ข้อมูลเปิดเชิงบูรณาการและจัดให้มีการนำเสนอเป็นสารสนเทศต่อสาธารณะ

การสนับสนุนให้มีการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนเป็นปัจจัยหนึ่งในความสำเร็จของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักทราบถึงประโยชน์จากการใช้งานข้อมูลเปิดภาครัฐลดความเหลื่อมล้ำทางการเข้าถึงบริการข้อมูลเปิดภาครัฐ และสนับสนุนให้เกิดการสื่อสารบริการข้อมูลเปิดและประโยชน์ของบริการข้อมูลโดยทั่วกัน

การติดตามผลการดำเนินงานและบริการข้อมูลเปิดภาครัฐแบบต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐเข้าใจความต้องของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะความต้องการของประชาชนในด้านที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเปิดภาครัฐ

3.5 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบต่อการพัฒนาสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

พิจารณาผลกระทบตามรูปแบบของกรอบแนวทาง OECD ได้ ดังนี้

3.5.1 มิติการให้บริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล (Digital by Design)

การให้บริการของภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลถือเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนถ่ายข้อมูลของภาครัฐจากสื่อสิ่งพิมพ์และข้อจำกัดด้านพื้นที่และสำนักงานสู่ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลที่ไม่มีข้อจำกัดเชิงกายภาพอีกต่อไป รัฐบาลจะสามารถบริหารราชการได้จากทุกที่ทุกเวลาและมีความยืดหยุ่นต่อเหตุภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการให้บริการ ประจําค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนด้านการจัดการเชิงกายภาพ ความปลอดภัยเชิงกายภาพ การจัดตั้งพื้นที่สำนักงาน และวัสดุสิ้นเปลืองประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ชัดเจนคือผลกระทบจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่อ

ให้บริการภาครัฐจากบางหน่วยงานต้องหยุดลงชั่วคราวด้วยข้อจำกัดเชิงกายภาพ (พื้นที่สำนักงานปิด) ทำให้เกิดการหยุดชะงักของการให้บริการประชาชนและย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนมากขึ้นตามลักษณะบริการ การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในมิติของการให้บริการในรูปแบบดิจิทัลจะแก้ปัญหาและข้ามข้อจำกัดเชิงกายภาพ ส่งผลให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้อย่างรวดเร็ว สะดวก ลดระยะเวลา และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง กล่าวคือประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ไม่แตกต่างกันแม้ว่าจะอยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลก็ตาม

การพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัลทำให้เกิดชุดข้อมูลเปิดมหาศาลที่เกิดจากการเปลี่ยนถ่ายข้อมูลสื่อสิ่งพิมพ์แบบเดิมสู่รูปแบบดิจิทัล รัฐบาลจะสามารถบริหารจัดการข้อมูลและสร้างธรรมาภิบาลข้อมูลได้โดยสะดวก ทั้งในเรื่องของต้นทุนการจัดเก็บที่ต่ำกว่าการจัดเก็บเชิงกายภาพ การสำรองข้อมูลที่สะดวกและอัตโนมัติด้วยเทคโนโลยี การสืบค้นเรียลไทม์ผ่านระบบดิจิทัล และการประมวลผลด้วยระบบสารสนเทศที่หลากหลาย เป็นผลให้ประชาชนได้รับบริการจากภาครัฐที่มีประสิทธิภาพรวดเร็วยิ่งขึ้น และยังสามารถตรวจสอบข้อมูลการทำงานของภาครัฐได้มากขึ้นจากการที่มีชุดข้อมูลเปิดภาครัฐที่มากขึ้น

3.5.2 มิติการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven)

การขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (Data-Driven) ทำให้ภาครัฐสามารถวิเคราะห์ถึงสภาพการให้บริการของหน่วยรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านเทคโนโลยีและนวัตกรรมข้อมูล อาทิ การประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) การใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Deep Data Analytic) ส่งผลให้ภาครัฐมีศักยภาพในการหาสาเหตุของปัญหาและระบุความต้องการของประชาชน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงบริการได้อย่างตรงจุด ลดการลองผิดลองถูก (Try and Error) ที่ทำให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพหรือไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผล การขับเคลื่อนด้วยข้อมูลจะส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์โดยตรงเมื่อรัฐบาลสามารถยกระดับคุณภาพของบริการ สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ เกิดค่านิยมของการแบ่งปันข้อมูลให้แก่ภาครัฐ (Data Sharing) เพื่อให้ภาครัฐได้รับทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และนำกลับไปวิเคราะห์ พัฒนา ปรับปรุง คำนึงประโยชน์สู่สังคมและประชาชนเกิดเป็นวัฏจักรแห่งความร่วมมือระหว่างรัฐและประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม

การใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐคือองค์ประกอบที่สำคัญในการขับเคลื่อนด้วยข้อมูล เพราะข้อมูลเปิดคือข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายจากทุกภาคส่วน หน่วยงานต่าง ๆ จึงสามารถนำไปพัฒนาต่อยอด บูรณาการ และศึกษา เพื่อสกัดเป็นองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์แก่การพัฒนาปรับปรุงบริการของภาครัฐได้โดยง่าย ในลักษณะเดียวกันนี้ ชุดข้อมูลเปิดจากเอกชนและประชาชนก็จะสามารถถูกเข้าถึงได้โดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อการนำไปวิเคราะห์และสกัดเป็นองค์ความรู้ในการศึกษา ติดตาม และเฝ้าระวังปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ ทำให้เกิดการวางแผนการบริหารประเทศเชิงรุกต่อไป (Proactiveness)

3.5.3 มิติแพลตฟอร์มภาครัฐ (Government as Platform)

แพลตฟอร์มภาครัฐคือแนวความคิดต่อยอดเมื่อบริการภาครัฐอยู่ในรูปแบบดิจิทัล ทำให้เกิดการใช้และจัดสรรทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพในรูปแบบของแพลตฟอร์มบริการ (Platform as a Service: PaaS) โดยแพลตฟอร์มของภาครัฐเปรียบเสมือนประตูสู่บริการภาครัฐแบบเต็มรูปแบบ และสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนตามความต้องการ การออกแบบสถาปัตยกรรมของแพลตฟอร์มภาครัฐยังคงช่วยสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐสามารถขึ้นระบบงานบริการภาครัฐผ่านโครงสร้างพื้นฐานที่จัดการโดยรัฐบาลได้โดยง่ายและสะดวก มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการจัดการเชิงเทคโนโลยีและการจัดการเชิงงบประมาณของรัฐบาล ประชาชนย่อมได้ประโยชน์จากการใช้บริการแพลตฟอร์มของภาครัฐ

ที่สะดวกรวดเร็ว ตามกรณีศึกษา One Stop Service ที่กำลังดำเนินการอย่างต่อเนื่อง แพลตฟอร์มภาครัฐจะส่งผลกระทบต่อประชาชนเข้าถึงบริการอย่างรวดเร็ว และเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน เกิดการบูรณาการข้อมูลประชาชนระหว่างหน่วยงานรัฐ เช่น การยืนยันตัวตนของประชาชน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลประชากรจากส่วนกลาง และสามารถปรับปรุงได้ในทุกระบบบริการภาครัฐโดยไม่ต้องให้ประชาชนยื่นเรื่องแก้ไขด้วยตนเองอีก

3.5.4 มิติเปิดเผยโดยปริยาย (Open by Default)

รัฐบาลดิจิทัลต้องมีหลักการเปิดเผยโดยปริยาย คือหลักการที่รัฐบาลเปิดเผยข้อมูลให้กับประชาชนเพื่อสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐได้ภายใต้กฎระเบียบและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ โดยหลักการเปิดเผยโดยปริยายจะส่งผลกระทบต่อภาครัฐมีธรรมาภิบาลและการกำกับดูแลที่ยึดความโปร่งใสเป็นเครื่องมือในการแสดงภาพลักษณ์และการดำเนินงาน ทั้งยังส่งเสริมให้รัฐมีการกำหนดชุดข้อมูลเปิดที่ต้องสามารถเข้าถึงได้โดยประชาชน ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลเปิดภาครัฐได้โดยไม่ต้องร้องขอและสามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลได้อย่างอิสระ ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนคือการสร้าง “ความเชื่อมั่น” ต่อการทำงานของรัฐบาล เพราะประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามการทำงานของภาครัฐจากชุดข้อมูลเปิด และข้อมูลอื่น ๆ ที่ภาครัฐนำเสนอและเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐบาลคือตัวชี้วัดที่สำคัญต่อความมั่นคงของประเทศชาติ เพราะเมื่อประชาชนขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาล ความร่วมมือจากประชาชนหรือการมีส่วนร่วมของประชาชนก็จะเป็นอุปสรรคที่ทำให้ภาครัฐไม่สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการดำเนินงานหรือทำได้อย่างล่าช้า เพราะประชาชนอาจตั้งข้อสังเกตที่ภาครัฐต้องชี้แจงอย่างถี่ถ้วน ความเชื่อมั่นของประชาชนจึงเป็นทั้งผลกระทบและประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีหลักการเปิดเผยโดยปริยายเป็นหนึ่งในองค์ประกอบ

3.5.5 มิติขับเคลื่อนโดยผู้ใช้บริการ (User-Driven)

การขับเคลื่อนโดยผู้ใช้บริการคือกลไกที่รัฐบาลใช้ในการออกแบบการให้บริการแก่ประชาชนโดยใช้ความต้องการของประชาชนเป็นสำคัญ ผลกระทบต่อการเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ขับเคลื่อนโดยผู้ใช้คือหน่วยงานภาครัฐต้องจัดให้กลไกในการศึกษา วิเคราะห์ และออกแบบบริการภาครัฐที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อาทิ กระบวนการสำรวจความต้องการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐ กระบวนการสำรวจความพึงพอใจและข้อร้องเรียนของประชาชน ซึ่งภาครัฐต้องปรับตัวและปรับปรุงเทคโนโลยีให้รองรับความต้องการของประชาชนที่อาจมาจากการใช้งานนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีตามกระแสนิยมของประชาชน เช่น การใช้ QR Code เพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูล การชำระค่าบริการแบบไม่ใช้เงินสด (Cashless Payment) ซึ่งความต้องการเหล่านี้ทำให้ภาครัฐต้องมีสถาปัตยกรรมองค์กรที่พร้อมต่อการเปลี่ยนถ่าย (migration) อย่างรวดเร็วและยืดหยุ่น ในขณะที่ประชาชนจะได้รับประโยชน์จากบริการภาครัฐที่ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง เพราะประชาชนสามารถนำเสนอความต้องการของตนเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐพิจารณาและพัฒนาปรับปรุงงานบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านั้น

การขับเคลื่อนโดยผู้ใช้งานในทิศทางของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐพิจารณาถึงความต้องการของประชาชนต่อชุดข้อมูลเปิดหรือความเพียงพอของชุดข้อมูลเปิดเพื่อให้ประชาชนได้ใช้ชุดข้อมูลเปิดภาครัฐตามความต้องการของประชาชน

3.5.6 มิติเชิงรุก (Proactiveness)

รัฐบาลดิจิทัลในมิติเชิงรุกคือการที่รัฐมีการวางแผนเชิงรุกต่อการให้บริการและดำเนินภารกิจ โดยการขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและผู้ใช้เพื่อพยากรณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ และดำเนินการพัฒนาปรับปรุงหรือหาแนวทางการรับมือเชิงรุก กล่าวอีกนัยคือรัฐบาลไม่ต้องรอให้ปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นแต่สามารถบ่งชี้และรับมือด้วยการวางแผนล่วงหน้า เป็นผลให้ประชาชนสามารถดำเนินกิจกรรม

ประจำวันได้อย่างสงบสุข หรือไม่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเนื่องจากภาครัฐได้มีมาตรการควบคุม กำกับ และแก้ไขให้ล่วงหน้าแล้ว ประโยชน์ที่เกิดขึ้นย่อมเกิดแต่ความสงบสุขของสังคมบ้านเมืองและประเทศชาติ

สำหรับประชาชนไทยและสังคมธุรกิจในประเทศไทย การปฏิรูปบริการจากภาครัฐสู่ระบบดิจิทัล อย่างเต็มรูปแบบจะช่วยให้ประเทศฟื้นตัวจากผลกระทบทางสังคมและวิกฤตการณ์ระดับโลก อาทิ ผลจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 และรวมถึงปลดล็อกศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศในปีต่อ ๆ ไป การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นของภาครัฐ ส่งผลให้เกิดการทำงานของรัฐมีประสิทธิภาพและลดทรัพยากรด้านเวลาในการทำงาน สามารถประหยัดงบประมาณและค่าใช้จ่ายได้ปริมาณมหาศาล นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสู่ระบบดิจิทัลของภาครัฐไทยยังทำให้ประเทศสามารถตัดสินใจลงทุนทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามภาครัฐจะสามารถเพิ่มความเข้มข้นให้กับกระบวนการก้าวขึ้นมาเป็นสังคมดิจิทัล ของประเทศไทยรวมถึงการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในกระบวนการต่าง ๆ ขั้นตอนการทำงาน และการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรส่วนกลาง เช่น ระบบคลาวด์กลางภาครัฐ (Government Data Center and Cloud Service : GDCC) ควบคู่กับการส่งเสริมเป้าหมายของแนวทางเร่งการปฏิรูปกฎหมายเพื่อจัดกฎหมายและ ข้อบังคับที่ซ้ำซ้อน หรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่สนับสนุนการปฏิรูป การทำงานของภาครัฐ การวางเส้นทางสู่ความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลของภาครัฐ

3.6 ผลการสำรวจสถานภาพข้อมูลหน่วยงานที่แสดงให้เห็นถึงรายการข้อมูลเปิดที่มีอยู่ทั้งส่วนของภาครัฐ และภาคเอกชน รวมถึงความต้องการใช้ข้อมูลของแต่ละภาคส่วน

จากการสำรวจเชิงลึกสถานภาพการใช้ข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจำนวน 176 หน่วยงาน แสดงให้เห็นถึงรายการข้อมูลเปิดที่มีอยู่ พบว่า มีหน่วยงานที่จัดทำชุดข้อมูลเปิดและสามารถตอบแบบสำรวจ โดยการให้รายชื่อชุดข้อมูลเปิด จำนวน 107 หน่วยงาน คิดเป็น 60.80% โดยมีชุดข้อมูลเปิดจำนวน 225 ชุดข้อมูล อย่างไรก็ตาม ในบริบทประเทศไทยยังไม่มีชุดข้อมูลเปิดของภาคเอกชนที่นำเสนอผ่านระบบ ข้อมูลเปิดภาครัฐ ผลการวิเคราะห์พบว่า หน่วยงานภาครัฐจากกลุ่มสำรวจส่วนใหญ่มีการจัดเตรียมชุดข้อมูล เปิดแล้ว แต่ยังไม่ได้นำเปิดเผยสู่สาธารณะอันเนื่องมาจาก ความพร้อมของเครื่องมือ ความเข้าใจในการเตรียม ข้อมูลเพื่อนำเสนอผ่าน www.data.go.th เป็นต้น การส่งเสริมให้เกิดความชัดเจนของชุดข้อมูลที่ควรมีการ เปิดเผยแพร่สู่สาธารณะของแต่ละหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ผลการสำรวจสถานภาพข้อมูลและความต้องการ ข้อมูลเปิด พบว่า ไม่ใช่เพียงจำนวนชุดข้อมูลเท่านั้นที่ต้องการ แต่ต้องให้ความสำคัญถึงคุณภาพของข้อมูล ที่ตรงตามต้องการของผู้ใช้งานและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้สูงสุด โดยวิธีการขับเคลื่อนและพัฒนาการ ให้บริการข้อมูลเปิดที่ขับเคลื่อนโดยผู้ใช้งาน (User Driven) ภายใต้กรอบรัฐบาลดิจิทัล OECD

นอกเหนือจากการขับเคลื่อนโดยผู้ใช้งานแล้ว องค์ประกอบที่สำคัญอีกหนึ่งด้านของกรอบรัฐบาลดิจิทัล OECD คือการเปิดเผยโดยปริยาย (Open by Default) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ของประเทศไทย แต่การเปิดเผยโดยปริยายนั้นเมื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการ ให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลหรือเป็นข้อจำกัด เช่น การคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคล ซึ่งมีกฎหมายอื่นรองรับ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติ สุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 (กรณีข้อมูลด้านการแพทย์) เป็นต้น จึงกล่าวได้ว่าข้อจำกัดด้านกฎหมายยังคง เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ ที่หน่วยงานของรัฐต้องทำความเข้าใจและมีกลไก รองรับเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านข้อมูลเปิดของหน่วยงานในการนำข้อมูลเปิดเผย สู่สาธารณะโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

เมื่อพิจารณาถึงความต้องการใช้ข้อมูลของแต่ละภาคส่วน จากผลสำรวจสถานภาพการใช้ข้อมูลภาครัฐแบบเปิด พบว่าทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดที่ไม่แตกต่างกันเลย ใน 5 อันดับแรก ได้แก่ การใช้งานเพื่อเศรษฐกิจ การเงิน และอุตสาหกรรม (26.54%) การใช้งานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรม (9.39%) การใช้งานด้านการท่องเที่ยวและกีฬา (8.38%) การใช้งานด้านเกษตรกรรม (7.84%) และการใช้งานด้านการศึกษา (7.62%) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเชิงคุณภาพจากการตอบแบบสำรวจของผู้ใช้บริการสามารถสรุปได้ว่า ผู้ใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐในปัจจุบันยังคงมีความต้องการทั้งในมิติของคุณภาพของชุดข้อมูลเปิดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงและรูปแบบของการนำไปใช้ประโยชน์ต่อ และในมิติของการร้องขอให้หน่วยงานรัฐนำเสนอข้อมูลเปิดบางเรื่องที่เป็นไปตามความต้องการของสังคมหรือประชาชน ซึ่งเป็นการร้องขอให้ภาครัฐเปิดเผยข้อมูลตามความต้องการโดยจัดให้มีช่องทางการร้องขอข้อมูลเปิดภาครัฐและมีการนำเสนอความต้องการให้ภาคเอกชนออกมานำเสนอข้อมูลเปิดที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทย อันเป็นมิติใหม่ของภาคเอกชนในการสร้างประโยชน์คืนสู่แก่สังคมรูปแบบหนึ่ง

ผลจากการจัดประชุมเพื่อสร้างการรับรู้และรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรับฟังข้อคิดเห็นจากภาครัฐและภาคเอกชน วันที่ 6-7 มกราคม 2565 พบว่าการขับเคลื่อนด้านข้อมูลเปิดโดยการรวบรวมความต้องการใช้ข้อมูลเปิดนั้น สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลได้จัดให้มีกิจกรรมและโครงการด้านการสนับสนุนข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการดำเนินการของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลเป็นการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมในภาพรวมของการให้บริการข้อมูลภาครัฐ ซึ่งภาคเอกชนนั้นยังไม่มี การขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม และหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานนั้นยังคงต้องพิจารณาไกลในการรวบรวมความต้องการใช้ข้อมูลเปิดของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตนเอง เพื่อให้หน่วยงานรัฐแต่ละหน่วยงานสามารถตอบสนองความต้องการใช้ข้อมูลเปิดของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงกล่าวได้ว่าการขับเคลื่อนโดยผู้ใช้งานตามกรอบรัฐบาลดิจิทัล OECD นั้นไม่ใช่การนำเสนอองค์ประกอบในภาพรวมของรัฐบาลดิจิทัลในระดับประเทศ แต่ต้องพิจารณาลงในระดับหน่วยงานของภาครัฐแต่ละหน่วยงานที่ต้องดำเนินการด้วยตนเองและเปิดผ่านกลไก กิจกรรม ตลอดจนวิธีการที่หน่วยงานตัดสินใจเลือกบนพื้นฐานของความเข้าใจในบริบทองค์กรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จึงจะทำให้การสร้างชุดข้อมูลเปิดทั้งภาครัฐและเอกชนเกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถถูกนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวทางการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ในบริบทของประเทศไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บทที่ 4

ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรคจากการสำรวจและวิเคราะห์สถานภาพ ใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด จำแนกตามประเด็นของปัญหา ดังนี้

4.1 ด้านคุณภาพชุดข้อมูลเปิด (ระดับข้อมูล)

ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของชุดข้อมูลที่นำมาเปิดเผย ความถูกต้อง ทันสมัย และปริมาณของข้อมูล โดยไม่ขึ้นอยู่กับปริมาณของชุดข้อมูลแต่ต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพและตอบความต้องการของประชาชนและเอกชน กล่าวคือ การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐที่ประสิทธิผลต้องเป็นชุดข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการของผู้ใช้งาน สามารถนำข้อมูลไปต่อยอดสู่ผลผลิตหรือสร้างประโยชน์แก่ผู้ใช้งานได้

หน่วยงานที่กำกับและติดตามต้องคำนึงถึงดัชนีคุณภาพข้อมูล (Data Quality Index) มากกว่าการกำหนดจำนวนชุดข้อมูลเปิด หน่วยงานรัฐต้องกำหนดแนวทางการเปิดเผยชุดข้อมูลเปิดที่มุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาหรือตอบสนองต่อความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของการเปิดเผยชุดข้อมูลตามความเร่งด่วน ความต้องการ และผลกระทบต่อการใช้งานชุดข้อมูล โดยชุดข้อมูลที่จะสร้างมูลค่าแก่การพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นที่ต้องการมากจากภาคเอกชนและประชาชน หรือสร้างห่วงโซ่คุณค่าต่อการวิจัยและพัฒนา ต้องได้รับการจัดลำดับความสำคัญเป็นลำดับต้น

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านคุณภาพชุดข้อมูลต้องพิจารณาทั้งจากต้นน้ำและปลายน้ำ กล่าวคือ หน่วยงานรัฐที่ผลิตชุดข้อมูลต้องมีกระบวนการและกลไกในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล รวมถึงการวางแผนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการตรวจจับและแก้ไขความผิดปกติของมูลก่อนการนำมาเป็นชุดข้อมูลเปิด สพร. ในฐานะหน่วยงานที่พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการเปิดเผยชุดข้อมูลเปิดภาครัฐและมีกลไกในการติดตามการเปิดเผยชุดข้อมูล สามารถสนับสนุนแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้านคุณภาพชุดข้อมูลด้วยกันกำหนดแนวทางการติดตามและวัดประเมินคุณภาพของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ ความเป็นปัจจุบัน และผลการแสดงความคิดเห็นจากผู้ใช้งานชุดข้อมูล (user feedback) เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่หน่วยงานที่เป็นเจ้าของชุดข้อมูลใช้ในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข หรือเป็นแนวทางในการวางแผนการเปิดเผยชุดข้อมูลให้มีคุณภาพและตรงความต้องการผู้ใช้งานในอนาคต

4.2 ด้านธรรมาภิบาลข้อมูล (ระดับกระบวนการ)

ปัญหาและอุปสรรคด้านธรรมาภิบาลข้อมูลมีความเชื่อมโยงต่อปัญหาด้านคุณภาพของชุดข้อมูลเปิด และอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของปัญหาคุณภาพชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ การขาดหลักธรรมาภิบาลข้อมูลของหน่วยงานรัฐ ส่งผลให้กลไกที่ใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลภายในหน่วยงานภาครัฐขาดประสิทธิภาพ ทั้งในมิติของการจัดทำชุดข้อมูลเปิดและการกำกับข้อมูลภายใน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัลของหน่วยงาน

แม้ว่าธรรมาภิบาลข้อมูลจะเป็นหลักการสำคัญในการสนับสนุนการเปลี่ยนถ่ายดิจิทัล (Digital Transformation) ของหน่วยงาน แต่สถานภาพและความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐอาจมีความแตกต่างกันตามโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทบริการ วัฒนธรรมภายในหน่วยงาน ตลอดจนจรรยาบรรณและบุคลากร หน่วยงานจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงบริบทของหน่วยงาน ความพร้อมและระดับวุฒิภาวะ (maturity level) ในการจัดสร้างธรรมาภิบาลข้อมูลให้เหมาะสมและวางแผนการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

4.3 ด้านสถาปัตยกรรมองค์กร (ระดับองค์กร)

ความพร้อมของการจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ หน่วยงานที่ขาดโครงสร้างสถาปัตยกรรมองค์กรที่ชัดเจนมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถจัดทำธรรมาภิบาลข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะขาดสถาปัตยกรรมข้อมูล (Data Architecture) ที่แข็งแกร่ง สถาปัตยกรรมข้อมูลเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญระหว่างกระบวนการ (Business Architecture) และระบบสารสนเทศ (Application Architecture) ปัญหาของการขาดสถาปัตยกรรมข้อมูลจะทำให้หน่วยงานไม่สามารถระบุความสัมพันธ์และที่มาของข้อมูล ตลอดจนการจัดเก็บและประมวลผล ทำให้หน่วยงานไม่สามารถใช้กระบวนการกำกับได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือไม่มีธรรมาภิบาลข้อมูลที่เพียงพอจึงส่งผลกระทบต่อหน่วยงานไม่สามารถบ่งชี้ปัญหาหรือกลไกในการพัฒนาคุณภาพของชุดข้อมูลตั้งแต่ต้นทาง และเป็นผลให้ชุดข้อมูลเปิดขาดคุณภาพหรือขาดการตรวจสอบคุณภาพก่อนการนำสู่สาธารณะ

การแก้ไขด้านสถาปัตยกรรมองค์กรคงหนีไม่พ้นการจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กร โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นของสถาปัตยกรรมและกลไกที่จะสนับสนุนให้หน่วยงานวางแผนการเปลี่ยนถ่ายทางดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้หน่วยงานที่ดำเนินการด้านธรรมาภิบาลข้อมูลไปแล้วให้นำผลผลิตและผลลัพธ์จากการสร้างธรรมาภิบาลข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำสถาปัตยกรรมข้อมูลขององค์กร

ภาพที่ 65 ภาพอธิบายปัญหาและอุปสรรคของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐตามระดับชั้นและความสัมพันธ์ของปัญหา

บทที่ 5

ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อยกระดับไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด พบว่า ภาพรวมการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดอยู่ในระดับที่ดีมาก ดังนั้นการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐเพื่อการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดจึงยังคงเป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศและเป็นองค์ประกอบสำคัญตามกรอบแนวทางการพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล จากผลการสำรวจและประเด็นหารือที่เกิดขึ้นจากการประชุมเพื่อสร้างการรับรู้และรวบรวม ข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐและภาคเอกชน มีการยกประเด็น สำคัญมาพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เหมาะสม โดยพิจารณาถึงผลการวิเคราะห์ผลกระทบต่อ การพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยในการขับเคลื่อนข้อมูลเปิดของประเทศ ดังนี้

5.1 ร่างนโยบายส่งเสริมมาตรฐานด้านข้อมูลเปิดและธรรมาภิบาลข้อมูลระดับชาติ (National Standard for Open Data and Data Governance)

ร่างนโยบายส่งเสริมมาตรฐานด้านข้อมูลเปิดและธรรมาภิบาลข้อมูลระดับชาติ สนับสนุนประเด็น การผลักดันบริการข้อมูลเปิดในระดับชาติและความร่วมมือในการสนับสนุนและผลักดันด้านข้อมูลเปิดภาครัฐ ที่เป็นผลผลิตจากการสำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากภาครัฐและเอกชน คณะที่ปรึกษา นำเสนอร่างนโยบายดังกล่าวภายใต้กลไกสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

5.1.1 สนับสนุนและติดตามการเข้าร่วมสมาชิก OECD

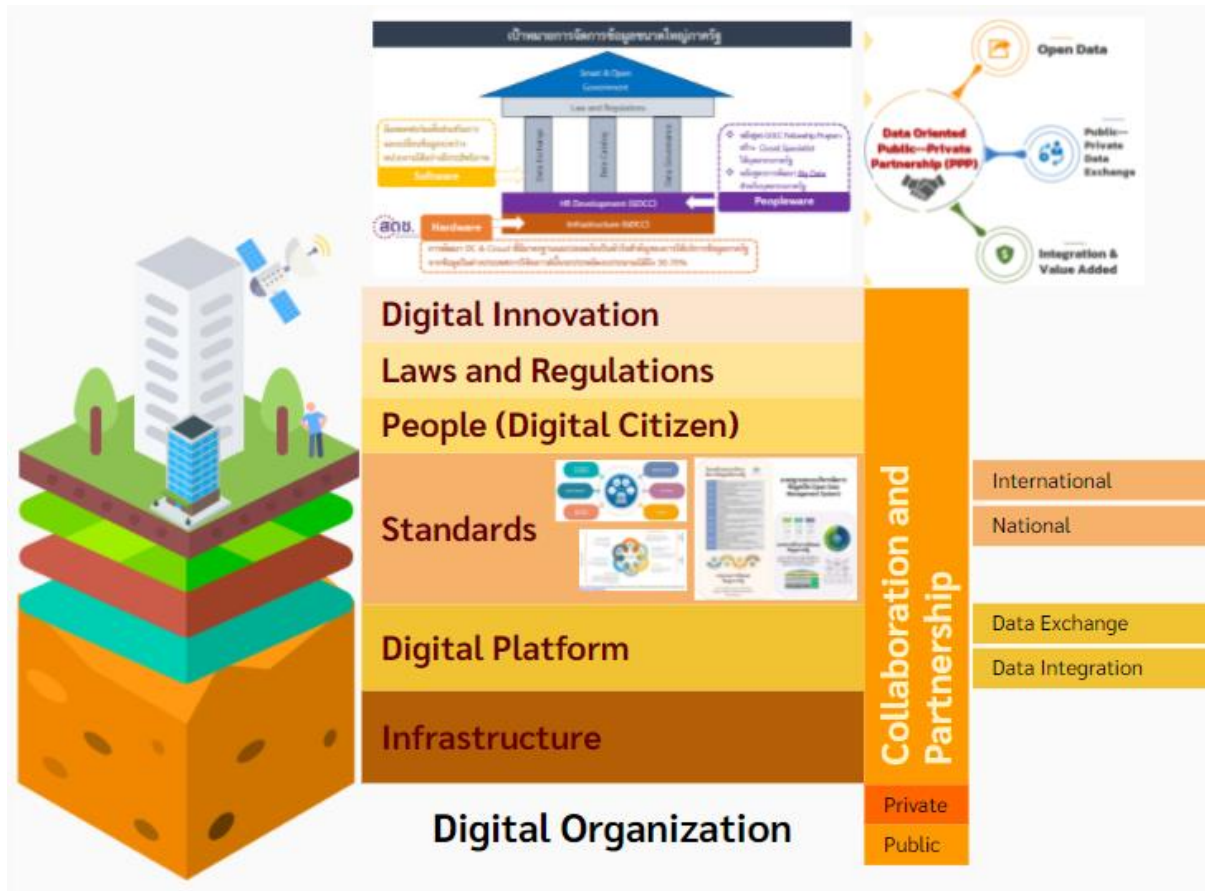
ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ OECD ประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการพัฒนาในมิติที่เกี่ยวข้อง กับข้อมูลเปิดภาครัฐ รัฐบาลดิจิทัล และธรรมาภิบาลข้อมูล ซึ่งสามารถนำมาพิจารณาประยุกต์ร่วมกับ มาตรฐานของประเทศไทย รวมถึงประโยชน์ในมิติอื่น ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจาก OECD โดยควรพิจารณา สนับสนุนให้หน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ขับเคลื่อนภาพรวมการเป็นรัฐบาลดิจิทัล คือ สำนักงานพัฒนา รัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ทำการศึกษาและเปรียบเทียบความแตกต่างและสถานภาพของรัฐบาลของ ประเทศไทยกับแนวมาตรฐานที่ทางสากลกำหนด เพื่อบ่งชี้เส้นทางการพัฒนาปรับปรุงด้านมาตรฐานและ ความพร้อม ในการเป็นรัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทยที่สอดคล้องกับแนวทางสากลของ OECD ภายใต้ การสนับสนุนจาก สดช. และการหน่วยงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอื่น ๆ อาทิ กรมการต่างประเทศ ในการประสานงานกับ OECD เพื่อพิจารณาระเบียบและเงื่อนไขที่รัฐบาลไทยต้องปฏิบัติในการเข้าร่วมเป็น สมาชิก OECD อย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงการประเมินผลกระทบและประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับในมิติต่าง ๆ ผ่านการจัดให้มีการประชุมหารือร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนถึงผลกระทบและโอกาสที่ประเทศไทย จะเข้าสู่สมาชิก OECD ซึ่งภาคเอกชนต้องมีบทบาทและมีส่วนร่วมวิเคราะห์ ภายใต้การสนับสนุนจาก สภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการสนับสนุนจาก สดช. ในการเป็นเจ้าภาพหลักจัดให้มีการ ประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรวบรวมข้อมูล รวมถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน ประเทศไทยในเครือข่ายสมาชิก OECD

5.1.2 มาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด

ปัจจุบันภาครัฐได้พัฒนาแนวทางการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยมี สำนักงานพัฒนา รัฐบาล ดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นผู้กำหนดมาตรฐาน และมีการใช้เป็นแนวทางของหน่วยงานรัฐ โดยคาดว่าจะมี การให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐมากยิ่งขึ้นในปี 2565 อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในระดับประเทศ ต้องมุ่งหวังให้ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และประชาชนเข้ามีส่วนร่วม และเกิดการบูรณาการเพื่อสนับสนุน

การพัฒนาอย่างยั่งยืนแบบร่วมมือ (Collaborative Sustainable Development) จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องผลักดันให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเปิดเผยข้อมูลเปิดเพื่อประโยชน์สาธารณะและสร้างความร่วมมือผ่านกลไกที่ภาครัฐให้การสนับสนุน

ภาพที่ 66 องค์ประกอบของหน่วยงานดิจิทัลที่ปรับปรุงจากแนวทางเดิมของรัฐบาลดิจิทัล

กรอบแนวความคิดมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด คือ การสร้างมาตรฐานเพื่อผลักดันและสนับสนุนให้หน่วยงานของไทย ทั้งภาครัฐและเอกชน มีแนวทางการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดร่วมกัน โดยเป็นการเปิดเผยข้อมูลที่สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกัน รองรับการเพิ่มขึ้นของจำนวนข้อมูลมหาศาลในประเทศ โดยผลักดัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและแลกเปลี่ยนข้อมูลเปิด เพื่อการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมถึงการสร้างมาตรการด้านการจัดการข้อมูลเปิด ในลักษณะของการออกแบบ “ระบบการจัดการ” เพิ่มเติมจากกระบวนการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐที่ได้มีการประกาศใช้ไปแล้ว

มาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด (Open Data Management System: ODMS) เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการให้บริการข้อมูลเปิดมีมาตรฐานในระดับสากล โดยการประยุกต์ใช้มาตรการทั้งในเชิงเทคโนโลยี กระบวนการ และบุคลากร ที่สอดคล้องกับแนวทางมาตรฐานสากลอื่น ๆ หรือกรอบแนวทาง ที่กำหนดไว้แล้วตามมาตรฐานของ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เพื่อสร้างเป็นระบบบริหารจัดการ (management system) และสามารถใช้ในการตรวจประเมินการให้บริการได้อย่างเป็นรูปธรรม อนึ่ง ODMS ถูกพิจารณาให้สอดคล้องกับกรอบแนวทางของ OECD และกระบวนการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐของ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เป็นประเด็นสำคัญ

โครงสร้างระบบบริหาร จัดการข้อมูลเปิด

Clause 1:	Scope Exclude product realization requirements that are not within the context of the organization.
Clause 2:	Normative references Identify the reference standards or publications relevant to the particular standard.
Clause 3:	Terms and definitions Define the terms and definition applicable to the standard.
Clause 4:	Context of the organization Internal and external issues as well as interested parties will guide the organization's QMS scope.
Clause 5:	Leadership Top management provides leadership and direction for the organization by accepting and defining roles and responsibilities with an emphasis on quality and customer satisfaction.
Clause 6:	Planning Risks and opportunities should be considered when planning and/or changing the QMS.
Clause 7:	Support Support are the things that make the QMS possible such as people, facilities, and equipment.
Clause 8:	Operation Develop, implement, and control the processes necessary to provide products and services while managing risks and opportunities.
Clause 9:	Performance evaluation Monitor, measure, analyze, and evaluate the effectiveness and efficiency of the QMS processes.
Clause 10:	Improvement Identify opportunities to improve processes, products and services, to enhance customer satisfaction.

กระบวนการเปิดเผย ข้อมูลภาครัฐ

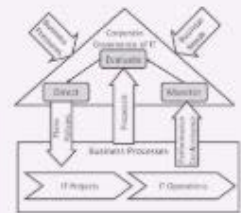
การประยุกต์กระบวนการเปิดเผย
ข้อมูลภาครัฐร่วมกับโครงสร้างระบบ
บริหารจัดการ

มาตรฐานระบบบริหารจัดการ ข้อมูลเปิด (Open Data Management System)

มาตรการด้านการเปิดเผย ข้อมูลภาครัฐ

มาตรการที่หน่วยงานเลือกใช้เพื่อการ
สนับสนุนระบบบริหารจัดการหรือความ
เสี่ยงด้านการจัดทำข้อมูลเปิด

ภาพที่ 67 องค์ประกอบของมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด

ทั้งนี้ คณะที่ปรึกษานำเสนอแนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับ ODMS โดยนำเสนอระบบบริหารจัดการที่ประกอบด้วยข้อกำหนดจำนวน 10 กลุ่ม (หลัก) ที่เป็นข้อกำหนดของระบบการจัดการ และประกอบด้วยมาตรการอื่น ๆ ที่หน่วยงานสามารถเลือกมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด และสร้างความสัมพันธ์ต่อกรอบแนวทางของ OECD OURData Pillar ดังนี้

1) ขอบเขต (scope)

ขอบเขตของมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลแบบเปิด (“มาตรฐานระบบฯ”) มุ่งเน้นการให้บริการข้อมูลแบบเปิดของหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานที่ขับเคลื่อนด้านข้อมูล หรือหน่วยงานที่ผลิตชุดข้อมูลสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยมุ่งเน้นข้อมูลเปิดที่สร้างคุณค่าต่อประชาชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในเชิงของการนำไปใช้โดยตรง หรือการใช้เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยและพัฒนาต่อยอด

การบังคับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรพิจารณาทั้งในมิติของการได้มาซึ่งข้อมูลเปิดและการทำให้เกิดการเข้าถึงข้อมูล ผลกระทบ และประโยชน์ที่ผู้ใช้ข้อมูลเปิดจะได้รับ ความสัมพันธ์และความไม่เป็นอิสระระหว่างหน่วยงานในการจัดทำชุดข้อมูลที่มีมูลค่า และความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเหล่านั้น

2) สารสนเทศอ้างอิง (normative reference)

แหล่งอ้างอิงที่สำคัญของระบบฯ ได้แก่ มาตรฐานรัฐบาลดิจิทัลว่าด้วยแนวทางการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะ (มรด. 12001:2563)

3) ศัพท์และนิยาม (term and definition)

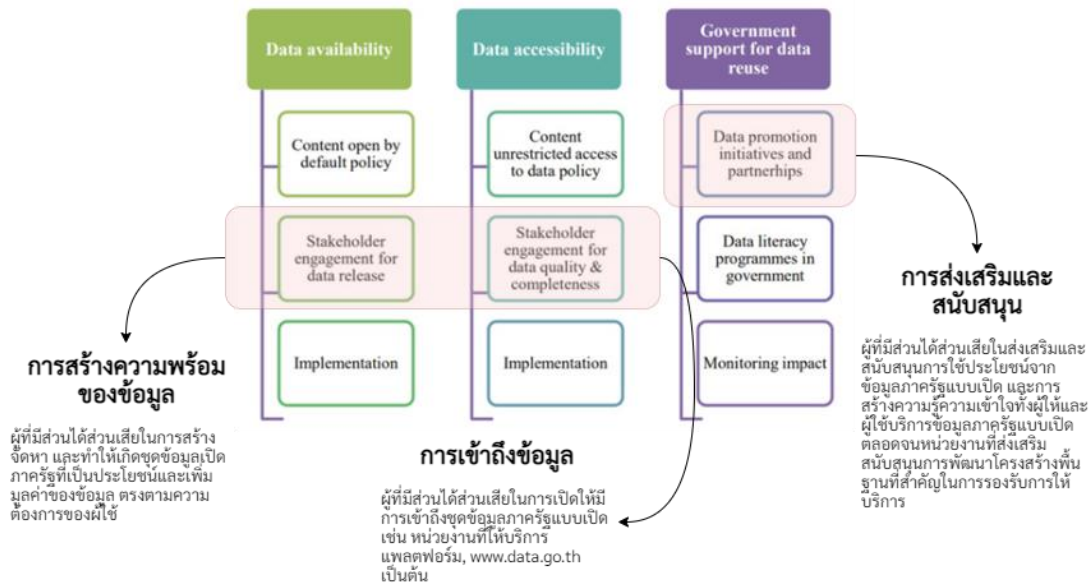
ระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด (Open Data Management System: ODMS) หมายถึง มาตรฐานระบบการจัดการ (management system) มีองค์ประกอบของกรอบแนวทาง กระบวนการ เทคโนโลยี ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ โดยหน่วยงานนำมาประยุกต์ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ของการกำกับการให้บริการข้อมูลเปิดอย่างมีประสิทธิภาพ

บริการข้อมูลเปิด (Open Data Service) หมายถึง บริการที่ด้านข้อมูลเปิดที่หน่วยงานจัดให้มีแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งที่เป็นสาธารณะ (public service) หรือเมื่อมีการร้องขอ

ศัพท์และนิยามอื่น ๆ ให้ยึดตามมาตรฐาน มรด. 12001:2563 เป็นสำคัญ

4) บริบทหน่วยงาน (context of the organization)

การศึกษาบริบทของหน่วยงานทำให้หน่วยงานสามารถบังคับปัจจัยภายในและภายนอกที่กระทบต่อความสำคัญของบริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด และกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเปิดเผยข้อมูล รวมถึงการสร้างห่วงโซ่คุณค่าของการเปิดเผยข้อมูลระหว่างหน่วยงาน โดยการกำหนดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหมายถึงความเข้าใจในความต้องการและความคาดหวังของบุคคลเหล่านั้น (needs and expectations) ซึ่งต้องจัดให้มีการสำรวจความต้องการและการนำข้อมูลเปิดไปใช้

ภาพที่ 68 การกำหนดบริบทของหน่วยงานด้านการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐที่ตามหลักการของ OECD

อนึ่ง คณะที่ปรึกษาจัดทำร่างเครื่องมือที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการกำหนดบริบทและความเข้าใจในการบริบทของหน่วยงานที่ดียิ่งขึ้นตามภาพที่ 69

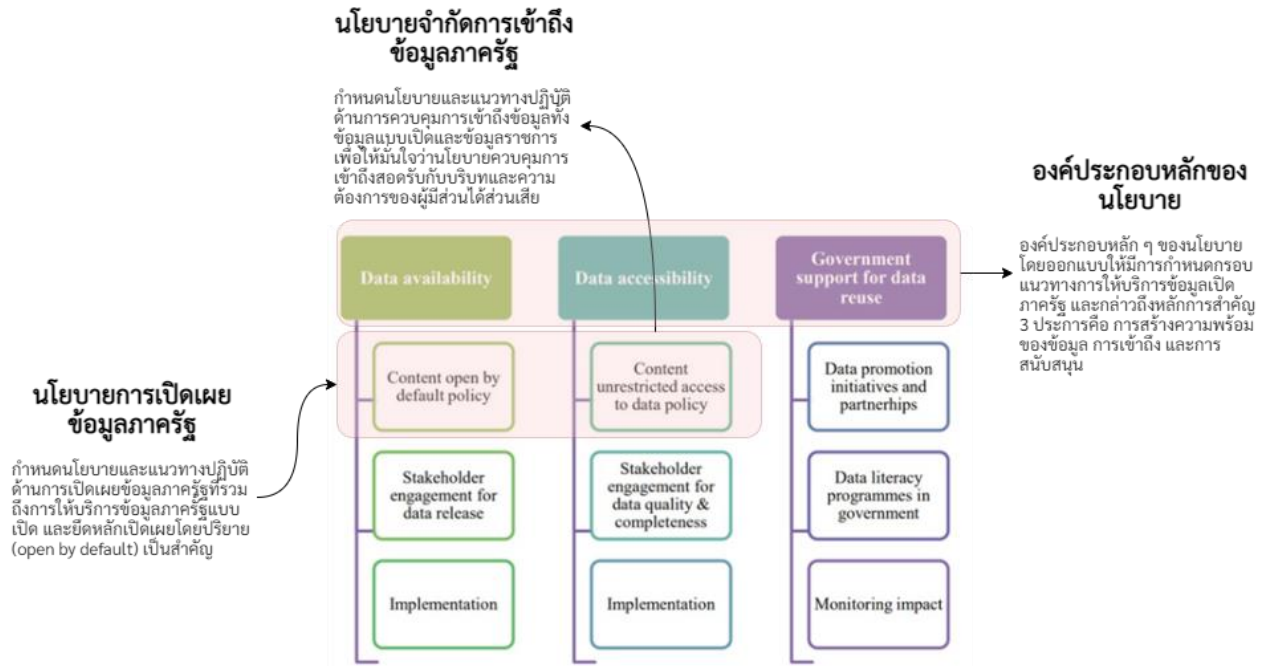
ชุดข้อมูลของหน่วยงาน									
รหัส	ชื่อชุดข้อมูล	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผย	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย						
			หน่วยงานที่สร้างหรือรวบรวมชุดข้อมูล	หน่วยงานสนับสนุนการสร้างหรือรวบรวมชุดข้อมูล	หน่วยงานผู้ใช้งาน		หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงชุดข้อมูล	หน่วยงานสนับสนุนอื่น ๆ	
					ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ	ผู้ใช้ข้อมูลทั่วไป		ด้านคุณภาพ	ด้านคุณค่า

ภาพที่ 69 เครื่องมือในการกำหนดบริบทของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

5) ภาวะผู้นำ (Leadership)

การแสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์และทิศทางการให้บริการข้อมูลแบบเปิด และการมุ่งเน้นการใช้ประโยชน์ของข้อมูลให้เกิดแก่ประชาชน ประกอบด้วย การกำหนดให้มโนนโยบายด้านข้อมูล (Open Data Policy) ที่ครอบคลุมหลัก 3 ประการสำคัญ ได้แก่ ความพร้อมของข้อมูลเปิด ความสามารถในการเข้าถึง และการสนับสนุนของหน่วยงานต่อข้อมูลเปิดภาครัฐ

นโยบายด้านการให้บริการข้อมูลเปิดสามารถเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายธรรมาภิบาลข้อมูลก็ได้ ขึ้นกับโครงสร้างและการกำกับภายในของหน่วยงาน อย่างไรก็ตามนโยบายควรวางกรอบแนวทางที่หน่วยงานดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานนี้ และเพื่อให้มั่นใจว่าประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐแบบเปิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 70 การแสดงภาวะผู้นำด้านการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐที่สอดคล้องกับหลักการของ OECD

การกำหนดบทบาทหน้าที่ (roles and responsibilities, and authorities) คือการกำหนดเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการข้อมูลเปิด ตลอดจนหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ODMS เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ อนึ่งการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบสามารถพิจารณาตามโครงสร้างการกำกับดูแลภายในหน่วยงานตามความเหมาะสม

6) การวางแผน (planning)

การวางแผนมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

(1) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านการเปิดเผยข้อมูลเปิดของหน่วยงาน

หน่วยงานควรพิจารณากำหนดวัตถุประสงค์ของการเปิดเผยข้อมูลเปิด โดยสร้างความสอดคล้องทางด้านกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน อาทิ การส่งเสริมยุทธศาสตร์ด้านความโปร่งใสของหน่วยงานและเพิ่มคุณค่าบริการให้แก่ประชาชน หรือการกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมายด้านการให้บริการข้อมูลเปิดของหน่วยงาน

(2) การกำหนดแนวทางการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดของหน่วยงาน

หน่วยงานควรพิจารณาจัดให้มี แนวทางการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดของหน่วยงาน เพื่อให้มั่นใจว่ากระบวนการและกลไกที่หน่วยงานนำข้อมูลเปิดเปิดเผยแก่สาธารณะไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือมีมาตรการรับมือ เพื่อลดผลกระทบหรือโอกาสของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น โดยพิจารณาในมิติที่หลากหลาย เช่น ความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศและความเป็นส่วนตัว การกำกับและจัดการข้อมูล การสร้างมูลค่าและผลกระทบต่อสาธารณะ เป็นต้น

การประเมินความเสี่ยงและโอกาสของชุดข้อมูลหน่วยงาน							
รหัส	ชื่อชุดข้อมูล	หน่วยงานเจ้าของความเสี่ยง	ความเสี่ยง (risk)	โอกาส (opportunity)	ระดับความเสี่ยง	แนวทางการจัดการความเสี่ยง	จัดให้เป็นชุดข้อมูลเปิด (Y/N)

ภาพที่ 71 เครื่องมือในการประเมินความเสี่ยงด้านการเปิดเผยข้อมูลเปิด

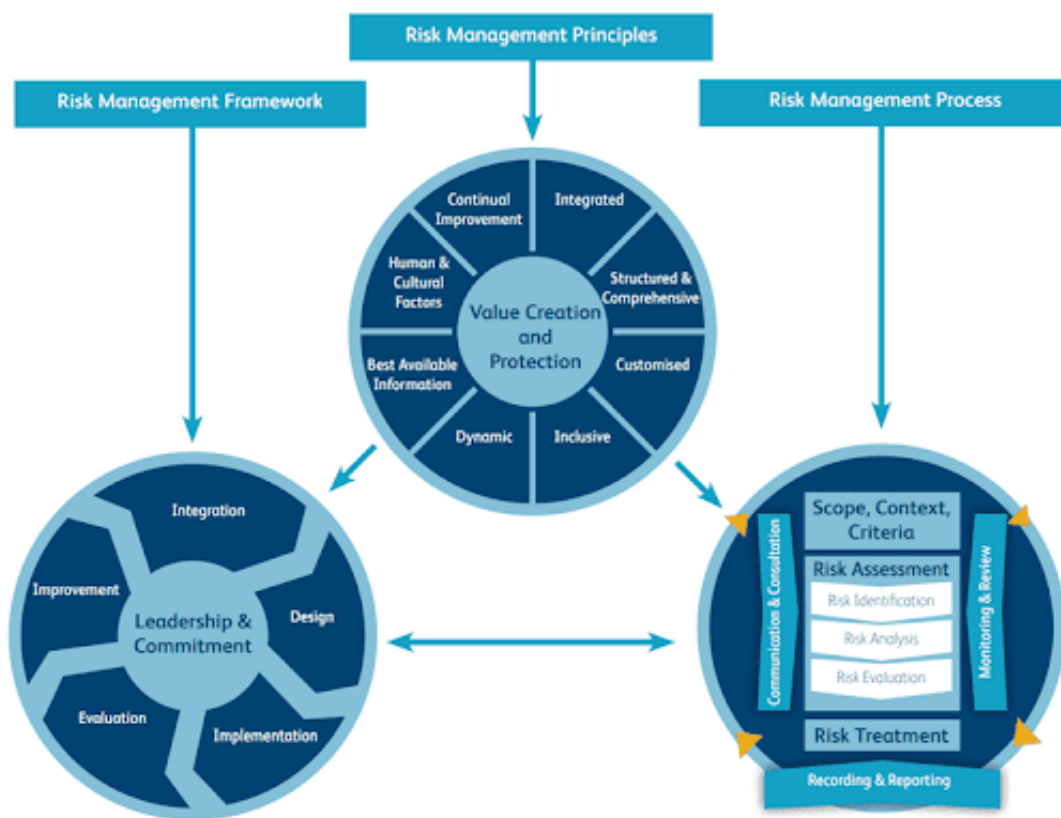

อนึ่ง หน่วยงาน สามารถพิจารณามาตรฐานสากลด้านการบริหารความเสี่ยงมาเป็นกรอบแนวทางเพื่อกำหนดแนวทางการบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานด้านการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ

(3) การกำหนดแนวทางการรับมือความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเปิดของหน่วยงาน

หน่วยงานพิจารณาแนวทางการรับมือความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลเปิด โดยการใช้มาตรการอ้างอิงจากแหล่งต่าง ๆ ตามแต่ชนิดและประเภทของความเสี่ยงเพื่อให้มั่นใจว่าความเสี่ยงดังกล่าวมีมาตรการรับมือ

อนึ่ง ความเสี่ยงที่เกิดเกณฑ์การยอมรับ (acceptable level) ให้หน่วยงานพิจารณาตามแนวทางภายในเมื่อตัดสินใจโดยพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเช่น ความเหมาะสมระหว่างการสร้างคุณค่าต่อสาธารณะและการลงทุน เป็นต้น

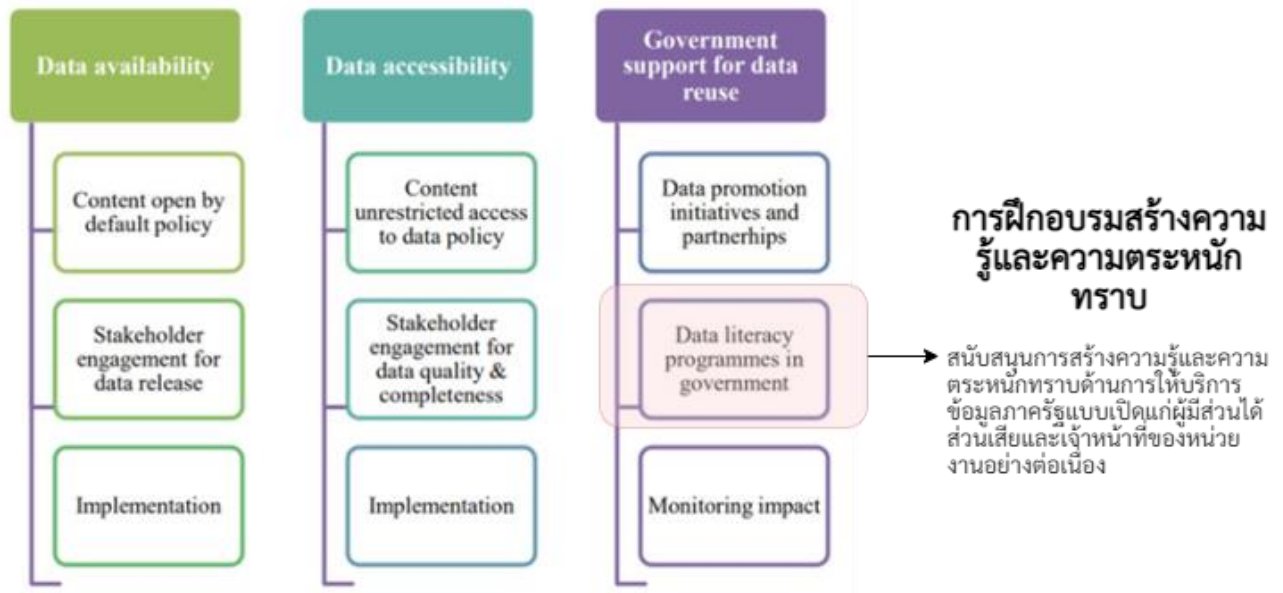
ภาพที่ 72 มาตรฐานสากลด้านการบริหารความเสี่ยง ISO31000

7) การสนับสนุน (support)

การสนับสนุน หมายถึง การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น ความรู้ ความตระหนักทราบ ตลอดจนการสื่อสารเพื่อสนับสนุน ODMS, โดยสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- การประเมินและบ่งชี้ทรัพยากรที่จำเป็นในการให้บริการข้อมูลเปิด ทั้งในมิติด้านเวลา และต้นทุน (เทคโนโลยี, เครื่องมือ) ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน
- การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งแตกต่างกันตามความคาดหวังและความต้องการของบุคคลเหล่านั้น รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านข้อมูลเปิดแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ
- การสร้างความรู้ความตระหนักทราบและรับรู้ถึงความสำคัญของการให้บริการข้อมูลเปิดแก่ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการสร้างห่วงโซ่คุณค่า (value chain) ในการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ
- การจัดให้มีการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ บริการข้อมูลเปิดภาครัฐให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างการรับรู้และสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 73 การอบรมสร้างความรู้ ทักษะ และความตระหนักทราบ ต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ตามหลักการของ OECD

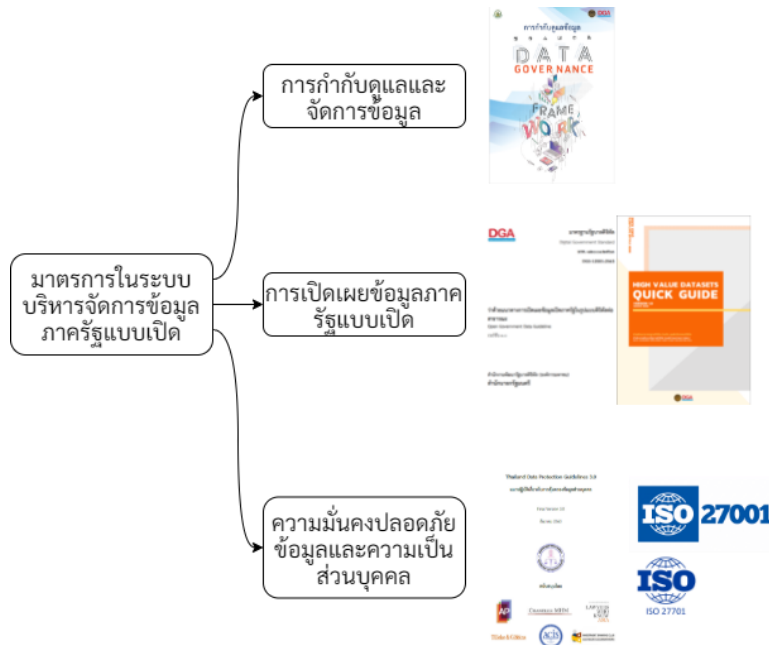
แผนการสื่อสารด้านข้อมูลภาครัฐแบบเปิด						
รหัส	ชื่อชุดข้อมูล	ช่องทางสื่อสาร	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้ดำเนินการสื่อสาร	แนวทางและรายละเอียดการสื่อสาร	แนวทางการวัดผล

ภาพที่ 74 แผนการสื่อสารสร้างการรับรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการให้บริการข้อมูลเปิด

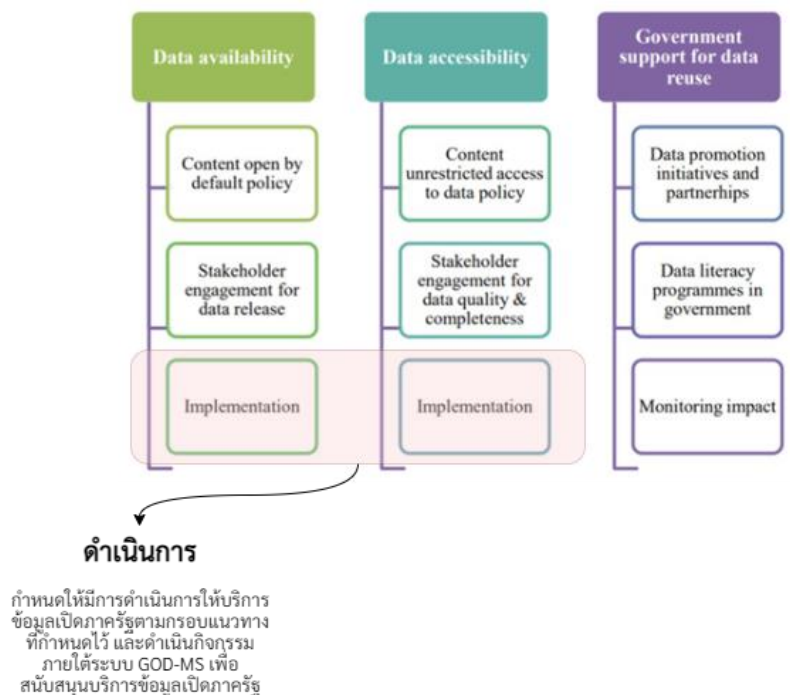

8) การปฏิบัติการ (operation)

การปฏิบัติการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนการให้บริการข้อมูลเปิด และการใช้มาตรการ เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงอันเป็นผลจากการดำเนินการตามแผนงานในข้อ 6 อนึ่ง มาตรการที่นำมาใช้อาจเป็นมาตรการที่มีอยู่แล้วในหน่วยงาน (baseline controls) หรือเป็นมาตรการที่มีการพัฒนาเพิ่มเติมทั้งในเชิงการจัดการและเชิงเทคนิค

ภาพที่ 75 กลุ่มมาตรการที่หน่วยงานสามารถนำมาพิจารณาประยุกต์ใช้เพื่อการบริหารความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการข้อมูลเปิด

ภาพที่ 76 การสร้างระบบบริหารจัดการข้อมูลภาครัฐแบบเปิดซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ OECD

9) การประเมินสมรรถนะ (performance & evaluation)

การประเมินสมรรถนะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการติดตามและวัดประเมินประสิทธิภาพของ ODMS เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จของวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามวิธีการวัดประเมินประสิทธิภาพที่ควรพิจารณาจัดให้มี มีดังนี้

- การวัดประเมินตัวชี้วัดด้านการให้บริการข้อมูลเปิด หมายถึง หน่วยงานกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของบริการข้อมูลเปิด (ข้อที่ 6) และมีการกำหนดแนวทางการวัดประเมิน รอบความถี่ และผู้ดำเนินการ รายงานและติดตามผลการวัดประเมินอย่างสม่ำเสมอ ตัวอย่างการวัดประเมิน ได้แก่

- ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการข้อมูลเปิด (User satisfaction)
- ความพึงพอใจของหน่วยงานภาคีที่สนับสนุนการให้บริการข้อมูลเปิด (Stakeholder satisfaction)

- จำนวนชุดข้อมูลที่มีคุณค่าที่ให้บริการ (High Value Dataset)

- จำนวนเหตุละเมิดด้านความเป็นส่วนตัวที่เกิดจากการให้บริการข้อมูลเปิด (Privacy Breach in Open Data Service)

- การตรวจสอบ (Audit) หมายถึง การกำหนดให้มีการตรวจสอบด้านการให้บริการข้อมูลเปิดที่เป็นไปตามทิศทางและนโยบายของหน่วยงาน (policy) และสอดคล้องต่อมาตรฐาน ประกาศ และข้อกำหนดของรัฐ (compliance) ความไม่สอดคล้องที่ตรวจพบต้องได้รับการบันทึกและสื่อสารไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

- การตรวจทานโดยฝ่ายบริการ (Management Review) หมายถึง การกำหนดให้มีการสรุปการดำเนินงานกิจกรรมและประสิทธิภาพของ ODMS เพื่อรายงานแก่ฝ่ายบริหารผ่านวิธีหรือกลไกที่กำหนดตามโครงสร้างภายในของหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ฝ่ายบริหารรับทราบและกำลังแนวทางการพัฒนาปรับปรุง (ถ้ามี) หรือตัดสินใจ (decision) ในเรื่องที่เร่งด่วนหรือความเสี่ยงที่มีผลกระทบสูงจากการให้บริการข้อมูลเปิด

10) การพัฒนาปรับปรุง (improvement)

หน่วยงานควรพิจารณาแนวทางในการแก้ไขความไม่สอดคล้องที่ตรวจพบ (corrective action) และวางแผนการพัฒนาปรับปรุง ODMS และระบบบริการข้อมูลเปิด ทั้งนี้การวางแผนการพัฒนาปรับปรุงสามารถเป็นส่วนหนึ่งของแผนการพัฒนาหน่วยงานดิจิทัลหรือแผนงานอื่น ๆ ตามโครงสร้างภายในของหน่วยงานอย่างเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการข้อมูลเปิดที่สนับสนุนการเป็นหน่วยงานดิจิทัลนั้น ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญและการสนับสนุนจากหน่วยงานอย่าง สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกับสภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (“สภาพัฒน์”) ในการขับเคลื่อนภาครัฐไปพร้อมกับภาคเอกชนสู่การจะทำระบบมาตรฐานการให้บริการข้อมูลเปิดที่สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลของภาครัฐและเอกชนได้ได้กรอบการกำกับเดียวกัน มีการติดตามและรับรองหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนการสร้างภาพลักษณ์ต่อมาตรฐานการดำเนินงานและสะท้อนความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมข้อมูล (data driven) อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.3 สร้างเครือข่ายการใช้ข้อมูลเปิด

เครือข่ายการใช้ข้อมูลเปิด คือผลผลิตทางความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนในการแลกเปลี่ยนและเปิดเผยข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน หรือเพื่อการสร้างนวัตกรรม ที่จะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศไทย รวมถึงการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน และยังเป็นแนวทางส่งเสริมการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดผ่านกรณีศึกษาความร่วมมือ

ภาพที่ 77 การพัฒนาและสร้างต้นแบบหน่วยงานบริการข้อมูลเปิด

5.1.3.1 เครือข่ายการใช้ข้อมูลเปิดที่ขับเคลื่อนโดยผู้ใช้

ปัจจัยความสำเร็จของการให้บริการข้อมูลเปิดที่สำคัญคือ “ผู้ใช้” การขับเคลื่อนบริการโดยยึดผู้ใช้เป็นหลัก (user-driven) จึงเป็นการพัฒนาที่สำคัญ การสร้างเครือข่ายการใช้ข้อมูลเปิดจึงหมายถึงรวมถึงความเข้าใจในผู้ใช้ข้อมูล วัตถุประสงค์ และกลุ่มผู้ใช้ เพื่อให้การให้บริการข้อมูลเปิดตรงตามความต้องการ จากการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาบนชุดข้อมูลจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทย พ.ศ. 2563 พบว่าปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรไทยวัยแรงงานเท่ากับ 9.86 ปี หรือเฉลี่ยที่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

หากปัจจัยทางการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทิศทางและลักษณะการใช้ข้อมูลเปิดภาครัฐแล้วนั้น การสร้างการรับรู้และอบรมให้แก่ประชาชนในแต่ละกลุ่มเป้าหมายจึงเป็นเรื่องที่หน่วยงานต้องพิจารณาดำเนินการอย่างเหมาะสมตามกลุ่มเป้าหมายและระดับการเข้าถึงข้อมูลของผู้ใช้บริการหรือคาดว่าจะใช้บริการของแต่ละหน่วยงาน

ตัวอย่างการพิจารณา (สถานการณ์ด้านล่างเป็นสถานการณ์สมมติ)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) เป็นหน่วยงานที่ให้บริการข้อมูลด้านเกษตรกรรมของประเทศไทยและข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายในการใช้ข้อมูลเปิดที่หลากหลายและแตกต่างกัน การพัฒนา อบรม และสร้างความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดที่หน่วยงานให้บริการจึงแตกต่างกันตามกลุ่มเป้าหมาย อาทิ

- กลุ่มนักวิจัยทางการเกษตร: จากการสำรวจความต้องการชุดข้อมูลเปิดเพื่อให้นักวิชาการและนักวิจัยทางการเกษตร พบว่า 80% มีความต้องการข้อมูลที่มีลักษณะเป็นโครงสร้าง (structured data) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงสถิติและการทำ machine learning เพื่อพัฒนานวัตกรรมและระบบพยากรณ์ (predictive)
- กลุ่มเกษตรกร: จากการสำรวจพบว่า 80% ของกลุ่มเกษตรกรไม่เข้าใจข้อมูลโครงสร้างที่มีการเปิดเผยและไม่ได้ใช้ประโยชน์จากชุดข้อมูลโครงสร้าง แต่ 70% ใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เป็นลักษณะเอกสารและมีการสรุป วิเคราะห์ เนื้อหาไว้อย่างครบถ้วน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตรของตน

จากสถานการณ์สมมติข้างต้นจำพบว่าการใช้ประโยชน์ข้อมูลเปิดภาครัฐมีลักษณะที่ต่างกันและผู้ใช้งานทั้งสองกลุ่มล้วนแต่เป็นผู้ใช้งานข้อมูลเปิดทั้งสิ้น สศก. จึงต้องดำเนินการพิจารณาพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่ในการจัดเตรียมข้อมูลเปิดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานและลักษณะการใช้ที่ต่างกันไปตามปัจจัยอื่น ๆ เช่น กลุ่มอาชีพของผู้ใช้ ระดับการศึกษา และลักษณะงาน

5.1.3.2 เครื่องมือการใช้ข้อมูลเปิดที่ขับเคลื่อนโดยข้อมูล

การขับเคลื่อนด้วยข้อมูล (data driven) คืออีกปัจจัยของความสำเร็จของการให้บริการข้อมูลเปิดที่สำคัญเพราะข้อมูลคือกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดข้อมูลเปิด การสร้างชุดข้อมูลเปิดที่มีคุณค่าสูง (High value dataset) อาจไม่ได้เกิดจากข้อมูลที่มีอยู่แล้ว แต่เป็นการพัฒนาหรือรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้มาซึ่งชุดข้อมูลใหม่ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

การพิจารณาสถานการณ์ (scenarios) ของการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถเป็นแนวทางหนึ่งในการค้นหาชุดข้อมูลที่เป็นประโยชน์และพิจารณาถึงความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคฝ่ายเพื่อจัดสร้างชุดข้อมูลดังกล่าวและเผยแพร่แก่ประชาชน

ตัวอย่างการพิจารณา (สถานการณ์ด้านล่างเป็นสถานการณ์สมมติ)

หน่วยงานภาครัฐร่วมกับหน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และผู้ผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร และกรมอุตุนิยมวิทยา ในการระดมความคิดเพื่อกำหนดแนวโน้มของผลผลิตทางการเกษตรที่ต่อรับทิศทางของสภาพภูมิอากาศและความต้องการผลผลิตทางการเกษตรเพื่อการส่งออกและแปรรูป โดยใช้ชุดข้อมูลที่หลากหลายเพื่อวิเคราะห์ สรุป และจัดทำพยากรณ์ (predictive) ก่อนนำข้อมูลมาเผยแพร่เป็นสารสนเทศแก่เกษตรกรที่ต้องมีการปรับปรุงและใช้พื้นที่การเกษตรปีถัดไป และนำไปวิเคราะห์ในระดับท้องถิ่นถึงการสนับสนุนองค์ความรู้ที่จำเป็นของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่เพื่อสนับสนุนการทำการเกษตรรองรับความต้องการอันเป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น

5.1.3.3 เครื่องข่ายการใช้ข้อมูลเปิดที่ขับเคลื่อนเชิงรุก

การขับเคลื่อนบริการข้อมูลเปิดเชิงรุก (Proactiveness) ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จด้านการให้บริการข้อมูลเปิดอีกปัจจัยหนึ่ง คือการขับเคลื่อนเชิงรุก หมายถึง หน่วยงานรัฐมีการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางที่จะขับเคลื่อนการให้บริการโดยเป็นการเข้าถึงประชาชนเพื่อประชาชน และการสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดลักษณะของบริการข้อมูลเปิดภาครัฐและแนวทางการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการ ตัวอย่างกิจกรรมที่แสดงถึงการขับเคลื่อนเชิงรุก ได้แก่

ตัวอย่างกิจกรรมการขับเคลื่อนบริการข้อมูลเปิดเชิงรุก

- การจัดกิจกรรมสัมมนารวบรวมความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ
- การสำรวจความต้องการและลักษณะการใช้งานชุดข้อมูลเปิดของหน่วยงานจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย
- การเผยแพร่ข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างต่อเนื่องและการนำเสนอตัวอย่างการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเปิดภาครัฐแก่ประชาชนตามกลุ่มเป้าหมาย

การพัฒนาระบบสารสนเทศหรือแพลตฟอร์มที่รองรับการเข้าถึงข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน และมี การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้และเครือข่ายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการใช้ประโยชน์ของชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ

5.2 ร่างนโยบายพัฒนาและส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลเปิดของไทย (Infrastructure and Innovation for National Open Data)

ความสำเร็จของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐที่สำคัญหนึ่งคือการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ให้รองรับการให้และใช้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการสร้างห่วงโซ่คุณค่าเชิงข้อมูล (Data value chain) ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยโครงสร้างพื้นฐานที่นำมาพิจารณาในบริบทของการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ ดังนี้

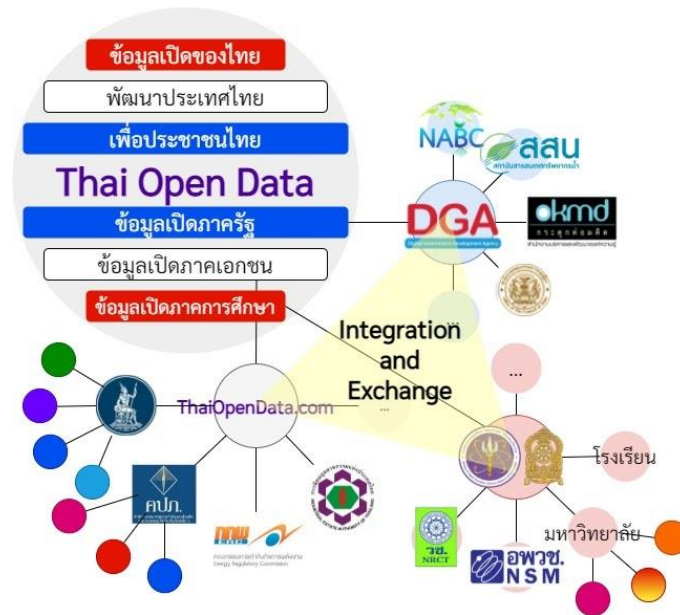
5.2.1 พัฒนาศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ

ศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ คือ แนวความคิดในการรวบรวมข้อมูลเปิด จัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาตรฐานทั้งจากภาครัฐ เอกชน และประชาชน ไว้ที่ส่วนกลางเพื่อสร้างอภิไทย์ข้อมูลของประเทศไทย และเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้หลักการของการขับเคลื่อนโดยข้อมูล (Data Driven) เป็นแนวความคิดในการแบ่งส่วนของการให้บริการข้อมูลเปิด ดังนี้

1) ข้อมูลเปิดภาครัฐ: ระบบส่วนกลางผ่านหน่วยงานกำกับดูแล (ปัจจุบันคือ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)) ที่มีหน้าที่เป็นตัวกลางประสานและเข้าถึงข้อมูลและชุดข้อมูลของภาครัฐ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เกิดการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐและติดต่อประสานงานเพื่อให้ได้มาซึ่งการบูรณาการข้อมูลภาครัฐตามความต้องการของผู้ใช้ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งหมายรวมถึงข้อมูลภาคการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ

2) ข้อมูลเปิดภาคเอกชน: คือแนวทางส่งเสริมให้ภาคเอกชนเปิดเผยข้อมูลเปิดที่เป็นประโยชน์แก่สังคม หรือสามารถเข้าถึงโดยผู้บริโภค (ประชาชน) เพื่อการรับรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยพิจารณาถึงชุดข้อมูลที่เอกชนสามารถเปิดเผยเพื่อสร้างสาธารณะประโยชน์ หรือบูรณาการกับชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ เพื่อสร้างชุดข้อมูลใหม่ที่เป็นประโยชน์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งหมายรวมถึงข้อมูลภาคการศึกษาของสถาบันการศึกษาเอกชน

3) ข้อมูลเปิดภาคประชาชน: คือแนวความคิดในการส่งเสริมให้เครือข่ายประชาชนนำข้อมูลเปิดทั้งจากภาครัฐและเอกชนมาใช้ในการขับเคลื่อนหรือแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาโดยมีฐานแห่งการใช้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และเชื่อถือได้ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนประเทศจากภาคประชาชนที่มีเหตุมีผลมากยิ่งขึ้น และส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความต้องการในการเข้าถึงข้อมูลและเรียกร้องให้สังคมเกิดการขับเคลื่อนการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะมากยิ่งขึ้น โดยไม่กระทบต่อประโยชน์ส่วนเอกชนหรือความมั่นคงแห่งรัฐ

ภาพที่ 78 ตัวอย่างการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ

จากภาพที่ 78 แสดงตัวอย่างการสร้างเครือข่ายศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ ประกอบด้วยข้อมูลภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคการศึกษา

5.2.2 พัฒนานวัตกรรมของภาครัฐและเสริมสร้างความร่วมมือจากเอกชน

การสร้างนวัตกรรมของภาครัฐโดยการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชน เพื่อการใช้ข้อมูลเปิดให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ อาทิ การใช้นวัตกรรมปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเปิดเพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศและสังคม การใช้นวัตกรรมข้อมูลเพื่อเพิ่มมูลค่าของข้อมูล หรือการสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goal: SDG) เพื่อผลักดันให้รับเข้าสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยมีนวัตกรรมในการขับเคลื่อนควบคู่กับความร่วมมือของทุกภาคส่วน ผ่านกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ อาทิ Open Data Institute (ODI), The Gov Lab (www.thegovlab.org), ELECT เทคโนโลยีภาคประชาชน ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของการใช้ข้อมูลเปิดในการแก้ไขปัญหาหรือสนับสนุนแนวความคิด

5.3 กรอบการกำกับดูแลและแนวทางปฏิบัติสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

การกำกับติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนและเสริมสร้างประสิทธิภาพขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ การกำกับ การติดตามและการดูแล การใช้และให้บริการข้อมูลเปิดอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามเป้าหมาย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชนและประชาชน ทั้งนี้ภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักการและแนวทางการกำกับดูแลข้อมูลที่ตีมาโดยตลอด โดยได้มีการจัดทำแนวทางปฏิบัติสำหรับการนำข้อมูลไปใช้ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและสามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อยกระดับสู่การเป็นรัฐบาลที่เปิดเผยและเชื่อมต่อกัน (Open and Connected Government) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้หลักการและแนวทางปฏิบัติมีความสอดคล้องกับหลักการกำกับดูแลข้อมูลตามกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล

ในบริบทของประเทศไทย สพร. ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัล ได้กำหนดกรอบการกำกับดูแลและแนวทางการจัดทำชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนถ่ายสู่องค์กรดิจิทัลของภาครัฐ โดยการขับเคลื่อนประเทศเพื่อเศรษฐกิจและสังคมนั้นต้องขับเคลื่อนทั้งภาครัฐและเอกชน

แต่กรอบการกำกับดูแลข้อมูลและแนวทางปฏิบัติสำหรับการใช้ข้อมูลในภาคเอกชนยังไม่มี การดำเนินการให้เป็นมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม กรอบแนวทางหนึ่งซึ่งรัฐสามารถใช้ในการส่งเสริมภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวทางการจัดทำชุดข้อมูลเปิด คือ การส่งเสริมให้มีแนวทางการใช้กรอบมาตรฐานที่มีอยู่กับภาคเอกชน กล่าวคือการใช้มาตรฐานและกรอบแนวทางการทำข้อมูลเปิดของรัฐกับภาคเอกชน โดยมีสภาคิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานสนับสนุนส่งเสริมภาคเอกชน

สำหรับนำข้อมูลไปใช้จะแบ่งออกเป็นการประมวลผลข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูล โดยมีแนวทางปฏิบัติสำหรับการนำข้อมูลไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนี้

การประมวลผลข้อมูลและใช้ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่จัดเก็บมาประมวลผล ได้แก่ การถ่ายโอนข้อมูล การเปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดทำรายงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ผ่านกระบวนการจัดเก็บข้อมูลมาใช้งานให้เกิดประโยชน์เพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานหรือประโยชน์สาธารณะ เช่น เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจ ด้านนโยบายและแผน การสนับสนุนภารกิจของหน่วยงาน ดังนั้นเพื่อเป็นการกำหนดแนวปฏิบัติที่ตรงกัน ทั้งองค์กรในการประมวลผลและการใช้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ และให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่สำคัญไม่ผิดกฎหมาย ระเบียบและกฎเกณฑ์ที่จะนำมาซึ่งความเสียหายต่อทั้งตัวผู้ปฏิบัติงานและหน่วยงาน จึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับข้อมูล และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการ ดังตารางที่ 14 และ 15 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แนวทางการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับข้อมูลของการประมวลผลข้อมูล และการใช้ข้อมูล

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	แนวปฏิบัติ
เจ้าของข้อมูล (Data Owners) ผู้ใช้ข้อมูล (Data Users) บริกรข้อมูล (Data Stewards) ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ (System Administrators)	<ol style="list-style-type: none"> เจ้าของข้อมูลจะต้องกำหนดผู้มีสิทธิ์เข้าถึงเพื่อประมวลผลและใช้ข้อมูลตามชั้นความลับ ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลที่มีชั้นความลับ กำหนดให้ผู้ใช้งานที่ได้รับสิทธิ์ตามตำแหน่ง/บทบาทเท่านั้น ทั้งนี้ผู้ใช้งานที่ได้รับสิทธิ์จะต้องไม่ใช่ข้อมูลจริงในการใช้งานและประมวลผล - ข้อมูลใช้ภายใน กำหนดให้ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างเท่านั้น ที่มีสิทธิ์เข้าถึงเพื่อประมวลผลและใช้งานข้อมูลได้ ทั้งนี้ต้องปกป้องข้อมูลจากการเข้าถึงโดยบุคคลภายนอก - ข้อมูลเปิดเผยได้ ไม่กำหนดสิทธิ์การเข้าถึงเพื่อประมวลผลและใช้งานข้อมูล เจ้าของข้อมูลจะต้องทบทวนสิทธิ์การเข้าถึงเพื่อประมวลผลและใช้ข้อมูลของผู้ใช้งาน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ได้แก่ การลาออก เปลี่ยนตำแหน่ง โอนย้าย สิ้นสุดการจ้าง การปรับโครงสร้าง หรือเมื่อมีการปรับปรุงระบบสารสนเทศ ผู้ดูแลระบบสารสนเทศจะต้องกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงเพื่อประมวลผลและใช้ข้อมูลผู้ใช้งานตามที่เจ้าของข้อมูลกำหนด

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	แนวปฏิบัติ
	<p>4. ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าใช้งานข้อมูลที่มีชั้นความลับตามที่กำหนดโดยเจ้าของข้อมูล จะต้องใช้ข้อมูลอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและต้องไม่ใช้งานข้อมูลที่มีชั้นความลับในพื้นที่สาธารณะ</p> <p>5. ผู้ใช้ข้อมูลจะต้องไม่ใช้ข้อมูลในเครือข่ายของหน่วยงาน เพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจเป็น</p> <p>การส่วนตัวหรือเพื่อเข้าสู่เว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมหรือใช้ข้อมูลอันก่อให้เกิดความเสียหายต่อ</p>

ตารางที่ 15 แสดงกิจกรรมที่ต้องดำเนินการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กิจกรรม	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย			
	เจ้าของข้อมูล	บริการข้อมูล	ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ	ผู้ใช้ข้อมูล
กำหนดผู้มีสิทธิ์ประมวลผลและเข้าใช้งานข้อมูลตามชั้นความลับ	✓	✓	✓	
กำหนดสิทธิ์ในการประมวลผลและเข้าใช้งานข้อมูลให้แก่ผู้ใช้ข้อมูล			✓	
ไม่ใช่ข้อมูลที่เป็นทรัพย์สินของ เพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจเป็นการส่วนตัว				✓

การเผยแพร่ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของ เผยแพร่ตามช่องทางต่างๆ อย่างเหมาะสม อาทิ การเปิดเผยข้อมูล (Open data) การแชร์ข้อมูล (Sharing) การกระจายข้อมูล (Dissemination) การควบคุมการเข้าถึง (Access Control) การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน (Exchange) และการกำหนดเงื่อนไขในการนำข้อมูลไปใช้ (Condition) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ โดยอิงจากกฎหมาย กฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ข้อมูลที่เปิดเผยควรเป็นประโยชน์ สามารถนำไปประมวลผลและใช้ต่อยอดในการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ได้ ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับข้อมูล และกิจกรรมที่ต้องดำเนินการดังตารางที่ 16 และ 17 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แนวทางการปฏิบัติของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับข้อมูลของการเผยแพร่ข้อมูล

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	แนวปฏิบัติ
<p>เจ้าของข้อมูล (Data Owners)</p> <p>ทีมบริหารจัดการข้อมูล (Data Management Team)</p> <p>ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ (System Administrators)</p> <p>บริกรข้อมูล (Data Stewards)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เจ้าของข้อมูล/ทีมบริหารจัดการข้อมูลจะต้องเปิดเผยข้อมูลในความรับผิดชอบต่อสาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลอย่างเคร่งครัด 2. เจ้าของข้อมูล/ทีมบริหารจัดการข้อมูลห้ามเปิดเผยข้อมูลความมั่นคง และข้อมูลความลับทางราชการที่อยู่ในความครอบครองของ 3. กำหนดให้เจ้าของข้อมูล/ทีมบริหารจัดการข้อมูลที่จะทำการเปิดเผยข้อมูลในความรับผิดชอบในรูปแบบข้อมูลเปิดของ โดยดำเนินการ ดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดลักษณะของข้อมูลที่เผยแพร่กำหนดให้อยู่ในรูปแบบที่เครื่องสามารถประมวลผลได้ - กำหนดให้มีคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลหรือเมทาดาตาสำหรับข้อมูลที่ต้องเปิดเผย - ข้อมูลที่เผยแพร่จะต้องมีการบันทึกเวลา (Timestamps) ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถระบุได้ว่าข้อมูลนั้นเป็นปัจจุบัน - ข้อมูลที่เผยแพร่ต้องมาจากแหล่งที่เก็บข้อมูลโดยตรง ด้วยระดับความละเอียดสูง โดยไม่มีการปรับแต่งหรือเป็นข้อมูลรูปแบบสรุป (Summary data) - ชุดข้อมูลและรายการชุดข้อมูลที่เผยแพร่ จะต้องมีการจัดรูปแบบที่กำหนดเป็นมาตรฐาน และกำหนดภายใต้หมวดหมู่เดียวกัน เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย 4. เงื่อนไขและข้อกำหนดของข้อมูลที่นำมาเปิดเผยภายในเครือข่ายของข้อมูลที่เผยแพร่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วย ทรัพย์สินทางปัญญา เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลจะเป็นไปตามอำนาจที่กฎหมายรับรอง โดยกำหนดให้ทีมบริหารจัดการข้อมูลเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ 5. ให้ทีมบริหารจัดการข้อมูล/ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางที่ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล และต้องเปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลต่อสาธารณะที่ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ (Government Open Data) ผ่านเว็บไซต์ data.go.th โดย <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในการเปิดเผยข้อมูลที่กำหนดลำดับชั้นข้อมูลตั้งแต่ลับขึ้นไป อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ - มีการตรวจสอบข้อมูลที่เผยแพร่จากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้มั่นใจว่าหน่วยงานได้มีข้อมูลที่เผยแพร่ที่มีคุณค่า - การเผยแพร่ข้อมูล ต้องมีการตรวจสอบรูปแบบข้อมูลที่เผยแพร่ให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่หน่วยงานกำหนด - หากการเปิดเผยนั้นเป็นการเปิดเผยบนช่องทางที่ดูแลรับผิดชอบโดยหน่วยงานอื่นที่ให้ปฏิบัติตามเอกสาร คู่มือ การนำข้อมูลขึ้นเผยแพร่ของหน่วยงานนั้น

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	แนวปฏิบัติ
	<p>- หากการเปิดเผยข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือไม่ปัจจุบัน ให้แจ้งเจ้าของข้อมูล และบริการข้อมูลทางการจัดทำ/ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน</p> <p>6. กำหนดให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อกำหนดของ พ.ร.บ. คຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่แต่งตั้งโดยหน่วยงานเท่านั้น เว้นแต่คำสั่งนั้นขัดต่อกฎหมายหรือบทบัญญัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม พ.ร.บ.</p> <p>7. เจ้าของข้อมูลห้ามเปิดเผยข้อมูลความมั่นคง และข้อมูลความลับทางราชการที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงาน รวมทั้ง ห้ามเปิดเผยข้อมูลที่เป็นการกระทำความผิดตามกฎหมาย นโยบาย และแนวปฏิบัติอันทำให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน</p> <p>8. กำหนดให้เจ้าของข้อมูล คัดเลือกข้อมูลที่จะเปิดเผยในรูปแบบข้อมูลเปิดจากลำดับชั้นความสำคัญของชุดข้อมูล</p> <p>9. กำหนดให้เจ้าของข้อมูลต้องกำหนดรอบระยะเวลาในการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลที่เปิดเผยเพื่อให้ข้อมูลถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน</p>

ตารางที่ 17 แสดงกิจกรรมที่ต้องดำเนินการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการเผยแพร่ข้อมูล

กิจกรรม	ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย		
	เจ้าของข้อมูล	ผู้ดูแลระบบสารสนเทศ	ทีมบริหารจัดการข้อมูล
เปิดเผยข้อมูล ในความรับผิดชอบต่อสาธารณะตามกฎหมายที่กำหนดไว้และลงบันทึกเวลา		✓	✓
คัดเลือกข้อมูลที่จะเปิดเผยในรูปแบบข้อมูลเปิดจากลำดับชั้นความสำคัญของข้อมูล	✓		✓
ตรวจสอบคำอธิบายชุดข้อมูลดิจิทัลหรือเมทาดาตาของชุดข้อมูลที่จะทำการเปิดเผยให้มีความครบถ้วนเป็นปัจจุบัน	✓		✓
กำหนดรอบระยะเวลาในการตรวจสอบและปรับปรุงข้อมูลที่เปิดเผย	✓		✓

นอกจากนี้ รัฐสามารถใช้กรอบแนวทางในการส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบข้อมูลเปิดภาคเอกชน ได้แก่

1. การส่งเสริมให้มีแนวทางการใช้กรอบมาตรฐานเดิมที่มีอยู่แต่ผลักดันให้เข้าสู่ภาคเอกชน กล่าวคือ การใช้มาตรฐานและกรอบแนวทางการทำข้อมูลเปิดของรัฐกับภาคเอกชนโดยมีหน่วยงานที่มีภารกิจสนับสนุนส่งเสริมภาคเอกชน อาทิ สมาคมดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หรือ สดช. เองก็ได้ แต่ สพร. จะไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะภารกิจยังคงจำกัดที่ภาครัฐ

2. จัดสร้างเป็นมาตรฐานระดับชาติ ที่เอกชนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้โดยง่าย โดยมาตรฐานหนึ่งที่ทั้งรัฐและเอกชนในประเทศไทยนิยมใช้กับในเรื่องอื่นๆ คือมาตรฐานสากล ISO ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานด้านระบบบริหารจัดการคุณภาพ ISO9001 มาตรฐานระบบบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ (ISO27001) มาตรฐานระบบบริหารจัดการความต่อเนื่องทางธุรกิจ (ISO22301) ซึ่งจะเห็นว่ามาตรฐานสากล ISO นั้นเน้นไปที่คำว่า “ระบบการบริหารจัดการ (Management System)” ซึ่งเป็นกลไกหลักที่หน่วยงานใช้ในการขับเคลื่อนหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (เช่น เรื่องความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ เรื่องคุณภาพ เรื่องความต่อเนื่องทางธุรกิจ) โดยระบบบริหารจัดการนั้นก็มีความเป็นข้อกำหนดโครงสร้างหลักอ้างอิงจากมาตรฐาน ISO อีกตัวหนึ่งชื่อว่า ISO Annex-SL ฉะนั้นถ้าจะสนับสนุนให้ภาคเอกชนทำมาตรฐานเรื่องข้อมูลเปิด จึงควรพิจารณาโครงสร้างของมาตรฐานที่ภาคเอกชนสามารถประยุกต์ใช้และบูรณาการเข้ากับระบบการบริหารจัดการเดิมที่มีอยู่ได้โดยง่าย จึงนำเสนอให้มีการกำหนดมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด ที่เป็นมาตรฐานดิจิทัลระดับประเทศที่ภาคเอกชนก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเกิดการประสานไปในทิศทางเดียวกันกับภาครัฐ หลังจากที่ภาคเอกชนมีการใช้มาตรฐานดังกล่าวผ่านการ

ส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐ ภาครัฐก็สามารถจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาให้การรับรองภาคเอกชนที่ผ่านมาตรฐานตัวนี้ได้ และให้การตอบแทนผ่านมาตรการอื่น ๆ ของรัฐ เช่น การลดภาษี การช่วยสนับสนุนส่งเสริมทางการตลาด การสร้างเครือข่ายรัฐเอกชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศผ่านข้อมูลเปิดก็จะเห็นว่าเอกชนก็ได้ประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลเปิด โดยหลักเกณฑ์ของการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาคเอกชนก็เป็นเรื่องที่ต้องประชูดหาหรือต่อไป

จากแนวทางข้างต้นนั้นเมื่อเอกชนยอมรับและใช้มาตรฐานดังกล่าวเพื่อเป็นกรอบกำกับดูแลและแนวทางปฏิบัติก็จะเข้าสู่การนำข้อมูลเปิดไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ในบริบทของประเทศไทยนั้น มีประเด็นปัญหาที่ทางภาครัฐให้ความสำคัญ ในวันที่ประชุมเพื่อสร้างการรับรู้ในวันที่ 6-7 มกราคม 2565 วิทยากรได้กล่าวถึง Focus Area ใน 6 เป้าหมายที่ สพร. กำหนดไว้ในปี 2021 จำแนกหลักได้ดังนี้

1. การศึกษา: ประเทศไทยต้องพิจารณาชุดข้อมูลเปิดที่จะส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แก้ไขปัญหาด้านการศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาทั้งรัฐและเอกชนต้องร่วมกันเปิดเผยและเปลี่ยนข้อมูลเพื่อการแก้ไขปัญหา ตัวอย่างเช่น ปัญหาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระหว่างสถาบันรัฐและเอกชน รวมถึงความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการสอนของรัฐและเอกชน ในเขตเมืองและนอกตัวเมือง การเปิดเผยข้อมูลเปิดของสถานภาพและความพร้อมของสถาบันการศึกษาทั้งรัฐและเอกชน ในมิติของคุณภาพ การดำเนินงาน คุณวุฒิผู้สอน ระบบการจัดการภายในสถาบันการศึกษา ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่ให้ประชาชนได้รับรู้และตัดสินใจถึงการใช้บริการทางการศึกษาของรัฐและเอกชน ไม่ใช่เพียงการเอาผลการจัดอันดับโรงเรียน มหาวิทยาลัย ออกมาบอกโดยไม่มีที่มาที่ไปหรือข้อมูลดิบให้แก่สังคม แก้ไขคำถาม “ทำไมโรงเรียนนานาชาติในไทยถึงแพงกว่าโรงเรียนทั่วไป” และ “ทำไมเด็กไทยที่เกิดมาฐานะไม่ดีจึงได้โอกาสและได้รับคุณภาพทางการศึกษาที่แตกต่างจากเด็กที่มีความพร้อมทางครอบครัว ทั้ง ๆ ที่การศึกษาเป็นเรื่องที่ภาครัฐต้องส่งเสริมอย่างเท่าเทียมกัน” ข้อมูลเปิดของสถาบันการศึกษาจะช่วยให้คำตอบในประเด็นทางสังคมและสามารถใช้เพื่ออธิบายความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น หรืออุปสรรคที่ทำให้ภาครัฐและเอกชนมีความแตกต่างกันในการให้บริการทางการศึกษา นอกจากนี้ชุดข้อมูลเปิดแล้วยังต้องสนับสนุนให้ข้อมูลเปิดเหล่านั้นเป็นเรื่องที่ประชาชนและสังคมให้ความสนใจด้วยการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้สังคมเกิดความตื่นตัวและภาคประชาชนเกิดแรงขับเคลื่อนให้โรงเรียน มหาวิทยาลัย ทั้งรัฐและเอกชนนำเสนอชุดข้อมูลเพื่อสร้างความโปร่งใสในระดับคุณภาพของสถาบัน จะสังเกตเห็นว่าใน data.go.th ไม่มีชุดข้อมูลเปิดของสถาบันการศึกษาเท่าไรนัก หรือมีน้อยมาก และข้อมูลเหล่านั้นก็ไม่ได้เป็นชุดข้อมูลที่มีมูลค่าหรือนำไปประกอบการตัดสินใจ วิจัยและพัฒนาได้ อาทิ ชุดข้อมูลจำนวนนักเรียน ชุดข้อมูลผลการเรียนรวม ซึ่งจะพบว่าสังคมและประชาชนอาจต้องการเห็นชุดข้อมูลที่มากกว่านั้น เช่น ชุดข้อมูลคุณวุฒิของบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละภาควิชาบังคับ อัตราส่วนผู้สอนต่อผู้เรียน ที่เชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน เพื่อพิจารณาปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาทางการศึกษาและยกระดับ รวมถึงความท้าทายและผลตอบแทนของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สังคมเห็นว่าวิชาชีพครูต้องได้รับการสนับสนุนเพื่อให้เกิดการสร้างรากฐานที่มั่นคงทางการศึกษาของไทย ตัวอย่างแนวทางการนำข้อมูลเปิดไปใช้ในบริบทด้านการศึกษาของประเทศไทย ได้แก่

- ชุดข้อมูลเปิดสถานภาพของสถาบันการศึกษาทั้งระดับปฐมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่สะท้อนถึงคุณภาพของหน่วยงานและสามารถใช้เพื่อการวิเคราะห์เชื่อมต่อกับชุดข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กไทย

- ชุดข้อมูลเปิดการใช้จ่ายเงินสนับสนุนภาครัฐ งบประมาณ ของสถาบันการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของยุทธศาสตร์และการจัดการทรัพยากรของสถาบันการศึกษา เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบและสามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้ สร้างความโปร่งใส

2. สุขภาพและทางการแพทย์ ประเทศไทยต้องพิจารณาการใช้ข้อมูลเปิดเพื่อการพัฒนาปรับปรุงคุณภาพทางการแพทย์ ไม่ได้ต่างไปจากภาคการศึกษา โรงพยาบาลรัฐและเอกชน มีความแตกต่างทั้งราคา คุณภาพ โดยไม่สามารถบ่งชี้สาเหตุหรือความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานประกอบการได้ ข้อมูลเปิดทางการแพทย์ ยังคงสะท้อนถึงความโปร่งใสในการใช้เงินภาครัฐในการจัดสรรยา เช่น ข้อมูลวัคซีน COVID19 ข้อมูลตัวยาที่ใช้ในการรักษาโรคที่ผ่านสิทธิสนับสนุนจากภาครัฐ (บัตรทอง) การเข้ารับรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลภาครัฐ ที่ล่าช้าและด้อยประสิทธิภาพ โดยขาดหลักฐานเชิงประจักษ์ถึงกลไกภายในโรงพยาบาล ข้อมูลเปิดสุขภาพและการแพทย์ โดยบูรณาการร่วมกับเครือข่ายด้านสุขภาพ ทั้งบริษัทจัดจำหน่ายยา และเครื่องมือทางการแพทย์ โรงงานผลิตตัวยา ตลอดจนคลินิกชุมชน จะช่วยทำให้เกิดการนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์และสะท้อนถึงเหตุผลของระดับคุณภาพของการบริการ และทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ถูกต้อง ประกอบการตัดสินใจในการเข้ารับรักษาพยาบาล เพิ่มโอกาสในการช่วยชีวิต ตัวอย่างแนวทางการนำข้อมูลเปิดไปใช้ในบริบทด้านสุขภาพและการแพทย์ของประเทศไทย ได้แก่

- ชุดข้อมูลเปิดสถานภาพของสถานพยาบาล ชี้ความสามารถในการรองรับผู้ป่วย และข้อมูลแสดงศักยภาพของสถานพยาบาลในการช่วยเหลือประชาชน

- ชุดข้อมูลเปิดการใช้จ่ายเงินสนับสนุนภาครัฐ งบประมาณ ของสถานพยาบาล ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของยุทธศาสตร์และการจัดการทรัพยากรของหน่วยงาน เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบและสามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้ สร้างความโปร่งใส

- ชุดข้อมูลเปิดการจ่ายยาและเวชภัณฑ์ของสถานพยาบาล แหล่งที่มาของเวชภัณฑ์ และการปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้เวชภัณฑ์เพื่อการพยาบาล เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ต่อยอดสู่การตรวจสอบการใช้เวชภัณฑ์ในสถานพยาบาล การนำเข้าส่งออกของเวชภัณฑ์ และความโปร่งใสในการจ่ายยาผู้ป่วย และการผูกขาดในการนำเข้าเวชภัณฑ์บางราย

3. การเกษตร: การใช้ข้อมูลเปิดด้านการเกษตรเพื่อการสนับสนุนและช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเปราะบาง การพยากรณ์และติดตามผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเพื่อกำหนดราคาและกลไกทางการตลาดไม่ให้เกิดภาวะสินค้าเกษตรราคาต่ำเพราะจากการล้นตลาด การส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลเปิดด้านการเกษตรเพื่อพิจารณาและตัดสินใจการเพาะปลูก การวางแผนการเพาะปลูก และการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเกิดอำนาจทางการตลาด ขยายฐานเศรษฐกิจและลดการนำเข้าสินค้าเกษตรจากต่างประเทศ ที่นับวันทวีความรุนแรงในการนำเข้ามาแย่งตลาดของเกษตรกรไทย การสนับสนุนข้อมูลเปิดจากบริษัทฯ หรือหน่วยงานเอกสารที่มีหน้าที่ในการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรของเกษตรกรชาวไทย ล้วนแต่เป็นแนวทางการใช้ข้อมูลเปิดในบริบทของประเทศไทยได้ ตัวอย่างแนวทางการนำข้อมูลเปิดไปใช้ในบริบทด้านการเกษตรของประเทศไทย ได้แก่

- ชุดข้อมูลเปิดอุปสงค์สินค้าเกษตร เกษตรแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ผลิตภัณฑ์จากสัตว์แปรรูป ของสถานประกอบการของรัฐ อาทิ ราชทัณฑ์ โรงเรียนรัฐ การจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรจากเอกชนให้แก่รัฐ เพื่อใช้เป็นกลไกสนับสนุนการวางแผนห่วงโซ่อุปสงค์อุปทานในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ของเกษตรกร

- ชุดข้อมูลเปิดการนำเข้าและส่งออกสินค้าเกษตรจากต่างประเทศ เพื่อกำหนดถึงส่วนแบ่งการตลาด ที่มีอิทธิพลต่อต้นทุนและราคาสินค้าเกษตรบางประเภทแก่เกษตรกรชาวไทย อาทิ ผักและผลไม้จากเมืองนอก บางประเภท

4. ความเหลื่อมล้ำทางสิทธิสวัสดิการประชาชน: การให้บริการข้อมูลเปิดทั้งรัฐและเอกชนสามารถสร้างความโปร่งใสในการให้สิทธิและสวัสดิการแก่ประชาชน โดยสามารถเชื่อมโยงชุดข้อมูลระหว่างหน่วยงานรัฐ เช่น ชุดข้อมูลเกษตรแห่งชาติเชื่อมโยงชุดข้อมูลผู้ประกันตน เพื่อสรุปเป็นชุดข้อมูลเปิดของเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนและสามารถขึ้นทะเบียนรับสิทธิและสวัสดิการของรัฐ โดยต้องแสดงเชิงประจักษ์ว่าพื้นที่หรือถิ่นฐาน ภูมิภาคใด ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อประชาชนในการเข้าถึงบริการและรับสิทธิสวัสดิการของภาครัฐ

5. การมีส่วนร่วม โปร่งใส และตรวจสอบได้ของประชาชน: การให้บริการข้อมูลเปิดทั้งรัฐและเอกชนสามารถสนับสนุนให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของภาครัฐได้ และการให้ข้อมูลเปิดภาคเอกชนยิ่งเพิ่มความสามารถของการตรวจสอบการทุจริตของภาครัฐโดยใช้เอกชนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการมิชอบ เช่นการจัดจ้างของรัฐผ่านเอกชน เมื่อชุดข้อมูลเปิดของเอกชนต้องสอดคล้องกับข้อมูลที่ทางภาครัฐได้นำเสนอ รวมถึงการเอาผิดเอาเปรียบประชาชนที่เกิดจากการทำธุรกิจของเอกชน โดยไม่สนใจความเป็นอยู่ของประชาชน แสวงหาประโยชน์และผูกมัดประชาชนด้วยกลไกทางการตลาดที่ภาครัฐไม่สามารถเข้าแทรกแซงหรือกำกับได้ ทำให้เกิดการผูกขาดและประชาชนต้องพึ่งพาสินค้าและบริการในเครือเอกชนรายใหญ่ ทำให้ธุรกิจขนาดย่อมของไทยไม่สามารถสร้างอำนาจทางการแข่งขันได้ กรณีดังกล่าวต้องอาศัยข้อมูลเปิดภาคเอกชนและรัฐประกอบกันเพื่อเป็นการบูรณาการและวิเคราะห์ภาพรวม เพื่อหาสาเหตุหรือปัจจัยที่สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจของเอกชนที่ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแล

6. การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม: การให้บริการข้อมูลเปิดภาคเอกชนที่แสดงถึงความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในการประกอบธุรกิจ โดยไม่ได้เอาเพียงผลประโยชน์อย่างเดียว แต่ให้ข้อมูลแก่สังคม เพื่อให้สังคมและประชาชนได้รับทราบถึงวิสัยทัศน์และการประกอบธุรกิจที่คืนประโยชน์แก่สังคม เช่น การเปิดเผยส่วนผสมหรือวัตถุดิบที่ใช้ในผลิตภัณฑ์ที่สร้างปัญหาให้แก่สุขภาพของผู้บริโภคและแหล่งที่มาของวัตถุดิบ อาทิ สารให้ความหวาน สารปรุงแต่งรส เกลือหรือสารให้ความเค็ม ซึ่งเป็นข้อมูลเปิดที่เป็นประโยชน์แก่สังคมในการพิจารณาถึงผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์ที่อาจทำอันตรายต่อสุขภาพ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่สร้างมาตรฐานการให้ข้อมูลเปิดในลักษณะอันเป็นประโยชน์แก่สังคมในข้างต้น ควรแก่การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้วยกลไกที่สามารถสร้างความยั่งยืนของการประกอบกิจการ อาทิ กลไกทางภาษี การตลาด และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐที่เอื้อประโยชน์ เช่น สิทธิในการรับสัมปทาน สิทธิในการรับการจัดซื้อจัดจ้าง กับภาครัฐที่เป็นกลไกชักจูงให้เอกชนมีธรรมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจ และเปิดเผยข้อมูลเปิดภาคเอกชนแก่สังคม ทั้งยังช่วยส่งเสริมสนับสนุนภาคเอกชนอีกด้วย

บทที่ 6

ข้อเสนอแนะ แนวทางการกำกับและติดตามในระยะถัดไป

6.1 ทิศทางการวางแผนและนำไปสู่มาตรการหรือกลไกในการพัฒนาทั้งระยะสั้น ระยะยาว

ขณะที่ปรึกษานำเสนอทิศทางการวางแผนเพื่อนำไปสู่กลไกการพัฒนาจำแนกตามกรอบระยะเวลา ดังนี้

6.1.1 ร่างแผนการพัฒนาระยะสั้น (2565–2567)

การพัฒนาระยะสั้นประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์เร่งด่วนที่ควรพิจารณาเร่งดำเนินการ เพื่อสนับสนุนการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนถ่ายสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

6.1.1.1 การสร้างการรับรู้ทุกภาคส่วน (Awareness)

การสร้างการรับรู้ทุกภาคส่วน หมายถึง การยกระดับการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ด้านข้อมูลเปิดของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้าใจถึงประโยชน์จากการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการใช้ข้อมูลเปิดเพื่อการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยควรพิจารณาเป็นนโยบายระดับชาติเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐที่ถือครองชุดข้อมูลเปิดที่มีมูลค่า (High value government open dataset) อันหมายถึงชุดข้อมูลที่สามารถถูกนำมาใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมเชิงข้อมูล ห่วงโซ่คุณค่าเชิงข้อมูล หรือเป็นสาธารณประโยชน์ ทั้งต่อประชาชน ภาคเอกชน หรือภาครัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยให้ถือเป็นบริการสาธารณะที่ควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมในทุกหน่วยงาน ทั้งนี้ให้เป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของหน่วยงานรัฐ ทั้งในระดับกระทรวง ทบวง กรม และราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ทุกหน่วยงานให้มีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากบริการของตนสร้างการรับรู้ต่อการเผยแพร่ชุดข้อมูลที่มีมูลค่า เมื่อเป็นไปได้ให้จัดให้มีกิจกรรมระดมสมองเพื่อสร้างกรณีศึกษาการใช้ประโยชน์ของข้อมูลในเชิงบูรณาการร่วมกันโดยขับเคลื่อนจากความต้องการของประชาชนหรือผู้ใช้งาน (User Drive)

ทั้งนี้ การสร้างการรับรู้ทุกภาคส่วนด้านการใช้และให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐถือเป็นภารกิจที่ทุกหน่วยงานต้องพิจารณาดำเนินการตามบริบทและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของตน ผ่านกลไกหรือช่องทางที่หน่วยงานพิจารณาถึงประสิทธิภาพของการสื่อสารและการสร้างการรับรู้ ต้นทุน และผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

6.1.1.2 การจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กรเพื่อรองรับการเป็นรัฐบาลดิจิทัล (Enterprise Architecture for Digital Government)

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนากลอบแนวทางและมาตรฐานด้านสถาปัตยกรรมองค์กรของหน่วยงานรัฐเพื่อรองรับการเปลี่ยนถ่ายสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์มาตรฐานและแนวปฏิบัติ พร้อมกรณีศึกษาของการจัดทำแผนการเปลี่ยนถ่าย โดยสนับสนุนให้หน่วยงานทุกภาคส่วนปรับเปลี่ยนโครงสร้างการทำงานสู่หน่วยงานดิจิทัล และใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาหน่วยงานมากยิ่งขึ้น โดยมีโครงสร้างที่สำคัญรองรับทั้งทางด้านเทคโนโลยี บุคลากร และกระบวนการ

6.1.2 ร่างแผนการพัฒนาระยะยาว (2565–2570)

แผนการพัฒนาระยะยาวจะควบคู่ไปกับการพัฒนาระยะสั้น โดยหน่วยงานทุกภาคส่วนสามารถพิจารณาตามร่างข้อเสนอเชิงนโยบายโดยจำแนกตามหลักการภายใต้ร่างนโยบายได้ ดังนี้

6.1.2.1 สนับสนุนและติดตามการเข้าร่วมสมาชิก OECD

การเข้าร่วมเป็นสมาชิก OECD ถือเป็นภารกิจระยะยาวหนึ่งของประเทศไทย ในมิติของการเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยมีแนวความคิดในการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ศึกษาและเปรียบเทียบแนวทางสากลและมาตรฐานของไทยเพื่อวิเคราะห์และประเมินการพัฒนาปรับปรุงเพื่อเตรียมความพร้อมและผลักดันสู่สมาชิก OECD ด้าน Digital Government
- 2) ปรับปรุงกรอบการพัฒนาการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐและธรรมาภิบาลข้อมูลที่สอดคล้องกับผลการศึกษา
- 3) ตรวจสอบประเมินความพร้อมการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐ และธรรมาภิบาลข้อมูลของภาครัฐ ตามกรอบการประเมินและตัวชี้วัดของ OECD เพื่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่อง
- 4) สนับสนุนและสร้างความร่วมมือร่วมกับ OECD ในเวทีสากล

ทั้งนี้ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีหน้าที่สำคัญในการสนับสนุนการเข้าเป็นสมาชิก OECD ในมิติของการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ร่วมกับหน่วยงานขับเคลื่อนที่สำคัญ เช่น สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ กรมการต่างประเทศ ทั้งนี้การเข้าร่วมสมาชิก OECD ต้องพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับภาคเอกชนและประชาชน ซึ่งสภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย ถือเป็นหน่วยงานสำคัญในการขับเคลื่อนภาคเอกชนสู่เป้าประสงค์ตามข้อเสนอแนะ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน

- ประเทศไทยก้าวสู่การเป็นสมาชิก OECD อย่างเป็นทางการ สะท้อนถึงภาพลักษณ์ที่ดีประเทศ โดยเฉพาะการสนับสนุนและพัฒนาสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ

6.1.2.2 มาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด

การพัฒนามาตรฐานระดับประเทศด้านระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดที่สอดคล้องกับกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล โดยมีแนวความคิดในดำเนินงาน ดังนี้

1) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ศึกษาและสร้างภาคีความร่วมมือในการออกแบบ พัฒนา ปรับปรุงมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดและกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล

2) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกับภาคีภาคเอกชน โดยการสนับสนุนจาก สภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย ยกกระดับผลการศึกษาสู่กลไกพัฒนาความโปร่งใสระดับชาติ ผลักดันสู่มาตรฐานด้านการให้บริการข้อมูลเปิดของประเทศ โดยไม่จำกัด ชนิด ขนาด และประเภทธุรกิจ ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการทำงาน 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1: การวางกรอบมาตรฐานด้านการให้บริการข้อมูลในกลุ่มกรณีศึกษา ประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย

(1) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จัดทำและเผยแพร่กรอบมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดและธรรมาภิบาลข้อมูล โดยจัดให้มีกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาการใช้มาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด

(2) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ประเมินผลการทดลองใช้มาตรฐานโดยรวบรวมความคิดเห็นและสำรวจผลการวิเคราะห์ความพร้อมและสถานภาพของกรณีศึกษา

(3) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับหน่วยงานภาคี วิเคราะห์แนวทางและประเด็นเป้าหมาย พร้อมจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนาหรือปรับปรุงการสร้างความโปร่งใสระดับชาติผ่านมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดทั้งในภาครัฐและเอกชน

(4) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) การปรับปรุงกรอบมาตรฐานตามข้อเสนอแนะและผลการศึกษาจากกรณีศึกษา

ระยะที่ 2: สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับ สภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย และ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ส่งเสริมให้มีการใช้และตรวจรับรองมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดทั้งภาครัฐและเอกชน ในกลุ่มกรณีศึกษา เพื่อสร้างความโปร่งใสในการประกอบกิจการและธรรมาภิบาลองค์กรทั้งในรัฐและเอกชน ประกอบไปด้วยกิจกรรมดังนี้

(5) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) เผยแพร่และจัดทำเป็นมาตรฐานระดับประเทศ โดยได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการเผยแพร่จาก สภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย สำหรับการเผยแพร่และขับเคลื่อนในภาคเอกชน

(6) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ สภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย ออกระเบียบรองรับการตรวจรับรองมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด และกำหนดคุณสมบัติของหน่วยงานทั้งจากรัฐและเอกชนที่สามารถให้การรับรองมาตรฐานดังกล่าว

ระยะที่ 3: การติดตามประเมินผล ประกอบไปด้วยกิจกรรม ดังนี้

(7) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ติดตามประเมินผลจากหน่วยงานกรณีศึกษาที่ขึ้นทะเบียนรับรองมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การให้บริการข้อมูลเปิดของประเทศไทย

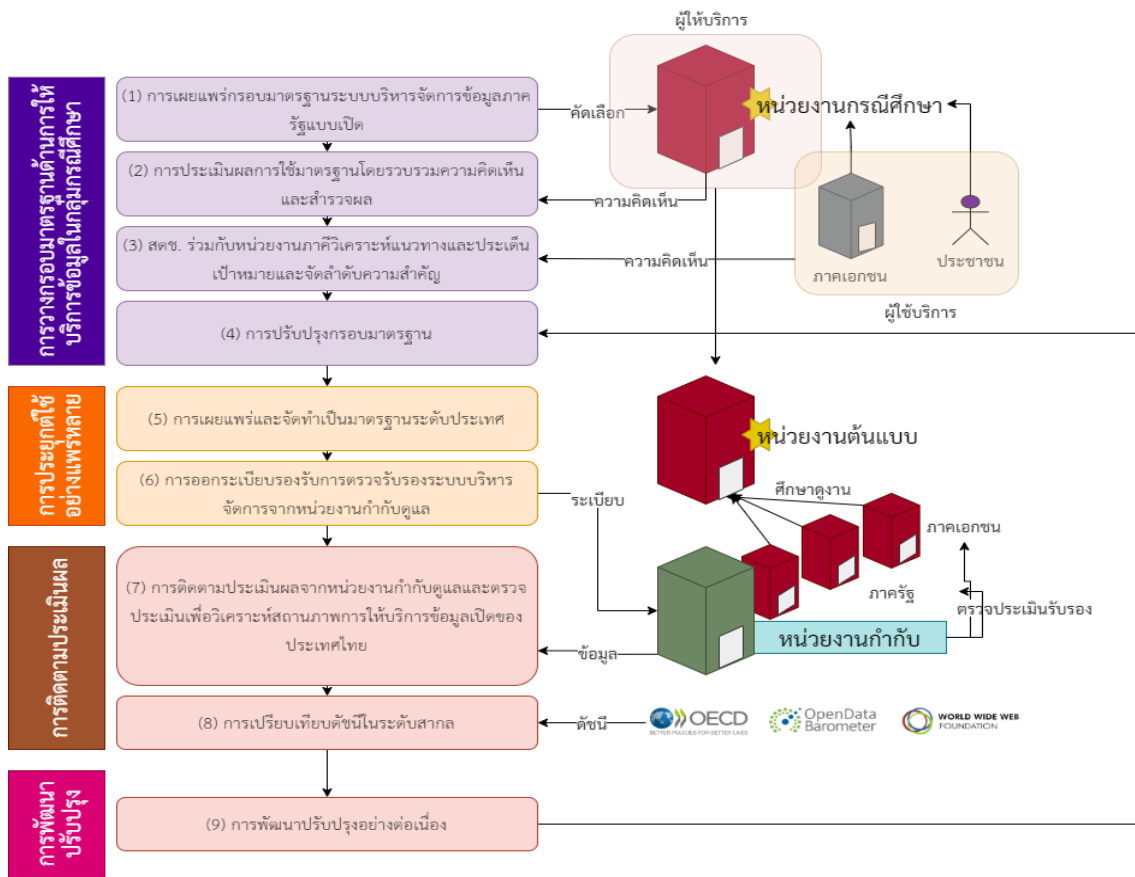
(8) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เปรียบเทียบดัชนีในระดับสากลถึงสถานการณ์การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐและการเป็นรัฐบาลดิจิทัลถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นว่ามีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นหรือไม่ อย่างไร พร้อมให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายถึงการพัฒนาปรับปรุงและติดตามต่อไป

ระยะที่ 4: การพัฒนาปรับปรุง ประกอบไปด้วยกิจกรรม ดังนี้

(9) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระยะที่ 3 วางแผนการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามบทบาทและหน้าที่

3) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาทั่วโลก ด้านกองทุน เพื่อการจัดตั้งและสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร ในการตรวจประเมินรับรองมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดเพื่อการพัฒนาสังคมและความโปร่งใส (Digital Openness Trust Mark)

4) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ร่วมกับ สภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย สร้างการรับรู้ให้แก่ทุกภาคส่วน ต่อการให้บริการข้อมูลเปิดเพื่อสร้างความโปร่งใส ภาพลักษณ์ที่ดี และสร้างคุณประโยชน์แก่สังคมด้วยข้อมูลเปิด สนับสนุนการเข้าร่วมเครือข่ายมาตรฐานระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิดเพื่อการพัฒนาสังคมและธรรมาภิบาลองค์กร พร้อมสร้างแรงจูงใจต่อภาคเอกชน ในการเปิดเผยข้อมูลเปิด ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการให้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แสดงความโปร่งใสในวิชาชีพ กิจการ ตลอดจนการดำเนินธุรกิจที่ตรวจสอบและเข้าถึงได้โดยประชาชน ด้วยกลไกสนับสนุนจากรัฐ เช่น ด้านภาษี ด้านการลงทุน เป็นต้น

ภาพที่ 79 การแบ่งระยะการดำเนินงานเพื่อยกระดับผลการศึกษากลไกพัฒนาความโปร่งใสในระดับชาติ
ผลักดันสู่มาตรฐานด้านการให้บริการข้อมูลเปิดของประเทศ

5) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำกับและติดตามการใช้ข้อมูลเปิดของไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรม และมีความสอดคล้องต่อแผนภูมิทัศน์ดิจิทัลแห่งชาติ โดยประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

- (1) สำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์ภาพการใช้และให้บริการข้อมูลเปิดไทย และบ่งชี้ทัศนคติและความต้องการของประชาชนในการเข้าถึงและใช้ข้อมูลเปิดไทย
- (2) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการใช้และให้บริการข้อมูลเปิดไทย
- (3) สร้างการรับรู้ให้แก่ทุกภาคส่วน ต่อผลการสำรวจและวิเคราะห์การใช้และให้บริการข้อมูลเปิดไทย และสร้างการรับรู้ต่อข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาปรับปรุงต่อไป

ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน

- จัดสร้างมาตรฐานไทยสู่สากลด้านการเปิดเผยข้อมูลเปิดและธรรมาภิบาลข้อมูล เพื่อการพัฒนาสังคมและสร้างความโปร่งใสในกิจการไทยทุกภาคส่วน อย่างเป็นรูปธรรม
- ผลการกำกับ ติดตาม สรุปรายงานปัญหา/ข้อเสนอแนะเพื่อการสนับสนุนการให้บริการและใช้ข้อมูลเปิดของไทย (ทุกภาคส่วน)

6.1.2.3 สร้างเครือข่ายการใช้ข้อมูลเปิด

เครือข่ายข้อมูลเปิดคือความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์ของข้อมูลเปิดจากหน่วยงานที่มีระบบการบริหารจัดการข้อมูลเปิดที่เป็นมาตรฐาน โดยมีสภาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับภาคีภาครัฐในการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนเพื่อการใช้และแลกเปลี่ยนข้อมูลเปิดในการแก้ไขปัญหาของประเทศหรือการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก (SDG) ผ่านกลไกกระตุ้นและจูงใจจากรัฐ
- 2) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ต่อผลสำเร็จและผลิตผลจากความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และภาคการศึกษา อย่างเป็นรูปธรรม
- 3) สนับสนุนและสร้างความร่วมมือเครือข่ายการใช้และให้บริการข้อมูลเปิดข้ามชาติ สร้างพันธมิตรระดับประเทศ ผ่านการขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาแบบร่วมมือ
- 4) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ต่อผลสำเร็จและผลิตผลจากความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการใช้และให้บริการข้อมูลเปิดข้ามชาติ อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน

- ความร่วมมือและเครือข่ายการใช้ข้อมูลเปิดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ระดับชาติ/โลก โดยมีความสำเร็จผ่านกรณีศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

6.1.2.4 พัฒนาศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ

การพัฒนาศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติคือผลผลิตจากการที่กรณีศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายข้อมูลเปิดเป็นที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้มั่นใจความร่วมมือมีความยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยมีแนวความคิดในดำเนินงาน ดังนี้

- 1) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดให้มีกองทุนวิจัยและพัฒนา “ศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ” ผ่านนวัตกรรมบน Platform กลาง เพื่อให้บริการข้อมูลเปิดจากทุกภาคส่วน สร้างการใช้ประโยชน์ในทุกมิติ โดยได้รับการสนับสนุนจาก สภาพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย ในการขับเคลื่อนภาคเอกชนให้เข้าสู่เครือข่ายข้อมูลเปิดภาคเอกชน ทั้งนี้ สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ
- 2) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) ดำเนินภารกิจเชิงรุกของ “ศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ” บนหลักการ “Data and User Driven” ผลักดันบริการรูปแบบ Data as a Service (DaaS) และเป็นเครื่องมือส่งเสริมอิตีไพลยข้อมูลของประเทศ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน

- ประเทศไทยจัดตั้ง ศูนย์ข้อมูลเปิดแห่งชาติ เพื่อการสร้างอิตีไพลยข้อมูลของไทย

6.1.2.5 พัฒนานวัตกรรมของภาครัฐและเสริมสร้างความร่วมมือจากเอกชน

การสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government Innovation) ตามสถาปัตยกรรมรัฐบาลดิจิทัลของไทย โดยมีแนวความคิดในดำเนินงาน ดังนี้

1) สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดสรรหัวข้อ
กองทุนวิจัยและพัฒนาด้านนวัตกรรมการใช้ข้อมูลเปิดเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และคุณภาพชีวิต
ของประชาชนไทย โดยมีหน่วยงานสนับสนุนด้านการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม อาทิ สำนักงานพัฒนา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนงาน

- ประเทศไทยมีความเป็นผู้นำด้านรัฐบาลดิจิทัลในการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศและส่งเสริม
การพัฒนาอย่างยั่งยืน ในเวทีโลก

6.2 แนวทางการขับเคลื่อนข้อมูลเปิดที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

แนวทางการขับเคลื่อนข้อมูลเปิดที่ครอบคลุมทั้งภาครัฐและเอกชนที่สำคัญคือ การพัฒนามาตรฐาน
ระดับประเทศด้านระบบบริหารจัดการข้อมูลเปิด ถือเป็นกุญแจสำคัญของแผนการพัฒนาในระยะยาว
การสร้างมาตรฐานในระดับประเทศเพื่อให้เกิดการตรวจประเมินและสามารถรับรองมาตรฐานการให้บริการ
ข้อมูลเปิดของหน่วยงานทุกภาคส่วน 9 ตัวอย่างกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จของประเทศไทยคือ
กระบวนการทางด้านวิศวกรรมซอฟต์แวร์ TQS (Thailand Quality Software) ที่หน่วยงานของภาครัฐเข้ามา
มีบทบาทในการจัดทำเป็นมาตรฐานระดับชาติในปี 2546 โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
(สมอ.) และในปี 2549 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุม Conference ระดับสากลของ ISO SC7
ที่กรุงเทพฯ เพื่อยกร่างมาตรฐาน จนกระทั่งในปี 2552 มาตรฐาน ISO/IEC 29110 มีการยกย่องสุดท้ายเป็น
FDIS (Final Draft International Standard) และได้รับความนิยมในระดับสากลตั้งแต่ปี 2553 เป็นต้นมา

คณะที่ปรึกษานำเสนอแนวทางเดียวกันกับการสร้างมาตรฐานในการให้บริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับ
ข้อมูลเปิดทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างสังคมโปร่งใส (the transparency society) ซึ่งเป็นหลักการสำคัญ
ในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยตามแนวความคิดของ Han, Byung-Chul และเพื่อสนับสนุนให้เกิดความรับผิดชอบ
และมีส่วนร่วมต่อสังคมจากภาคเอกชน (Social responsibility and collaboration) ในการเปิดเผยข้อมูล
เพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาประเทศชาติ โดยไม่ยึดติดกับผลประโยชน์ส่วนตน โดยจัดทำเป็นแผนเส้นทาง
การพัฒนาระยะยาว (Roadmap) ตามภาพที่ 80

แผนการพัฒนาระยะสั้น		แผนการพัฒนาระยะยาว			
2565	2566	2567	2568	2569	2570
สร้างกรรรับรัฐ ทุกภาคส่วน	จัดทำ สถาปัตยกรรมองค์กร เพื่อรองรับการเป็น รัฐบาลดิจิทัล	สนับสนุนและติดตาม การเข้าร่วมเป็นสมาชิก OECD พัฒนามาตรฐาน ระบบบริหารจัดการ ข้อมูลเปิด 	สร้างเครือข่าย การใช้ข้อมูลเปิด 	พัฒนา ศูนย์ข้อมูลเปิด แห่งชาติ 	พัฒนาวัฒนธรรมของ ภาครัฐและเสริมสร้าง ความร่วมมือจากเอกชน

หน่วยงานขับเคลื่อนหลัก

ภาพที่ 80 เส้นทางการพัฒนา (Roadmap) ตามร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

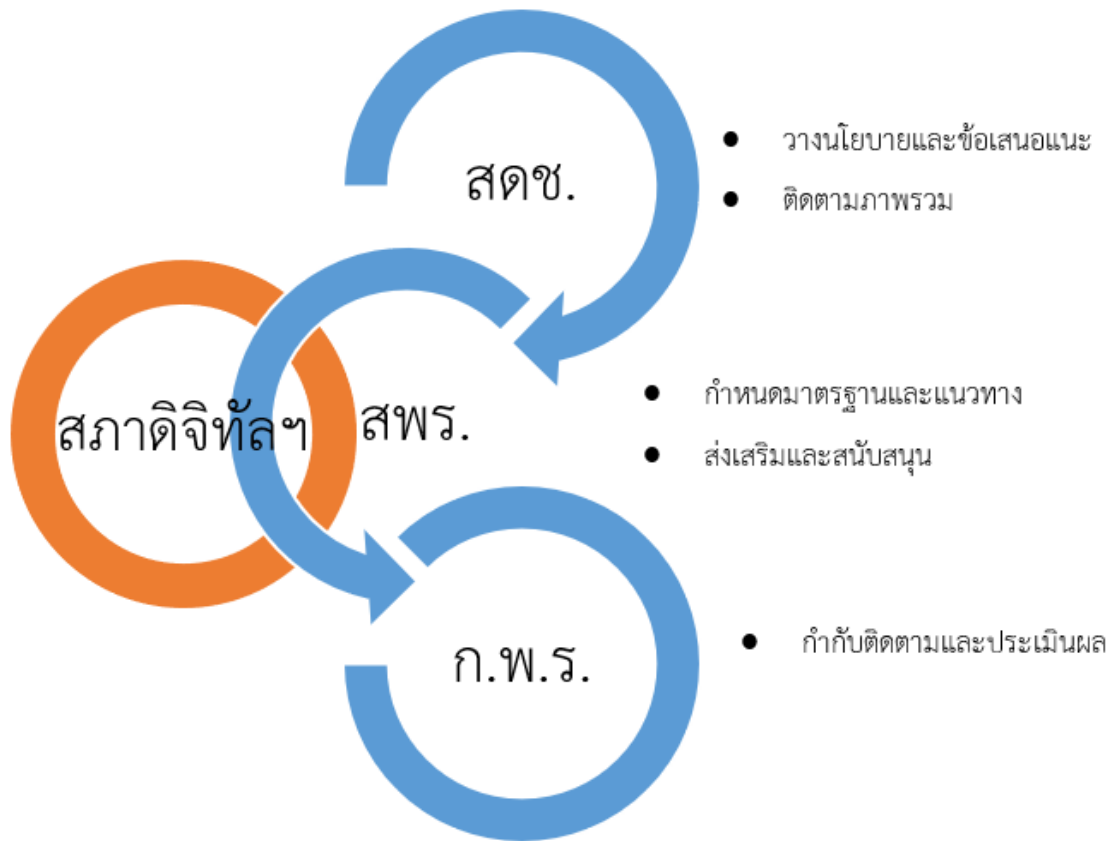
6.3 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการกำกับและติดตามในระยะถัดไป

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการใช้และการให้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด โดยการติดตามการดำเนินงานด้านข้อมูลเปิดของประเทศไทย เพื่อนำมาจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการกำกับและติดตาม ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว 2566- 2570 โดยจัดให้มีโครงการ “การกำกับและติดตามการใช้ข้อมูลเปิดของไทย” เป็นหนึ่งในแผนงานในปี 2566 เพื่อติดตามการใช้ข้อมูลเปิดของไทยในทุกปี จนกระทั่งปี 2568 จึงได้มีการเริ่มโครงการตามนโยบายพัฒนาและส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการใช้ข้อมูลเปิดของไทย (Infrastructure and Innovation for National Open Data) ซึ่งการติดตามผลดังกล่าวย่อมเป็นไปตามความสำเร็จของโครงการภายใต้นโยบายเหล่านั้น ทั้งนี้ คณะที่ปรึกษามีความเห็นให้ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการติดตามการใช้บริการข้อมูลเปิดของไทยร่วมกับหน่วยงานภาคีอื่น ดังนี้

1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.) ในฐานะหน่วยงานสำคัญในการติดตามประเมินผล การดำเนินงานของภาครัฐ เป็นกำลังสำคัญในการติดตามสถานภาพของภาครัฐต่อการให้บริการข้อมูลเปิดภาครัฐและการขับเคลื่อนสู่รัฐบาลดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการกำหนดตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความเป็นรัฐบาลดิจิทัลและการใช้นวัตกรรมข้อมูลในการสนับสนุนการให้บริการและการกิจของหน่วยงาน เพื่อยกระดับคุณภาพบริการด้านดิจิทัลและพัฒนารูปแบบการให้บริการที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อเทคโนโลยีดิจิทัลและความต้องการของประชาชน

2) สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) (สพร.) ในฐานะหน่วยงานสำคัญในการให้บริการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานอื่นเกี่ยวกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล รวมถึงการจัดทำมาตรฐาน แนวทาง มาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการทางเทคโนโลยีดิจิทัล และกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลและระบบการทำงานระหว่างกันของหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสอดคล้องกัน จึงเป็นกำลังสำคัญในการกำหนดแบบแผนและโครงสร้างสถาปัตยกรรมของรัฐบาลดิจิทัลองค์ประกอบ ตลอดจนแนวทางการปรับเปลี่ยนสถาปัตยกรรมองค์กรสู่รัฐบาลดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ

3) สมาคมดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งประเทศไทย ในฐานะหน่วยงานที่ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการขับเคลื่อนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนดิจิทัลของภาคเอกชนเพื่อให้เกิดการใช้นวัตกรรมเชิงข้อมูล และการเปิดเผยข้อมูลภาคเอกชนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม บูรณาการข้อมูลร่วมกับภาครัฐ ตลอดจนกำลังแนวทางและสนับสนุนมาตรฐานด้านองค์ดิจิทัลของภาคเอกชน การพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ภาคเอกชนของประเทศไทยมีทุนมนุษย์ด้านดิจิทัล และมีความตระหนักทราบต่อคุณประโยชน์ของอริปไตยข้อมูลของประเทศ เกิดความเข้าใจในการทำธุรกิจอย่างพอเพียง ยั่งยืน เพื่อสังคมและประเทศชาติ ภาคเอกชนมีความปลอดภัยในการดำเนินธุรกิจร่วมกับภาครัฐ ผ่านการให้ข้อมูลเปิดเป็นกลไกหนึ่งที่สะท้อนถึงวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่น

ภาพที่ 81 หน่วยงานความร่วมมือในการขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัลจากการใช้ประโยชน์ของข้อมูลเปิด

6.4 ความสัมพันธ์ต่อแผนงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

จากร่างแผนการพัฒนาระยะสั้น (2565-2567) จะพบว่ามีความสอดคล้องต่อยุทธศาสตร์ที่ 1 (พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ) ซึ่งเป็นการพัฒนาภายใต้ระยะที่ 1 ของภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย คือการสร้างรากฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล มุ่งเน้นการสร้างการรับรู้และสถาปัตยกรรมองค์กรที่พร้อมจะเปลี่ยนถ่ายสู่รัฐบาลดิจิทัล

เมื่อพิจารณาถึงร่างแผนการพัฒนาระยะยาว (2565-2570) จะพบว่าการวางแผนการพัฒนาและร่างข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมีความสัมพันธ์ต่อแผนงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในยุทธศาสตร์ที่ 2 (ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล) และยุทธศาสตร์ที่ 4 (ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล) ซึ่งเป็นการพัฒนาภายใต้ระยะที่ 2 และ 3 ของภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย คือการสร้างการมีส่วนร่วมในเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวทางประชารัฐ และการขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และเตรียมความพร้อมของสถานภาพของประเทศเพื่อก้าวสู่ระยะที่ 4 อย่างมั่นคง คือการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน

6.5 แนวทางปฏิบัติต่อการนำไปใช้ เพื่อรองรับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเพิ่มขึ้นของข้อมูลจำนวนมหาศาลในระบบ ทั้งด้านการจัดเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเพิ่มมูลค่าของข้อมูล และคำนึงถึงความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล

แนวทางปฏิบัติต่อการนำไปใช้เพื่อรองรับการเตรียมความพร้อมสำหรับการเพิ่มขึ้นของข้อมูลจำนวนมหาศาลในระบบ จำแนกแนวทางได้ 3 แนวทางดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน : หน่วยงานรัฐและเอกชนต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศและสถาปัตยกรรมองค์กรให้มีความพร้อมต่อการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลมหาศาล อาทิ การปรับปรุงระบบคลาวด์ภาครัฐ (GDCC) การจัดทำสถาปัตยกรรมองค์กรเพื่อรองรับการเปลี่ยนถ่ายสู่องค์กรดิจิทัล และภาคเอกชนต้องเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการใช้ข้อมูลมหาศาลในการสร้างนวัตกรรมและยกระดับสินค้าบริการ โดยหน่วยงานภาครัฐสามารถพิจารณาสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชนในการยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน การจัดทำให้บริการจากส่วนกลางโดยภาครัฐ การจัดตั้งกองทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. การเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเชิงข้อมูลเพื่อการเพิ่มมูลค่าของข้อมูล : หน่วยงานรัฐและเอกชนต้องใช้เครื่องมือเพื่อการพัฒนาวัตกรรมการเชิงข้อมูลอันเป็นผลผลิตจากการใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้โดยเครื่อง (Machine Learning) และการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่มาจากวิเคราะห์ของข้อมูลเปิดขนาดใหญ่ร่วมกับชุดข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลขององค์กร มุ่งเน้นการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมทั้ง 3 มิติ

- การใช้นวัตกรรมเชิงข้อมูลเพื่อการพยากรณ์ (Prediction) : โดยการใช้ข้อมูลเพื่อสร้างระบบการพยากรณ์ เช่น ระบบการพยากรณ์ผลผลิตทางการเกษตร ระบบการพยากรณ์สภาพภูมิอากาศ ระบบการพยากรณ์น้ำ ระบบการพยากรณ์ราคาสินค้า ระบบการพยากรณ์ปัญหาการจราจร ระบบการพยากรณ์มลพิษทางอากาศ เป็นต้น

- การใช้นวัตกรรมเชิงข้อมูลเพื่อการแก้ไข (Correction) : โดยการใช้ข้อมูลเพื่อสร้างระบบการแก้ไขปัญหาจากการวิเคราะห์ถึงปัจจัยและสาเหตุของปัญหาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขอย่างยั่งยืน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลการจราจรประกอบปัญหามลพิษทางอากาศเพื่อการวางแผนการแก้ไขปัญหามลพิษและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพอากาศร่วมกับข้อมูลน้ำเพื่อการแก้ไขปัญหาคุณภาพและปริมาณน้ำ

- การใช้นวัตกรรมเชิงข้อมูลเพื่อการตรวจจับความผิดปกติ (Detection) : โดยการใช้ข้อมูลเพื่อสร้างระบบการตรวจจับความผิดปกติที่อาจนำมาซึ่งปัญหาในอนาคต เช่น ระบบการตรวจจับความผิดปกติของการใช้ทรัพยากรในครัวเรือน ระบบการตรวจจับความผิดปกติของปริมาณน้ำฝนร่วมกับชุดข้อมูลสภาพอากาศ ระบบการตรวจจับความผิดปกติของมลพิษทางอากาศ ระบบการตรวจจับความผิดปกติของการขึ้นลงของราคาสินค้าในตลาด

จากข้างต้นเป็นแนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเพิ่มมูลค่าของข้อมูลเพื่อให้เกิดการนำไปใช้งาน โดยภาครัฐต้องสนับสนุนหรือสร้างโจทย์ความท้าทายให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมกำลังและความคิดในการพัฒนาระบบเพื่อการใช้ประโยชน์ของข้อมูลทั้งในรูปแบบข้อมูลเปิดและข้อมูลภายในหน่วยงาน ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมและประชาชน

3. การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายและระเบียบเพื่อการกำกับดูแล : การเพิ่มขึ้นของข้อมูลมหาศาลและการนำไปใช้ต้องมีกฎหมายและระเบียบรองรับเพื่อให้มั่นใจว่าการนำข้อมูลไปใช้และเผยแพร่ไม่กระทบต่อความสงบสุขของสังคม ถูกต้องตามกฎหมาย และไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลใด หน่วยงานของรัฐต้องคำนึงถึงกฎระเบียบในการควบคุมการใช้ระบบและนวัตกรรมในการประมวลผลข้อมูล อาทิ ระเบียบการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล กรอบแนวทางการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศ และกรอบแนวทางการกำกับดูแลข้อมูล ดังนี้

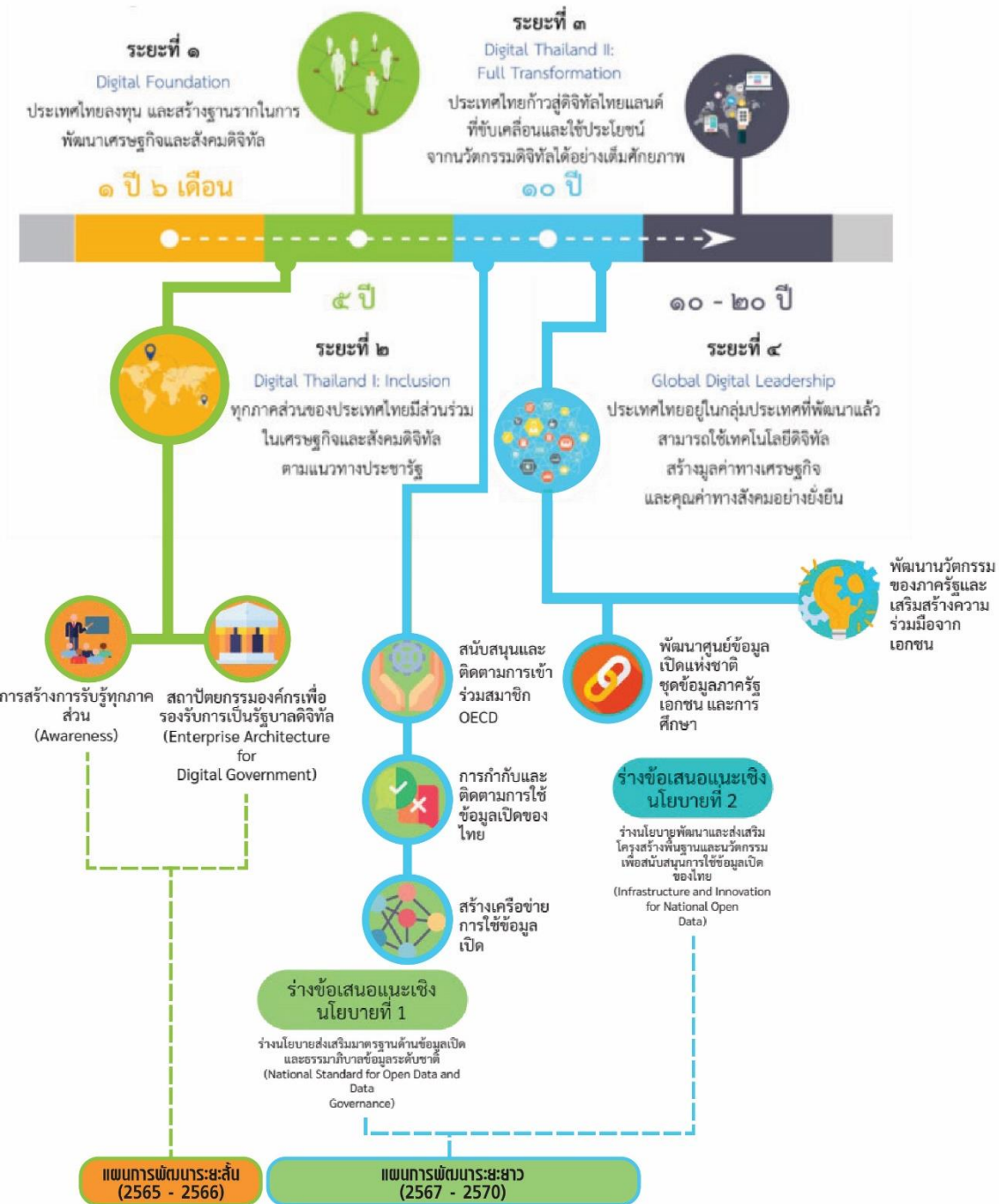
- การประมวลผลข้อมูลบุคคล : บทบาทของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในการออกประกาศและระเบียบว่าด้วยการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่ต้องคำนึงถึงฐานแห่งการประมวลผลทางกฎหมาย และหลักการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของข้อมูล ในการพัฒนานวัตกรรมใด ๆ โดยต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและสิทธิของผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือเมื่อออกหรือแก้ไขข้อกำหนดหรือระเบียบใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของประชาชน (Regulatory impact assessment (RIA)) เพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจของรัฐในการใช้ประโยชน์จากข้อมูลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมของประชาชนและเอกชน

- ความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล : ระเบียบและประกาศเพื่อการยกระดับและคุ้มครองความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ โดยต้องสนับสนุนส่งเสริมแนวทางและมาตรการทั้งภาครัฐและเอกชนที่ต้องพิจารณาก่อนการประมวลผลข้อมูลเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศและไซเบอร์ อาทิ การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของคณะกรรมการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (กมช.) การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบด้านธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ และการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของหน่วยงานกำกับดูแล (regulators) ในแต่ละประเภทธุรกิจ เพื่อให้มั่นใจว่าการสร้างระบบสารสนเทศและนวัตกรรมจากข้อมูลมีความมั่นคงปลอดภัยไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงของการโจมตีทางไซเบอร์และกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เศรษฐกิจ สังคมและประชาชน

- กรอบการกำกับดูแลข้อมูล : สพร. ได้ออกกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐเพื่อให้หน่วยงานของภาครัฐได้มีกรอบการกำกับดูแลของข้อมูลอย่างมีมาตรฐาน อย่างไรก็ตามการผลักดันการใช้ข้อมูลระดับประเทศต้องพิจารณาถึงภาคเอกชนด้วย การยกระดับกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลในภาคเอกชนควรได้รับการพิจารณาและมอบหมายให้มีหน่วยงานในการศึกษาและจัดทำมาตรฐานด้านธรรมาภิบาลข้อมูลเพื่อใช้ในการกำกับข้อมูลทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการสนับสนุนจากภาครัฐในการส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีกรอบการกำกับข้อมูลและสามารถเชื่อมโยงบูรณาการข้อมูลร่วมกับภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถนำเสนอข้อมูลเปิดอย่างมีมาตรฐานและมีแนวทางในการกำกับและใช้ข้อมูลในการสร้างนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ต่อไป ทั้งนี้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศสามารถเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกรอบธรรมาภิบาลข้อมูลได้ หรือเป็นมาตรฐานแยกออกมาที่ต้องพิจารณาควบคู่ไปกับกรอบธรรมาภิบาลข้อมูล ทั้งนี้ควรเป็นมาตรฐานที่สามารถให้การรับรองได้โดยหน่วยงานหรือตัวแทนจากภาครัฐเพื่อให้เกิดกลไกจูงใจและผลักดันให้ภาคเอกชนให้ความร่วมมือและนำไปสู่การบูรณาการข้อมูลระหว่างรัฐและเอกชนจนเกิดเป็นอริปไตยข้อมูลระดับประเทศ

ความเชื่อมโยงภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทย ในระยะเวลา 20 ปี

ภาพที่ 82 ภูมิทัศน์ดิจิทัลของประเทศไทยในระยะเวลา 20 ปี

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

โครงการกำกับติดตามการใช้บริการข้อมูลภาครัฐแบบเปิด

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จัดทำโดย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เสนอต่อ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

